

URICARUL

Tomul al 16-lea.

URICARU

SAU

COLECȚIUNE DE DIFERITE ACTE

CARE POT SERVI LA

ISTORIA ROMÂNILOR

VOLUM. XVI

de

THEODOR CODRESCU

Pretul acestui volum 8 lei.

IASSI

TIPOGRAFIA BUCIUMULUI ROMAN

—7 STRADA CODRESCU 7—

1891.

Răposatul Panaite Baluş mă onora adese cu visita sa, spre a căpăta de la mine documente și noțiuni care îi serveau la descrierea Domniei lui Ioniță S. Sturza Vodă. De mai multe ori mi-aș citit bucăți foarte însemnate. În skimbul serviciilor ce i le procuram, i-am cerut ca să publice această lucrare a sa. El mi-aș promis că'mi va face multiămirea. Cu câte-va zile înainte de a muri, am insistat ca el să se fie de cuvânt, puindu-i înainte, că dacă cine-va trece peste 70 de ani, este bine ca să se gândiască în toate zilele la moarte; atunci mi-aș dis, că el mai are ceva de adăugat în manuscrisul său, și că de sigur mi'l va da, ca să'l publică.

Durere însă, că în locū de manuscrisul promis, primescū biletul de înmormântare, prin care mi se anunța, că Panaite Balșu, în vîrstă de 73 ani, aș reposat la 23 Ianuarie 1889, și că se va înmormînta la Biserica de la Ivești proprietatea sa.

După cât-va timp am mersū la moștenitoriș sēi, și le-am arătat ultima voința a răposatului. Domniș eređi mi-aș promis că cu plăcere vor îndeplini voința scumpului lor părinte.

Ar fi păcat, ca o atare lucrare istorică să rămâie uitată, căci ea cuprinde o mulțime de

descrieri despre obiceiurile și datinele Moldovei. Încă odată rog pe Domniș moștenitori, ca să publice un așa preciosă manuscris, care face onoare familiei și țerei.

* * *

Cu această ocaziune mă adresez domnului N. C. Aslan și'l rog să facă descrierea memorabilei zile de 3 Aprilie 1866, ca unul ce au fost un stâlp puternic al acestei manifestațiuni.—Este cât va timp de când am procurat o broșură fostului Secretar al acelu Comitet, cu rugămintă ca vedând cele cuprinse în broșura tipărită, să facă o descriere fidelă a acelei zile; să vede că împrejurările sale nu'i permit, a lasa o descriere veridică, despre memorabila zi de 3 Aprilie, ca să cunoască și viitorimea, care au fost scopul acestei mișcări.

* * *

Trei-zeci de ani au trecut de când s'au proclamat unirea, și Domnul prim Ministru Generalul Manu au cutezat să raspundă în plin parlament, că nu au găsit nici un Moldovan vrednic, ca să facă parte din Cabinetul său. Este prea adevărat, că nici un Moldovan n'ar fi capabil să'i dea concurs, la toate apucăturile sale în privirea Moldovei. Eată pe față greșala făcută în privirea unirei, pe care Moldova au făcut-o, cu ori și ce preț, crezând că prințul străin ar fi pârghia fericirii poporului Român.

Bucurise Redactorii *Stelei Dunărei* care n'au voit a asculta vocea Redactorului Zimbrului, care insista ca să se facă o capitală nouă

între ambele țeri. Trei-deci de ani au trecut de la unire, și toți acei care au luat parte în realizarea unui mîntuitor scop, ved deosebirea cea enormă ce există între Iași și București. Acum s'au dat pe față tendința fraților Munteni, ca să înlătoreze pe toți tinerii Moldoveni, de a ocupa funcții înalte în țara lor. Ne pare rău că Domnul Manu, au uitat istoria unirei Olandei și a Belgiei. Ar trebui ca pentru eternitatea unirei, să se înlătore mijloacele de acum, prin care s'ar pute duce la tristul rezultat al rîdicării unui **Monument al Martirilor**, ce se vede rîdicat în Bruxela.

Rog cu insistență pe Domnul N. C. Aslan, ca prin puternica sa voce, să oprească pe malul prăpastiei, niște așa pernicioase apucături, în paguba unirei. Este de datoria Moldovenilor ca macar acum, când li s'au deschis ochii de cătră frații Munteni, să stabilească o normă, pentru generațiunea viitoare ; pentru că noi Moldovenii nu am fost cuceriți cu sabia, noi Moldovenii am cerut unirea, iar nu **centralisarea**. Este bine ca în favoarea unirei eterne, să se cauterizeze discordia care voiește să nimicească sfînta idee a unirei.

Th. C.

NOI ALEXANDRU VOEVOD

Bojio Milostio Gospodar Zemli Moldavscor.

Facem înștiințare cu această carte a noastră, cine pe dînsa va căuta, sau citindu-se lui va auzi, pentru acest adevărat Popa Juga, ce au slujit noua cu credință, pentru care noi vedînd a lui dreptă și credincioasă slujbă cătră noi, l'am miluit pre dînsul cu deosebită mila noastră, și i-am dat lui întru al nostru pamînt un sat aproape de Baia, anume Buciumeni ca să'i fie lui uric, cu tot venitul lui, și ficiorilor lui, și fratelui seu Nanului, și ficiorilor lui, și nepoților lor, și strănepoților lor, și a tot neamul lor, nerușuit nici o dată în veci. Iar hotarul acelui sat, se începe de la movila ce iaste pe deal, drumul în jos la stejarul gros, iar de la stejar până la pârîu; iar de la pârîu, la sfășritul Hovorostii, iar de la sfîrșitul Hovorostii, până la drumul ce merge de la Stan la Baia. Deci drumul până la pârîul ce merge la Rădășeni pe lângă Staniga, deci cade pe din sus la alt pârîu; de acolo la stejarul ce iaste pe deal, de acolo pârîul în sus de la un stejar la alt stejar, iar de acolo la Lozâi, și de

acolo iarăși la drumul ce merge la Baia, până în hotarul Băii, de acolo câmpul până în hotarul Dracșăi, și de acolo iarăși la stejar la Movila mare. Acesta este tot hotarul lui, și spre aceasta iaste credința Domniei mele de mai sus scrisă Alexandru Voevod, și credința iubitului fiului Domniei mele Ilieș Voevod, și credința tuturor fiilor noștrii și credința tuturor boierilor noștrii a mari și mici; iar după a noastră viață cine va fi domn pământului nostru, din fiii noștri, sau din neamul nostru, sau pe cine Dumneșeu va alege să fie domn, să nu strice a noastră danie, ci să întărească lor, de vreme ce, și noi am dat lui, pentru a lui dreaptă și credincioasă slujbă; și pentru mai mare întăritură a tuturor celor de mai sus scrise, am porocit slugei noastre credinciosului Negoe Gramaticului, sa scrie și să lege pecetea noastră, către aceasta carte a noastră.

S'au scris în Suceava la anul 6932 (1424)
Februarie 16. (L. P.)

S'au tălmăcit de pe ispisocul serbesc
de Gheorghie Evloghie dascalu.

1785 Iunie 9.

De la Isprăvnicia ținutului Sucevei.

Această copie posleduindu-se cu un suret scos de pe un Ispisoc sârbesc, și fiind întocmai s'au încredințat.

N. M. Hatman *N. Canta.*

1813 Octomvrie 21.

NOI STEFAN VOEVOD,

Cu mila lui Dumnezeu Domn țereș Moldovei.

Facem știre cu acest hrisov al Domniei mele tuturor cui se cade a ști, pentru adivărată și credincioasă sluga noastră D-lui Dragomir Oțel, că slujind nouă cu dreptate și credincioasă slujbă, pentru aceia vędënd Domnia mea a lui dreaptă și credincioasă slujbă cătră noi, osebit de altă milă a noastră, am dat și i-am înțărit lui aice în pămēntul nostru Moldova, pre a lui dreaptă moșie și cumpărătură, satul anume Bozienii, ce este deasupra Albăii și cu manăstirea, și cu amândouē Izvoarele. Care acel sat și manăstire i l'au vëndut lui, neamurile lui anume Stanciul Kormohut, și cu sora lui Negrit ficiorii popei lui Ilieș, drept o suta și două deci de zloti tătărăștī. Pentru aceia acel de mai sus scris sat și manăstire, să fie slugei noastre dumnealui Drago-mir Oțel, și de la noi, dreaptă ocină

și uric și întăritură cu tot venitul lui, și fiilor lui, nepoților și strănepoților lui și a tot neamul lui ce se va alege mai aproape, neclătit nici odinioară în veci. Iar hotarul aceluși sat să fie de preste toate hotarele cele vechi, care au umblat din veac. Aceasta este credința Domniei noastre de mai sus scris, Ștefan Voievod, și credința tuturor veliților boierii ai Moldovei noastre. Iar după vieța noastră cine va fi Domn pământului nostru, au din fiii noștri, au din neamul nostru, au macar din tr'alt neam, ori pre carele îl va alege Domnul Dumnezeu a fi Domn și oblăduitor pământului Moldovei noastre, tot deplin să se păzască a noastră danie și întăritură; și pentru mai mare tărie și credință, am poruncit însumi Domnia mea cinstit și credincios boierului Domniei mele, dumnealui Mihail marele Logofet să scrie uricul acesta, și a noastră pecete din dos să o lege.

Leat 6954 (1446) Mart 5.

S'au tălmăcit hrISOVUL acesta de pe sîrbie, moldovinește, de Procopie Dascalul i Uricar.

1766 Maiu 24.

NOI ȘTEFAN VOIEVOD,

Cu mila lui Dumnezeu Domn țerei Moldovei.

Facem înștiințare cu această carte a

noastră tuturor cine pre dînsa va căuta, sau citindu-se lui va auzi, precum au venit înaintea noastră și înaintea tuturor boerilor noștri ai Moldovei, Neacșa fata Hanăi, de a ei bună voe, de nimene silită, nici asuprită, și-au vîndut a sa dreaptă ocină, din uricul tatălui ei Hanăi, un sat pe Șomuz anume Folticenii. unde au fost Stan Pântece. Acel sat l'au vîndut ea credinciosului nostru boiar, lui Isak Visternicu, drept 200 zloți tătărăști ; și s'au sculat credinciosul nostru boieru Isak Visternicul, și au plătit toți acia bani de mai sus scriși 200 zloți, în mânele Neacșei fata Haneii, și dresurile ce-au avut tatăl ei Haneii, pe acel sat Folticenii de la unchiu noștrii Ileş voevod, și de la Stefan Voevod, ea încă le-au dat iarăși în mânele Dumilor-sale lui Isak Visternicu, dinaintea noastră și dinaintea boerilor noștri. Și după aceea earăși au venit înaintea noastră, și înaintea boierilor noștri, Marușca fata Mihului logofêt, nepoata popei Iugăi, și Dragoș Stănițăscu feciorul Nanului, iarăș de a lor bună voe de nimene siliți nici asupriți, și au vîndut a lor dreaptă ocină dintru a lor drept uric, din uricul moșu-

lui Marușcăi a popei Iugăi, și din uricul a tatului lui Dragoș, a Stănițăscului anume Nanul. Și dresul ce au avut ei de la moșul nostru de la Alexandru Voevod, un sat anume Buciumeni, din jos de Rădășeni, acel sat l'au vândut ei credinciosului boerului nostru lui Isak Visternicul drept 120 zloti tătărăști, și s'au sculat D-lui Isak Visternicul și au plătit acei bani de mai sus scriși 120 zloți în mâinile Marușcăi fetei Mihului logofetului, nepoatei popei Iugăi, și în mâinile lui Dragoș Stănițăscul ficiorul Nanului, și dresul ce au avut Marișca și Dragoș pe acel sat, pe Buciumeni de la moșul nostru de la Alexandru Voevod, încă l'au dat ei în mâinile lui Isak Visternicul, din naintea noastră, și din naintea boerilor noștri.

Deci noi vedând a lor bună învoială și tocmală, și plată deplin, așijderea și de la noi am dat și am întărit credinciosului nostru boier dumnealui Isak Visternicul pe acele de mai sus zise sate anume: Folticeni pe Șomuz, unde au fost Stan Pântece, și Buciumeni din jos de Rădășeni, ca să'i fie lui de la noi uric, și cu tot venitul, lui și ficiorilor lui, nepoților lui și strănepoților lui, și a tot

neamul lui ce se va alege, mai aproape, nerușuit nici odată în veci. Iar hotarele acelor de mai sus scrise sate, să fie despre toate părțile, după hotarele veki, pe unde au mai umblat din veac. Și spre aceasta iaste credința Domniei mele de mai sus scrisă: Noi Stefan Voevod, și credința a prea iubiți fiilor domniei mele Alexandru și Bogdan Voevođi, și credința tuturor boierilor noștri a mari și mici. Iar după a noastră viață, cine va fi Domn țerei noastre din fiii noștri, sau din neamul nostru, sau ori pe cine Dumnezeu va alege, a fi Domn țerei Moldovei, să nu strice a noastră danie și întăritură, ci mai vîrtos să dea și să întărească, de vreme ce și noi am dat și am întărit pentru a sa credincioasă slujbă, și pentru că au cumpărat pe ai sei drepti bani, și pentru mai mare tărie și întăritură a tuturor celor de mai sus scrise, am poroncit credinciosului boierului nostru dumisale Tăutului Logofet, să scrie și a noastră pecete, cătră această carte a noastră să o lege.

S'au scris în Suceava la anul 6998 (1490) Martie 15.

S'au tălmăcit de Gheorghie Evtoghie dascal 1785 Iunie 11.

De la Isprăvnicia ținutului Sucevei.

Această copie scoținduse întocmai după un suret scos de pe un ispisoc Sărbesc de la Stefan Voevod din velet 6998 Mart 15, s'au incredințat.

1813 Octombrie 21.

N. M. Hatman. N. Canta.

Suretul acesta este în proprietatea mea. Th. C.

NOI IRIMIA MOVILĂ VOEVOD,

Cu mila lui Dumnezeu Domn pământului Moldovei.

Adică au venit înaintea domniei mele și înaintea tuturor boerilor mari, Ilarion Călugăr ce se chema în mirenje, Ion, fiul Anușcăi nepot al lui Bune, și Toader și Mihail Neamț, di la Petia cea mare, fiind veri, și s'au jêluit înăntea Domniei mele cu jalobă mare și cu cartea de mărturie de la Casaiu, de la Hrișca, vornic Cămpului-Lung și de la Popa de acolo, și de la Crăskian Păhărnicele ot leșești și Simion fostul vataf și Gheorghie fratele lui de acolo, și Sava Pivniceriu ot hârtop, și Gheorghie fostul părcălav de acolo, și Leca frate Savi și Nicoară Neamiș de la Bulesci, dicând cum că ei au avut un uric de cumpăratură, de la bătrânul Ștefan Voevod,

care au ars, în casa lui Andrei, când s'au ars casa lui, cum că acea moșie mai sus scrisă au cumpărat fiului seu Minea, de la Costea Petia drept 900 galbeni tătărești.

Drept aceea Domnia mea vădând a lor mare jalobă și cu mărturie mare, și noi asemenea am dat și am întărit, acea mai sus scrisă bucată moșia *Petia*, ca să fie lor cu tot venitul nestrămutat nici odată în viaci; și am făcut carte loruș de mărturie, și altul să nu se amestice.

S'au scris în Iași let 7104 (1596) Iulie 14.

Insuși Domnul au zis.

(L. P.)

Stroici mare Logofăt au învățat.

Dimitrașco.

NOI CONSTANTIN MOGHILĂ VOEVOD,

Cu mila lui Dumnezeu Domn pământului Moldovei.

Adică au venit înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri, Avranica fica lui Ionașco nepoată Agafiei, de a ei bună voie. de nimenea îndemnată nici silită și-au vândut a sa dreaptă ocină strămoșască, un loc de 3 case de la Petia Mare, ce este în ținutul Sucevei, și cu jerebiile lor din țarină și din livadă și

cu tot locul și venitul de peste an ce vine; aceia au vândut credinciosului și cinstitului nostru boier dumisale Patrașco vel Vornic țerei de sus, drept 80 taleri de argint, și au plătit ei deplin, iar scrisorile ce au avut ea de la cei mai dinainte domni, așa au mărturisit, înaintea noastră, că le-au prăpădit:

Drept aceea ca să fie ei și de la noi uric și ocină cu tot venitul, și altul să nu se amestece înaintea acestei cărți a noastre.

S'au scris în Iași let 7117 (1609) August 26.

Domnul au zis.

(Iscălit) **Constantin Moghilă VV.** (L. P.)

Stroici vel Logofet au invetat.

Nebojetco.

ZAPIS DE ZĂLOGIRE.

Acest zapis ce au făcut loruș Gavriil, cu soția sa Anisia, cum că au pus ei o casă în zălog drept opt taleri din satul Petia, dumisale Patrașcului, ispravnic de Botușeni, de buna sa voie, de niminea silit, și au fost la tocmala aceasta oameni buni târgoveți: Maxim Șoltuz cu toată breasla Șoltuz i Poiul, i Alexa, i Andronachi, i Danul, și alți oameni buni, când au pus aceia casă în zălog,

drept opt taleri, precum s'au scris mai sus, și spre mai mare mărturie, am pus și pecetea târgului, cătră acest zăpis. Acest zăpis au scris singur Gheorghe Diac din târgul Botoșenilor. Așa să se știe.

(L. P.) Let 7118 (1610) Iulie 31.

NOI GAȘPAR VOEVOD,

Cu mila lui Dumnezeu Domn țerei Moldovei.

Iată Domnia mea am dat și am în-
tărit slugilor noastre lui Dumitrașco și
frăținiseu, lui Toader. și surorilor lor:
Kandakiei, și Tudoscăi, și Anghelușei, și
Tofanei fiilor a lui Pătrașcu Logofăt,
dreaptă ocina lor, danie și miluire, cum-
părătură, o siliște anume Broștenii pe
Șomuzul cel mare, cu loc de moară în
pârăul Satului, ce'i în ținutul Sucevei,
din drept diresul lor ce'l au de la Cos-
tantin Vodă, care acest sat au fost drept
domnesc, și lipit cu ascultarea cătră O-
colul Sucevei. Iar Pătrașcu Logofăt au
dat patru cai buni, prețuiți drept două
sute galbeni ungurești, și încă au mai
dat și bani, una sută și cinci deci gal-
beni ungurești, în trebuința țerei. Drept

aceia să le fie lor și de la noi danie, cumpărătură, uric și ocină cu tot venitul, și altul să nu se amestice.

Domnul au poroncit.

In ispisocul cel adivărat es e iscă-
lit însuși Domnul cu mina sa.

*Scris în Iași de Borleanu diacu
din leat 7128 (1620) Martie în 13.*

Noi Gașpar Voevod.

(L. P.)

De pe Sărbie pe limba moldo-
venească, am tălmăcit la anul
1816 Septembrie 6.

Clucerul Pavăl Dob. . . .

MĂRTURIE DE VÎNZARE DE PĂMÎNT.

Iată noi Ionașcu Ganciul vel Logofăt, i Lupul vel Vornic țerei de jos, i Ionașcu Kujbea vel Vornic țerei de sus, i Iorașcu Bașotă hatman i părcălab Sucevei, i Enaki Postelnic, i Constantin . . . i Constantin Batiste, i Toma vel Sulger, i Dumitru Buhuș Logofăt, i Gheorghie Roșca Vist. i Iordachi Visternic, i Gheorghie, i Dumitru, i Constantin ginere a lui Nebojatco, vornici de gloată, și alți boeri și fi boerilor, și ostași din curtea Domnească, scriem și facem știut cum că au venit înaintea noastră Platon pitar de la Hrașca și soția lui Magdalina fiica lui Ierimiea, și fi și surorile ei Anisia, de a lor bună voie, de nimine îndemnați nici siliți, și au vândut dreapta ocină strămoșască un

loc de două casă, și cât se va alege din câmp, din vatra satului, și cu tot venitul de pe moșia ce se numește Petia-mare, ce este în ținutul Sucevei, acia au vândut fratelui și prietinelui nostru Dumitrașcu Șoldan Stolnic, drept 40 taleri arginți; încă au vândut Anisia fica lui Irimia i fiilor ei i Onaca, alt loc de casă tot la Petia-mare cu toate jerebiile cât se va alege din vatra satului și din câmp, acia au vândut tij fratelui și prietinelui nostru Dumitrașcu Șoldan vel Stolnic, drept 10 taleri de față, și iarași au venit înaintea noastră Mihalcă i soția lui Ciurcea fata lui Costea, de a lor bună voie de niminea îndemnați nici siliți, și-au vândut a lor dreaptă ocină strămoșască tot un loc de o casă pe aceeași moșie Petia-mare, cu toate jerebiile cât se va alege din vatra satului din câmp și din tot venitul, aci au vândut fratelui și prietinelui nostru Dumitrașcu Șoldan stolnic, drept 40 taleri de argint — — Ionașcu Crețul de la Șușmănești nepoata lui Nicoară armaș, de a lor bună voie, de niminea îndemnați nici siliți și-au vândut dreapta sa ocină strămoșască a patra parte din moșia Șușmănești, ce este în

ținutul Dorohoiului, din toată moșia din câmp, din pădure și din vatra satului, și din tot venitul;—acia au vîndut tot fratelui și prietinelui nostru Dumitrașcu Șoldan vel Stolnic, drept una sută taleri de argint; și tot de acolo au venit înaintea noastră Ionașcul fiul Eremiei Santob de a lui bună voie de niminea îndemnat nici silit și-au vîndut dreaptă a sa ocină strămoșască a patra parte tot din aceeași moșie Șuşmăneștii din vatra satului, din câmp, din pădure, și din tot venitul;—acia au vîndut tot fratelui și prietinelui nostru Dumitrașcu Șoldan vel Stolnic, drept una sută taleri argint;—și tot de acolo au venit înaintea noastră Cozma și fratele lui Balan fiii lui Munteanu de a lor bună voie de niminea îndemnați nici siliți și-au vîndut a lor dreaptă ocină strămoșască a patra parte tot din aceeași moșie Șuşmăneștii din vatra satului, din pădure, din câmp, și din tot venitul, acia au vîndut tot fratelui și prietinelui nostru Dumitrașcu Șoldan vel Stolnic, drept cu una sută taleri argint; și s'au sculat fratele și prietinel nostru, Dumitrașcu Șoldan vel Stolnic și au plătit deplin acei mai sus scriși bani înaintea noastră, iar noi

vădând între dînșii de bună voie tocmală și deplină plată, încă și de la noi am făcut această mărturie, ca să fie lui de credință până când va face lui-și dresuri domnești.

Și spre mai mare credință am iscălit și pecetele noastre am pus, către acest adevărat zăpășul nostru.

Și să se știe că eu Cristea Dămian uricariul, am scris.

S'au scris în Iași leat 7140 (1632) Mai 26.

(Urmează opt peceti și opt iscălituri).

NOI ALEXANDRU ILIAȘ VOEVOD,

Cu mila lui Dumnezeu Domn pământului Moldovei.

Adică au venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri mari și mici Platon pitariu de la Hreasca cu soția lui Magdalina, cu ficele și cu fiii lor, și cu sora sa Anisia, de a lor buna voie de nimene îndemnați nici siliți și-au vândut a lor dreaptă ocină strămoșască un loc de casă și cu toate ce se va alege din câmp și din vatra satului, și cu tot venitul din moșia ce se numește Petia-mare ce este în ținutul Sucevei, acel loc l'au

vîndut credinciosului boierului nostru Dumitrache Şoldan vel Stolnic, drept 40 taleri de argint, şi iarăşi au vîndut Anisia fiica lui Erimia şi fiii ei . . Onaca, alt loc pentru casă tot la Petia-mare, cu toate jerebiile cât se va alege din vatra satului şi din câmp. Acel loc s'au vîndut tot boierului nostru Dumitraşco Şoldan Stolnic, drept 40 taleri de faţă, şi iarăşi au venit înaintea noastră, şi înaintea boierilor noştri Mâhail şi cu soţia sa Ciurcea, fiica lui Costea, de a lor bună voe de niminea îndemnaţi nici siliţi şi-au vîndut alor dreaptă ocină stramoşască, tot un loc de o casă, iarăşi la Petia-mare, cu toate jerebiile cât se va alege din vatra satului, şi din câmp şi din tot venitul; acel loc l'au vîndut boierului nostru Dumitraşcu Şoldan Stolnic, drept 40 taleri de faţă, şi iarăşi au venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri Ionaşcul Creţul de la Şuşmăneşti, nepoţi lui Nicoară, ce au fost armaş, de buna lui voe, de niminea indemnăţi nici silit şi-au vîndut dreapta lor ocină strămoşască a patra parte din moşia Şuşmăneştii, ce este în ţinutul Dorohoiului din sat şi din câmp şi pădure din vatra satului şi cu tot venitul

acea moșie au vîndut-o credinciosului boierului nostru lui Dumitrașcu Șoldan vel Stolnic, drept 100 taleri de argint. Și iarăși au venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri Ionașcu, fiul Ierimiei Scula de a lui bună voie, de niminea îndemnat nici silit, și-au vîndut a sa dreaptă ocină strămoșască a patra parte, tot dintr'aceiași moșie Sușmăneștii, din vatra satului, și din câmp, și din pădure, și din tot venitul, acia au vîndut credinciosului boierului nostru Dumitrașcu Șoldan vel Stolnic, drept 100 taleri de argint. Și iarăși au venit înaintea noastră Cozma și frate-seu Balan cu fiii Munteanului de a lor bună voie de niminea îndemnați nici siliți, și-au vîndut a lor dreaptă ocină strămoșască, a patra parte, tij din moșia Sușmăneștii, din tot locul și din vatra satului, și din câmp și din pădure și din tot venitul, acia au vîndut credinciosului boierului nostru Dumitrașcu Șoldan vel Stolnic, drept una sută taleri de argint; și s'au sculat boierul nostru cel mai sus scris Șoldan vel Stolnic, și au plătit deplin acești mai sus scriși bani, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri, în mânele celor mai sus arętați.

Deci și Domnia mea vădând a lor tocmală cea de bună voie și deplină plată, încă și de la noi am dat și am întărit credinciosului boierului nostru Dumitrașco Șoldan Stolnic, acele părți de ocină din Petia-mare și din Șușmănești, ca să fie lui și de la noi dreaptă ocină și răscumpărătură, și uric, și întăritură cu tot venitul, nestrămutat în veci. Și altul să nu se amestice.

Insuși Domnul au poroncit.

(L. P.) Iași let 7140 (1632) Mai 30.

Ghenghea vel Logofăt.

Cristea Dămian.

NOI MOISI MOVILĂ VOEVOD,

Cu mila lui Dumnezeu Domn pământului Moldovei.

Adecă au venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri Ana și Prohira, și Anastasia, fiicele lui Gavril Vulpe, nepoții lui Tudor, de niminea îndernați, nici siliți, ci de a lor bună voie și-au vîndut a sa dreaptă ocină strămoșască doue jerebii din moșia Petia-mare, acia au vîndut credinciosului boierului nostru Dimitrașcu Șoldan vel Spatar, drept 50

taleri argint. Și iarăși au venit înaintea noastră, și înaintea boierilor noștri, Marica fica lui Ioan Cotei, după a sa buna voie de niminea îndemnată nici silită, și au vîndut a sa ocină strămoșască pol jerebie, tot din moșia Petiei-mari, aceia au vîndut credinciosului boierului nostru, Dimitrașcu Șoldan vel Spatariu, drept 15 taleri de argint, și noi vedînd între dînșii, tocmală de bună voie, și plată deplină, încă și de la noi am dat, și am întărit celui mai sus scris, credinciosului boierului nostru Dimitrașcu Șoldan vel Spatariu, asupra acelor mai sus dise doue jerebii și jurmatate, din moșia Petiei-mari, ca să-i fie lui dreaptă ocină și răscumpăretură din câmp, și din apă, și din pădure, și din tot venitul cât se va alege pe acele jerebii, ca să-i fie lui ocină și uric, cu tot venitul neștrămutat nici odată în viaci.

Și altul să nu se amestice.

Domnul au dis.

(L. P.) Iași let 7142 (1633) Decembrie 31.

NOI MOISE MOVILĂ VOEVOD.

Cu mila lui Dumnezeu Domn țereș Moldoveș.

Adică au venit înaintea noastră și
www.dacoromanica.ro

înaintea boierilor noștri, Marica, fica Sofroniei, nepoata lui Cozma vêtavul, cu fiii seî: Gheorghie, Tofana, Nastasia, și Efinca, după a lor bună voie, de niminea îndemnați, nici siliți, și au vîndut a lor dreaptă ocină strămoșască, una jerebie de pămênt, cu casa sa, și cu tot venitul din partea cât se va alege lor, parte cu dreptate, ce este în ținutul Sucevei, acei au vîndut credinciosului boierului nostru lui Dumitrașco Șoldan vel Spătar, drept 20 taleri de argint.—Drept aceia, ca să-î fie lui și de la noi ocină și rēscumpărătură și uric cu tot venitul.

Și altul să nu se amestice.

Domnul au dis.

Iași let 7142 (1634) Mart 18. (L. P.)

NOI VASILE VOEVOD.

Cu mila lui Dumneșeu Domn pămêntului Moldovei.

Adică au venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri mari și mici, al nostru credincios și cinstit boier Dumitrașco Șoldan, marele vornic a țerei de sus, cu un zapis de mărturie de la oameni buni, și de la cei mai dinainte boieri și

de la megieși de prin prejur Simeon Mâlae vel comis, Toderășco Peticesco vel armaș, Ierimia Murguleț, i Stefan Murguleț, i Arame ot Hrișca, i Ilie Șapte Lici, i Dogă, i Dumitrașco portar, i Iurașco portar, scriind întru acel zăpis, că au cumpărat de la Ionașco fiul lui Dimitrie de la Petie, vătav, un loc de prisacă de pe moșia Petia-mare, ce este în ținutul Sucevei, pe pârîul Șomuzu vechiu, cu o jerebie din vatra satului, din câmp și din pădure, și din apă, și din fînate, și din tot venitul, drept 30 taleri bătuți, și noi vedând zăpisul lui mărturisit de boieri și de oameni buni, noi am cređut încă și de la noi am dat și am întărit credinciosului nostru și cinstului boieriū Dumitrașco Șoldan vel Vornic, acel mai sus țin loc de prisacă, cu o jerebie de pe moșia Petia mare, ca să fie lui și de la noi dreaptă ocină și răscumpărătură cu tot venitul, nestrămutat nici odată în veci.

Și altul să nu se amestice înaintea acestei cărți a Domniei mele.

Insuși Domnul au poroncit.

(L. P.) Iași 7142 (1634) Iunie 20.

Patrașco vel Logofăt.

Tiron au scris.

NOI VASILE VOEVOD.

Cu mila lui Dumnezeu Domn țereț Moldovei.

Precum au venit înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri a Moldovei, a mari și mici, Mărica fata Saftei și cu Ștefan, și i-au tras la judecată de față înaintea noastră cu neamurile sale, cu Dingana fata lui Grigorie și cu Solonca femeia lui Ionașcu, și cu Neculai feciorul lui Vasile Grumază, toți nepoți și strenepoți a Dingăi Hatmanului, pentru moșiele ce le-au avut moșul lor Dinga Hatmanu, dicând că ar fi având strâmbătate unii de câtră alții, și nu li s'ar fi dat ce'i cu dreptul dintru acele moșii.—Deci Mărica fata Saftei, și cu Ștefan ne-au aratat un ispisoc de la Constantin Moghilă Voevod, scriind în trânsul precum că părinții lor, toate drepte moșiele lor ce le-au avut Dinga Hatmanul, și le-au împărțit între dînșii, și în partea Saftei maicei a Măricăi și a lui Ștefan, s'au venit satul anume Olteni pe Prut, și a treia parte din jumătate de sat din Fărloești, și a patra parte din satul Tîrgoviște, și cu mori în Putna, și în partea lui Vasile Grumază, s'au venit satul *Fereanei* și jumătate de

sat din *Carapușeni*, și cu o pivniță de peatră în târgul Iașului. Și în partea Irinei fetei lui Ionașcu și a Solonicăi, s'au venit satul *Vlășinești*, și jumătate de sat din *Carapusceni* și cu mori, și o a patra parte din *Mirceni*, și o a treia parte din *Căstești*, cum și Dinganei fetei lui Grigore s'au venit satul *Dângeni* cu eaz și cu moară, și jumătate de sat din *Goșmani* cu eaz și cu moară, și a treia parte din satul *Dîngani*. — Deci Domnia mea, și cu sfatul nostru, dacă am vedut acest ispisos de mai sus aratat, de la Constandin Movilă Voevod, precum că ei ș'au împărțit moșiile de bună voea lor. Noi nu l'am putut strica ci l'am lasat să și stăpânească moșiile după cum și le-au împărțit părinții lor împreună, i s'au îndreptat Mărica fata Saftei, și cu Ștefan, și ș'au pus și fie-care în visteria Domniei mele 24 zloți. Drept aceia să le fie lor acele de mai sus numite, ocină ce s'au venit în partea maicei lor Saftei, satul *Olteni* pe Prut, și a treia parte din jumătate de sat din *Fârloești*, și a patra parte din *Tîrgoviște*, cu moară în Putna, și de la noi ocină, și moșii, și uric ne-

strămutat nici odinioară în veci; și altul să nu se amestice.

Iași din leat 7146 (1638) Iunie 28.

Scris de **Borleanu**.

Insuși Domnul au poroncit.

(L. P.)

Gavriil Mateeaș vel Logofăt.

Acest suret de pe ispisocul vechiu serbesc, s'au reprodus în diarul *Cultura*, pagina 50, care au apărut numai câteva Numere. **Th. C.**

IERIMIA MOVILĂ VOEVOD.

Cu mila lui Dumnezeu Domn țereș Moldoreș.

Precum au venit înaintea noastră Drăgan și frații lui, Gheorghie și Dumitru și-au tras la judecată pe credincioasa sluga noastră pe Alexa Stolnicul, pentru o bucată de ocină din satul Docințai, care acum se numește Scobințeni, din jumătate de sat a treia parte, și dintr-o a treia parte jumătate, care i-au fost lui cumpăratură de la Cercel, ficiorul lui Dragoș, nepotul lui Ilie, drept 480 zloți tătărăști, iar lui Cercel i-au fost cumpăratură de la neamurile lui, de la Tiron, și de la Dumitru ficiorii lui To . . . Ilie. și așa au răspuns că, . . . Stolnicul nu este răzăș, nici neam, ce un om strein, și n'au vrut să'l lase să le fie răzeș, pentru că ei sunt mai vechi cumpărători. Deci noi cercetând cu judecată și cu sfa-

tul nostru, așa am găsit cu cale că lor li se cade să întoarcă banii înapoi numitului Stolnicului Alexie. Așa apoi sculându-se Dragan și cu frații lui au dat banii înapoi în mânele lui Alexie Stolnicul acci 480 zloți tătarăști, dinaintea noastră, și așa s'au făcut rămas pe Stolnicul Alexia. Iar Dragan și frații lui și-au aflat dreptatea, și ș'au pus și fie-care 12 zloți tătarăști în visteria noastră. Și au mai venit înaintea noastră, și înaintea boierilor noștrii, și Toader fratele lui Crăciun, strănepot lui Ilie, și de bună voia lui de nimeni silit, nici asupra, și-au vîndut dreaptă ocină și moșia lui din uricul, de cumpăratură de la bătrânul Stefan Vodă, din jumătatea de sat din Scobințeni a treia parte, și dintr'o a treia parte jumătate, și o au vîndut lui Toader Briciu, socrul lui Drăgan, drept 480 zloți tătarăști, dinaintea noastră. Drept aceea să'i fie și de la noi cu tot venitul, și altul să nu se amestice.

In Iași leat 71 .. (lipsă cele lalte cifre) 160 . Iulie 20.

Scris de **Drăgan diac.**

Domnul au șis. (L. P.).

Stroici vel Logofet au iscălit.

De pe Sirbie pe limba Moldovenească am talmăcit la anul 1811 Februarie 3.

Cluceriu Pavel Dibrin.

Ierimia Moghilă Voevod au domnit de la 1595—1606.

NOI VASILE VOEVOD.

Cu mila lui Dumnezeu Domn pământului Moldovei.

Adică au venit înaintea noastră și înaintea boiărilor noștri a Moldovei mari și mici, Petrea și frate-seu Ștefan, fii ai lui Andrian, și cu nepotul lui Gavril, cumnatul lor Tanasie și alți din rudenie, după a lor bună voie, de nimenea îndemnați, nici siliți, și-au vîndut a lor dreaptă ocină strămoșască una jerebie de ocină, și din altă jerebie jumătate, din moșia Petia mare, ce este în ținutul Sucevei, din vatra satului, și din câmp cât se va alege, și cu tot venitul, aceea el au vîndut credinciosului și cinstitului nostru boier dumisale Dumitrașco Șoldan marele vornic al țerei de sus, drept 45 taleri de argint.

S'a'u sculat al nostru credinciosul cinstit boier Dumitrașco Șoldan vel vornic, și au plătit toți deplin banii aceia 45 taleri arginți, în mânele lui Petre și Stefan și Gavril și Tanase, și altora din rudeniile lor, înaintea noastră și înaintea boierilor noștrii. Și noi vedînd a lor tocmală de bună voie, și plată deplină, și de la noi am dat și am întărit credinciosului și cinstitului boierului nostru Dimitrașcu Șoldan vel vornic, aceia mai sus și să o-

cină, una jerebie și jumătate din altă jerebie, din Petia-mare, din câmp și în tot venitul ca să fie lui dreaptă ocină și răscumpărătură și uric și întăritură cu tot venitul, nestrămutat în veci, și altul să nu se amestice.

Singur Domnul au poroncit. (L. P.)

Iași let 7147 (1639) Februarie 4.

**MĂRTURIE DE VINDEREA UNEI JEREBII
ȘI JUMĂTATE DIN PETIA-MARE.**

Iată noi Gavrilaş vel Logofăt, i Toader Petriceicu vel Vornic țerei de sus, și Gavril Hatman și Părcălab Sucevei, și Grigoraș Ureche vel Spătar, și Gheorghie vel Paharnic, și Iordachi biv Visternic, și Toma vel Stolnic și Mihail Furtună vel Comis, și Vasile Banul vel Medelniceriū, și Dimitrașcu . . . vel Cluceria, Ienache vel Pitariū, i Iani vel Sluger, i Grama vel Jigniceriū, i Patrașcu Ciogolea părcălab Hotinului, i Stefan vel armaș, i Balan Agă, i Racovitză Cihan al 2-lea logofăt, i Roșca Visternic. i Strătulat Sluger, i Tuderaș al 3-lea logofăt, i Gheorghie fiii lui Stefan, al 3-lea Postelnicel, i Vasile Roșca, i Erimia Vînculeț, i Gheorghie

Moțoc, vornic de gloată, și alți boieri de curtea domnească. Scriem și mărturisim cu aceasta a noastră carte, cum că au venit înaintea noastră Petrea și cu fratele său Stefan fiul lui Andrian și nepoții lui Gavril și cu verișii lui Tanase, și cu alte neamuri, de a lor bună voie de niminea îndemnați nici siliți, și-au vândut a lor dreaptă ocină strămoșască o jerebie, și din altă jerebie jumătate, din moșia Petia mare, ce este în ținutul Sucevei, din vatra satului. și din câmp cât se va alege partea lor, și cu tot venitul. Acei au vândut fratelui nostru dumisale Dumitrașc Șoldan marelui Vornic a țerei de jos, drept 45 taleri de argint, și s'au sculat fratele nostru cel mai sus scris Dumitrașcu Șoldan vel Vornic, și-au plătit toți banii mai sus scriși 45 taleri de argint în mânele lui Petrea și frățineșeu Stefan, fiul lui Andrian și nepoților lui Gavril și Tanasie, și altora din rudenie, înaintea noastră și a tuturor boierilor, și noi vedând tocmala lor de bună voie cu deplină plată, noi încă și de la noi această carte am făcut, ca să fie boierului domnesc lui Dumitrașcu Șoldan vel Vornic, dreaptă ocină și răscumpăratură, și spre mai mare credință și tărie, am

pus pecețile noastre, și cu mânele noastre am iscălit.

Au scris Dumitrașcu.

În Iași let 7147 (1639) Februarie 4.

NOÏ VASILIE VOEVOD

Cu mila lui Dumnezeu Domn țerei Moldovei.

Înștiințare facem prin această carte a noastră tuturor cui vor căuta asupra ei, sau o vor auzi citindu-se, peatru acest adevărat și credincios sluga noastră Stefan Șoldan din curtea Domniei mele, fiul răposatului Dumitrașcu Șoldan biv vel vornic, care acest părinte a lui Dumitrașcu Șoldan Vornic, au slujit domniei mele cu curată inimă și cu mare credință în toate trebile, după poroncile Domniei mele, până au sosit ceasul de s'au săvîrșit.

Noi încă după moartea lui pentru acca cu dreptate și cu credință, a lui cătră noi slujbă, am miluit pe fiul seu pe Stefan Șoldan, cu osebita noastră milă, de l'am apropiat în curtea domniei mele, și i-am dat, și i-am întărit drepte ocinele și moșiile lui, care i le-au dat, și i le-au dăruit unchiul seu Toderășc Șoldan, cu limbă de moarte, deosebit de alți frați ai lui, adecă tot satul Șoldăneștiu, și jumătate

de sat Preuteștii, ce sunt pe Șomuz, în ținutul Sucevei, cu iazuri și cu mori în Șomuz. Drept aceea dar, aceste de mai sus numite, adecă tot satul Șoldăneștii și jumătate de sat Preuteștii cu iazul și cu mori în Șomuz, să fie mai sus numitului credinciosului slugei noastre lui Ștefan Șoldan, și de la domnia mea dreaptă o cină și danie, și uric cu tot venitul și fiilor lui, nepoților, strenepoților, preastrenepoților și la tot neamul lui, cine i se va alege mai de aproape neclintit nici o dinioară în veci. Iar hotarul acelui de mai sus numit sat Șoldăneștii, și jumătății cei de sat Preuteștii cu iazul și cu mori în Șomuz, din tot hotarul, să le fie după vechiul hotar până unde s'au apucat din veac.

Și spre aceasta este credința a mai sus numitei domniei noastre Noi Vasilie Voevod și credința a prea iubitului fiu a domniei mele Ștefan Voevod, și credința a tuturor boierilor noștri a Moldovei a mari și mici. Iar după viața și domnia noastră, cine va fi Domn, din fiii noștri sau din neamul nostru, sau pe cine ar alege Dumnezeu a fi Domn țerei noastre a-cestia a Moldovei, unul ca acela să nu

aibă a clintii dania și întăritura noastră, ci să-i dea și să-i întărească, pentru că-i sînt drepte danii și dăruiri de la mai sus numitul unchiul său, căci el nu au avut copii din trupul lui; și spre mai mare tărie și întăritură, tuturor acestor de mai sus scrise, am poruncit cinstit și credincios boierului nostru Gavril Mateiaș vel Logofet, să scrie, și cătră adevărată cartea noastră, această pecete a noastră să lege.

Scris în Iași de Dumitrachi Diac din leat 7150 (1642) Aprilie 5 zile.

Noi Vasilie Voevod. (L. P.)

De pe sirbie pe limba Moldovenească, am tălmăcit la anul 1816 Septembrie în 4.

Clucerul Pavel Debrin.

SURET DE PE ZAPISUL LUI ȘTEFAN ȘOLDAN.

Ștefan Șoldan fiul reposatului Dimitrașcu Șoldan vel Vornicu, care au cumpărat un sat întreg Pădurenii ce se hotărăscu cu Tâmpesții pe din sus, de la Nastasia Zădăroaia căpităneasa, și de la neamul ei, după cum arată mai jos semnele locului.

Din șipotul Cucului tot pîrăuțul păra ce dă în pîrăul ce vine de la Buciumeni și peste pîrău și preste câmpu, drept în bahnă, și tot bahnă în sus până la obâr-

șia ei, și din obârșia babei, tot drept în dâmbul ce iaste deasupra obârșiei babei, între două vâlcele, ce cadu în bahnă, și din dâmb la vale peste o vâlcea, ce i zicu Cârțanu, tot alaturea cu Tâmpesții spre răsărit, și pe câmp drept într'o moviliță ce iaste la mijlocul câmpului tot alaturea cu Tâmpesții, și din moviliță tot pe câmp drept în zarea dealului despre Șomuz în drumul vechiū ce s'au pomenit, și din drum la vale, drept pe din jos de capul iazului ce'i zicu iazuțul boilor, în dreptul zării dealului, unde să suie acel drum vechiū la deal ce s'au pomenit, și de acolo drept în pîrăuțul unde se împreună cu moșia dumsale Șoldăneștii.

Leat 7171 (1663) Aprilie 15.

(Pentru încredințare am iscălit)

Iscălit cu mâna sa **Ioan Bașotă**.

Posleduindu-se și întocmai cu originalul ce să află la dumnealui Căminarul Tudurachi Ciurea fiind, din poronca Măriei sale s'au adiverit.

1823 August 27.

Sturza Spatariu.

Am poseduit'o, am scos'o asemeinea de pe zapisul iscălit de repositul Ban Ion Bașotă, **Stalnic**

ZAPIS DE VÎNDARE IN TÎRGU KOTNARI.

ЯДЕКА Е⁸ ГЕУ^РГІЕ ШО^А ТЪЗЪ^А ШИ
 КЪ СОЦЪ^А МІЕ⁸ КЪ ЯЗНА ТЪ^РГВЕ^Ц
 ШІ ВРЪША^{НИ} ВЪТРЪ^{НИ} ДЕ ТРЪ^Г ДЕ
 КО^ТНІРЮ, СКРІЕ^М Н^И ШІ МЪ^РТЪРІСИ^М
 КЪ АЧЕ^С ТЪ АДЕВЪРА^Г ЗЛИ^С А^А НОС-
 ТРЪ ПРЕКЪ^М Н^И АМЪ^Н ДО^И. ДЕ НИМЕ
 СИЛІ^ЦИ, НИ^ЧИ АСЪПРИ^ЦИ. ЧЕ ДЕ А
 НОЛ^С ТРЪ^Ж БЪНЪ^Ж ВОЕ. ВЪ^Н ДЪГЛА^М ШНО^К ДЕ КАСЕ ШИ ДЪГЪНЕ
 Т^Л МИ^Ж ЛОКЪ^А ТРЪГЪСЪ^И КО^ТНІРЮЛЪ^И. ДИ^Н ДЪГЪНЕЛЕ ШИ
 ДИ^Н ГАРЪ^А ДЪ⁸ МІСЛАЕ ВІСТА^РНИКЪСЪ^И С^РСАКІЕ ПЪНЪ^Ж Т^Л
 ДЪГЪНЕЛЕ ДЪМІСЛАЕ ФРЪ^И БЪСЪ^И. ШИ Т^Л ГАРЪ^А ДЪ⁸ МІСЛАЕ
 ЛЪ^И ХАНО^С ФРА^{ТЕ} ЛЕ ФРЪ^И БЪСЪ^И, ФІИ^Н ДЪ^И Н^И АМЪ^Н ДО^И
 МА^И АПРОШІА^ЦИ МЪ^РЦІИ ДЕКЪТ ВІЕЦІИ АЧЕЦІИ АСМИ. ШИ
 ЦІИ^Н ДЪ^И Н^И ФОЛРТЕ БІНЕ ПРЕКЪ^М НАРЕ ТРЪ^БЪЖ^И НИМЕ КЪ
 АЧЕ^А ЛЪ^К. ФЪРЪ^Ж НЪМА^Ч Н^И. СКЪААТЪНЪ^М ШИ ЛА^М.
 ВЪНДЪ^Т АЧЕ^С ТЪ ЛЪ^К ВЕЧИНСЪ^И НО^С ТРЪ^Ж ДЪ⁸ МІСЛАЕ АШІ

глиго^Р фрл^{ТЕ} ле Фрз^И к8л8^И. ши а л8^И Хлно^С карин.
 сз^И тз^И фичурин л8^И Фл^А ти^И де ко^Т нарю. в8^И д8та^М
 лок8^А ачеста дре^Пть трен с8те де ле^И в8т8^{ЦИ} ши
 чи^И чиспрезече ши д8^И о^Рци. л^И касл д⁸ мислае л8^И мз-
 тиа^Ш в8^Р к8цѣ н8мзрл^{ЦИ} ши де н8^И л88а^{ЦЧ}. пе^И-
 тр8 клре л8^К р8 н8^И л^И д8^М д⁸ мислае л8^И глиго^Р
 тоатѣ п8тара ши во^А ничиа пре ачела л8^К. сзи фие
 д⁸ мислае шчинѣ ши мошиє д^Ирил^Птѣ. прек8^М нѣ8
 фостз ши ноав п8нѣ пре а^Км8. п8нз л^И з88а де а^С-
 тѣзи. д⁸ мислае ши фичурил8^Р д⁸ мислае. де^И вл дз-
 р8^И д8мньз8⁸ к8ндзѣ. ши непоцил8^Р ши стренепо-
 цил8^Р д⁸ мислае л^И вѣчии де вѣчи. ши нима дин р8-
 деле ноа^С тре сз нанѣл а сѣ амектека сл⁸ а з8хѣ^И
 пе^И тр8 ачѣста мошин. де в8нѣ вое де н8^И в8^И д8те.
 л^Иши^П д^Ириле де презнѣ к8 ачѣста мошин ши ш касл
 а ноа^С трѣ кара асте ма^И цо^С де крама л8^И 8рѣкиє.
 л^Интре ма^Рти^И а ма^Рртин ши л^Интре зофл. ачл^Ста
 касл л^Икѣ ш а^М в8^И д8^Т то^Т л^Интрачела пре^{ЦИ} ма^И
 с8^С скрис^С. ши ачл^Ста то^К малл ши в8^И заре к8 пре^Ц
 в8^И ф8к8т8с8⁸ д^Или^Ита а м8^Аци шаме^{ИИ} в8^{ИИ} шрз-
 шл^{ИИ} де трз^Г де ко^Т нарю. карин а⁸ фостз де фацѣ
 ла л88ат8^А банило^Р. ши ла скрис8^А запис88^И. а88ме

месантва са стръ^ц прев^т до^м не^с къ. де тръ^г де котнарю.
 ши петропос цхиствал^н хъ^р азвал^н ши ан^н мира^н.
 рсма^н ши саси анвме. а^с мнѣвал^н ис^к пз^р кжалв^с л.
 ши а^с мнѣвал^н петрж ка^п ра. ши амилв^н фрз^н кв^л. ши
 а^с мнилв^н мхтїиш^н вх^р кѣцж. ши а^с мнал^н хано^с до^р ко^ш.
 ши а^с мнал^н цю^р ца каврж. ши двмнѣвал^н шефли пи^в-
 ничѣрю^л. ши амнал^н толде^р шо^л твзъ^л. ши амнал^н
 михи^л голв^м ба^ш. ши двамнал^н цю^р ца лих^н чоле, ши
 а^с мнѣвал^н агоци^н а мартїи. ши амналви толдер а лв^н
 илїе. ши а^с мналв^н ма^р ти^н а ма^р тїи вечи^н а^л но^с трв ши
 а^с мнал^н га^ш пар хе^р цо^г. ши а^с мнал^н данв^л ан^н рома^н
 ши а^л ци вамен^н вх^н мв^л ци. врзш^н. вхтрж^н.
 ши тинѣ^р и. ши пе^н трв ма^н маре креди^н цж нв^н вх^н-
 зхтврїи пска^м печециле ноа^с трѣ, аѣцетеле. ши нзи
 ма^р тврїи вхзз^н аз то малѣ де вхнж вое. ши палтж
 депли^н. искзанта^м ши печециле нѣ^м пс^с. ши аѣце-
 теле. ши е^с пзтра^ш ко калигра^ф. даска^л до^м не^с кз
 тз^м паж^н двмисж а фи вини^т де ла га^ш ла ко^т на^р.
 кв мзрїа са доа^м на марїа. а до^м нвал^н Іу стефа^н
 петрв водж. скриса^м злписв^л аче^с та ка сз сз крѣ-
 зж. ши сз сз циѣ.

Ъ КОТНАРЮ БАТЪ 7182 (1673) о^к. ил дин

ГЕУ^рГІЕ ШУ^лТ85

(L. P.)

Petri Kapre

Frincu de Kotnar

ТОДХ^р А А8^н НАНЕ

Metiesz Berhuci

ХАНО^с АО^рКО^ш

Martin a Martiy, Georgius Wolff

Acest document, scris bine pe hîrtie cu frumoase arabescuri, mi s'a împărtășit de D-nul Anton Iosepescu, impiegat la arhiva Statului din Iași. D-sa îl are de la părintele său Săndulaki, răzeș din Iosupeni, sat ce se află în mijlocul moșiei Hodora, plasa Bahluii ținutul Iașit.

Bunicul D-lui Anton îl are de la tatăl seu Pascal, mort în anul 1831; Pascal Iosepescu au avut în căsătorie pe Maranda fata lui Săndulaki Iosepescu. Acesta au fost ginerele lui Iosef Frincu, fiind în căsătorie pe Gafița. Dovadă la aceasta, este cartea de judecată din 6 Iunie 1791 a Departamentului Judecătoresc.

Iosef Frîncu au fost fiul lui Grigorie Frîncu. Acesta au fost fiul lui Fealtin Sassu, dovadă acest zăpis.

Trebue să arăt că acest document este înzăstrat cu o cruce în capul zăpisului. În arăbescul de sus se vede data de 1673. Scrisoarea este foarte citeață și mândru prescris. El este căptușit cu pânză. Iscăliturile, afară de trei, sunt în caractere *latine*.

Th. C.

Transcripțiunea :

Adecă eu Gheorghie Șoltuzul și cu soțul meu cu Axana țirgoveți și orașeni

www.dacoromanica.ro

bătrîni de trîg de Cotnariu, scriem noi și mărturisim cu această adevărat zapis al nostru, precum noi amîndoi de nime siliți, nici asupriți, ce de a noastră bună voie vîndut-am un loc de case și dugheane în mijlocul trîgului Cotnariului din dugheanele și din gardul dumisale visternicului Ursachie pînă în dugheanile dumisale Frîncului și în gardul dumisale lui Hanos fratele Frîncului. Fiind noi amîndoi mai apropiați morții de cât vieții aceștii lumii, și știind noi foarte bine precum n'are treabă nime cu acel loc, fără numai noi, sculatu-ne-am și l'am vîndut acest loc vecinului nostru dumisale lui Gligor fratele Frîncului și a lui Hanos cari sînt ficiorii lui Fealtin de Cotnariu. Vîndut-am locul acesta, drept trei sute de lei bătuti și cincisprăzece și doi orți în casa dumisale lui Mățiaș Bărcuță numărați și de noi luoți, pentru care lucru noi îi dăm dumisale lui Gligor toată puterea și volnicia pre acela loc, să-i fie dumisale ocină și moșie direaptă precum ne-au fost și noao pînă pre acmu pînă în zuoa de astăzi, dumisale și ficiorilor dumisale de-i va dărui Dumnezeu cîndăva și nepoților și strenepoților dumisale în veacii de

veaci, și nime din rudele noastre să n'aibă a se amesteca sau a zăhăi pentru acestea moșii de bună voe, de noi vîndute. Așij-direle depreună cu acestea moșii și o casă a noastră care este mai gios de crama lui Ureachie între Martin a Martii și între Zofa, această casă încă o am vîndut tot într-acela preț mai sus scris. Și această tocmală și vînzare cu preț bun făcutu-s-au dinaintea a mulți oameni buni orășeni de trîg de Cotnariu cari au fost de față la luatul banilor și la scrisul zapisului, anume molitva sa Struț preut domnesc de trîg de Cotnariu și potropopu ținutului Hîrlăului și din mirenii Rumîni și Sasi anume d-lui Isac parcalabul și d-lui Petrea Capră și d-lui Frîncul și d-lui Mătiaș Bărcuță și d-lui Hanos Dorcoș și d-lui Giurgea Capră și d-lui Ștefan pivniceriu și d-lui Toader Șoltuzul și d-lui Mihil Golumbaș și d-lui Giurgea ai Hâncioae și d-lui Agoștin a Martii și d-lui Toader a lui Ilie și d-lui Martin a Martii vecin al nostru și d-lui Gașpar Herțog și d-lui Danul din Roman și alți oameni buni mulți orășeni bătrîni și tineri. Și pentru mai mare credință noi vînzătorii pus-am pecețile noastre, deagetele. Și noi

martorii văzînd tocmala de bună voe și plată deplin, iscălit-am și pecețile ne-am pus și degetele, și eu Pătrașco caligraf dascal domnesc, tîmplîndumi-să a fi venit de la Iași la Cotnar cu Măria sa Doamna Maria a Domnului Io Ștefan Petr(iceico) Vodă, scris-am zăpîsul acesta ca să să crează și sa să știe.

(Urmează iscăliturile).

Milostieiu bojiu Io Konstandin Basarab Voievod i Gospodar vsoe Zemle Ungrovlahiskoe.

..... Boiarinului domniei miale Alexandru biv vel Postelnic și cu feciorii lui ce'i ar da Dumnezeu, ca să-i fie lui un loc de casă aici în orașul domniei miale în București, în mahalaua ce se chiamă a Oltenilor, pre lângă locul Radului Tabacul în lung spre biserică, stînjîni 29, și in lat den locul Radului Tabacul pre lângă uliță in jos, până în ceialaltă uliță ce merge spre biserica tabacilor stînjîni 22; și de acolo se alătură cu ulița care merge la băcănie până în gardul lui Iane Copilul fratele lui Neculae, stînjîni 30, și de acolo in curmeziș până in gar-

dul lui Stroescul, fiind loc domnesc și mai dinainte vreme s'au fost pus popa Negre de au făcut casă pre acest loc domnesc; iar după aceea când au fost in zilele lui Gligorie Voevod, au fost vîndut popa Negre casa lui ce au fost făcut pre acest loc domnesc, Udrii Șufariul, și neputînd Udrea Șufariul căta de această casă fiind și el la lipsă, au lăsat casa de s'au stricat și s'au dorovăit de tot, făr de cât numai au ramas locul domnesc, făr de nici o stăpînire și au fost tot pre sama domniască, până acum in zilele domniei mele. Deci când au fost acum intâmplându-să a veni boiarinul domniei mele Alicsandru biv vel Postelnic aici in țară, și aflându-se intru multe slujbe a le țarei și a le domniei, și pohtind de la domnia mea loc aici in București ca să'și facă casă și temeiu; și fiind acest loc domnesc sterp și fără de casă, domnia mea am trimis pe sluga domniei mele Stan vtori vornic de au strâns oameni buni și vecini denprejurul locului, de au măsurat acest loc in lung și in lat, precum scrie mai sus. Drept aceea și domnia mea după alesul acestui loc de casă, m'am milostivit dom-

nia mea de am dat și am miluit pre bo-
iarinul domniei mele Alicesandru biv vel
Postelnic cu acest loc de casă ce scrie
mai sus, ca să'și poată face casă și te-
meiū pre acest loc și 'să'l stăpânească
pre sama lui cu bună pace de cătră tot
omul in lung și in lat, precum scrie mai
sus, să'i fie lui de moștenire și stătătoriu
in veci

Pan Korne Brăiloiu vel Ban, i Pan . . .
vel vornic, i Pan Diicul Rudeanul vel
Logofăt, i Pan Mihai Cantacuzino vel
Spatariu, i Pan Șarban Greceanul vel Vis-
tiariū, i Constandin Ciorogîrleanul vel
Cliuceriū, i Dumitrașcu vel Postelnic, i
Vergo vel Paharnic, i Radul Izvoranul
vel Stolnic, i Șerban Cantacuzin vel Co-
mis, i Iorga vel Slugeriu, i Constandin
Corbeanul vel Pitariu; scris de Toma
Cantacuzino vel Logofăt.

S'aū scris în tîrgul Bucureștii în
luna Fevr. 8, anul (7204) 1696.

Noi Costandin Voevod.

(L. P.)

Toma Cantacuzin, vel Logof. prociroh.

(*) Acest hrisov scris pe hărtie, se află in original
in proprietatea d-lui N. C. Aslan.

Th. C.

Noi Antohi Constantin Voevod
Cu mila lui D-zeu Domn a toatei Moldovei.

Adecă domnia noastră îndurându-ne am miluit pe onorabilul și credinciosul nostru boer al 2-le Sulger Stefan Roseti cu o parte de loc din hotarul târgului Bacău, unde am trimes pe boerii noștri pe Gavril Brăescu care a fost mare Postelnic și pe Stefan Soroceanu ce au fost Părcălab, și au adunat oameni cinstiți și târgoveți de Bacău și alți megieși, și anume pe un Calțumatin fost Șoltuz, pe Mihon, pe Ropei și pe Antor de pe moșia Trebeș și Hriscani, care a fost căpitan la margine, și pe Gheorghe Ciure din Fântănele și pe Totoescu tot de acolo, și pe Ianachi Razul care a fost Comis, și pe Ursul Șoltuzul și pe Timuș Crupenschi, și pe Velisari și pe alți cinstiți boeri, și au deliberat cu dreptate și au hotărnicit acea parte de loc, începând hotărnicia din punctul unde se megieșește cu hotarul moșiei Trebeș a Ungurilor, și au pus piétră acolo pe malul riului Neger din partea de hotar a moșiei Trebeș, ear a doua piétră s'a pus in mijlocul locului alătura cu

drumul ce duce la trecerea gârlei la vadul lui Trebeș; a treia piatră au pus-o pe malul Trebeșului acolo unde se impreuna hotarul Ungurilor cu acel al târgului, și acea parte de loc remase din pârâul Neger până în apa Trebeșului și până în riul Bistrița, ca să o posedă de la domnia noastră drept dar și miluire cu tot venitul, el și toată familia lui, cu hrisov și imputernicire nesmintită și neclintită în veci vecilor, așa precum s'a hotărnicit de numiții cinstiți boeri, și de treabă târgoveți și vecini. Asemenea și după trecerea noastră din viață, și a domniei noastre, pe cine sânta Providenția ar alege să domnească, îl rugăm să nu strice miluirea și darul nostru, ci mai ales s'o întărească, cum și noi întărim darurile predecesorilor noștri.

În Iași 7206 (1697) Noemvrie 28.

Antohi konstantin Voevoda.

(L. S)

Vasile Neagu, uricar, scris-am.

(*) Această carte de miluire, care s'au tradus din slavonesce în grecesce, am rugat pe megieșul meu, Dl. Vasile Adamachi, fost Senatore de mi-au adus'o în românesce.

Th. C.

Mărturie pentru moșia Hușii, ținutul Sucevei.

Se ubo mi (Iată deci noi) Neculai Donici vel Logofăt, Iordachi Ruset vel Vornic, nijnui Zemle, Pavel Ciocărlan vel Vornic veșnei Zemle, Neculai Costin Hatman i Părcălab Sucevei, Panaite vel Postelnic, Dumitrașcu Cuza vel Spătar, Saviu vel Ban, Gavril vel Paharnic, Gheorghe Apostolu vel Visternic, Patrașcu Zosin vel Stolnic vel Medelniceriu, Ioan Palade vel Cluceriu, Cântea Sărdariu, Dumitrașco vel Sluger, Calistrul vel Jigniceriu, Pavel Rugină vel Șatrariu, Vârlan vel Armaș, Nani vel ușeriu, Dumitrașcu Maeri vtori logofăt, Ión Gafton Postelnic, Gavril Agă, Grigoraș Joră tretie logofăt, Bută, Gheorghieș, Bejan vornici glotnii, facem știre cu această mărturie a noastră precum că având Măria Sa Domnulă Nostru Ioan Constantin Duca Voevod un sat anume Hușii ce sunt la ținutul Sucevei pre Șomuz, care acel sat Hușii sunt de moșia măriei sale cumpărătură de cinstitul reposatul părintele Măriei Sale Duca Vodă de la Răsmandi postelnic, și scriind Măria Sa Vodă o carte la dumnealui fratele nostru Saviu vel Ban, dumnealui au trimis pe Ioan Botez ce au fost părcălab

și pe Ioan Șeptelici, ce au fost Stolnic și Stefan Pisoschi și pe Ioan Pitic din Buciumeni, și au mers acolo la satul Hușii, și au strâns oameni buni din jos și din sus, megieși de prin prejur și au socotit și au hotărât începând hotarul din Șomuz s'au pus un stâlp peste Șomuz despre Preutești în țărmurile Șomuzului la un izvor unde au fost o fântână; de acolo la deal peste câmp, la mijlocul câmpului s'au aflat un stâlp vechi, de acolo drept sub movila cetății s'au aflat alt stâlp vechi, un stâlp s'au pus în vârful movei cetății; un stâlp s'au pus în drum sub Movele unde se împreună hotarul Preuteștilor și a Hârtopului și a Hușului, mărturisind acolo între hotare, Neculai din Preutești pentru un pământ, că au vrut să l'are, și brăzdându'l l'au seos Hușii zicând că nu este a lor, și au mai mărturisit și Ursul din Hârtop. Iar pentru acel pământ, că l'au ținut un socru al lui anume Mânzatu din Hârtop, și l'au fost dobândind tot la Hușeni, și acel pământ s'au stâlpit tot la Hușeni, de acolo drumul alături cu hotarul Hârtopului un stâlp s'au pus iar lângă drum în prejma

înălsurilor (?) hârtopului, de acolo tot alătura drumul până în capul uaii pământ; (aceste cuvinte însemnează: sunt tocmita) până în valea Aghirilor, și trece peste vale, un stâlp s'au pus peste valea Aghirilor la vataștină în Bilavoaiea din Huși, un stâlp s'au pus în capul vataștinei Bilăvoaiei din jos, de acolo câmpul în zarea dealului precum arată hotarul vechi; un stâlp în zarea dealului în podul Fântânilor, de acolo în jos spre stâncile hârtoapei, în lungul pământurilor hârtopului și pe la obrațele pământurilor Hușilor, un stâlp s'a pus deasupra în zarea dealului deasupra vătăștinilor; de acolo la stânci, un stâlp s'au pus deasupra stâncilor hârtoapelor, de acolo valea hârtoapei în jos de la un loc, la valea Părăul, și taie drept pe matca părăului vechiu până în apa Șomuzului, s'au făcut un bour, într'o răchită și trece peste Șomuz, ieșind Șomuzul în jos până într'o rovină (rîpă), de acolo la deal în margine s'au făcut bour, de acolo culmea prin pădure pe dealul Andricăi până în poduri la pădure, s'au găsit stâlpu vechi, și haturile arate până în margine, s'au făcut bour, din margine la vale câmpul

până într'o fântână, un stâlp s'au pus la fântâni, de acolo trece valca Lăcușăștilor in podul lui Kămărzani, de acolo piscul la deal pe culme până in Făgețel, pe la capetele pământurilor din jos a țarinei mari, din țarina mare intră in pădure până in păraul ce vine din poiana Blagăi tot prin Bourebiți, și iar marginea Poenii Blăgăi in vârful dealului și coboară in jos până in Șomuz, de unde s'au inceput hotarul întâiū, și să incheie hotarul tot. Inșă intr'acest sat Hușii au mărturisit megieășii toți, că este a treia parte de satū a lui Kalcântraur, afară din heleșteu; așa au socotit și au ales de cătră alte hotare imprejur, și au stâlpit precum arată mărturia care scriea la dumnealui Savin vel Ban. Pentru aceea vădând acea mărturie incredințată, pentru mai mare intăritură, am făcut și noi această mărturie la cinstită mâna Măriei sale lui Vodă, și pentru credință toți mai jos am iscălit; să se știe.

7211 [1703] Mai 22.

Neculai Donici, vel Logofăt,
și toți cei de sus scriși.

Posleduindu-se cu cea adivărată și
iaste intocma. 1798 Avgust 7.

Tăutul, vornic de Poartă.

NOI ANTOH CONSTANTIN VOEVOD.

Bojio milostio Gospodar zemle Moldavscoi.

Datam cartea domniei mele rugătorului nostru egumănului de la sfânta monastire de la Solca, și a tot soborul ca să fie volnic cu cartea domniei mele a ține și a opri satul Ciorsaci de la ținutul Sucevei cu tot locul și venitul acelu sat, și să aibă a lua de a zecea din țarine, din pâne și din fânaț și din grădini și din prisăci după obicei, și din pomete, și din jîr și din tot locul și venitul cât va hi pe hotarul acestui sat, care acest sat este sfintei monăstiri danic și miluire de la răposatul Vasile Cantacuzino, ce au fost spatar mare, și de la fratele domniei sale Ilie Cantacuzino ce au fost comis mare, precum au și zapis de la mânele acestor boleari ce mai sus scriu, și nime să nu stea in protiva cârței domniei mele. In Iași 7213 (1705) Iunie 9.

(L. P.)

Veliții boleari au învățat.

NOI GRIGORIE IOAN CALIMAH VOEVOD.

Bojio milostio gospodar zemli Moldavscoi.

După judecata cercetării dumiilor sale veliților boiari, dovedindu-se cum că

monăstirea stăpânesce de 90 ani, iar ceealaltă parte n'au stăpânit nici odată, nici părinții lor, nici ei, hotărîm domnia mea, ca sa stăpâniască monastirea și de acum înainte moșia aceasta Ciorsacii cu bună pace. Iar Vasile Rață și cu Jurjuvanul neodihnindu-se, ușa divanului domniei mele iaste deschisă. Și s'au întărit anaforaua aceasta și cu a domniei mele peccate. 1768 Ghenarie 18. (L. P.)

Prea Înălțate Doamne.

Din luminata porunca Măriei Tale am luat samă între Venedict egumenu, de la mănăstirea Solca și între Vasilie Rață căpitan, și Thoader Giurjuvan căpitan, strănepoții Boului Logofăt, pentru pricina unei moșii anume Ciorsaci, ce este pe Șomuz la ținul Sucevei, care pricină cercetându-se cu amăruntul întru acesta chip, s'au dovedit, după cum s'au arătat în jos.

Vasile Rață căpitan și Toader Giurjuvanu căpitan au arătat înaintea noastră aceste scrisori; întâiū: o diată de la Alisandra Vorniceasa fata din veleat 7187, în care arată că avînd multă căutare și folos de cătră ficiōru-

seu Dumitrașco Boul Logofăt s'au lăsat lui ca să o grijască după moartea ei, și iau dat danie lui Dumitraș Boul Logofăt acest sat Ciorsacii. cu mori gata în apă... și cu tot venitul, și după dania aceasta au întărit pe urmă și răposatul Duca Vodă lui Dumitrașcu Boul cu hrisovul Mărier Sale la let 7188, care hrisov s'au vădut și înaintea noastră; au mai arătat Vasile Rață și Toader Giurjuvan o carte domnească dată de stăpânit neamului lor, asupra acestei moșii, de la răposatul Necolai Vodă; și cu aceste scrisori cer ei satul acesta Ciorsaci, ca să-l ia de la mânăstirea Solca în stăpânirea lor, fiind ei semințenie, den Dumitraș Boul Logofăt; s'au întrebat de Rață și de Giurjuvan să arăte dovadă asupra stăpânirei, de au stăpânit vre-o dată ei, sau părinții lor această moșie cu scrisorile aceste, și ei au răspuns că n'au stăpânit nici odată, cum nici părinții lor, fiind că scrisorile acestea s'au prăpădit de la neamul lor, și acum de cinci ani le au găsit, și găsindu-le acum au cercat pentru moșie și au găsit-o stăpânindu-se din mânăstire.

Și au întrebat și pe numitul egumen să

arâte cu ce stăpânește mănăstirea această moșie Ciorsacii; egumenul alte scrisori n'au scos dicând că nu se află la mănăstire fiind „răsărit“ din mănăstire, fără numai au arătat o carte domnească de la Măria sa răposatul Antioh Voevod din anii 7213, cu 26 ani făcută în urma daniei ce au arătat Rață și Giurjuvanul, în care carte domnească a lui Antioh Vodă scria, că au dat volnicie mănăstirei Solcâi și călugărilor ce sunt la mănăstire ca să stăpânească și să oprească satul Ciorsacii cu tot venitul în stăpânirea mănăstirei, și să ia și dejmă din toate fiind moșie dreaptă a mănăstirei, dată danie și miluire de la răposatii Vasile Cantacuzino, ce au fost vel Spătar și fratele seu Ilie Cantacuzino ce au fost vel Comis, arătând într'acesta chip, cum că s'au văduț și zapisul de danie ce au făcut acei boiari la mănăstire pe moșia aceasta Ciorsacii, care zapis cerând noi la egumen să ni-l arâte, au răspuns că nu se află la mănăstire fiind „răsărit“ cu alte scrisori din preună a mănăstirei ce mai are pe alte moșii, dar au răspuns că cu această carte a lui Antioh Vodă au stăpânit mănăstirea aceasta moșia Ciorsacii

de atunci și până acum fără de nici o supărare de către nimeni.

Ce dar la această pricină stând noi de am luat samă cu amăruntul, și de vreme că la Vasile Rață și la Giurjuvanu se află aceste scrisori vechi de 90 ani, cu care singuri ei răspund că n'au stăpânit nici o dată cu dânsele, și fiind că părinții lor și ei au fost tot aicea în țară, și au prăvit pe mânăstire stăpânind și n'au ținut nimic, măcar că la mânăstire se află numai această carte a lui Antioh Vodă, cu care dă volnicie mânăstirei să stăpânească această moșie Ciorsacii, scriind că este dată danie la mânăstire, și s'au văduț zapisul de danie de la acei boiari; să cunoaște că moșia au fost a acelor boiari luată cu vre-un schimb sau cu alt chip de la neamul Boului, căci de n'ar fi avut treabă acei boieri cu moșia, nu putea să o dea danie, fiind că pe atunci trăia și acei boiari, și trăia și Boul Logofătul, și de atunci stăpânește mânăstirea până astăzi. și părinții acestora cari cer judecata acum, și ei au fost tot aicea în țară și au prăvit pe mânăstire stăpânind și n'au ținut nimic;— se cunoaște că scrisorile ce sînt la ei

sunt resuflate și „răsărindu-se“ de atuncia, și remâind la neamul lor cu vre un chip, au eșit acum cu scrisorile aceste și cer judecată, și macar că la mânăstire nu se află alte scrisori, fără acea carte a lui Antioh Vodă, dar fiind că stăpânește monastirea de 90 ani ce au trecut la mijloc, nici pravila nu dă voie acum să se lipsască de moșie stăpânind atâția ani, și fiind ei tot aicea de față și prăvind cum stăpânește mânăstirea, căci pravila hotărăște până în 10 ani celor ce sînt față, iar celor înstrăinați într'altă țară, hotărăște până în 30 ani— de n'or căuta lucrul lor și lor privi pe alții stăpânind, pe urmă să n'aibă voie a mai cerca. Dar la aceștia au trecut 90 ani și ei au fost față și n'au ținut nimic; se cunoaște că scrisorile aceste sunt răsuflete și au încăput la mîna lor cu vre un chip de pe atuncia de când au luat acei boieri moșia de la Boul.

Și cu toate acestea noi așa am socotit cu dreptate, cum că mânăstirea are dreptate să stăpâniască moșia cu pace, și înștiințăm pe Măria ta. Iar Măria ta veți hotărî cu înalta înțelepciune a Măriei tale.

Let 1768 Ghenarie.

Prea plecate slugile Măriei tale.

Manolache vel logofăt, Lupul Balș
vel vornic, Costandache vel vornic, Cos-
tachi vel spătariu, Stefan Roset vel ban.

Copia aceasta de pe matca ei de asemenea s'au scos de
mine însuși după cum scrie in matca cea adevărată,

(Iscălitura incurcată.)

In Iași leat 1786 August 22.

**Tratat de hotărnicie între Inalta Poartă și Im-
păratul Germaniei, prin care se cedează
de către cea întâia, celui de
al doilea „Bucovina.“**

In numele lui Dumnezeu. — Fiind că
E. S. Baronul de Tugut, ambasadorul Im-
peratorelui, și al Impărăției Romanilor,
în Constantinopoli, au comunicat prin o
notă oficială, Inaltei Porți, că este poroncit
de către curtea sa, să facă oareș-care
prietinesci propunerî, în trebuința ce are
Austria, șă treacă prin pământurile Mol-
dovei, din Transilvania către provinciile
Galitiei și Ladomeriei, care i s'au res-
tituit de către Craiul Poloniei, și pentru
mai exactă frontieră a hotarelor ambelor
Impărății, la unele locuri la marginile
Transilvaniei, el are pleniputență să con-
fereze în privirea acestor propunerî, și
să reguleze conform vechei și sincerei
amiciții care există între ambele Curți.

S'au rânduie și de cătră puternica împărăție, plenipotentiară ca să trăteze și să reguleze aceste propuneri, ca și în trecut: pe Stambul Efendi, Ahmed Efendi, și pe actualul Reiz, Ismail Raif beiu Efendi, cari în convorbirile ce au avut de mai multe ori cu ambasadorul, relative la propunerile de mai sus ale Impărăției, în privința drepturilor de vecinătate și a vechei prietenii, spre satisfacerea ambele părți, s'au combinat aceste patru articule, care întocmai să stipulează:

A). În privința necesității ce are Austria să uniască cu Transilvania, teritoriile restituite ale Galiției și ale Ladomeriei, pentru ca să poată ușor și fără împiedecare, să treacă dintr'un teritoriū în altul; puternica împărăție referindu-se la prietenescile propuneri ale Imperatorului și ale împărăției Românilor, ca dovada sincerei și fără îndoială amicitie, cedează și dă imperiului, teritoriul limitat dintr'o parte cu Nistru în Pocuția și cu marginile Ungariei și a Transilvaniei; pe de altă parte, după hotărârile rînduite, conform celor de mai jos arătate, încât tot teritoriul care se cuprinde, după pomenitele hotară, va ră-

mânea de acum înainte pe vecinicie sub stăpânirea Imperiului. Și pentru ca să se deosebească între dînșii teritoriile ambelor împărății, și pentru ca să se hotărască viitoarele frontiere, să se rânduiască, și să se trimată din partea ambelor părți, hotarnici, și fiind că s'au convenit ca numiții hotarnici, au să se povățuiască după harta cuprindătoare de la hotarele Transilvaniei, și până la *Hotin*, distanță care s'a propus de către împărat, și care înfățișându-se prin ambasador, s'au aratat priimită și de către puternica împărăție, s'a găsit cu cale să se facă două instrumente, intocma de pe mai sus Țisa hartă, din care unul să se înmâneze hotarnicilor puternicei împărății, iar celalalt hotarnicilor imperiului. Și când vor ave de a face lucrarea hotărniciei, să înceapă de la pîrăul *Uozna-Omiszina*(*) care este la marginea Transilvaniei, cuprindându-se tot odată satele *Kondrini*, *Stulpicani*, *Capu-Codrului*, *Suceava*, *Siretul*, și *Cernăuții*, încât urmând înainte după Țisa hartă, de la teritoriul *Cernovițului*, acel de ceia parte de *Brut*, și pe dinaintea *Kernancei* care are să rămâe în lăuntrul hotarelor Imperiului și

(*) *Tecina* imputită.

până la teritoriul Hotinului fără să întreacă însemnatele locuri, ca să lipsască pe viitor ori ce dispută eventuală ale hotarilor ce poate să provie din nedumerire; deci cu chipul trebuitor să se orînduiască și să se facă viderate, hotarele însemnate. Iar din partea locului unde se sfîrșesc prejmetele Hotinului în spre laturea Czernăuților și mai de parte până la Nistru, s'au hotărît ast-feliu: de la acest loc până la Nistru, afară de laturile Hotinului, după ce ar fi arătat hotarnicii puternicii împărății anume hotarele, asemenea cu acele care s'au pus acum de cătră însercinații imperiului toate prejmetele care aparțin cetății Hotinului, să rămie sub stăpînirea puternicei împărății, iar din partea hotarnicilor Imperiului, să nu se facă nici o opunere și dispută.

B) Pe acest pămînt pe care'l dă puternica împărăție, nu se vor construi nici odată cetăți de cătră Impărăție.

G) Cîteva locuri ce se găsesc la hotarele Transilvaniei, megieșite cu Muntenia și Moldova, s'au împresurat cîte puțin de cătră locuitorii români, și care cu vr'o câțiva ani în urmă s'au înapoiat

iarăși Transilvaniei puindu-se bouri de pajure. Pentru ca să lipsiască pe viitor ori ce întâmplătoare gâlceavă, pentru așia localități, după cererea Imperiului, și cu priimirea ambelor părți s'au decis ast-feliu: să se deie de cătră puternica Impărăție aspre poronci cătră Domnitoriî Munteniei și Moldovei ca să păziască cu sfințenie hotarele de astăzi, după cum s'au hotărît din partea Impărăției cu bouri de pajure, așia după cum sunt prin harta înfățișată de numitul ambasador.

D. Cu toate că pentru păgubirea urmată spre partea orașului vechiu *Трсова* situat față-n față de *Ада-Калеси*, ce se găsește de a stînga țermului Dunărei, care despăgubire pricinuește supărare administrației carantinei și a vămilor, s'au fost propus să cedeze puternica Impărăție acel oraș, cu limba de pământ aflată acolo; fiind însă că puternica Impărăție au promis că va administra pe locuitorii vechei *Трсова*: și că pe viitor vor pădi datorile megieșiei, și că se vor stavila de la toată necuviința, care tulbură liniștea și administrarea, s'au decis ca în această localitate să rămie hotarele ambelor Imperii, după cum au existat și mai înainte vreme.

Fiind dar că acele de mai sus patru articule s'au înțeles cu scopu de a se întări cu totul, și încă mai mult amiciția ce există între ambele Impărății, și să dispară tot odată ori ce neînțelegere relativă la hotară, pe baza dreptului de vecinătate și de amiciție, și prin urmare n'au ramas nici o pricină de neînțelegere relativă la hotarul ambelor Impărății, ca să se păziască cu esactitate cele de mai sus patru articule. S'au sigilat acest tratatu cu acelaș sigil al marelui vizir, și al plenipotentului, după cum am deplina plenipotenția din partea stăpânului și suveranului meu; și s'a tălmăcit din limba franceză, și duple obiceiū, subscris și sigilat de cătră Baronul de Tugut, consilier plenipotent și ambasador al Imperatorului, și al Impărăției Romanilor, conform cu pleniputernicia ce posede din parte-le.

La 6 ale luminei Rebiul Evel, al anului 1189, adecă 1774.

Acest textu in limba greacă este adiverit de Postelnicul Iordaki Bucșănescu, și pentru întocmaī, directorul Stolnic Grigoriū.

Pe acest textu este scris în românește: fiind întocmaī după copia de la Țarigrad, unde s'au alcătuit **întăiū** acest convansion **secret**, am iscălit **Bucșănescu**.

Cu această ocaziune sunt dator se arăt cine au

fost Vornicul Iordaki Bucșănescu care trăia pe la 1836. El avea case pe lângă St. Ioan Gură de Aur, la Beilic în Iași; el au avut o fiică Catinca care au măritat' o după Alecu Logadi (să se vadă notița de la pagina 353 a volumului X din Uricariu). Bucșănescu cunoștea bine limba greacă și franceză; era favoritul lui Vodă Scarlat Calimah; toate hârțiile ce se trimiteau la Constantinopoli erau făcute de dînsul. El era un boier cu mare vază între aristocrații Moldovei. Se purta vorba că Bucșănescu au alcătuit anafora protestătoare deslipirei Basarabiei, dată lui Vodă Al. Kalimah la anul 1812, cum și Anafora arătătoare judecăței Vrancenilor cu boierul Visternicul Iordaki Roset, împreună cu hrîsovul lui Calimah Vodă, (să se vadă Vol. II din Uricar paginile 1—9, și acele de la 343—356, vol. al IV tot din Uricar). Mai putem menționa și Anafora Obșteștii Adunări a Moldovei din 1817, pentru feliul proprietăței în țară din vekine. (Uricarul pag. 325—343 din vol. al IV din Uricariu).

Th. C.

DOCUMENTE DIPLOMATICE

Care au precedat și urmat Tractatul secret între Austria și Turcia, pentru rășluirea Bucovinei.

6 Juillet 1771.

Extrait d'un traité secret entre l'Autriche et la Porte.

La Cour impériale et la Sublime Porte s'étant toujours efforcées de remplir avec sincérité les devoirs mutuels d'une amitié fondée sur le lien puissant d'un bon voisinage, et d'une paix éternelle, et n'ayant jamais cessé de poursuivre avec affection et cordialité les moyens les plus efficaces de consolider de plus en plus les heureux liens de cette bonne entente réciproque, les jours de repos des nations et de la prospérité publique ayant été interrompus par le commencement et la durée de la guerre qui, par diverses circonstances, vient d'éclater entre la Sublime Porte et la Russie;

ces Cours, vu leurs sentiments mutuels, se sont crues engagées à aviser aux mesures les plus efficaces pour faire cesser, le plus tôt possible, ce fléau si fatal à la paix publique, par le rétablissement de la paix, d'une manière favorable à la dignité de l'empire ottoman, et trouvant opportun, pour arriver à ce but si salutaire, de s'entendre préalablement sur quelques points fixés, et les désirs des deux parties devant absolument s'associer pour régler une question qui doit avoir un résultat si heureux; dans ce but, et pour régler et confirmer le plus tôt possible cette mesure salutaire, la Sublime Porte, représentée par ces plénipotentiaires: par Son Excellence Afif Mohamed, Emir Effendi actuel Kadileskier d'Anatolie, par Raïf Ismaïl Bey, titulaire de la fonction de Raisukkutab auprès du Sultan, et de Seïel Osman Effendi, lequel, anciennement Raisukkutab, est aujourd'hui Nichangi auprès du Sultan; la Cour impériale, de son côté, nommant comme son plénipotentiaire M. le chevalier François Thugut, conseiller actuel et ministre représentant S. M. I. et R. près la Sublime Porte; ces plénipotentiaires, après s'être, selon l'usage, communiqué leurs pleins pouvoirs respectifs et discutant pendant le cours de plusieurs conférences tenues à cet effet, ont décidé de s'entendre sur les cinq articles dont le contenu suit textuellement.

Article premier. La Sublime Porte payera à la Cour impériale, pour frais de préparatifs de guerre, vingt mille bourses d'argent, chaque bourse contenant cinq cents piastres.

tres. Le payement sera fait de la sorte que le jour qui suivra la signature de la présente convention, quatre mille bourses seront envoyées à la frontière, et les autres seize mille les suivront promptement, par termes, en prenant toutes les mesures pour que le secret soit gardé. La somme entière sera payée de cette manière en huit mois, à raison de dix mille bourses chaque quatre mois. Si la nécessité de garder le secret exigeait un retard d'un mois, ce retard ne serait pas pris en mauvaise part. De même, si la Cour impériale, ainsi que la chose a été entendue par les plénipotentiaires dans leurs conférences, avait besoin de dépenser encore deux ou trois mille bourses pour la réalisation de quelque plan secret, elle pourrait le faire après en avoir avisé la Porte. et elle serait indemnisée de la somme susdite, qui lui serait payée par la Sublime Porte.

Article deuxième. La Sublime Porte, comme témoignage de sa parfaite gratitude et de sa parfaite reconnaissance pour la conduite généreuse de L. M. I. et S. R. A.. leur cédera de bon gré et leur fera don de toute la partie de la principauté de Valachie, bornée d'un côté par les frontières de l'Ardeal et du Banat de Temisiu, et de l'autre côté par le Danube et l'Olt, la Cour impériale ayant droit de supériorité sur l'Olt, etc.

3 février 1773.

Thugut à Kaunitz.

J'ai lu avec une parfaite attention, à plu-
www.dacoromanica.ro

sieurs reprises, les instructions que V. A. a bien voulu me transmettre, relativement à Orsova et à son district, ainsi qu'aux environs du district moldave, situé à la frontière de la Pocutie, et je n'ai rien épargné pour acquérir une parfaite connaissance de cette affaire.

J'ai parfaitement saisi le sens des hautes observations contenues dans les ordres donnés.

Cependant, comme je désire à plusieurs égards rectifier mes connaissances sur les districts moldaves, je dois vous faire observer que jusqu'à présent j'ai eu grand peine à voir clair là-dedans, parce que l'ébauche de plan que vous m'envoyez ne représente qu'un morceau isolé du pays. et que, par conséquent, il est très-difficile de comprendre le rapport et le litige avec le reste du pays. parce que le nom des communes marquées dans ce plan ne se trouve dans aucune des cartes de Moldavie qui sont à ma disposition, d'abord parce que généralement ces cartes sont remplies de fautes, et aussi parce que les mêmes localités portent souvent différentes dénominations.

Je suis donc contraint de prier V. A. qu'elle veuille bien ordonner qu'on m'envoie une carte plus détaillée, et qui comprenne non-seulement la partie qui devra être annexée dans l'avenir aux terres héréditaires de l'empire, mais en même temps, aussi bien les districts qui la limitent à notre frontière, que le reste de la province moldave qui doit demeurer dans la suzeraineté de la Porte. De cette manière il sera plus aisé d'établir le véritable

plan et le rapport topographique à tous les égards.

Je me permettrai, en outre, d'observer que dans une des instructions que l'on m'a adressées, il est question d'un Rapport d'Enzenberg, relativement à une extension des acquisitions projetées, et spécialement à une réunion de la Pocutie à l'Ardeal, par le corps de la Moldavie. En effet, nul doute que la réalisation de ce projet ne soit difficile, puisque la partie que l'on devrait à cet effet, détacher ultérieurement de la Moldavie, devrait avoir une plus grande étendue. Cependant, comme l'on ne peut prévoir, dès à présent, ce que l'on pourra faire plus tard, après le développement des événements, je trouve opportun de demander à V. A. s'il ne serait pas bien, que l'on me transmît le projet sus mentionné, avec les observations qui s'y rattachent, afin que, dans tous les cas, je puisse acquérir dans cette matière la connaissance nécessaire.

Les parties de la Moldavie et de la Valachie comprises dans le cordon de la Transylvanie par la pose des aigles impériales, pouvant devenir un équivalent pour les acquisitions que l'on pourrait faire d'un autre côté. Je prie V. A. de m'envoyer aussi une carte de ces localités de Transylvanie et de Valachie, avec une indication exacte de frontières, tant celles antérieures que celles résultant de l'opération de délimitation et de la pose des aigles impériales.

Les ordres qu'il vous plaît de me donner seraient beaucoup plus complets, si l'on pou-

vait joindre aux cartes un petit mémoire, dans lequel on indiquerait les noms particuliers que l'on donne souvent aux mêmes endroits, de même que quelques autres détails locaux. Avant tout, il faudrait que je connusse l'importance plus ou moins grande des lieux, et la distinction entre les districts dont l'acquisition, quoique agréable, pourrait être abandonnée plus tard.

Il va de soi que le principal objet de discussion dans cette affaire a trait aux voies et aux moyens que l'on doit employer pour que ce projet d'acquisition réussisse dans les meilleures conditions.

En tous cas, la haute opinion de V. A. semble parfaitement raisonnable: en effet, il est beaucoup plus aisé de défendre une prise de possession immédiate, que d'arriver à obtenir une cession de la part de la Porte; c'est pourquoi il vaudrait mieux qu'à la première bonne occasion, sans la moindre réserve, on pût s'emparer au moins, de la partie indiquée sur l'ébauche de plan que l'on m'a envoyé.

17 août 1774.

Thugut à Kaunitz.

L'ambassadeur de Prusse, M. de Legelin, m'a communiqué un *post-scriptum* du comte Romantzow, dans lequel le feldmaréchal rappelle à l'ambassadeur les ordres reçus précédemment de son roi, de soutenir, auprès de la Porte, la nomination de Ghika, comme prince de Moldavie.

M. de Legelin a demandé mon intervention dans cette affaire. Il m'a paru sensé de ne mettre aucune précipitation à prendre une décision, d'autant plus que je dois maintenir l'opinion exprimée dans une autre occasion, c'est-à-dire que l'élection de Ghyka au gouvernement d'une principauté voisine de l'empire est, sous différents points de vue, incompatible avec les intérêts de Sa Majesté. En premier lieu, je me rappelle que le commandant général des troupes impériales et royales de la frontière n'a pas du tout eu à se louer de la précédente administration de la Moldavie et de la Valachie par Ghyca. Nous ne devons pas perdre davantage de vue que l'appui actuel prêté à Ghyka par les Russes et les Prussiens est fondé, d'une part, sur l'entente blâmable qui existait, même avant la guerre, entre ces deux puissances, et de l'autre, sur l'envoyé prussien Rexin, lorsque Ghyca occupait le poste de drogman de la Porte, services rendus au détriment de la Cour impériale. Tout cela me fait croire que je ne devrais pas soutenir un tel homme auprès de la Porte.

6 septembre 1774.

Kaunitz à Thugut.

Si la Porte n'a encore pris aucune décision relativement au futur prince de Moldavie, et du moment qu'elle ne s'opposera pas au désir violent du cabinet russe, il me semble que ce qu'il y aurait de mieux à faire, serait que V. E. ne mit aucun obstacle à Ghyca, et qu'au

contraire elle l'aidât ostensiblement, lui faisant comprendre, tant à lui qu'à sa famille, que nous attendons du nouveau prince plus de sincérité et plus de dévouement à notre cause que par le passé. Il est d'autant plus important de nous concilier aujourd'hui les bonnes dispositions de ce prince, que nous avons, en effet, quelques troupes dans le district moldave en question, qui forme la frontière en litige, près de la Pocutie, et que nous sommes décidés, aussitôt après le départ du feld-maréchal Romantzow, de nous emparer de la Pocutie en y plantant les aigles impériales. Je porte ceci à la connaissance de V. E., afin qu'elle sache mesurer ses paroles et ses actes avec la plus grande circonspection, et qu'elle soit en mesure de rendre les services opportuns à une affaire si importante pour la Cour impériale.

20 septembre 1774,

Kauniz à Thugut.

Nous recevons des nouvelles sûres relativement au retrait des troupes russes de Moldavie.

Comme je vous l'ai appris, la décision impériale est de prendre possession du district en question, comme appartenant à la Pocutie, usurpée par les Turcs, et sur laquelle nous avons des droits en vertu de la cession d'une partie de la République polonaise à la Cour impériale.

Les causes pour lesquelles cela n'a pas eu lieu pendant la guerre sont : que la Cour impériale ne voulait pas, au sujet de ce territoire,

entrer en négociations formelles avec la Russie, cette puissance ayant acquis la Moldavie et la Valachie par le droit des armes ; que notre Cour ne voulait pas prendre des mesures offensives envers la Porte, comme vous le savez, et qu'enfin l'on ne pouvait introduire ce district dans le traité de cession de la Pologne, ne voulant pas encourir des demandes de compensation de la part de la Prusse.

Pour ne pas causer de désagréments à la Cour de Russie dans ses relations avec la Porte, et pour lui éviter toute espèce de déplaisir, je me suis empressé de porter à la connaissance du susdit feld-maréchal nos intentions et nos droits, ainsi que les raisons pour lesquelles nous avons laissé en dehors la Cour de Russie, demandant, en outre, son consentement à l'entrée de nos troupes dans le district sus-mentionné, afin qu'aussitôt après l'évacuation de la Moldavie par les Russes, nous puissions planter nos aigles à la frontière.

Si la Porte protestait contre notre conduite, comme l'on doit s'y attendre, V. E. chercherait avant tout à savoir si la Porte attache une importance majeure et capitale à ce territoire, et si nous devons nous attendre, par conséquent, à une négociation hérissée de difficultés et à une opposition énergique, ou si elle aura égard au peu d'importance de l'objet et au grand avantage de notre amitié constante.

Dans le premier cas, je crois qu'il vaut mieux démontrer que nous n'avons pas pu laisser échapper l'occasion qui se présente d'en-

trer en possession du territoire en litige, et que nous offrons de traiter, en bon voisin, avec la Porte, au moyen de commissaires *ad hoc*, de tout ce qui regarde la régularisation des frontières.

Je laisse à V. E. le soin de choisir le langage qu'elle doit tenir, afin que la Porte ne conserve pas une mauvaise impression au sujet de la démarche que j'ai faite, et que la question de la régularisation de la frontière soit écartée, jusqu'à un moment plus propice, ou même entièrement éliminée. Vous verrez s'il convient de rappeler, en cette occasion, que le Sultan défunt nous avait promis la Valachie cisalutienne. Enfin, vous réglerez vos paroles d'après les circonstances.

Dans le second cas, cependant, le mieux sera que nous profitions des difficultés continues dans lesquelles se trouve la Porte, pour obtenir d'elle une déclaration qui mette fin à tous les malentendus. Alors tout s'arrangerait en envoyant, au printemps prochain, des commissaires turcs à la frontière, avec des instructions générales qui les laissent libres d'admettre le droit de vos prétentions.

8 décembre 1774.

Thugut à Kaunitz.

Je porte à la connaissance de V. A. que, aussitôt après l'expédition de la dernière poste, Reis Effendi m'a témoigné la grande surprise de la Porte au sujet des nouvelles répétées, reçues du Divan d'Iassy, et portant que les

troupes impériales royales sont entrées en Moldavie, et ont occupé une partie importante du territoire de ce pays.

Reis Effendi a souvent renouvelé ces réclamations, et, par l'entremise du drogman de la Porte, il a demandé avec beaucoup d'insistance sur cet affaire des explications que j'ai promis de lui donner. M. Alexandre de Mountenescu, qui, depuis quelque temps, cherche à prouver son dévouement au service impérial, m'a fait savoir que plusieurs ambassadeurs font tout leur possible pour indisposer la Porte contre l'occupation de la Moldavie. Il ne m'a pas nommé les ambassadeurs, mais j'ai lieu de croire que ce sont l'ambassadeur de Prusse, celui de Russie, et peut-être celui d'Angleterre.

Si les Cours étrangères ne prennent aucune part active dans cette affaire, je ne crains pas l'effet de ces machinations secrètes. Je m'efforce de les détruire par de contre-mines bien calculées, et de satisfaire d'une façon convenable l'impatience de la Porte au sujet des explications que je dois recevoir bientôt de V. A.; cela pour gagner du temps jusqu'au retrait des troupes russes de Moldavie. Par bonheur, la suspension de la retraite des Russes ne s'est pas confirmée, et par conséquent il faut espérer qu'elle s'effectuera au temps fixé.

(Nota lui *Thuget* către *Caunitz*, din 4 Ianuarie 1775 s'au inserat în volumul XIV din *Uricari*, pagina 257). Th. C.

4 janvier 1775.

Thuget à *Kaunitz*.

En date du 17 mai dernier, je vous ai

parlé des agréables assurances que le Woïvode de Valachie, Alexandre, depuis qu'il est nommé prince, nous a données au sujet des sympathies et de la déférence qu'il nourrit pour le service impérial. Trouvant à propos d'entretenir ces sentiments par une conduite prévenante, j'ai pu retirer déjà plusieurs avantages de l'amitié qui s'est établie entre nous : j'ai obtenu des confidences très-précieuses sur les affaires d'ici, et l'un de mes rapports d'aujourd'hui en contient diverses preuves. Je crois devoir vous dire qu'il m'a dévoilé les intrigues merveilleuses au moyen desquelles M. de Legelin a cherché à se porter comme intermédiaire dans le conflit qui s'est élevé, à l'occasion de la reconnaissance du prince Alexandre, entre celui-ci et les députés Valaques protégés par les Russes, en essayant de prouver, d'un côté l'influence particulière qu'il a sur la Porte et, de l'autre, la valeur décisive de ses paroles en présence du maréchal Romantzow. Le zèle éhonté de M. Legelin a mis le prince Alexandre dans la plus grande perplexité jusqu'à ce que, parlant de la chose à des Russes mêmes, ceux-ci lui ont déclaré assez clairement que la paix étant conclue, ils ne croient pas qu'il soit nécessaire que des étrangers se mêlent de leurs affaires.

Avant de partir pour Bucarest, le prince Alexandre s'est entendu avec moi sur le meilleur moyen d'entretenir une correspondance sans danger, pour un cas quelconque et surtout pour quelque événement imprévu. C'est pour-

quoi il est tombé d'accord avec moi qu'il serait bien d'avoir un chiffre.. De cette manière la correspondance et les lettres pourraient se soustraire aux dangers provenant de la curiosité des autres. Cela est indispensable vu les avantages que l'on prévoit pouvoir retirer d'une entente plus confidentielle avec le prince Alexandre, soit dans l'avenir à l'égard des singulières phases de ce pays, soit même pour l'affaire du district de Bukovine. Je vous demande donc si l'on ne pourrait pas m'envoyer un chiffre français ou italien afin que je le lui communique.

5 janvier 1775.

Kaunitz à Thugut.

Si notre commission pour la régularisation des frontières réussit, nous n'avons plus qu'à attendre que l'on puisse obtenir un rapport favorable du pacha de Hotin ; dans ce cas, je suis pleinement convaincu du zèle dont vous faites preuve dans le service de S. M. ainsi que de votre application à vous servir de tous les moyens en votre pouvoir, pour engager la Porte à se décider de son plein gré, à l'avancement de nos frontières jusqu'à Rohatin.

Dans le cas où l'on ne pourrait obtenir ce rapport favorable, ou si, malgré ce rapport, la Porte ne voulait pas consentir à faire la cession dont il s'agit, il ne nous resterait plus qu'à nous décider à tracer la frontière le plus qu'on le pourrait en deçà du territoire de Ho-

tin et à tâcher de soutenir au moins à l'égard du reste de la frontière, les lignes „uti possidetis.”

6 janvier 1775.

Kaunitz à Thugut.

Les moyens que vous me proposez pour atteindre notre but consistent dans : *l'intimidation, la corruption et autres moyens coërcitifs.*

Dans nos efforts pour convaincre, il faut que nous tâchions de produire de l'effet, entr'autres par la considération que notre intention a pour unique but de mettre un terme à la méfiance réciproque afin de pouvoir, de cette manière, concentrer toute notre attention sur les moyens par lesquels, grâce à une entente confiante et à un travail commun, l'on pourrait empêcher les suites déplorables de la dernière paix conclue avec la Russie.

En présence de la situation actuelle de la Porte, notre politique secrète doit consister, sans aucun doute, à faire en sorte que l'empire turc se soutienne en Europe le plus longtemps possible ou, dans le cas le plus désespéré, que tout au moins cet empire ne soit jamais renversé par la Russie seulement, sans notre coopération nécessaire.

Il est donc de notre intérêt politique que la Porte, au moyen de ses places fortes ou par d'autres moyens, se mette à l'abri du côté de la mer, d'où la menace à présent le

danger le plus pressant, puisque c'est en cela précisément que consiste le moyen par lequel nous pouvons réaliser l'intention de notre politique exposée plus haut.

Cependant il serait très-dangereux de laisser prématurément deviner cette intention, de traiter la Porte avec trop d'importance et de montrer que notre but, en concluant la convention, n'était que d'arrêter les périls qui pouvaient venir de la Russie.

Ce langage, qui ne pourrait rester secret, provoquerait, abstraction faite d'autres considérations importantes, les plus terribles représailles de la part de la Russie, l'excitant à travailler d'autant plus obstinément à rendre illusoire tous nos projets.

Ainsi, toutes les insinuations que l'on doit faire à la Porte par des représentations continuelles à l'égard de la nécessité de se défendre du côté de la mer, doivent lui arriver secrètement et, autant que possible, par des voies indirectes.

La Turquie sera inquiétée, effrayée d'un côté par la concentration de nos troupes vers Belgrade, de l'autre, par l'avancement de l'armée dans la Moldavie et dans la Valachie cislutienne.

La seule occupation du district de Bukovine a déjà fait, sur toutes les Cours, une grande impression. On peut prévoir combien croîtrait cette impression si l'on voyait nos troupes se concentrer à Belgrad et s'avancant au coeur de la Moldavie et vers l'Olt, en Va-

lachie. Il est difficile de savoir à quel parti se déciderait la Porte, réduite au désespoir, surtout lorsqu'elle serait sous l'influence des menées odieuses des autres Cours, menées qui ne manquent pas à présent même.

Quoique ces mesures ne puissent avoir pour nous aucune suite fâcheuse, on ne peut cependant pas prévoir les complications qui peuvent naître, avec d'autres Cours, de ces événements.

Montrons, en outre au ministère turc, que la chose est sérieuse et grave. Cela se comprendra par l'occupation du district de Bukovine, par la déclaration que vous ferez que tant que nous ne nous arrangerons pas avec la Porte par une transaction amicale, nous sommes fortement et irrévocablement décidés à nous maintenir en possession de ces territoires, qui, tant pour l'Ardeal que pour la Pocutie, après avoir été usurpés par les Valaques et les Moldaves, sont revendiqués par nous.

Je ne crois pas que nous devions faire d'autres démonstrations avant de recevoir la réponse de la Porte à nos propositions. Nous porterions immédiatement les choses à l'extrême, sans la gradation nécessaire.

En ce qui concerne la corruption, votre opinion est entièrement fondée; chez les Turcs, l'avarice et l'amour de l'argent sont un moyen à peu près certain d'arriver à notre but.

Vous êtes déjà autorisé à promettre de l'argent, et je n'attends que votre avis sur la „quantité et la manière”.

Quant aux points de la convention que vous êtes chargé de conclure:

1° Que l'on offre aux Turcs une paix éternelle. Comme vous pouvez le remarquer vous-même, les dénominations problématiques employées jusqu'à présent dans la paix, conclue entre nous et la Turquie, ne sont que des paroles vides qui n'ont pas beaucoup de fondement.

Si donc, pour tranquilliser la Porte et pour faciliter la principale négociation au sujet du district de la Bukovine, il fallait une déclaration spéciale, que la paix entre les parties contractantes doit être éternelle, vous pouvez accepter cela sans la moindre crainte, et même faire une proposition en ce sens.

Quant à donner aux négociations d'une paix éternelle la forme extérieure d'un nouveau traité, ce serait une chose inutile et même non sans quelque danger, car un pareil traité, s'il était divulgué, ne pourrait que provoquer du mécontentement auprès des autres Cours, surtout celle de Russie, de même que la supposition générale qu'il contient des articles secrets.

2° Que l'on tranche la question de nos prétentions sur le district de Bukovine par des commissaires envoyés sur les lieux par les deux parties.

Sur ce point, vous êtes pourvu d'instructions détaillées, en même temps que de celles où l'on vous a fait observer le mal qu'il y aurait à laisser les affaires entre les mains d'une

commission de délimitation, avant que les Turcs aient consenti à l'échange proposé, puisqu'une semblable commission n'a pas à résoudre des questions de droit, mais des questions „de fait“. Il va de soi que vous devez, non seulement accepter, mais proposer une commission de frontière, dont les membres seraient revêtus de pleins pouvoirs par la Porte, et qui se prononceraient d'une façon décisive sur l'échange proposé.

3° Que l'on échange Orsova, l'ancienne, contre une autre île du Danube. Le maintien de cet article est désirable à plusieurs égards, et d'accord avec l'intention du gouvernement en tant qu'il n'empêcherait pas ou n'entraverait pas à un haut degré la solution de la question principale au sujet du district de Bukovine.

4° Que l'on accorde aux sujets impériaux-royaux la libre navigation sur tout le Danube.

Ce point si désirable ne doit cependant pas être mis par vous en discussion comme une faveur nouvelle, mais vous devez le traiter comme un droit que nous aurions en vertu de l'art. II du traité de commerce de Passarowitz.

18 janvier 1775.

Thugut à Kaunitz.

Depuis l'expédition du dernier courrier, j'ai reçu par l'entremise de Iacovaki Rizo quelques nouvelles qui, après tout ce que je vous ai marqué par mon rapport du 4 du mois dernier, sur la conduite désagréable de

ce prince, pourraient me paraître un peu singulières.

Immédiatement après la dernière expédition du courrier, Iacovaki Rizo est venu me trouver pour m'annoncer, tout d'abord, qu'il avait reçu de son gendre plusieurs nouvelles relatives à l'affaire de l'occupation du district moldave. Il m'a dit que le prince Ghyca, inquiet et craignant que les rapports que lui avaient faits les boyards moldaves ne parvinssent à la Porte par d'autres voies, n'avait pu faire autrement que d'en avertir la Porte de son côté ; et que lui, Iacovaki Rizo, était venu avec la charge spéciale de m'instruire le premier de tout cela secrètement, afin de me mettre à même de prendre les mesures nécessaires.

Les nouvelles dont il s'agissait consistaient, en grande partie, en protestations de la part de plusieurs boyards qui craignent de perdre les propriétés qu'ils ont dans le district de Bukovine.

Outre cela, Ghyca envoyait aussi la copie d'une sorte de manifeste publié par M. le général Baron de Spleny, de Cernowitz, ainsi que celle d'une lettre adressées à l'énergumène du monastère grec de Suceava, par lesquels il était défendu, sous menace des plus terribles punitions, aux habitants du territoire occupé, d'obéir à la Porte. On ajoutait, en outre, que quelques officiers impériaux-royaux, pénétrant dans les districts de Neamtzu, de Roman et de Botoșani, auraient commencé à mesurer ces districts.

Pour ce qui me regarde, je n'ai pas douté que de semblables nouvelles, en arrivant à présent à la Porte et avant le moment convenable, ne pussent faire une fâcheuse impression; de même que je prévoyais que toutes mes représentations n'aboutiraient pas à empêcher qu'elles fussent communiquées à la Porte. J'ai cru alors ne pas devoir accuser une inquiétude pernicieuse. Je me suis borné à rappeler à Iacovaki Rizo que, dans l'intérêt du prince, aussi bien que dans celui de la Porte, il faut bien se garder d'exagérer ces représentations, et je l'ai prié, lui, Iacovaki Rizo, d'attendre encore quelques jours, avant de faire ses représentations à la Porte.

J'ai fait cette demande surtout pour avoir des preuves de la sincérité de Iacovaki Rizo; il m'a été prouvé par plusieurs observations faites en secret, que cette fois, réellement, il avait tenu sa parole. Un peu plus tard il m'a informé qu'il venait de recevoir du prince Ghyka un nouveau paquet qui devait contenir la réponse de ce dernier, au courrier expédié par nous quelque temps auparavant, à la suite de nos transactions pour le district de Bukovine. Dans ce paquet qui avait dû, dit-il, attendre assez longtemps une occasion sûre d'être expédié, se trouvait aussi pour moi une lettre de Ghyka; je vous adresse ci-joint copie de son contenu peu important. En me remettant cette lettre, Iacovaki Rizo m'a lu aussi, en grande partie, celle que lui adressait Ghyka, et dans laquelle il lui dit que lui, Iacovaki Rizo cherche à s'assurer préalablement de ma

sincérité et de ma discrétion, afin de ne pas exposer Ghyka et sa famille entière au danger des plus grandes malheurs; qu'une fois convaincu à cet égard, il me parle sans réserve et qu'il m'avoue que lui, Ghyka, est en effet disposé, à l'occasion de cette régularisation de frontière, à donner des preuves de sa soumission à la Très-Haute Cour; que les circonstances ne lui permettent pas de faire en apparence des représentations et des plaintes à la Porte, au sujet de l'occupation; que je ne dois être inquiet, ni de son cri, ni de plaintes des boyards moldaves, mais que je poursuive fermement la réalisation de nos projets. Ghyka dit plus loin que moi et Iacovaki Rizo, nous travaillions ensemble et en secret à le faire choisir lui, Ghyka, comme commissaire plénipotentiaire de la part de la Porte, pour régler le conflit et tracer les nouvelles frontières, que, en lui procurant ainsi l'occasion de faire preuve de sa bonne volonté, la Très-Haute Cour aurait lieu d'être pleinement satisfaite de sa conduite et de ses efforts sincères pour la prospérité des intérêts de L. M.;— que, en ce qui concerne sa récompense, il laisse à la Haute Cour le soin de l'établir en rapport avec les avantages de ces services. Ghyka dit en outre, que la plus grande preuve de bienveillance que pourraient lui donner L. M., serait qu'à l'occasion de cette transaction de frontière, elles pussent réussir à faire démolir la forteresse de Hotin et à faire rendre son territoire à la Moldavie; — que, bien que ce

territoire ne constitue pas la cinquième partie de celui occupé par les troupes impériales-royales, sa récupération serait cependant considérée par la Moldavie comme une sorte de récompense agréable et calmerait l'opposition et les plaintes des Moldaves; il croit que l'on pourrait amener la Porte, par des représentations sérieuses, à accepter une semblable proposition si utile même aux frontières impériales.

En ayant l'honneur de vous communiquer ces détails du contenu des instructions données par Ghyka à Iacovaki Rizo, je ne puis vous dissimuler le souci que m'inspirent les véritables sentiments du Voïvode de Moldavie. En envisageant la chose du bon côté, il semblerait, qu'à côté de la bonne opinion que je crois encore pouvoir conserver sur Iacovaki Rizo, Ghyka, de son propre mouvement pacifique propose un règlement pacifique du conflit au moyen d'une commission de frontière. Il semble également que sa proposition à l'égard de la forteresse Hotinu soit un gage de sa bonne foi, car nous ne devons pas oublier l'immense danger auquel il serait exposé du côté de la Porte, si elle avait vent de tout cela. Outre cela il ne serait pas tout à fait impossible que le prince de Valachie, Alexandre, n'eût exagéré les choses, dans les communications qu'il m'a faites sur la conduite de Ghyka, ainsi que je vous l'ai fait savoir dernièrement, étant porté à cela par la méchanceté qui règne toujours entre les membres de la nation grecque. Il serait encore possible que Ghyka eût été forcé de faire ces représenta-

tions contre sa volonté, à cause des réclamations de boyards et surtout de l'indigne maréchal Romantzow, d'autant plus que, fût-il même décidé à se soumettre, dans l'avenir, sincèrement à notre cour, on ne peut cependant pas présumer, que, tout au moins, avant la consolidation de ses nouveaux liens, il n'eût pas jugé prudent de rester encore dans son ancienne dépendance envers la Russie, comme l'y force sa position personnelle.

Malgré tout, l'hypocrisie grecque, et spécialement celle de Ghyka, est bien connue. Je ne crois donc pas qu'il faille expliquer favorablement sa conduite, d'autant plus que j'ai appris que le pli de Ghyka, avait été apporté par un courrier russe, ce qui est la preuve d'une étroite connivence avec le maréchal Romantzow, car Ghyka ne peut ignorer que les Russes ont l'habitude de décacheter les lettres. En outre, il faut observer que sa proposition d'être nommé commissaire plénipotentiaire pour la démarcation de la frontière montre son intention d'avoir, d'une part, toute l'affaire entre les mains et, de l'autre d'empêcher l'envoi d'un commissaire turc pour régulariser la frontière ; car la présence d'un commissaire de ce genre lui serait désagréable pour plusieurs motifs. En elle-même, la proposition relative au Hotinu est inadmissible et même désavantageuse pour notre Cour ; elle ne semble faite qu'avec l'arrière-pensée de faire naître des complications, d'après le plan russe, entre la Cour impériale-royale et

la Porte, ou, du moins, d'amener des discussions longues et réciproquement amères, au moyen desquelles Ghyka espère, sans doute, par ses intrigues auprès des deux partis, amener la Très-Haute Cour à reconnaître ses services par une récompense quelconque.

Cependant, n'osant pas considérer ces suppositions désagréables comme des réalités, et ne pouvant me former de tout cela une idée exacte et claire, j'ai répondu aux communications de Iacovaki Rizo, par de belles paroles et par des espérances indéfinies, sans m'engager à rien, jusqu'à que la suite des événements et les observations que je ferai secrètement sur Ghyka, me renseignent peut-être mieux sur ses intentions et me tracent la manière dont il faudra procéder envers lui.

Dans ces derniers temps, la Porte m'a renouvelé ses plaintes avec une grande amertume ; car Reis Effendi a cherché à me démontrer avec beaucoup d'énergie que les lois de l'amitié, le bon voisinage et la paix, si saintement respectée par la Porte, ne s'accordent pas avec tout ce qui se passe depuis quelque temps sur les frontières de la Moldavie, comme l'entrée des troupes impériales-royales sans avis préalable, la publication des manifestes qui interdisent aux sujets du Sultan d'obéir à leur souverain, et d'autres faits marqués au coin d'une inimitié sans réserve.

Quant à moi, j'ai tâché de combattre ces doléances par tous les moyens possibles ; et comme je craignais avant tout que, du moins,

tant que le maréchal Romantzow serait encore en Moldavie, la Porte, poussée par un souci trop hâté et trop grand, ou par méchanceté, ne s'adressât sérieusement à la Russie pour qu'elle maintint cette occupation, j'ai tâché de le consoler et de l'assurer que par le prochain courrier, je recevrais de nouvelles instructions qui me permettraient d'entamer dans quelques jours, avec Reis Effendi, des négociations pour l'arrangement pacifique de cette affaire, à laquelle la malveillance seule attachait plus d'importance qu'elle n'en avait réellement.

3 février 1775.

Thugut à Kaunitz.

Votre Altesse m'ayant fait savoir que les circonstances actuelles ne permettent pas au service de S. M. de faire avancer nos troupes en Bukovine pour forcer, par ce moyen, la Porte à consentir à une cession; j'ai jugé opportun de concentrer toute mon attention sur cette seule affaire de Bukovine, afin de ne pas entraver les négociations, par l'introduction d'autres questions qui, tout en ayant leur importance, sont cependant d'un ordre secondaire.

Je me suis réservé de traiter un seul point, celui de la cession d'Orsova-la-Vieille et du promontoire situé sur la partie gauche du Danube, dans le Banat, mais je ne m'en occuperai qu'autant que cela ne suscitera aucune difficulté dans la question de la Bukovine.

Après avoir, conformément à ce plan préalable, préparé les voies à la Porte, par l'entremise du drogman Feita, j'ai proposé, pour hâter plus sûrement toutes les négociations, une entrevue particulière avec Reis Effendi. L'autre soir, cette entrevue a eu lieu chez le susdit ministre en présence du drogman de la Porte, Constantin Moruzi. Dans cette occasion, j'ai insisté particulièrement sur ce point que, depuis quelque temps, je n'ai pas laissé ignorer à la Porte les droits de la prétention que la Très-Haute Cour a sur les divers districts moldaves, depuis la récupération de la Pocutie sur la Pologne.

J'ai démontré que si l'on étudiait cette prétention de plus près, elle s'étendrait fort loin, mais, qu'avant tout, L. M. ne veulent faire valoir leurs droits qu'en rapport avec leur amitié pour la Porte et que, par conséquent, elles bornent ces droits à la seule portion insignifiante, occupée par les troupes royales-impériales,—qu'à tout prix, la Haute Cour conservera cette possession à l'avenir; qu'elle est d'autant plus forcée à le faire, que cela est indispensable pour établir la communication nécessaire entre la grande principauté de Transilvanie et la partie de la Pologne qu'on vient de reconquérir; que la Très-Haute Cour ayant donné au Sultan un si grand nombre de preuves de son amitié, elle est persuadée que, de son côté, le Sultan, afin de faciliter ces relations de bon voisinage, pour consolider la bonne volonté réciproque, pour soutenir ces

prétentions, légitimement fondées, et pour éloigner toute mésintelligence à l'avenir, serait prêt à céder, de bon gré, à l'amiable et d'une manière formelle, à la Très-Haute Cour, les susdits districts de Bukovine, si peu importants pour la Porte.

J'ai dit, en outre, que, désirant sincèrement le maintien de la bonne entente, si utile pour les deux Cours, afin d'écartier dans l'avenir tout conflit qui, tôt ou tard, pourrait s'élever, L. M. ne s'opposeraient certainement pas à ce que, après une entente amicale sur l'affaire de la Bukovine, les deux parties nommassent immédiatement des commissaires pour la démarcation de frontières lesquelles seraient une fois pour toutes déterminées d'une façon immuable.

J'ai démontré en outre que, le long de la frontière moldave et de la frontière valaque, il se trouvait encore quelques districts qui, peu à peu, avaient été détachés de la grande principauté de Transylvanie par les Moldaves et par les Valaques, et qu'au commencement de la dernière guerre on les avait incorporés à l'Ardeal, en y plantant les aigles, d'après les preuves les plus authentiques; que la Très-Haute Cour désirerait que, pour éviter à l'avenir le moindre doute, les commissaires tracassent également à ces districts des frontières positives et immuables.

J'ai dit, ensuite, que dans le Banat de Temesch, non loin d'Orsova-la-Vieille, se trouvait une petite langue de terre sur la rive

gauche du Danube ; que, par le traité de paix de Belgrade, cette langue de terre avait été cédée à l'Empire, mais que la Porte l'avait retenue ; que la non-démarcation de la frontière, dans ce district, faisait naître des abus considérables, à cause de la contrebande, à cause de la quarantaine introduite dans les pays héréditaires de la Très-Haute Cour, à cause de la multiplication du brigandage, et que tôt ou tard cela pourrait susciter des complications désagréables. J'ai ajouté que la Très-Haute Cour, fondée sur la bonne opinion qu'elle nourrissait à l'égard de la sincère intention de la Porte de maintenir et de consolider la paix et la bonne entente, demandait que cette petite langue de terre fût incorporée dans le Banat de Temesch et que le Danube fût, comme partout, la frontière séparant les deux pays.

J'ai cru qu'il valait mieux ne pas faire allusion à l'échange, dont vous m'aviez parlé, entre le district de Bukovine, pas plus qu'à ce qui que l'on pourrait faire pour faciliter la question d'Orsova-la-Vieille, et cela, en partie par les motifs, que je vous ai communiqués dans ma dépêche du 4 janvier, en partie parce qu'il n'est pas nécessaire de faire connaître les propositions dont nous aurons peut-être besoin dans le cours des négociations.

Il me faudrait, sans doute, trop de temps pour vous exprimer tous les motifs que Reis Effendi s'est efforcé de trouver pour prouver quelques prétentions de la Très-Haute Cour ne sont pas fondées, et que l'entrée inopinée des

troupes impériales-royales est un fait contraire au bon voisinage.

Il est bien entendu que j'ai fait tout ce qui dépendait de moi pour affaiblir ces motifs, pour lui prouver le prix de la constante amitié dont la Haute-Cour lui a donné déjà tant de preuves pendant le cours de la dernière guerre, et pour lui démontrer enfin qu'il est nécessaire que la Porte fortifie ces liens de bonne entente réciproque, par des marques de reconnaissance et de prévenance, et que, pour écarter une fois pour toutes, dans l'avenir, toute espèce de conflit, elle trace enfin une frontière immuable selon les droits de la Haute-Cour.

Naturellement, je me suis bien gardé, dans cette occasion, de blesser, par mon ton, l'orgueil ottoman, mais j'ai fait en sorte que Reî Effendi comprenne, par mes paroles, la gravité d'une chose qui devait engager une nation comme la nation turque à prendre une décision.

Enfin, à l'issue de notre entrevue un peu longue, il a été convenu que Reîs Effendi irait au Sultan et au ministère, un Rapport détaillé sur tout ce dont il avait été question entre nous, et que moi, de mon côté, j'adresserais à la Porte un Mémoire dans lequel j'exprimerais les prétentions de la Très-Haute Cour sur la Bukovine, ainsi que les autres *desiderata*, dans le sens de ce que j'avais dit.

Je m'occuperai de cela immédiatement après le départ du courrier, et l'on pourra juger bientôt de la direction que prennent les négociations.

S'il est permis de tirer des conséquences dès le commencement, malgré les protestations remplies de zèle de Reis Effendi à la suite des observations que j'ai faites sur sa conduite, et de la comparaison entre les événements d'ici et mes informations particulières, il me reste encore l'espérance que nous arriverons à une solution amicale. Dans ce cas, je prie V. A. de ne pas douter, que, de mon côté, je n'épargnerai ni fatigues ni démarches pour mener cette affaire à bon fin.

Le drogman actuel de la Porte, selon l'usage introduit depuis quelque temps, ayant une grande influence sur les négociations des cours chrétiennes, j'ai trouvé utile pour les intérêts de l'empire, à l'occasion d'une conversation particulière et détaillée, que j'ai eue avec lui chez Reis Effendi, de lui promettre un riche présent, dans le cas où, grâce à sa bienveillante entremise, l'affaire de la Bukovine et mes autres projets, seraient couronnés d'un succès rapide par une entente pacifique. Je n'ai rien négligé pour que cette promesse fût dissimulée, de façon à ne pouvoir donner lieu à aucun incident fâcheux, et je crois avoir pu deviner au ton gardé par Constantin, dans cette occasion, que cette promesse avait fait sur lui une bonne impression.

Le Woïvode de Moldavie, Ghyka, a envoyé à la Porte une carte des districts occupés par les troupes imp.-roy., proposant dans un Rapport y-joint, que tout en faisant une cession à la Haute-Cour, la communication entre

la Transylvanie et la partie revendiquée de la Pologne pût s'effectuer par la cession d'un territoire plus petit, et au prix d'une moins grande perte pour la Moldavie. Quoique Iacovaki Rizo (1), en me communiquant cette nouvelle, ait tâché de me la présenter sous des couleurs favorables, il me semble néanmoins que la conduite de Ghyka jusqu'ici ne donne pas un bon témoignage de la sincérité de ses intentions, et nous avons d'autant moins sujet de changer d'avis en présence de la proposition qu'il a faite au général Barco, proposition basée sur une assertion fautive, c'est-à-dire que la Porte pourrait aisément être amenée à consentir à la démolition de la forteresse de Hotinu, parce qu'elle est déjà en ruines, lorsque, bien au contraire, la démolition d'une forteresse de frontière, comme Hotinu, est, d'après l'avis des hommes d'ici, *beaucoup plus grave que la cession elle-même de la Bukovine*, et pourrait difficilement s'effectuer *sans une véritable guerre*. Ghyka ne poursuit ce plan singulier que dans l'espoir d'être débarrassé, par la démolition de la forteresse de Hotinu, de la garnison turque et de pouvoir donner suite plus facilement à son projet de se déclarer indépendant de la Turquie, en se jetant dans les bras de la Russie, ce qui serait très-dangereux pour le gouvernement impérial-royal.

Mais, croyant opportun de ne pas laisser connaître prématurément mon opinion sur

(1) Beau-père du prince Ghyka et kapoukaia de Moldavie.

L'hypocrisie de Ghyka, je répondrai à la lettre que m'a adressée le Prince moldave, dans le sens de la copie que je vous envoie, avec beaucoup de protestations d'amitié, mais sans rien dire de positif

7 février 1775,

Kaunitz à Thaugut.

Dans sa dépêche du 18 mai dernier, l'Ilospodar a essayé de justifier le Rapport défavorable qu'il a adressé à la Cour par des excuses évidemment apparentes, et il a donné en même temps à notre Cour des témoignages qui devaient être reçus avec plaisir. Cependant ce grec à deux faces n'a jamais été l'ami de notre Cour; au contraire, dès le commencement de la guerre, il a saisi avec plaisir toutes les occasions de faciliter l'émigration de nos sujets, rendant difficiles et même impossibles les transactions commerciales. Une preuve qu'il est entièrement dévoué à la Cour de Russie, c'est sa conduite pendant la dernière guerre; et ce n'est que grâce à cette Cour qu'il jouit des avantages actuels. Rien de plus certain que la dépendance de Ghyka vis-à-vis de la Cour de Russie, et que l'attention avec laquelle cette dernière surveillera notre position favorable, sur les deux bords du Nister et l'extension de nos frontières *par la prise en quelque sorte de la clé de la Moldavie.*

Quoique la politique russe ne lui permette pas de travailler ostensiblement contre nos

intentions, il n'y a aucun doute sur ses menés secrets, et même il est à présumer que Ghyka est encouragé par les Russes à agir contre nous. Cet encouragement doit venir plutôt du prince Repnin et d'autres généraux, que du maréchal Romantzow, car à ce dernier, comme je vous en ai confidentiellement informé, nous avons fait présent de 5,000 ducats et d'une tabatière en or enrichie de diamants, à la suite desquels nous avons eu des preuves certaines de la bonne volonté de M. le maréchal.

Outre cela, le passage de la Bukovine sous notre gouvernement, est une grande perte pour un prince moldave. En ajoutant à cela le mécontentement des boyards qui possèdent des biens par là, il est facile de supposer qu'il tentera par tous les moyens de s'opposer à la perte de la Bukovine, et qu'il ne s'arrêtera que lorsqu'il verra que, décidés, même contre sa volonté, à rester en possession de ce territoire, nous arriverons à notre but, ou bien si les espérances que pourrait lui donner notre Cour l'engageaient à cesser d'agir contre nous.

Je suis donc entièrement de votre avis que, en dehors de ces deux circonstances rapportées plus haut, bien loin d'avoir foi dans les protestations de Ghyka, nous devons croire tout le contraire.

On ne peut pas douter non plus que Ghyka, revenant sans cesse à la charge auprès de la Porte, avec ses représentations odieuses et ayant en général une attitude hostile, ne peut que nous causer des désagrèments. C'est pour-

quoi nous ne devons laisser échapper aucune occasion de l'empêcher d'agir ouvertement contre nous, même quand nous devrions renoncer à nous l'attacher entièrement. Quant à savoir, si nous devons demander que la Porte s'en remette entièrement à l'hospodar ci-dessus mentionné, pour le règlement de l'affaire des frontières, je doute fort que la Porte, oubliant la conduite douteuse de Ghyka, pût y être amenée, même par notre intervention la plus pressée. Une tentative dans ce sens semble donc d'autant moins dangereuse que, même échouât-elle, elle persuaderait Ghyka de notre bonne volonté: d'un autre côté, si la Porte consentait à cet arrangement, nous aurions toujours la ressource de nous gagner Ghyka par les présents que nous lui offririons, ou de choisir d'autres moyens en rapport avec le temps et les circonstances.

Vous seul pouvez apprécier sûrement ce qu'il y a à faire, et ce qui convient le mieux aux intérêts de Leurs Majestés. Je m'en rapporte donc à votre habileté, pour ce qu'il faut faire et proposer, tant à l'égard de la Porte qu'à l'égard de Ghyka. Je vous rappelle seulement que l'on doit répondre amicalement aux représentations pressantes de la Porte, que l'on doit nommer une commission pour régulariser la frontière, et qu'il est indispensable que nous gagnions du temps pour laisser se calmer de plus en plus l'effervescence turque.

17 février 1775.

Thugut à Kaunitz.

J'ai évité jusqu'à présent d'informer la

Porte du nouvel agrandissement de notre frontière vers la Bukovine, d'autant plus qu'à la suite de mon dernier Rapport, j'ai transmis à Reis Effendi un Mémoire relatif aux affaires de la Bukovine, plus une carte. Il serait très-dangereux de demander si vite à un peuple tel que le peuple ture, par une nouvelle proposition, un agrandissement de frontière plus considérable, que celui prévu dans la carte que je lui ai remise. Il ne reste autre chose à faire, que de laisser à la Porte l'initiative de s'exprimer la première sur cette affaire, et de nous occuper ensuite des moyens les plus propres à nous faire obtenir ce nouvel agrandissement de frontières, pendant les prochaines négociations.

Tous les documents que j'ai pu réunir sur l'affaire de la cession de la Bukovine s'accordent à me faire espérer, que nous réussirons à obtenir de la Porte cette cession. Mais il est fort à craindre que le territoire cédé ne soit, sur la proposition de Ghyka, beaucoup plus petit et beaucoup moins important que nous ne le désirons, c'est-à-dire que jusqu'à la fin des négociations, nous rencontrerons de grandes difficultés.

Iacovaki Rizo m'a fait savoir confidentiellement que son gendre a envoyé de nouveaux Rapports avec une carte. Dans ces Rapports, le prince de Moldavie aurait marqué les districts entre le Pruth et le Sereth, et les districts entre le Sereth et la Moldova, enlevés de nouveau au district de Bukovine, par le déplacement et l'avancement des aigles.

Quoique, cette fois encore, Iacovaki Rizo ait mis tout en oeuvre pour me convaincre de la sincérité des intentions de son gendre, et de l'activité avec laquelle il travaille auprès de la Porte, afin que le conflit soit bientôt terminé, toutes ces protestations ne diminuent aucunement mes soupçons, sur l'hypocrisie et les mauvaises intentions du prince de Moldavie. Jusqu'à présent, la Porte ne m'a fait aucune observation sur les derniers Rapports de Ghyka, et sur le nouvel agrandissement des frontières. Pour cette fois, je dois observer seulement que les cartes remises à la Porte, sont une preuve suffisante que M. le baron de Barco s'est trompé en disant, dans une lettre adressée à S. E. le ministre de la guerre, que les Moldaves ne connaissaient pas la place des anciennes frontières, et celle où se sont trouvées jusqu'à présent les aigles.

Une nouvelle non moins curieuse est celle que le général aurait trouvé dans la chancellerie du prince de Moldavie, que Iacovaki Rizo aurait informé son gendre, il y a quelque temps, que l'occupation de la Bukovine était approuvée par la Porte.

Enfin, je dois ajouter que, ces jours derniers, l'ambassadeur de France, s'entretenant avec moi de l'affaire de la Bukovine, m'a laissé comprendre que la Porte se montrait fort inquiète de la conduite et des prétentions de la Haute Cour; il m'a engagé ensuite à produire les propositions d'échange, que je suis chargé de faire, ainsi que le lui écrit le chargé d'affaires de Vienne.

Ces paroles prouvent que M. de Saint-Priest désire se mêler aux négociations relatives à la Bukovine; mais toute ingérence étrangère ne pouvant que compliquer les choses, j'ai cru devoir lui répondre qu'il ne s'agissait d'aucun échange. Je me suis borné à lui répondre, comme je l'ai fait dans une conversation avec Reis Effendi, que l'intérêt et le bien de la Porte exigent que, par cette concession insignifiante, elle s'assure l'amitié de la Très-Haute Cour.

J'ai cru devoir me borner à cela avec M. le chevalier de Saint-Priest, surtout parce que, si la restitution des districts de Moldavie et de Valachie, occupés pendant le cours de la dernière guerre, doit produire ici une bonne impression, ce dont je doute fort, à l'aspect de l'indifférence et de l'apathie de la Porte, ces districts pourraient s'offrir plus tard dans le cours des négociations, et il serait possible que, dans certains cas, ils nous servissent à faciliter l'issue. Il faut donc se les réserver, et il serait mal pour toute les négociations de faire, dès l'abord, des offres trop avantageuses à une nation comme la nation turque.

21 février 1775.

Kaunitz à Thugut.

L'acquisition du drogman de la Porte peut être, en effet, d'un avantage décisif, et, par conséquent, vous avez bien fait de lui promettre un présent.

L'événement le plus important que j'ai à vous communiquer, au sujet de cette affaire, consiste en ce que le divan d'Iassy a adressé un recours formel à St-Pétersbourg, afin d'implorer la protection russe contre nos entreprises.

La réponse du cabinet de St-Pétersbourg sera retardée; elle se bornera, du reste, à déclarer qu'aussitôt que l'armée russe a quitté la Moldavie, et que cette province a été rendue à la Porte, elle est rentrée sous la protection de cette dernière; que la Russie ne peut s'immiscer dans cette affaire, et qu'elle est forcée de laisser à la Porte le soin de prendre les mesures convenables.

Malgré cela, tant de la part du chargé d'affaires russes que de celle de l'ambassadeur prussien, les instigations malveillantes ne feront pas défaut. Quant à nous, nous avons atteint notre but final: car nous n'avons plus à craindre que dorénavant ni les Russes ni les Prussiens se mêlent encore ostensiblement de cette affaire.

L'attitude de Glyka est toujours douteuse. Je crois néanmoins que nous n'aurons aucunement besoin de ce prince, si les événements continuent à nous être aussi favorables qu'ils promettent de l'être présentement.

4 mars 1776.

Thuget à Kaunitz.

Quant aux affaires d'ici et surtout quant
VOLUMUL XVI DIN URICAR. C. 7.

à la négociation relative à la Bukovine, je vous certifierai que non-seulement je renouvelle chaque jour mes instances auprès de la Porte, mais que je fais tout ce qui dépend de moi pour arriver, par tous les moyens possibles, aux autres membres du gouvernement, et pour réussir auprès d'eux en profitant de toutes les insinuations et de toutes les démarches qui, dans les circonstances actuelles, sont le plus nécessaires à l'avancement de l'affaire. Quoi qu'il en soit, je n'ai pas encore pu jusqu'aujourd'hui obtenir une réponse catégorique au Mémoire que j'ai adressé. Chaque jour on me promet une explication plus détaillée ; on me l'a promise encore pour aujourd'hui même. Si le drogman de la Porte, Testa, m'apporte, ce soir, des informations plus précises, je vous les communiquerai dans un post-scriptum. Après que j'eus fait mon dernier Rapport, il s'est tenu à la Porte un conseil, auquel ont pris part le mufti, les chefs de la loi, et tous les ministres. Voulant, comme le dit Reis Effendi, écarter du public toute cause de conflit, pour la frontière avec la Très-Haute Cour, ce conseil a eu pour prétexte les difficultés qui se sont élevées de nouveau, du côté de Belgrade, avec Cham Kerim ; enfin, on a mis sur le tapis les prétentions sur la Bukovine, ainsi que mon Rapport.

Ainsi que je l'ai appris de diverses sources dignes de foi, le mufti a aussi accentué, dans cette occasion, le péril qu'il y aurait à faire preuve de trop de condescendance, demandant

que l'on employât des moyens extrêmes. Cependant, la plupart des autres membres du Conseil ont été de l'avis, agréable pour nous, que, vu la forme amicale du Mémoire relatif aux désirs de la Très Haute Cour, la Porte devait montrer une bonne volonté réciproque, sans laisser toutefois porter atteinte à sa dignité; qu'en un mot, il valait mieux que, jusqu'à la fin, on traitât la question à l'amiable, etc., etc.

Enfin, le Conseil s'est dissous sans que l'on eût pris aucune résolution formelle, et j'ignore si le retard apporté dans la réponse est causé par la nécessité qu'ont les ministres d'un peu plus de temps pour unir leurs différents avis, ou si cela résulte d'une autre cause, que je n'ai pu découvrir jusqu'à présent. Tant Reis Effendi que d'autres ministres ont laissé échapper par-ci par-là quelques mots sur la traînée en longueur de l'affaire, voire sur la nécessité d'une guerre, que l'on imposerait à la Porte. Mais comme je ne dois pas me diriger d'après de vaines paroles, mais avant tout d'après l'état des choses, j'ai cru que ces paroles ne pouvaient rien ôter de leur poids à mes représentations.

C'est pourquoi je suis convaincu que la Porte, quel que soit son langage, ne mettra pas de côté la proposition sur la cession de la frontière de la Bukovine, et que, par conséquent, toute l'affaire se bornera à nous entendre sur l'étendue du district de Bukovine, point sur lequel, sans doute, les difficultés ne manqueront pas.

Quoique la réponse de la Porte, laquelle ne peut plus tarder beaucoup, doive éclaircir toute la question, il faut que je vous informe que Iacovaki Rizo vient de recevoir du prince Ghyka un courrier qui lui annonce que les troupes impériales ont fait une nouvelle, c'est-à-dire une troisième occupation. D'après la carte que Ghyka a envoyée et que Iacovaki Rizo m'a montrée, la ligne de frontière aurait été avancée, cette fois de Baïa au delà de la Moldova, et de là, toujours en avant vers Slatina, jusqu'à la frontière de l'Ardeal, comme prenant ainsi de nouveau les territoires importants situés entre Sereth et Suceava, ainsi que ceux entre Suceava et Somuz. Le prince Ghyka cherche à excuser les plaintes amères contenues dans la lettre que m'a lue Rizo, au sujet de ce nouvel et important agrandissement de frontière, par la perplexité dans laquelle l'a jeté l'insistance des boyards moldaves, qui prétendent absolument que leur mécontentement soit porté à la connaissance du Sultan, par une grande députation envoyée tout exprès à Constantinople. Ghyka dit que, jusqu'à présent, il a réussi à empêcher l'envoi de cette députation, et il ajoute que cela est une preuve de ses bonnes intentions et de sa soumission, ainsi que de son intime sympathie pour la Très-Haute Cour.

Ghyka charge encore une fois Iacovaki Rizo, d'abord d'insister pour la démolition de la forteresse de Hotinu, et ensuite de travailler de tout son pouvoir, de concert avec moi,

pour engager la Porte à prendre, le plus tôt possible, une décision relativement au conflit de la frontière de Bukovine.

Les communications que m'a faites Iacovaki Rizo ont de nouveau donné matière à de très-longes entretiens entre nous ; dans cette occasion, j'ai amené, entre autres, par les arguments susdits, ledit agent moldave à convenir que, dans l'état actuel des choses, il est impossible de faire réussir le projet de démolition de Hotinu. Après avoir encore assuré à Iacovaki Rizo que tant lui que son gendre seraient récompensés, selon l'importance de leurs services, j'ai cru devoir lui faire comprendre combien peu quelques-unes des informations que j'ai reçues, directement sur la conduite du prince Ghyka, soit dans ses relations avec la Porte, soit à Iassy, combien peu, dis-je, ces informations s'accordent avec la conviction que j'eusse aimé à me former sur ses bonnes intentions, à l'égard des affaires de Bukovine. Outre cela, je lui ai rappelé que ce serait agir peu sagement, tant en ce qui le regarde qu'en ce qui regarde le prince Ghyka, que de s'opposer à une chose, que l'on ne peut plus éviter, telle que le maintien de l'occupation russe ; que, par conséquent, il perdrait l'occasion de gagner, au mois d'un autre côté, en acquérant par sa bonne volonté des droits aux avantages qu'il pourrait espérer, de la gratitude et de la générosité bien connues de la Très-Haute Cour.

Iacovaki Rizo s'est efforcé de démontrer cette fois encore qu'il est pleinement convaincu

de la vérité de mes paroles. Tout en essayant d'excuser, autant qu'il le pouvait, la conduite passée de Ghyka, il a ajouté que du moins je le croie convaincu de sa propre soumission inaltérable, même si l'on apprenait que les intentions du prince Ghyka, ne sont pas en effet, telles qu'on les désirerait, et qu'on les espérait; car, quant à lui, il ne se conduisait pas d'après les conseils de son gendre, mais seulement d'après l'intérêt de sa famille et ses sympathies personnelles pour la Très-Haute Cour.

Malgré les puissantes protestations qui ont suivi cette promesse, mes soupçons fondés sur l'hypocrisie grecque me disent que l'expérience seule constatera, si ces belles promesses sont sincères ou non. Quant aux nouveaux empiétements de l'occupation rapportés par le prince Ghyka, je dois vous faire observer respectueusement que, en tant que cet avancement des troupes ne doit être considéré, come je le dis, dans mon Rapport du 6 décembre, que comme un moyen de rafraîchir les dispositions de la Porte à se soumettre, il produirait évidemment toujours un très-bon effet.

Je tâcherai de tirer le plus grand profit de la nouvelle arrivée à ce sujet. Dans le cas où je devrais réellement proposer la prise des districts nouvellement occupés, il faut qu'avant tout je vous avoue que, puisque la seule cession volontaire du district de Bukovine, après le prolongement de lignes de

frontières fixées d'abord, s'obtiendrait difficilement, je ne puis espérer qu'une semblable cession sur une vaste échelle puisse être arrachée à la Porte, ou qu'une pareille prétention puisse avoir enfin une autre issue, que de rendre impossible un arrangement à l'amiable.

D'ailleurs, on constate par plusieurs informations que j'ai reçues, tout le zèle qu'emploie M. de Legelin, tant à la Porte qu'en d'autres endroits, par l'emploi des intrigues les plus drôles, pour pouvoir s'immiscer dans la question de la Bukovine, et arriver à une déclaration quelconque, par exemple à un recours à son roi. Cependant je suis convaincu que jusqu'ici toutes ses peines ont été perdues.

7 mars 1775.

Kaunitz à Thugut.

Enfin, le principal est que nous réglions les affaires de la Bukovine, de manière à ce que cela ressemble à un échange réciproque, et à une démarcation de frontière faite depuis longtemps. Par conséquent, il faut que, d'un côté, vous vous gardiez bien de considérer l'annexion du susdit district, comme une acquisition importante récente, et de l'autre que vous fassiez en sorte que les négociations entamées avec la Porte à ce sujet, ne laissent pas supposer, que nous soyons engagés avec elle plus avant, et que nous ayons conclu une alliance secrète, dangereuse pour l'avenir.

Votre dernier Rapport, de même que le

zèle et l'activité que vous avez déployés, me font espérer que, malgré tout, l'affaire en question sera menée à bonne fin.

S'il arrivait néanmoins que, par suite de quelque événement imprévu, notre but ne fût pas atteint, il ne nous resterait pas autre chose à faire, que de nous maintenir en possession du territoire occupé, selon notre première déclaration, et de prolonger la situation, de manière à ce que l'affaire vieillisse de plus en plus.

18 mars 1775.

Thugut à Kaunitz.

Depuis mon dernier et respectueux Rapport, les négociations avec la Porte, relativement à l'affaire de la Bukovine, marchent sans interruption et sont saisies de toutes les questions ressortissant à cet objet. Il serait donc trop long que je vous communiquasse en détail tout ce qui s'est passé dans deux longues conférences, que j'ai eues avec Reis Effendi, et dans d'autres circonstances. Je crois, par conséquent, devoir me borner à vous relater ce qui suit :

1° Tout d'abord la Porte a proposé d'envoyer une espèce d'ambassade à la Très-Haute Cour pour demander le retrait des troupes imp.-roy. et insister par des représentations pour que la Très-Haute Cour se désistât entièrement de la cession de la Bukovine, ou qu'au moins, elle limitât ses prétentions le

plus possible, ou, finalement, que l'on trouvât une autre solution.

2° La proposition étant dangereuse, je ne pouvais l'admettre en aucune façon. Après l'émission de quelques autres avis insipides, exprimés par les Turcs et réfutés par moi, les choses en sont venues à ce point, que, non-seulement, la Porte a offert de nommer une commission de frontière pour régler toute la question, mais, qu'en outre, après une vive discussion, elle a consenti en principe à ce que les deux commissaires aient en vue dans leur travail la cession à la Très-Haute Cour, un morceau de la Moldavie suffisant à l'établissement d'une communication convenable, que l'on voulait tout d'abord effectuer, d'après un plan de Ghyka, par une ligne de l'Ardeal vers la Pocutie, mais que l'on a décidé enfin d'admettre par une ligne de l'Ardeal vers la Podolie, soumise à la domination de la Haute Dynastie. On a admis encore qu'après que les commissaires des deux parties auraient déterminé la ligne de communication, ils devraient ajouter pour les nouvelles frontières les endroits qui, par leur position, seraient les plus propres à former des limites bien distinctes entre les possessions des deux parties; sous la réserve, cependant, que la Très-Haute Cour ne pourra demander une étendue plus grande que celle exactement exigée dans le double but, d'établir une communication convenable, et de déterminer précisément la frontière. La partie du district de Hotinu occupée par les troupes

imp.-roy. ne pouvant être cédée, rentrera dans la possession de la Porte.

Quoiqu'il soit agréable d'avoir amené la Porte à adopter un projet, qui, avec quelques petits changements que l'on y ferait, pourrait avoir une base acceptable pour les négociations, qui seront entamées avec le commissaire *ad hoc* de la Porte, j'ai jugé cependant à propos de ne pas me contenter de cette proposition, mais d'insister encore pour que la cession fût décidée, bien qu'elle n'ait pas toutes les proportions désirées par la Très-Haute Cour, et cela pour éluder d'autant plus sûrement les conflits qui pourraient s'élever entre les commissaires de deux parties.

J'attends quel sera le résultat de ce plan. Je suis donc obligé de réserver pour un Rapport suivant les résultats que j'obtiendrai encore, en vous priant d'être persuadé du zèle infatigable avec lequel je tâche d'obtenir tout ce qui est dans le pouvoir d'un homme, pour l'intérêt de la Très-Haute Cour. Je dois vous observer, cependant, que la Porte a élevé beaucoup de difficultés au sujet de Orsova-la-Vieille, et de la langue de terre qui y atteint. De mon côté, certainement, je considérerai cette affaire au point de vue, que vous m'avez indiqué, c'est-à-dire que les négociations à ce sujet, doivent dépendre des circonstances qui accompagneront l'affaire de la Bukovine, qui est beaucoup plus importante, sans contredit.

Je n'ai pas encore perdu entièrement l'es-

poir d'arriver à une solution relativement à Orsova la-Vieille.

Iacovaki Rizo m'a remis, ces jours-ci, une lettre de Ghyka dont je vous envoie la copie. Il m'a communiqué, en même temps, les lettres qu'il a reçues lui-même de son gendre. Le but de leur contenu est surtout d'excuser la conduite passée, (du prince), par les instances continuelles des boyards, et de faire beaucoup de parade de ses bonnes intentions. Il dit qu'il est prêt à faire n'importe quoi, pour le service de la Très-Haute Cour, et qu'il a pleine confiance dans la générosité de Leurs Majestés. Notre attitude envers Ghyka pourra s'accroître davantage dans la suite des affaires ; c'est pourquoi j'ai cru devoir le bercer de réponses prévenantes et d'espérances vagues. D'ailleurs, je ne puis changer d'avis sur l'hypocrisie et sur les intentions hostiles de Ghyka, d'autant plus que l'apparence des services qu'il offre, ainsi que l'assurance constante de son zèle, pour les intérêts de L. M. proviennent, sans aucun doute, de cette circonstance qu'il perd de plus en plus, l'espérance de pouvoir s'opposer, par ses menées odieuses, à la réalisation des projets de la Très-Haute Cour.

Quant à Iacovaki Rizo, il s'efforce de me convaincre qu'il est décidé à tenir la parole qu'il m'a donnée, au moins en ce qui le regarde personnellement. Il me communique les informations qu'il reçoit de temps en temps sur l'esprit qui prédomine ici. J'emploie ces informations en vue de mes négociations.

3 avril 1775.

Thugut à Kaunitz.

Je vous annonce, avant tout, que depuis le dernier courrier, j'ai été sans cesse occupé des négociations relatives à l'affaire de la Bukovine. J'ai eu de nouveau des conférences personnelles avec Reis Effendi, entre autres, une, la nuit dernière, à laquelle, en dehors du ministre en question, a assisté également un certain Muftizade Achmet Effendi, délégué du corps des légistes. La conférence a duré d'hier soir jusqu'à ce matin à trois heures.

Je n'ai pas le temps de vous dire toutes les oppositions de la Porte, ainsi que les arguments dont je me suis servi; je me bornerai à vous assurer respectueusement que j'ai essayé de tout ce qui est au pouvoir d'un homme, et que j'ai profité des moyens, des convictions et des insinuations amicales, aussi bien que du langage le plus sérieux et le plus grave.

J'en suis arrivé à décider à peu près la Porte à permettre que la cession s'étendît des frontières d'Ardeal jusqu'au district de Hotinu. Il s'est précisément élevé, à l'égard du Hotinu, des difficultés insurmontables. Les deux plénipotentiaires de la Porte m'ont plusieurs fois déclaré cette nuit, qu'il était impossible que le Sultan cédât ce territoire, quand bien même on devrait en venir à des hostilités, car la cession du Hotinu serait aussi bien contre l'intérêt, que contre le pouvoir de son gouvernement. Je suis d'autant plus attristé de cet empêchement que

je vois combien il serait à désirer, qu'à cause de sa position, la partie occupée de Hotinu nous restât comme démarcation d'une frontière convenable. Comme on ne peut espérer de pouvoir obtenir un consentement formel à la cession de cette portion de territoire, je dois chercher à donner une direction plus favorable à la stipulation qui y a trait.

Je vois aussi que les légistes s'opposent, d'une façon implacable, à la cession de Orsova la Vicile, comme d'une chose. Je prévois que nous n'obtiendrons rien de ce côté. J'insiste cependant beaucoup en ce sens, afin que la Porte soit plus flexible dans d'autres cas.

Ghyka n'a plus fait la moindre démarche. Mais j'ai eu occasion de connaître, clair et net, par une conversation que j'ai eue avec Reis Effendi, ce que la Porte pense de ce prince moldave. Sachant cela, je crois pouvoir espérer que tout s'arrangera de manière que, conformément à l'intention de V. A., nous pourrons nous passer aisément du concours de ce grec dissimulé, et que nos prétentions pourront être couronnées de succès, en dépit de sa mauvaise volonté.

7 avril 1775.

Kaunitz à Thugut.

Je dois reconnaître que vous avez parfaitement agi en repoussant la proposition de la Porte, d'envoyer ici une espèce d'ambassade, ainsi que plusieurs autres propositions défavorables sous différents points de vue.

Vous êtes, en outre, parfaitement d'accord avec le Très-Haut Gouvernement en n'acceptant pas la commission de la frontière offerte par la Turquie, pas plus que le principe de ne céder de la Moldavie que le territoire nécessaire à la communication de l'Ardeal et de la Galicie, et à l'établissement exact de la frontière, et en insistant pour que l'on vous donne une déclaration qui porte exactement la cession à laquelle consentirait la Turquie, afin d'éviter plus facilement les difficultés qui pourraient surgir entre les commissaires des deux parties.

La réponse de la Porte nous mettra à même de savoir plus clairement ce que nous devons attendre de cette affaire, de la part de la Porte et spécialement de celle de la commission limitrophe, nommée par la Turquie; nous verrons enfin dans quel esprit la Porte juge la présente affaire. En présence de ces circonstances, nous sommes autorisés à croire que la Porte ne doit pas se soucier beaucoup que nous prenions possession d'une portion d'une province, comme la Moldavie, qui, dans l'espace de quelques années, ne lui a pas apporté le moindre profit, et lui en apportera moins encore dans la suite, d'une province peuplée par des coreligionnaires des Russes, et qui jouit d'une protection particulière de la part de la Russie, et cela, juste au moment où les motifs diplomatiques les plus impérieux, lui conseillent de se montrer *soumise* à notre Cour, en choisissant pour l'avenir, une expectative basée sur notre bonne volonté. La chose principale est que nous ayons l'air de

respecter la dignité de la Porte, et que nous nous gardions bien de lui donner l'occasion de croire, qu'elle nous a fait cette cession, poussée par la crainte que nous lui inspirons.

En considérant la chose sous ce point de vue, pour tranquilliser le peuple et les légistes, ainsi que pour la sûreté des ministres de là-bas, il me semble en tous cas plus sage d'envoyer au plus tôt des commissions limitrophes des deux parties, chargées d'instructions détaillées qui leur permettent de régler, sans retard, les difficultés qui pourraient surgir entre elles. De cette manière, il ne serait pas impossible d'arriver à un règlement de frontières, tel qu'il satisfasse l'esprit de nos intentions, et qu'il ne lèse pas trop sensiblement la dignité de la Porte.

Dans le cas où la Porte, trompant notre attente, perdrait de vue ce qui est plus important, pour s'occuper de ce qui l'est moins, c'est-à-dire qu'elle voulût réduire la cession qui nous est faite, on ne pourrait rien espérer de bon des commissions limitrophes sus-mentionnées ; au contraire, on pourrait prévoir sûrement que ce seraient peines et dépenses perdues. Cependant, il faut que vous insistiez pour la nomination de la commission limitrophe, afin que nous obtenions une transaction pacifique, mais il faut absolument que vous retardiez de jour en jour son envoi, afin que le zèle turc se refroidisse, et que nous fondions de plus en plus notre pouvoir.

15 mai 1775

Thugut à Kaunitz.

Je porte, par la présente, à la connaissance de V. A. que les négociations avec la Porte, à l'endroit des affaires de la Bukovine, ainsi que des autres questions limitrophes, ont eu enfin, pour résultat, la conclusion d'une convention, signée le 7 mai, et qui, après quelques difficultés, a été échangée le 10 de ce mois.

3 juin 1775.

Thugut à Kaunitz.

Après l'expédition de mon dernier Rapport du 17 du mois dernier, j'ai été informé par la Porte que le Sultan a nommé comme commissaire, pour le règlement de la frontière moldave, un certain Tahir Aga.

Ce Tahir Aga, qui jusqu'à présent a occupé les fonctions d'un Himar Aga, c'est-à-dire inspecteur des travaux publics, paraît, à en juger par sa conduite passée, être un homme modeste et agréable. Quant à l'époque de son départ d'ici, la Porte lui a ordonné de se tenir toujours prêt afin que, dès que V. A. m'aura fait connaître la nomination des commissaires impériaux-royaux, il puisse partir pour Iassy et de là pour la frontière.

Voulant par avance me gagner et m'attacher ce commissaire limitrophe, je m'efforce d'influer sur la Porte, pour qu'à l'occasion de cette mission, on lui accorde un avancement dans son grade, selon qu'il en a exprimé le désir, et selon que c'est l'usage.

Pour réaliser ce projet, j'ai cru devoir répondre à Reis Effendi, lorsqu'il m'a interrogé sur le rang des commissaires impériaux-royaux qui seraient nommés par la Très-Haute Cour, que, bien que je n'aie pas encore reçu d'informations précises à cet égard, je suis convaincu cependant que, si la Très-Haute Cour envoyait plusieurs personnes dans cette commission, le premier commissaire serait, en tous cas, un général ou une autre personne du même rang.

Tahir Aga m'assure qu'il m'est très-reconnaissant de mon intervention, et j'espère que dorénavant mon oeuvre sera digne de l'approbation de V. A., d'autant plus que je m'occupe d'attirer toujours davantage ce commissaire dans notre parti, lui promettant avant son départ qu'il sera récompensé par une somme d'argent proportionnée à ses bons services. Je crois que je ne dois rien négliger pour gagner cet homme, d'autant plus que, de leur côté, sans doute, les Moldaves n'épargnent rien non plus pour le faire entrer dans leur jeu.

Après que la Porte a eu communiqué à l'agent moldave les conditions auxquelles la dernière convention règle la nouvelle frontière, Iacovaki Rizo est venu me féliciter de l'issue de cette affaire.

A cette occasion, il m'a beaucoup parlé de la bonne volonté avec laquelle, tant lui que son gendre, ils avaient contribué, autant que le leur permettaient les circonstances, au succès de nos intérêts. Cependant il m'a demandé assez sèchement, si, à la démarcation des frontières,

qui allait avoir lieu, il ne serait pas possible que *la ville de Sucéava qui avait été jadis la résidence des Princes moldaves, restât à la Moldavie.*

J'ai répondu à Iacovaki Rizo, *sans réserve, que je ne me chargerais pas du tout de faire à la Très-Haute Cour une pareille demande.* Je lui ai fait connaître, en outre que je connais la conduite du prince Ghyka et *les démarches secrètes* par lesquelles, pendant toute la durée des négociations, *il a continuellement essayé de nous nuire*, et que cela n'était pas en rapport avec ses belles promesses.

Enfin j'ai ajouté que, selon que le prince de Moldavie, au règlement ultérieur de l'affaire de Bukovine, ou bien dans d'autres occasions, donnerait des preuves de sa véritable soumission, la générosité bien connue de L. M. saurait bien le récompenser.

Comme je n'avais pas encore répondu à la dernière lettre du prince Ghyka, je lui ai écrit dans ce sens une lettre que je lui ai envoyée à la prière de Iacovaki Rizo, comme en fait foi la copie ci-jointe.

Il ne reste pas le moindre doute que nous ne pouvons pas compter sur la moindre bonne volonté de la part du Woïvode Ghyka, mais que, bien au contraire, nous devons nous mettre en garde contre les manifestations odieuses de son antipathie pour les intérêts de la Très-Haute Cour, antipathie qui n'a fait qu'augmenter après la réduction de sa principauté. Nous pouvons être convaincus que, d'un côté, il fera tout son possible, dans la mesure de ses forces,

pour induire en erreur le commissaire turc et que, d'autre part, avec son astuce bien connue, sous une apparente soumission, il tendra toute espèce de pièges aux commissaires impériaux-royaux.

Malgré cela, V. A. trouvera bon, je n'en doute pas, de donner préalablement aux commissaires impériaux-royaux toute les instructions nécessaires, afin qu'ils se gardent soigneusement des façons d'agir insidieuses de Ghyka. De même, il ne serait pas inutile que, jusqu'à la détermination effective de la frontière, Ghyka fût ménagé avec soin, par de belles paroles et de vagues espérances, qui ne nous engagent à rien, afin qu'il modère ses odieuses intrigues.

Une rémunération donnée à Ghyka après le règlement définitif de l'affaire, serait une dépense inutile et sans profit, d'autant plus que pour toutes les bontés de L. M. pour ce grec faux et infidèle, nous n'aurions à attendre que de l'ingratitude. D'autre part, voyant l'opinion que le monde a de lui ici, il ne sera pas difficile à l'avenir, s'il a l'impudence de se conduire d'une façon aussi déplaisante, dans quelque autre occasion, de le faire trembler devant les tortures que nous lui ferions imposer par la Porte, ou à lui faire sentir une extrême disgrâce sans avoir à compromettre, en aucune façon, la Porte même.

Quant à Iacovaki Rizo, qui semble donner des preuves d'un esprit plus favorable et plus soumis, et qui a ses relations avec tous les ministres et tous les légistes turcs, si nous nous

servons de lui avec les précautions voulues, il peut nous rendre à l'occasion des services utiles. Je laisse à l'appréciation de V. A. de voir si un présent proportionné qu'on lui ferait, ne serait pas une dépense bien employée.

17 juin 1775.

Phugut à Kaunitz.

J'ai vu que la nouvelle carte du district de Bukovine que vous avez bien voulu m'envoyer diffère de celles que vous m'avez envoyées le 7 octobre de l'année dernière et le 6 janvier de cette année. Cette différence est considérable, car la frontière est avancée presque sur toute la longueur de l'Ardéal jusqu'au Nister. Cette observation m'aurait causé quelque inquiétude, à cause des stipulations convenues avec la Porte, si je n'avais pas cru d'abord que, ne sachant rien sur l'extension nouvellement projetée au sujet de la frontière, je ne pouvais, en aucun cas, faire autre chose que de me diriger dans mes négociations sur les cartes originales que vous avez bien voulu me donner comme règle; et en second lieu, que, par la convention, tous les districts compris au commencement de la dernière guerre, dans la frontière de l'Ardéal avaient été données à la Très-Haute Cour; enfin que, même à l'égard du district de Bukovine, la concession arrachée à la Porte, s'étend beaucoup plus loin, que ne le porte l'ordre du 15 avril, d'après le sens duquel, nous aurions dû nous contenter finalement d'une ligne qui, étant tracée du ruisseau d'Hucar vers

le village de Brajesti jusqu'en Moldavie, aur. it admis, que tout le district de Sereth et de Suceava resterait à la Porte.

Comme des deux cartes que vous m'avez envoyées précédemment, j'ai choisi exprès, comme base des stipulations, celle sur laquelle la cession à obtenir de la Porte m'est indiquée, que généralement nous pouvons encore ajouter à la démarcation une parcelle par-ci, par-là, j'ai autant qu'il m'a été possible, arrangé le texte de la convention de la même manière. Cette étendue qui s'ajoute, d'après la nouvelle carte, par-ci, par-là, dans la ligne de la frontière de l'Ardéal jusqu'à Brajesti, pourra s'annexer plus facilement à la delimitation, parce qu'elle ne comprend que des districts montagneux et peu peuleux.

Quant au reste de la ligne jusque vers le district de Hotinu, si l'on ne pouvait obtenir, par ci, par-là, un morceau en vertu des cartes qui servent à la convention, on pourrait peut-être arriver à cela en gagnant le commissaire turc et en offrant d'un côté ou de l'autre, quelque autre morceau en échange. Enfin, nous pourrions toujours réussir à prendre aussi quelque chose du territoire de Hotinu. comme l'admet l'ordre du Très-Haut Gouvernement. Toutes ces circonstances me font espérer que la démarcation et le règlement limitrophe de la Bukovine, pourront être menés à bonne fin, d'une manière favorable, aux intérêts du Très-Haut Gouvernement.

Je me crois, en outre, obligé d'observer

respectueusement que tout ce que nous pourrons gagner dorénavant, par le règlement de la frontière, dépende surtout de l'habileté des commissaires limitrophes que l'on enverra et qui, se trouvant sur les lieux devront arranger les affaires, de sorte que l'on n'ait plus qu'à demander le consentement de la Porte, aux conventions faites par les commissaires des deux parties. Si l'on proposait, ici, le moindre changement dans la convention, cela aurait les plus déplorables conséquences, sans autre résultat que de provoquer la plus grande méfiance, sans pouvoir espérer, le moins du monde, l'effet désiré. Même que le ministère turc fût disposé à nous faire d'autres concessions, il n'oserait pas nous proposer de modification, contre l'avis des légistes, car dès la conclusion de la convention, il a dû se donner beaucoup de peine pour obtenir l'approbation de ces derniers.

Le seul point qu'il reste encore à élucider avec la Porte elle-même, c'est celui de la frontière du Hotinu, qui pourrait encore être mise en discussion ici, à cause des termes du texte de la convention. Quoique, ainsi que j'ai eu l'honneur de vous le dire plus haut, j'espère toujours amener la Porte, par une entente bienveillante, à admettre la frontière de Rohatin, tout dépend, cependant, de la disposition du commissaire turc et du pacha de Hotinu, que l'on aurait engagés à constater dans leur Rapport à la Porte, que la ligne de Rohatin est la seule bien marquée, et bien propre à écarter tout conflit pour l'avenir.

Si les commissaires impériaux-royaux savent se gagner à temps, le commissaire turec et le pacha de Hotinu, en se mettant bien en garde contre les embûches de Ghyka, et employant, suivant le temps et les circonstances, tantôt une attitude sérieuse, tantôt des paroles flatteuses, ils pourront obtenir, d'une façon pacifique, quelque petit bénéfice par-ci, par-là.

Cependant il est fort à désirer que les commissaires impériaux-royaux n'aillent pas trop loin dans ces tentatives, mais qu'ils gardent avant tout une apparence de modération, qu'ils écartent avec soin tout ce qui pourrait avoir l'air de s'opposer directement à cette convention, faisant en sorte de tirer leurs prétentions du contenu même des stipulations, à cause du motif de la nécessité d'une frontière bien marquée, admise dans la convention, et d'autres propositions semblables.

Une semblable précaution semble absolument nécessaire par ce fait que, si la Porte avait occasion de se plaindre, d'un préjudice causé par la nouvelle convention, elle recommencerait à mettre sur le tapis, les mêmes imputations qu'elle se croyait autorisée à formuler précédemment.

Je dois encore observer, au sujet des affaires de la Bukovine, que les Moldaves et toutes les autres créatures de Ghyka continuent à se servir, avec la plus grande opiniâtreté, de tous les moyens extrêmes pour exciter partout la haine contre la convention conclue avec la Porte. A cette occasion, ils s'appliquent à pré-

senter la cession volontaire d'une partie aussi riche du pays comme la faiblesse la plus indigne, à induire en erreur les personnes de ce pays, par des inventions impossibles sur la prétendue corruption, au moyen d'argent, de plusieurs membres du ministère, et sur les projets futurs du Très Haut Gouvernement.

Tout cela est une nouvelle preuve des mauvais desseins de Ghyka.

20 juin 1775.

Kaunitz à Thugut.

J'ai eu l'honneur de vous faire connaître, par ma lettre du 6 de ce mois, le plaisir tout particulier qu'a fait éprouver à S. M. la Reine et Impératrice la nouvelle de la conclusion de la convention.

Depuis, j'ai reçu également de Florence l'approbation de S. M. l'empereur, qui a bien voulu exprimer son contentement à l'occasion de votre conduite aussi perspicace que persévérante.

Ce que vous avez fait à l'égard du commissaire turc, ainsi que ce que vous m'avez appris sur le compte de Ghyka, est digne de toute louange. On a nommé comme commissaires impériaux-royaux le major de Mieg et le secrétaire de la Cour de Senisch. Le premier commissaire limitrophe devait être le maréchal baron de Barco. Le général commandant de la Galicie est tombé malade, et a dû partir pour l'étranger afin de se rétablir.

Comme le baron de Mieg est chargé du

commandement *ad interim* de la Galicie, je ne sais pas encore s'il pourra faire, en même temps, partie de la commission limitrophe, si l'on nommera un autre général à sa place, ou si, finalement, les deux qui ont été nommés seront maintenus de manière à ce que le baron de Mieg, obtienne un avancement en rapport avec son grade militaire. J'espère pouvoir, vous donner bientôt des informations positives à ce sujet.

Comme vous ne me faites mention que de Tahir Aga, je suppose que les Turcs n'ont nommé qu'un commis aïre. Par le fait que nous envoyons trois commissaires, cette décision est désagréable relativement à la forme. Cependant, en considérant que la chose la plus importante est l'avancement de notre cause, loin de désirer quelque changement, nous devons nous réjouir de ce que les Turcs envoient un seul commissaire, parce qu'il nous sera beaucoup plus aisé de traiter avec un seul qu'avec plusieurs, et surtout *qu'il nous sera plus facile de le gagner par des présents.*

3 juillet 1775.

Thugut à Kaunitz.

J'ai l'honneur de vous adresser ci-joint, en double, l'état des dépenses extraordinaires, qu'à occasionnées l'affaire de la Bukovine, c'est-à-dire les sommes versées entre les mains du drogman de la Porte, à titre de rémunération promise à l'occasion de la convention et, en outre, à différents fonctionnaires de la Porte,

comme, par exemple, à Tahir Aga, commissaire nommé pour la détermination des frontières. Ces sommes montent *jusqu'à présent* à 15,012 piastres et 20 paras, soit, en monnaie autrichienne, à 16,889 florins et 3 1/2 kreutzer. Je vous prie de me faire parvenir cette somme le plus tôt possible, car il m'est très-difficile de supporter la charge de cette avance, d'autant plus que cette somme a été empruntée.

Je profite de cette occasion pour vous annoncer que je n'ai pas encore remis les mille ducats turcs ordinaires, au commissaire limitrophe, Tahir Aga, parce que, considérant l'inconstance des choses de ce pays, j'ai cru devoir attendre qu'il partît réellement afin que, si un autre était nommé à sa place, le don trop précipité de cette somme, ne devînt pas une dépense inutile. Comme ce paiement devra se faire dans tous les cas, j'espère que Votre Altesse, pour ne pas me grever d'une nouvelle avance, voudra bien me permettre de porter cette somme dans mes comptes, comme si elle était véritablement acquittée.

D'ailleurs, je pense ne présenter cette somme à Tahir Aga, que comme un faible témoignage de la générosité de L. M. en lui faisant comprendre que, à proportion qu'il donnera des preuves de ses bonnes dispositions dans l'affaire des limites, il recevra une autre rémunération pour ses services. Les commissaires limitrophes nommés par la Très-Haute Cour, pourront plus facilement déterminer, si sa conduite dans la démarcation, aura mérité une récompense plus ou moins grande.

Quoique les protestations de cet homme (les informations que j'ai prises sur son compte me donnent de grandes espérances), soient très-pressantes; cependant je crois qu'il ne m'est pas permis de ne pas user de tous les moyens possibles pour attirer ce commissaire limitrophe de la Porte dans notre parti, d'autant plus que les Moldaves font tout leur possible pour le gagner, et qu'il est hors de doute, que Ghyka aussitôt que le commissaire sera à Iassy, mettra en oeuvre toutes ses intrigues, afin de l'induire en erreur, conformément à ses odieuses intentions.

Comme, d'après l'usage établi à la Porte, pour ces occasions et pour entretenir l'affection personnelle de Reis Effendi pour la Très-Haute Cour, j'ai trouvé bon de songer à lui faire un présent, j'ai songé à ce que je devais vous proposer à cet égard. Le drogman de la Porte m'a rappelé cela en secret, m'indiquant, en même temps, la route que je devrais prendre pour servir agréablement Reis Effendi. Le drogman de la Porte m'a dit qu'au nombre des riches présents, envoyés autrefois par la Russie aux ministres de la Porte, se trouvait une espèce de couteau, que les Turcs mettent dans leur ceinture. Ce couteau a tellement plu à Reis Effendi, qu'il est décidé à s'en faire faire un. Les artisans d'ici, auxquels il s'était adressé, lui ayant déclaré qu'ils ne sont pas en état de le faire, surtout à cause de la montre que contient le pommeau. Reis Effendi se serait proposé de me prier, que par amitié, je voulusse bien lui en faire faire un à Vienne.

J'ai même reçu un modèle, que je vous envoie sous le n° 1, en même temps que la note rédigée par un orfèvre italien, et le modèle en bois indiquant de quelle grandeur Reis Effendi désire que soit le couteau (n° 2).

Je me suis cru obligé à lui procurer ce plaisir, d'un côté parce que la conservation de son amitié peut toujours être utile à la Haute Cour et que, d'un autre côté, il est grand amateur de ce genre de belles choses.

Une semblable attention produira pour lui un plus grand effet, qu'un présent en espèces, même d'une plus grande valeur.

Comme cette dépense, bien qu'assez importante, serait cependant bien employée, je suis persuadé que V. A. voudra bien s'occuper de faire faire ce couteau, par un bon orfèvre de Vienne, d'après le modèle, les indications et la grandeur indiquées.

Reis Effendi se connaissant particulièrement en pierres précieuses, il serait utile que les brillants que l'on mettra aux parties en vedette du fourreau sans être d'une valeur exagérée, soient du moins limpides et pleins d'éclat, de même qu'il serait à désirer que d'après ses goûts enfantins, l'exécution soit de bon goût et délicate.

Dans la note n° 1, l'orfèvre italien décrit le couteau de cette manière : le poignard est en or et le fourreau recouvert d'or. Le poignard et le fourreau sont agrémentés de petites fleurs de différentes couleurs, surtout turques, parmi lesquelles le vert domine. Quant

aux brillants, le modèle indique la manière dont ils doivent être disposés. La poignée contient une montre parfaite, et le reste doit être émaillé en vert tendre, de manière à représenter une grande émeraude.

3 juillet 1775.

COMPTE

Des dépenses extraordinaires et secrètes faites par le sous-signé, à l'occasion de la signature de la convention relative à la cession de la Bukovine, le 7 Mai 1775.

Piastres Paras.

Au drogman de la Porte, conformément à la promesse à lui faite	10,000
Cette somme, afin que le secret fût mieux gardé, s'étant payée en 2,500 ducats funducli, on a dû payer pour chaque ducat un agio de 5 paras, (<i>sic</i>)	312 20
<i>A la chancellerie de la Porte.</i>	
A Beilika Effendi, 200 ducats tures ordinaires, chaque ducats à 3 piastres 3 paras . .	620
A Amedji Effendi également	620
Au secrétaire Rachid Mehemed Effendi, qui a écrit la convention	310
Copie de diverses cartes	50
A Tahir Aga, commissaire de la Forte pour la démarcation, 1000 ducats ordinaires	3,100
Total	15,012 20

Ce qui fait (en calculant la piastre turque à 1 fl. 7 $\frac{1}{2}$ kreutzers) en monnaie césaro-royale: 16,889 fl. 3 $\frac{1}{12}$ kreutzers.

Constantinople, 3 juillet 1775.

Signé: Thugut.

17 juillet 1775

Kaunitz à Thugut.

J'espère recevoir bientôt le rapport au sujet des présents que l'on doit faire.

J'ai ordonné que l'on m'apportât de la fabrique de porcelaine d'ici deux modèles, ci-joints, et que l'on en fit un de chaque espèce pour Reis Effendi et pour le légiste qui a pris part à l'affaire.

J'ai pris le tarif et une lettre de la fabrique de glaces ; je vous les envoie.

Repondez-moi donc :

1° S'il faut faire un présent à Reis Effendi et au légiste ;

2° En quoi doivent consister ces présents. A quelle fin, si besoin est, vous sonderez Reis Effendi lui-même, pour savoir ce qui lui ferait le plus de plaisir.

4 août 1775,

Kaunitz à Thugut.

Pour gagner les commissaires turcs, le commandant de Hotinu et autres personnes qui pourraient avoir une influence marquée dans cette affaire on a ouvert à M. le baron Barco un crédit de 30,000 fl. sur la caisse gouvernementale de Lemberg.

Le poignard de Reis Effendi a été commandé ; j'espère qu'il en sera entièrement satisfait.

La pagina 54 am inceput a publica tratatul secret pentru cesiunea Bucovinei de la mama ei Moldova ; iar de la pagina 60 și până aicea 126, am publicat

Documentele diplomatice, atingătoare de uneltirile ce s'au urmat între Cabinete, spre a dispoia pe Moldova de o lature mare de teritoriu. Aceste acte le-am tipărit din broșura franceză, imprimată în 1875 de Guillaume et Cie Libraires, rue Richelieu 14. Titlul ei este :

Archives diplomatiques. Politique Allemande en Orient. Rapt de la Bukovine d'après des documents authentiques.

„En prenant la Bukovine, nous avons entre les mains la clé de la Moldavie.“

Kaunitz, 7 février 1775.

Th. C.

Noi Constantin Dimitrie Moruz Voevoda.

Cu mila lui Dumnezeu Domn țerei Moldovei.

Cinstiți și credincioși boierii Domniei mele, Dumneta Ianache Cantacuzino biv vel Ban, i Dumneta Dumitrache Soule biv vel Gramatic, i Ispravnici de ținutul Sucevei ; se face știre că prin jaloba ce au dat Domniei mele rugătorul nostru Metodie, Igumenul de la mănăstirea Solca, au arătat că mănăstirea aceasta, acolo la ținutul Sucevei, pe Șomuz, are o moșie anume Ciorsaci, și fiind-că rezeși . . . de prin prejur o împresoară cu strîmbatate, au cerut să o hotărască. Deci iată Domnia mea vă rînduim hotarnici și scriem Dumilor voastre, luând cartea Domniei mele, să mergeți la numita moșie, și aducînd de față pe toți răzeși,

megiași și împrejurași, după obicei, să faceți căzuta cercetare, atât după scrisorile ce se vor arăta și de la o parte, și de la alta, cât și după mărturiile a oameni vrednici de credință, cari vor fi avînd știință pentru semnele hotarelor vechi, și pentru stăpînirea cum s'au urmat mai înainte, și așa pe unde se vor dovedi drept hotarele moșiei mănăstirei Solcăi, să îndreptați, să alegeți și să hotărîți, puind și petre hotare prinprejur. După care alegere și hotaritură să dați la mîna Egumenului, mărturie hotarnică iscălită de Domnia-voas ră, și de razeși, și de toți alții căți se vor afla la hotărît, ca să se facă mănăstirei și întăritură cu hrisovul Domniei mele; iar când vre-o parte cu hotărîtura Dumnia voastră nu s'ar odihni, să le dați zi de soroc să vie la divan, și din mărturia ce veți da, pre larg și lămurit, să se înțeleagă toate pricinile la judecată.

Aceasta scriem.

Let 1778 Septembrie 29.

(L. P.)

Frocitoh vel Logofăt

NOI CONSTANTIN MORUZ VOEVOD.

Cu mila lui Dumnezeu Domn pamintului Moldovei.

Facem știre cu această carte că fiind porunca Domniei mele ca să se facă târgu nou, la ținutul Sucevei, încă din anul trecut, ce au început a se aduna oameni pe moșia dumisale Stolnicului Ioniță Bașotă, ca să se facă târg, aflându-se loc bun și larg, și s'au numit târgul Șoldăneștii, de la care târg, viind acmu înaintea Domniei mele o samă din târgoveți, au arătat o scrisoare de tocmala, și de așezare din anul acesta 1780 Iulie 1, iscălită de dumnealui Stolnicul Ioniță Bașota, stăpânul moșiei, și au încredințat și cu alte iscălituri de boieri împrejurași de acolo marturi; prin care scrisoare arată numitul boier că s'au așezat cu târgoveții ce s'au adunat acolo pe moșie, ca atît ei, cât și alții, ce se vor mai strînge, ori cât de mulți, să fie volnici a-și face case, dughene, crâșme, veluțe, și ori ce, și pentru venitul moșiei au făcut așezare întru acest chip, ca să plătească bezmenul locului pe tot anul: de crâșmă cu pivniță câte duoi sloți, și de dugheană câte un leu; iar cine va avea alișveriş, afară la mahala ori cu ce feliu de hrană, asemenea să deie câte

un leu de casă, iar cei ce vor avea casă la mahala și nici un alișveriş nu vor face, aciea să deie câte 20 parale pe casă, și atât casele cât și dughenile să cuprindă loc una, cincisprezece stînjeni în lung, iar în lat cât ar ținea casa sau dugheana, și jidovii să ție o casă pentru închinăciunea lor de o parte, iar nu între creștini, cari să fie asemenea, ca și acelor lalte case, iar nu întru alt chip, cum și un loc afară ca să li se deie jidovilor pentru mormînturi, unde le vor arăta ispravnicii ținutului, care loc să fie în lung 6 stînjeni, iar în lat 8 stînjeni. Așisderea velniți, când or vrea să facă pe moșia aceasta, nimic bezmăn să nu deie, și ori unde își va apuca locul seu, să-l stăpânească ei, și copiii lor, tot cu această tocmală.

Iar când ar vrea cineva ca să-și vîndă casa ori dugheana dintru acest tîrg, datori să fie a întreba pe stăpânul moșiei și de vor fi ei trebuitoare, le va cumpăra, iară când nu ar avea trebuință, atunci să fie volnic a o vinde cui ar vrea, și cel ce ar cumpăra casa sau dugheana, tot acel preț să deie stăpânului moșiei nu mai mult, dar și tîrgoveții aceștia datori să fie la vreme, ca să-și plătească bezmănul

fără nici o pricină. Dar după această tocmală rugându-se târgoveții ca să li se facă prin scris întăritură gospod. pentru aceia, iată prin această carte a domniei mele întărim numiților târgoveți creștini, armeni, jidovi, ce se vor aduna cu locuința la acest târg, ca după așezarea și tocmala ce au avut cu dumnealui Stolnicul Ioniță Bașotă, stăpânul moșiei, de acuma înainte și în veci, să se urmeze la toate după cum se cuprinde la această scrisoare, și să stăpânească fiește carele cu pace casele, dughenile, crășmele, și velnițele ce vor face întru acest târg, și dându-și bezmănul numai pe cele ce s'arată la scrisoarea de tocmală, cu mai mult să nu fie supărați; nici Dumnealui Stolnicul Ioniță Bașotă, nici fiii sei, nici alții să nu poată strica așezarea și tocmala ce au făcut de bună voia sa, nici să adaugă vre o dată mai mult, de cât să arată prin scrisoarea de tocmală, și din afară dintr'acele pomenite. Incă pentru scoala și învățătura copiilor ce vor avea creștinii într'acest târg, să nu fie supărați cu bezmănul nici cât de puțin de cătră stăpânul moșiei. Ce dar întărim Domnia

mea toate cele de mai sus arătate, ca să se urmeze pre deplin, de apururea cum se cuprinde la această carte.

1780 August 8.

**SCRISOARE DE LA C. C. CRAIZANTUL
BUCOVINEI**

Pentru șanțul ce are să se facă la Mamornița, îndreptându-se curgerea pîrăului, ce este hotar, pentru mălitura ce urma pînă acum.

Fiind-că apa Mamornița care despărțește hotarele între Moldova și Bucovina, face o împrejurare lângă podul ce este pe apa aceasta, din care se mălesce marginea de dincolo, din pricina ploilor, și cu adevărat se pricinuesce nu puțină stricăciune; și la acel pod și drum unde este vama amînduror stăpînirilor, și fiind-că trebuința cere a se face cuviincioasa întocmire, ca să nu mai fie de acum înainte această stricăciune a podului, și a drumului amînduror hotarelor, și ca să lipsească cea mai puțină supărare a drumetșilor, s'au cerut voie de la prea înalțatul domn al Moldovei Alexandru Constantin Moruz Voevod, ca să se sape un hindikiu la acel loc, unde face împrejurare pârîul, să se tocmască cursul lui, și

fiind-că după ce s'ar tocmi, nu s'ar pricinui nici o stricăciune, nici la o parte, nici la alta, nici la venitul moșiei a stăpânului, fără numai că rămîne o bucată de loc a țerei Moldovei în Bucovina.

Cu cale s'au socotit de la prea înălțatul domn ca să se tocmească apa aceasta, după numita cerere, din partea acestui loc, fără de stricăciune; fiind aceasta la amîndouă părțile, ca să se puie in lucrare, și să se sape un șanț, a căruia lungime să fie 3 stânjeni, iar latul un stângen, prin care să treacă apa graniței.

Care aceasta s'au făcut din partea împărătescei stăpîniri, că acest loc după cea mai în sus arătata măsurare, ce s'au făcut pentru întocmirea apei, s'au luat din stăpînirea Moldovei, și s'au lipit cu locul Bucovinei, **nici o dată** nu se va socoti a Bucovinei, nici să va supune la obiceiurile împărătesci, ce sunt în țara aceasta, ci de apururea va rămînea, cum au fost dintru început, stăpînindu-se fără de nici o supărare, de cătră stăpînul moșiei Marmoruța, stolnicul Mihalache, după obiceiurile și pravilele Moldovei, nefiind supărat de cătră nimenea, nici acum, nici

după curgere de vreme, ce totdeauna să fie parte de loc a Mamorniței și loc a Moldovei.—Pentru aceasta am iscălit și am pus pecetea din partea împărătescei stăpâniri, și am dat'o la prea înălțatul domn al Moldovei. In anul 1805, Aprilie 17

C. C. Craizantul Bucovinei.

Intocmai cu aceia din Delă.
Director Stolnicul Grigoriu.

Intre documentele ce am mai cumpărat de pe la antiquari, am găsit un caiet cu mai multe acte diplomatice, atingătoare de rășluirea Bucovinei, între care este și tratatul dintre Austria și Turcia, făcut în *secret* la 1774, adevărit de Postelnicul Bucșănescu. Acest tratat *secret* nu au fost încă publicat, iar celelalte lucrări sunt cuprinse în volumul al IV al Uricariului, paginile 244 și înainte până la 280.

Facem o respectuoasă întrebare, foastei comisiuni înjghebată din sinul parlamentului Român, dacă ea au avut în vedere la rectificarea frontierei despre Bucovina un atare document. Ar fi de dorit ca să se cerceteze în Arhivele Vienei, spre a se afla și originalul, după care apoi să se facă demarșele convenite.

În interesul istoriei arăt că tratatul pentru cesiunea Bucovinei s'au redactat mai întâi în limba franceză la 1774, și apoi când s'au pus în lucrare această convențiune, s'au făcut multe prifaceri în redacțiune, și s'au tradus și în turcește, la 7 Mai anul 1775 [vezi pagina 244 din vol. IV de Uricariu].

Acest caietă cuprinzând mai multe documente, se află în dispozițiunea mea.

Th. C.

Prea Înălțate Doamne.

Plecat aduc la cunoștința Domniei Voastre de D-zeu păzită, că eu având o parte de moșie din moșia târgului Bacău, dăruită cu hrisov și cu alte scrisori, de mai bine de una sută ani, din care se arată și în semne naturale a hotarului, ear târgoveții stăpânesc o parte din șesul Bistriței, fără nici o scrisoare de dovadă. Și după jaloba ce am dat anul trecut, am luat un boer hotarnic și inginer, și au rădicat planul moșiei, acum fiind că târgoveții Bacăului se află aici, rog pe Înălțimea voastră să poruncească boerului Vornic de Aproși, să ne infățișeze inaintea cinstitului Divan.

Al Înălțimei Voastre umilită slugă,
Vasile Kostachi Logofăt.

D-lui vel Vornic za Aprozi, se infățișeze pricina aceasta în cercetarea Divanului. 1817 Mart 1.

Această plinsoare îndreptată lui Vodă Scarlat Calimah, alcătuită în limba grecească, s'au tradus în românește de poliglotul Vasile Adamachi, vecin de proprietate cu mine. Th. C.

MĂRTURIE HOTARNICĂ.

Facem știre cu această a noastră mărturie hotarnică, fiind eu rânduit prin

luminată carte a prea Înălțatului Domnului nostru Măria Sa Grigorie Alexandru Ghica Vodă, intru care mi se poroncește ca să merg la târgul Frumos, care este danie și miluire cu hrisoave domnești spitalului de la sft. Spiridon, pentru ajutorul keltuelei bolnavilor. Și întâi să fac cercetare de vatra târgului, de unde și până unde au fost, și cât loc voiș socoti că este cu cale ca să fie pentru trebuința vetrei târgului, atât în lung cât și în curmeziș, să'l masor și sa'l stallesc cu pietre hotare, dând la mânăstire și mărturia noastră de încredințare în ce kip s'au hotărât. Al doilea. mi se poroncește ca să arăt târgoveților din vatra târgului pentru venitul moșiei spitalului, cum că hotărârea Măriei Sale lui Vodă este, pentru fiește care ce va fi cu șederea în vatra târgului la acel loc, ce l'oiș hotărî eu, să aibă pe tot anul a da la spital câte un leu de toată casa, sau dugheana, și să dea și dejma obicinuită pentru cele ce or lucra pe moșie, cum și pentru cei ce vor fi ședători cu casa pe moșia mânăstirei, afară de vatra târgului, după cum dau altă țeară, să dea

și ei câte doilei de toată casa, și să dea și dejma obicinuită, din toate ce vor lucra pe moșia mănăstirei poroncindumise ca să'i supuiū și sa așezū pe fiește care, ca să știe și ei, ce să dea venit spitalului, cum și spitalul să știe, ce să icie pe anū de la dānșii. Deci după luminată poronca Măriei Sale lui Voda, am mers la numitul Târg-Frumos și am strâns pe o sama din târgoveții frunțași și oameni bătrâni, și întâiū le-am citit cartea Măriei Sale lui Vodă, ca să se instiințeze cu toții in ce kip este poronca Mariei Sale lui Vodă, dāndu-le și cu poroncă, ca să fie supuși poroncilor domnești, și să dea venitul moșiei spitalului după hotărâre; al doilea am mers la vatra târgului dinpreună cu toți târgoveții ce s'au intâmplat față, de am socotit cât loc se cade să fie pentru trebuința din vatra târgului, și l'am hotărât începînd a măsura cu odgon de 30 stānjeni domnești despre răsărit, din dreptul unui bordeiū ce au fost a unui clopotar, de la deal de drumul cel mare, ce merge la Iași din sus de biserică, s'au pus piatra hotar in dālma dealului, și de acolo am măsurat în sus spre apus pe

dinapoia caselor, și de la casă drept la vale asupra Bahluețului din sus de pod, ce trece prin târg, din jos de casa căpit. Lupu, lângă pârăul Bahluețului s'au pus altă piatră, și s'au găsit trei odgoane, trei stânjini, care fac 93 stânjini, și de acolo spre amiază și, cam spre apus peste Bahlueț, pe din deal de crâșma pitarului Șerban Buhuș, s'au pus altă piatră, și iar s'au găsit opt odgoane 14 stânjini, care fac 254 stânjini, și de acolo drept la vale peste șes spre răsărit asupra podului, și a drumului ce vine de la Roman peste drum, de la vale alătura cu pârăul ce vine de la Crivești din jos de pod, s'au pus altă piatră, și s'au găsit 7 odgoane 16 stânjini care fac 226 stânjini, și de acolo spre amiază noapte pe dinapoia dughenilor și a ogrăzilor, drept peste șes și peste Bahlueț la deal, prin bordeiul clopotariului, până iarăși în dâlma dealului la peatra de unde s'au început întâiu a măsura, s'au găsit cinci odgoane 20 stânjini, care fac 170 stânjini, și la tuspatru pietrele ce s'au pus prin colțurile hotărâturei, s'au mai pus câte o piatră colțuri, care caută fiește care una la alta, și așa s'au încunjurat cu măsura

in jur imprejur, de s'au inchieat pe cum s'au socotit să fie vatra târgului cu pietre hotar, și după cum s'au ales vatra târgului, deosebit de moșia Târgului-Frumos, care arăt pre larg anume mai sus, am dat această mărturie spre incredințare.

. biv vel Spătar.

1776 Sept. 29.

Copia aceasta poslăduindu-se cu cea adevărată scrisoare, care iaste la monastirea Sfântului Spiridon, și fiind intocma s'au incredințat.

1827 April 28.

(Iscălit) **Dimitrie Sturza** Logof.

COMITETUL CENTRAL AL UNIREI

Din București.

Deslușiri asupra celor patru baze din programa națională.

De ne-am întoarce cu câte-va luni înapoi, când Principatele Române se află în tăcerea așteptărei despre punerea la cale a măsurilor hotărâte de puterile contractante, la 30 Martie în Paris, ne

vom aduce aminte că unii din oameni, partizani ai sistemului vechi, diceau, că : *Unirea Principatelor* este o idee a unui mic număr de oameni. Astă-đi însă când puterile cele mari trimit bărbați însemnați ca să afle care sunt dorințele Românilor, tăcerea se întrerupse și glasurile celor cu inimă de român se înalță, și nimeni nu mai cutează a dice sau a se îndoi că *Unirea* n'ar fi ideea generală a locuitorilor amânduror Principatelor. Partidul național se concentrează în această idee, puindu-și credința în acest principiu mântuitor care are atâta putere și evidentă, în cât Românii cu mulțimea se înșiră sub stindardul său ; repediciunea cu care cuprinde inimile Românilor, nu lasă îndoiță, că peste puțin se va revărsa peste tot țărâmul Principatelor, și se va așeza cu o autoritate neclintită.

Autoritatea *Unirei* e puternică, ca una ce umbrește și dezvoltă proprietatea, comerțul, industria, profesiunile liberale și partea religioasă, cu un cuvânt elementele întregi de viață ale țerei.

Programa *Unirei* a așezat patru fundamente puternice, pe care sa se rîdice edificiul organizării sale politice.

1. *Chezășuirea Autonomiei și a drepturilor noastre internaționale, după cum sunt hotărâte am'ndouă prin capitulațiile din anii 1393, 1460 și 1513, încheiate între țările Române cu Inalta Poartă Suzerană; precum și neutralitatea teritoriului Moldo-Român.*

Autonomia am avut'o și o avem în drept, eară în faptă s'a călcat. Acest drept nu s'a putut tăgădui cu dinadinsul nici odată Românilor, nici de puterea Suzerană, nici de vre una din puterile Europene; ba s'a confirmat înca prin tratatul de Paris. Este încă de lipsă chezășuirea dreptului de autonomie stipulată prin tratatele noastre cele vechi cu Inalta Poartă, cu care numai va putea înceta amestecul streinilor în trebile țarei din lăuntru, și prin urmare Firmanele.

Comerțul va avea liberă desvoltare, și puterea militară va crește și se va întemeia după trebuințele Statului. Când cerem chezășuirea drepturilor noastre internaționale care se coprinde în capitulațiunile noastre cu Inalta Poartă Suzerană, recunoscute și de dînsa, noi vom putea prin noi înșine, prin trimișii noștri să reprezentăm interesele noastre lângă puterile cele mari, și să contractăm cu

acele puteri legăminte comerciale întin-
dând relațiunile după trebuință. În sfâr-
șit, prin neutralitatea teritoriului Român,
remâind scutiți de năvăliri streine, vom
putea să ne bucurăm în liniște și în
pace, crescând puterile materiale și des-
voltând pe cele morale, elemente nea-
părate ale fericirii unei țări.

*II. Unirea țărilor România și Moldova într'
un singur Stat și sub un singur Guvern.*

Unirea Principatelor aduce cu sine
puterea națională, adică chezășuirea ma-
terială pozitivă a drepturilor noastre po-
litice. Numai prin unire putem ajunge
la stabilitate, putere și tărie, și ast-fel
vom putea face a se respecta drepturile
și din afară și din năuntru ale țării.

*III. Prinț strein cu moștenirea tronului, ales
dintr'o dinastie domnitoare d'ale Europei, aî cărui
moștenitori născuți în țără, am dori să fie cre-
scuți în religia Țerei.*

Este știut din chiar experiența trecu-
tului că Domnia dintre pământeni a ațîțat
rivalitatea între familiile pretendente la
tronul țării, cu aceasta, patimile luară
un sbor nemăsurat și neînfrânat, și cei
cu puterea în mână, ca să se poată ținea
în contra partidelor ce se forma, se tru-

dea a corumpe pe cei cu sufletele slabe, încuragiând prin resplătiri demoralisarea și lăsând câmpul deschis acestora la tot felul de abuzuri.

În afară toată grija domnitorului sta de a interesa puterile străine în favoarea persoanei lor, și nu în favoarea țării: iar pretendinții alerga neconținut la străini spre a jertfi interesele țării, fără cruțare pentru trista lor deșertăciune!

IV. Guvernul constituțional reprezentativ; și după datinile cele vechi ale Țerei, o singură adunare obștească, care va fi întocmită pe o basă electorală largă, în cât să represinte interesele generale ale populației Române.

Intr'adevr cum ar putea fi chezășuită puterea legilor din lăuntru, dacă voia și puterea guvernului nu va fi mărginită și răspunzătoare, înaintea unei adunări obștești, care să facă și să îmbunătățească legile țerei?— Această adunare nu va înfățișa și sprijini privilegiile și interesele unei clase, sau a unei caste ca în trecut, ei interesele obștești, compusă din persoane strâns legate cu interesele cele mari ale țării.

Această adunare va fi regulată astfel în cât proprietatea, comerțul, capacitatea, ca în toate țările, să nu fie călcate de mulțimea numărului.

Acestea sunt fundamentele pe care are a se înălța edificiul ființei noastre politice, și ca să le putem dobândi urmează să ne îndatorăm a ne asigura noi alegătorii prin înscris, de la aleșii noștri, că vor exprima în Divanul ad-hoc, dorințele noastre, formulate în cele patru principii fundamentale pe fața, iar nu cu vot secret. Aceasta este singura măsură tare, ce ne poate chezași că aleșii deputați nu se vor abate, muia și prin urmare nu ne vor împinge în prapastie, în ziua cea hotărâtoare.

Dacă avem deplină convingere și încredere că viitorul țarei sta în cele patru puncte fundamentale, că în ele se coprinde viața și fericirea națională. care din noi cu inimă curată și cuget sincer, n'ar voi să subscrie actu de îndatorire, și n'ar voi să-și mărturisească în public a sa curățenie, declarand și sprijinind pe față în Divan dorințele Românilor?

Numai cei cu cugete ascunse și rele, s'ar feri de o asemenea îndatorire de subscriere, de care să fugim; asemenea să fugim și de aciea cari în trecut ne-au înșelat pe noi și pe țeră, și cari ac m poate se vor încerca a ne amăgi prin

vorbe bune, sub masca patriotismului, prefăcându-se că îmbrățișează principiile noastre politice.

Așa dar orî cine va făgădui că va declara și va sprijini în divanul ad-hoc acele patru principii politice, și nu, va primi a subscrie această declarație, legându-se prin înscris. să ne temem că sub masca de patriotism ar zăcea o urită cugetare.

Români! fiți bărbați, fiți cu luare aminte. Se apropie acum minutul cel aducător de bine sau de rău, minutul dîilei celei însemnate care ne va atrage respectul, și vom arăta acum că am meritat simpatia Europei, vom fi părăsiți și uitați de dînsa; și prin urmare peirea, o peire tristă, dar dreaptă, va fi partea noastră în viitor! Noi ne vom coborî în morminte, și sufletele noastre ca criminale, vor căuta să se ascundă din naintea sufletelor marilor strămoși ai noștri, cari ne-au lăsat în testament scris cu sânge prețios, dreptul de a hotărî noi despre binele țării; iar urmașii nepoții noștri se vor feri de vederea mormintelor noastre, ca să ne cruțe de blestemele lor!

Români ! Deviza noastră să fie : *multă energie însoțită cu multă înțelepciune.*

Președinte, *C. Crețulescu.*

Vice-Președinte, *A. Golescu.*

Membrii : *Gr. Ghica, A. Isvoran, G. Costaforu, C. Butculescu, A. Orescu, N. Nenovic, N. Hristu, Hr. Polihroniadi, D. Culoglu, N. N. Păcleanu, C. Racovițe, I. I. Filipescu, I. Bălăceanu, I. Penescu, E. Predescu, G. Joranu, P. I. Cernătescu. *)*

*) Acest act l'am reprodus din „Cooperatorul Român” Anul VIII No. 1, Sămbătă 25 Martie 1889. *Th. C.*

STAREA FINANCIARĂ A PRINCIPATULUI MOLDOVEI.

La 18 cătră 19 Octomvrie anul 1858.

In raport și cu datoriile anterioare.

Tipărită în Iași la Tipografia Buciumului Român Anul 1858.

Onorabilei Kaimăcămii a Principatului Moldovei.

Despre starea financiară a Statului pe anul curent 1858, în raport și cu datoriile care datează mai din nainte, subscrisul, Șef Departamentului de finanțe, cu onor supune pe lângă aceasta:

1. Budgetul pentru veniturile și cheltuelile Statului pe acest an.

2. Tabloul arătătorii sumelor încăsuite până acum, acelor ce au a se încăsuși după budget, până la sfârșitul anului, a sumelor date, și a celor ce au a se mai da.

3. Lista datoriei Statului din împrumuturile făcute de Guvern în anii 1855, și 1856 de la d-lui Maiorul Mișa Anastasievici, de la Banca Națională, din capitalurile țăciuelilor sătești. datoria cătră d-lui Vornicul Teodor Ghica, pentru răscumpărarea privilegiului Dilijanselor, și datoria pentru răscumpărarea robilor după legiuirea din 1855 Decemvrie 18.

Șeful Departamentului, **P. Balș.**

No. 9932. Iași, 1858 Octomvrie 19 zile.

<i>VENITURILE</i>	Ce au a se primi în anul 1858.		Ce s'au primit până la 19 Octomvrie 1858		RAMĂȘIȚA		Luare aminte
	Le i	B.	Le i	B.	Le i	B.	
De la birnic și celelalte trepte cu fondul ce se încăsuește pentru emanciparea sclavilor.	9,609,256		7,371,606	26	2,237,649	94	
Venitul ocnelor.	2,634,100		1,975,575		658,525		
„ vămii.	2,100,010	60	1,400,007		700,003	60	
„ poșlinei vitelor.	167,328		167,328				
„ exportăției zaherelilor.	1,260,126		1,260,126				
Dărilor sudețești.	25,308	12	30	50	25,277	82	
Venitul pasaportelor.	12,000				12,000		
Vremelnicul adaos asupra bău- turilor, dările jidovilor orindari de prin sate, și blanchete de poștă.	1,050,948	4	1,157,945	80			106,997 lei 76 bani, sporii peste Budget.
Venitul timbrului.	711,197	9	449,002	30	262,194	99	
„ părții din Besarabia.	2,610,310	45	2,095,315	12	514,995	33	
„ dilijanșelor.	50,000		16,352	25	33,647	95	
„ telegrafului.	150,000				150,000		
Intrări extraordinare.	106,042	55	106,042	55			
Rămășițurile anilor trecuți.	1.396,665	⁵ 1086	887,235	³ 1186	509,429	³ 1106	
	21,883,292	⁵ 536	16,886,566	³ 362	5,103,723	³ 936	

VENITURILE		Ce au a se primi in anul 1858.		Ce s'au primit până la 19 Oct. 1858.		RAMAȘITA.		Luare aminte
		L e i	B.	L e i	B.	L e i	B.	
Suma urmei.		21,883,392	53	16,886,566	36	5.103,723	93	
Din suma primită se scad acei ce au trecut cheltuiți mai mult câtră 1 Ianuarie 1858 precum in sama anului 1857, se arată.			^{5/6}		^{2/6}		^{3/6}	
				864,633	^{67^o12}			
				16,021,932	88			
					^{7/12}			
CHELTUELILE		Ce s'au slobozit până la 19 Octomvrie 1858		Ce au a se mai da până la sfirși- tul anului 1858.		SUMA PESTE TOT.		
		L e i	B.	L e i	B.	L e i	B.	
Din §	1. Pentru darea la înalta Pörtă.	525,812		189,188		715,000		
— §	2. Pentru lista civilă.	1,200,000		400,000		1,600,000		
— §	3. Pentru leafa agentului din Constantinopoli.	105,000		35,000		140,000		
— §	4. Pentru lefile Statului și chel- tuiala cantileriilor.	2,515,575	60	1,128,816	60	3,644,392		
— §	5. Pentru chirii și reparații.	89,200		20,800		110,000		
— §	6. Pentru încăldire și luminare.	272,504	50	87,495	70	360,000		

Pin § 7. Pentru ținerea înaltului Stab.	90,300		90,300		180,600	
— § 8. Pentru ținerea miliției.	2,609,808	75 ² / ₈	1,630,455	111 ² / ₈	4,240,264	66 ¹ / ₈
— § 9. Pentru ținerea jandarmilor.	1,196,005	7 ⁴ / ₈	541,122	69 ¹ / ₈	1,737,127	77
— § 10. Pentru ținerea slugitorilor deosebitelor tribunale și scăderea biroului jandarmilor și a storușilor.	135,534		117,602		253,136	
— § 11. Pentru comitetul sănătății doctori și carantine.	196,783		113,791		310,574	
— § 12. Pentru ținerea poștelor.	1,096,307				1,086,307	
— § 13. Pentru progoane.	160,000				160,000	
— § 14. Pentru scutelnici și pensii.	463,187	30	536,812	90	1,000,000	
— § 15. Pentru drumuri și poduri.	100,000				100,000	
— § 16. Pentru cutia milelor.	97,500		32,500		130,000	
— § 17. Pentru ținerea arestanților.	228,896	112	133,094	8	361,991	
— § 18. Pentru pavele și cișmele.	101,894		73,106		175,000	
— § 19. Pentru osebite cheltueli în mai multe trebuințe.	527,690	62	142,677	22	670,367	84
— § 20. Pentru plata datoriei către Maiorul Mișa Anastasievici.	837,500		497,916	80	1,335,416	80
— § 21. Pentru ținerea scoalelor.	206,874	60	68,958	20	275,832	80
— § 22. Pentru plata capitalului și a dobânzii întru eliberarea scavilor.	34,910		720,914		755,824	
— § 23. Pentru cheltueli extraordinare.	1,613,583	65	236,951	27	1,850,534	92
	14,394,866	41 ⁶ / ₈	6,797,501	77 ⁶ / ₈	21,192,367	119 ¹ / ₃

	Suma urmei.	14,394,866 41 ⁶ / ₈	6,797,501 77 ¹¹ / ₈	21,192,367	119 ⁴ / ₈
	Pentru anul 1856. însă :				
	Depart. Ostășescă din ș Carantinesc				
	pentru praful de signală.		1,458	1,458	
	Din ș emancipărei sclaviloră.	544	12,244	12,788	
	Pentru anul 1857. însă :				
	Scoaleloră restul din dăciuia la leflor.	55,135 80		55,135	80
	Din ș încăldirei.	31,402 77	936	32,338	77
	Din ș Storușiloră.	8,544 108		8,544	108
	— ș Ținerei posteloră din Moldova.	2,709 20	3,804 13	6,513	33
	— ș Progoaneloră.	48,323 30		48,323	30
	— ș Scutelniciloră și a pensiiloră.	279,763 6		279,763	6
	— ș Cutiei mileloră.	23,190		23,190	
	— ș Ținerei arestanțiloră.	23,537 3		23,537	3
	Pentru despăgubirea Monast. Sft.	5,250		5,250	
	Spiridon.				
	Dia ș Cheltuelilor estraordinare.	969,499 109 ² / ₃	200,817 102	1,170,317	91 ² / ₃
	Recapitulație	15,842,765 115	7,016,761 72	22,859,527	68
	Veniturile ce sunt primite până la				
	19 Octomvrie 1858.	16,021,932 88			
	Se scad cheltuelile urmate până la				
	19 Octomvrie 1858.	15,842,765 115			
	Remân față la 19 Oct. 1858.	179,166 93			
		2 ¹ / ₁₂			

Lămurire.

Suma ce are a se mai da până la sfârșitul anului 1858, precum în urmă la rubrica 2-a a cheltuelilor se arată.

7,016,761 72

Se scad acei aflați față la 19 Octomvrie, și acei ce au a se mai primi până la sfârșitul anului 1858.

$\frac{9}{12}$

Însă:

Acei aflați față precum în urmă se arată.

179,166 $93\frac{2}{12}$

Suma arătată că urmează a se mai primi până la sfârșitul anului 1858, precum în urmă la rubrica a 3-a a veniturilor, se arată.

5,103,723 $36\frac{6}{12}$

Se cunoaște neagiuns după socoteala de față.

5,282.890 $9\frac{8}{12}$

1,733,871 $63\frac{1}{12}$

Lămurire asupra stărei de astăzi a oasei finanțiare.

535,816 $65\frac{2}{12}$ Suma încărcăturii după alaturata listă sub lit. A.

531,383 79 Suma scăderii tot după citata listă.

4,432 $106\frac{2}{12}$ Adică patru miș patru sute trei zeci și doi lei, $106\frac{2}{12}$ bani, față.

INCĂRCĂTURĂ

L E I *bani*

179,166 93²/₁₂

115,626 90

221,376

19,647 2

535,816 65²/₁₂

531,383 79

Acei ce rămân față la inchierea Tabloului.

Primiți de la antreprenorii vămilor în conta câștiului pe lunile Septembrie și Octombrie 1858.

Idem de la antreprenorul Ocnelor, în conta câștiului pe trilonia a 4-a.

Opriti din lefile amplioaiților din suma scăduță prin condici și care încă nu s'au dat pretendenților.

Se scad dați cu adeverinți și nescăduți prin condici.

insă:

265,303 62 În conta lefilor Statului pe triloniile a 3-a și a 4-a.

73,035 5 În conta listei civile pe luna Octombrie.

10,980 Asupra D-sale Spat. Iorgu Sion din leafa ce i s'au avansat pentru postul de Arhivist Statului după rezoluția fost. Domn Ghica.

9,450 Acei ce au a se implini de la neguțitorii Teiba Carniol și Costachi Teodoru, din suma ce li s'au împrumutat de Visterie în 1849.

2,450 D-sale Post. Asachi în conta sumei ce are a lua pentru buletinele date Instanțelor din partea nouă a Moldovei

2,250 D. Colon. Sungurov, pensia pe trilonia a 3-a.

81,845 72 În conta sumelor cuvenite pentru țineré Jandarmilor pe trilonia a 3-a.

3,417 24 În conta sumelor cuvenite Depart. public.

78,073 21 În conta sumelor cuvenite Miliției.

4,579 15 Ce au a se primi de la Samișul de Neamț rest din câștiul tacsei băuturilor pe trilonia 4 a, de la Târgul Némțului datoriti de antreprenor.

531,383 79

4,432 106²/₁₂

Adică patru miș patru sute trei-zece și doi lei, una sută șasă ²/₁₂ bani, sunt față în haznea la 19 Octombrie 1858.

L e i	B.	Lista datoriilor Statului.
8*5,416	80	Datoria către d-lui Maiorul Mișa Anastasievici, rămasă din imprumul făcut in anul 1855, regulat a se plăti din venitul vămilor după rânduiala dată, și anume: 229,166 80 la 1 Ianuarie 1859. 223,958 40 — 1 Aprilie — 218,750 — 1 Iulie. — 213,541 80 — 1 Octombrie — 885,416 80
1,231,771		Tot către D-l Maiorul Mișa, rămași din imprumul făcut in 1856, regulat a se plăti din venitul salinelor după rânduiala dată, și anume: 257,812 60 la 1 Ghenarie 1859. 252,0*3 60 — 1 Aprilie — 246,354 20 — 1 Iulie — 240,625 — 1 Octombrie — 234,895 100 — 1 Ianuarie 1860. 1,231,771
720,520		Acei imprumutați din capitalul deciuclilor sătești in anul 1857, osebit de dobândă.
1,260,000		Idem de la Banca națională in 40 mii galbeni, osebit de dobândă.
233,50*		Ce au a se da Ds. Vorn. Teodor Ghica in 9000 galbini, restul din prețul răscumpărării privilegiului Dilijanselor, osebit de dobândă.
7,110,465		Datoria Statului după obligațiile date pentru eliberarea sclavilor, după legiuirea din 18 Dechembrie 1855. insă: 5,727,500 capitalul din 18 Martie 1856. 6,500 se scad plătiți.
		5,721,000
		1,359,465 dobânda pe 2 ani și 7 luni până la 18 Octom. 1858 insă: 1,417,875 face dobânda.
		28,410 se scad dați din dobândă.
		1,389,465.
		7,110,465. Iar dacă ș assignuit pe acest an pentru plata acestii datorii, se va indeplini, atuncea acea sumă se va scădea.
11,491.672	80	Osebit de suma neagiunsului ce va înfățișa suma la sfârșitul anului 1858.

Tesaurul de la Concești, ținutul Dorohoiu.

Din Buletinul Instrucțiunei Publice, din anul I luna August 1865—August 1866. pagina 284, estragemă următoarele :

Moșia *Conceștii*, din județul Dorohoiu, astași proprietate a d-lui Iordachi Ciolacu, pe la anii 1811—12, se găsea în acea a mortului acum Ioniță Eamandi, și domnul Iordachi Eamandi Mai mulți traitorii din județele Dorohoiu și Botoșanii care amintesc. despre *Tesaurul* ce s'au găsit în acei anii pe numita moșie.

Spunerile sunt felurite, ear pozitivul trebuie preferat, de la acelu care au descoperitu și de la acelu care au începutu a sepa tesaurul.

Locuitorul *Vasile a Pachitei*, un bătrănu asta și ca de 65—66 anii, trăitor în catuna Langa de pe moșia *Conceștii*, este acela care întâmplarea au adus, a descoperi *Tesaurul*, și domnul Iordachi Eamandi, unul din proprietarii de pe atunci ai moșiei *Conceștii*, acela care au început a'lu sepa ; faptul este următorul :

Vasile a Pachitei, băitan pe acea vreme ca de 12—13 anii, păștea oile cu alți băeași, pe lingă un pîrcu ce curge dintr'un loc numit *Podrega* sau *Hodrega*¹ prin cotuna Langa, și zarind la o ruptură de mal un ce rotund, s'au

(¹) Litera din H, în P. adică în loc de *Hodrega*, *Podrega* după cele ce mi aduc aminte, au știrbit o bucată de pământ din moșia *Conceștii*, care sau dat către una megieșită cu ea, numită *Darabaniș*. Facă această notițe, căci mai mulți bătrâni din părinți în părinți spun, ca la *Podrega* sau *Hodrega* să fi fost odinioară tîrg, și mi se pare că am cetit, că Istoria Romanilor vorbește despre un oraș numit *Hodrogii* în părțile de sus a Daciei.

dus cătră el, pe care rădicându-l au început a-l suna, strigând pe companionii sei că au găsit o dobă; mergând sara a casă au aratat-o parinților sei, aciea cu nebăgare de samă, au pus-o la o lature. Insciințându-se despre aceasta domnul Iordachi Eamandi, ce să găsea singuru la moșie, au mers de au luat acel ce, care era o tablă de argint¹⁾

Domnul Iordachi Eamandi, un bătrîn ca de 70 de ani, trăitor acum în tîrgul Botușanii, spune că pe atuncea avea vre-o 19—20 ani, și că au mers la locul unde s'au găsit acea tablă, și au început a face cercări prin săpare, și au găsit pe acele năruituri vre-o câte-va pietre de rubinuri și smaragduri, și înserând s'au întors a casă, când sara s'au inapoit și muma dumisale cu Ioniță Eamandi de la tîrgul Hărlăului de unde erau duși, cărora le au spus, și le-au arătat cele găsite.

A doua zi s'au grăbit cu toții, și cu vre-o câtu-va sătenii la acel loc, și au început a sepa, găsindu-se din când în când pietre de rubinuri și smaragduri, și bucăți de vergi de aur; făcîndu-se vreme de prânzu, se gătea spre casă, ca după aceea se vie earăși la sepată. Domnul Iordachi Eamandi, ce se mai oprise, au dis unui fecior boieresc numit *Tănasi Musteață*, ca să mai sape la un loc ce i se părea; de o dată după vr'o câteva lovituri de hârlete, s'au năruit o bucată de mal, unde s'au văzut o boștiură la care s'au grăbit cu toții

(¹) Negreșitu o pavăța Romană.

și au început a o cerceta. Spune domnul Iordachi Eamandi că cătră stânga acei hrube, s'au gasit forma unui secriu putred, afara de legăturile de pe el, care erau toate de aur masiv; înăuntrul aceluï secriu s'au găsit o tunica de matase de tot putreda, fiind întrege numai cusuturile de aur de pe împrejur, și felurite pietre precioase; la capul secriului era o corónă de aur masiv ¹⁾ garnită cu cele mai preciose pietre. Sub aceste s'au gasit osemintele unui om, car la partea stângă osemintele unui cal, ce se cunoscea că au fost înșeuat. Șéoa era tóta putredă, afară de metalurile de pe ea, care erau tóte de aur masiv. ²⁾ Dinadrépta s'au găsit o tablă de aur masiv, pe care era ceva aședat, însa când s'au pus mâna pe acel ceva, au remas cenușa. Mai înăuntru hrubei, s'au găsit un vas mare de argint aurit ca de două vedre. Împrejurat cu felurite pietre, și felurite figuri, a caruia capac inchipuia un om pe un cal, și torțile duoi cai serinđi, ce stau cu picioarele dinapoi pe pîtecile vasului, și cu cele dinainte către gura lui. ³⁾ Lîngă acel vas, s'au găsit o tablă cu mai multe pahare de aur. S'au găsit și alte multe mărunțușuri. Facându-se nópte, s'au tras cu toți la locuințe, luând proprietarii acel Tesaur, car osemintele le au

(1) Domnul Iordachi Eamandi spune că aceia corónă, era în forma unei cununii, cu colțuri în sus.

(2) După sciința ce am luat Domnescul adjutant locotenentul *Nicolae PISOȘKI*, ar poseda și astăzi două catarami de aur masiv, din acele ale șelii.

(3) Domnul *Gheorghe ASACHI*, mi-au spus că au vădut acest vas la Petresburg, și este întocmai precum mi l'au descris domnul Iordache Eamandi.

lasat ; mai multe ile după aceea s'au mai sapat, însă nu s'au găsit nimica, de ct numai earai vre-o cte-va pietre precise.

Spune domnul Iordache Eamandi, ca intenia sa era, ca se arate guvernului, numai despre unile de cele găsite, i pe cele lalte se le nparesc, însă Ionița Eamandi, cu dritul ca acel Tesaur s'au gasit pe partea sa de proprietate, pretinda mai mult ; din care cauza lundu-se la cearta, s'au înciudat Ionița Eamandi, i ducndu-se la trgul Dorohoi (1) ; resedena județului i au arătat despre tte unui ispravnic, (pre'fect), cu familia Vrnav, care grabindu-se la moia Conceștii, au pus tte sub paza, dupa care au raportat guvernului. In acea vreme fiind ocrmuirea Rusian 2) care nsercinnd pe un adiutant cu ornduitulu ispravnic, au ridicat Tesaurul, au luat i osemintile omului, i transportndu-le la Iai, de acolo s'au trimisu la Petresburgu 3).

Nu după mult timp apoi, s'au retras otirile Rusiene, cnd se știe că ni s'au luat Basarabia, i riul Prutului au devenit hotar între Moldova i Rusia.

Spune domnul Iordache Eamandi, că Ionița Eamandi, odată cu retragirea otirilor au trecut i el Prutul, căruia spre recompensă, ocrmuirea i'ar fi hrait două moii în Basarabia. Mi'au mai spus domnul Iordache

(1) Trgul *Dorhoi* de mai mult avea numire de *Doroca* (?)

(2) Comandant otirilor, i guvernor civilă era admiralul *Ciceacovi*

(3) Nu știu, dacă Rusia era în dreptate a ridica un Tesaur de pe un teritor străin, i al duce în a ei Capitală.

Eamandi, ca și d-lui, până mai în anii din urmă, au avut vr'o două pahare de aur, din acel Tesaur, pe care dōmna d-sale le'au stricat și le'au prefăcut în alte obiecte.

Domnule Ministre! de a se mai întreprinde vre o cercare prin săpare de pământ la acel loc, socot de prisos, fiind că în urma celor gasite, și ómeni de ai guvernului de pe atunci, și proprietari, și arendași, care au fost rânduri, rânduri, au bortelit și resbortelit acele locuri și vă pociu încredința că or'ice au fost, n'au mai ramas.

Dați-mi voe, Domnule Ministre, de a vă mai supune și următóarele chestiuni în cunoscință. Nu știu dacă sunteți informați, despre un loc numit *Bitca*, de pe moșia *Horodești*, proprietate acum a d-lui Gheorghe Baltă. Locul numit *Bitca*, este o culme de deal, a căruia capet face mal la riul Prutului, din mâncătura apei, o parte din acel mal cu vr'o câți-va ani în urmă s'au năruit, unde s'au văzut o catacombă cu o mulțime de oseminte omenești.

Se vede acolo ca un fel de zidire, cu grinzi groase de lemn de stejar, (devenite acum în abanos), unde s'au găsit vr'o câte-va segeți de fier pentru resbel ¹⁾ Se prepune că întinderea acei Catacombe s'ar trage înlăuntrul dealului. Incercarea pe la năruitură este periculoase, din cauza malului care vine drept în apă și a aerului de acolo.

(¹⁾ Domnul Gheorghe Baltă, posedază vr'o două din acele săgeți. Dōmnia sa fiind acum în București, deputat la Cameră, se poate invita ca se hărezescă acele săgeți, spre a se adăogi către museul Național.

Cercetarea s'ar putea face pe d'asupra culmei mai în depărtare de mal, prin săpări și sfredelituri în pământ, înse se cere mult lucru și cheltueli.

Tot pe acel deal, se găsește și soponul de pământ. Remâne ca întru aceasta, Domnia Vóstra, Domnule Ministre, se chibsuiți precum veți găsi de cuviință.

Colonel A. GURIȚĂ.

*Astăzi în 10 Iunie 1890, când spicuiam în colecțiunea noastră **Uricarul**, credem că nu facem vre un neajuns Arheologiei românesci, dacă arătăm din foaia Diecesană, articolul de mai jos, a comorei descoperită, în biserica Sf. Irinei, în Constantinopoli, acum de curând.*

Cu această ocasiune spun în treacăt că la anul 1849, când au vizitat Grigorie Ghycă Vodă cu suita sa, locurile însemnate din Bizanțiu, am trecut cu toții de la palatul Cornului de Aur, unde între alte antiquități am văzut și patul de aur bătut în pietre precioase cu patru stâlpi și cu baldakin de asupra, tot în aur, după care am vizitat apoi și biserica Sf. Irina, ce este prefăcută în arsenal. Acolo am văzut o mulțime de kei mari bătute în cuie pe pereți, ce se spune, că erau de la țerile supuse de turci, împărăției Otomane. În mijlocul bisericei este o fântână, din care se scoate apă bună, ce se numesce aghiasma Sf. Irinei; în cafas am văzut un sarcofag de piatră, unde au fost depuse în anticitate osemintele unui sf. Grigorie.

Th. C.

Descoperirea comorilor împăraților Bizanțului

Sultanul auțise de mult vorbindu-se, că sunt ascunse pe lângă Sânta Sofia în Constantinopol comorile împăraților Bizanțului, și de curând au numit o comisiune, care să caute și să le afle. Comisiunea s'a transportat la Sânta Sofia, au cercetat și n'au aflat nimic. Au mai făcut cercetari în câte-va biserici, s'a dus în urmă la Sânta Irina. Aci observând zidurile de aproape, s'au găsit o ușa de piatră așa de bine ascunsă, că nu fusese nici o dată observată. A deschis ușa cu mare greutate și au dat preste o scara în pământ, și a ajuns într'o sală mare boltită cu bolovani de piatră, și în care erau înșirate lăzi cu bani, mese încărcate cu obiecte, precum: coroane imperiale, sceptre, toate împodobite cu pietre precioase, aparținând foștilor împărați ai Bizanțului. S'au găsit un copacel de aur cu frunze de aur. În păsărele sunt mecanisme, care făcea odinioară să ciripeasca, dar acum mecanismele nu funcționează. S'au găsit un leu de aur în mărimea naturală cu botul pe labe; trebuie să fie unul din cei doi lei care erau puși pe stâlpii porții de onoare a palatului împăraților bizanțini. Este de remarcat o șea de aur și o armătură a Împăratului Constantin Paleologul. Sultanul a vizitat sala comorilor. Acum comisiunea, președată de marele vizir, face inventar de toate obiectele aceste, care au o valoare foarte mare.

G. ASAKI.

George Asaki, este născut la Herța, târgușor în Moldova de Sus, la anul 1788 Martie 1, ziua Sântei Dochiț, homonimă cu Dacia, pe care el a ilustrat-o prin balada *Dochia și Traian*.

Parintele lui *George Asaki*, carele, după moartea soției sale a intrat în tagma călugărească cu nume de Leon, bărbat învățat, aprenând o educație clasică, pentru creșterea fiilor, s'a mutat cu familia sa la Leopold în Galiția. Din etatea de nouă ani, *George* a urmat acolo cursul studiilor în limbile: Polonă, Latină și Germană, și la 1804 l'a încheiat la universitate, căpătând și gradul de doctor în filosofie.

Dar tot-odată el s'a aplicat la specialitatea ingineriei civile, și în etate de 17 ani a căpătat diploma de inginer și architect. În astă însușime a rădicat planuri geodesice, și a construit în Leopold o casă mare în suburgul Halitsh. Inturnându-se la Iași, el s'a aplicat în lucrările artei sale, și după al său plan s'a construit casele D-nei Principese Helena Sturdza Păstrăvanu.

O grea pătımire, urmată după friguri îndelungate l'a îndatorit, după consultul doctorului Welter, a schimba clima. Drept care, în luna August 1805, a călătorit la Viena, unde a urmat studiul înaltelor matematici, sub direcția celebrului astronom Burg, carele fu de Napolen I, distingat pentru calculul tablelor lunare, atât de folositoare navigațiunei.

Dar aceste studii fură întrerupte de invazia Francesilor și bătălia de la Austerliți, și a trei *Impărați*, între Napoleon I și imperatoriul Rusiei și al Austriei. După restatornicirea păcei, *Asaki* a urmat la Viena studiile matematice și pictura până la anul 1809.

În acea epocă, Moldova era ocupată de armata Rusească și admiralul Ciciacoff, supracomandantele ei, prin intervenția părintelui lui *Asaki*, a fost propus acestuia un post în corpul inginerilor cu gradul de locotenent; dar el, preferind învățătura clasică, în loc de a se înturna în țera sa, a purces la Roma, unde s'a aplicat la studiul archeologiei și al limbei Italiane, în care au publicat mai multe compuneri, între cari și *Sonetul* inserat în jurnalul oficial: *Il Campidoglio No. 154*, după care societatea literară de Roma, l'a admis de membru extraordinar.

La anul 1812, când Napoleon I, a întreprins a sa mare expediție în Rusia, generalul Miollis, comandantul garnisonei Franceze din Roma, a îndemnat pe *Asaki* a se înturna în Moldova, unde, după șicerea sa, armata Franceză avea din Rusia să treacă, spre a restatornici imperiul antic al Daciei.

Astă idee a electrisat pe *Asaki*, dar cu înturnarea sa la Iași, a aușit despre memorabila catastrofă în Rusia, și în loc de Francezi aș aflat pe Principele Scarlat Callimachi, încongiurat de o ceată de Fanarioți, cari, în mândria lor, desprețuiaș tot sentimentul de naționalitate Română, și *Asaki* se vedu străin în patria sa.

Toate dregătoriile erau coprinse de acești greci. Pe una numai nu puteau pune mâna; adică pe aceea de hotărnicii de moșii impresurate, și cari cereau nu numai cunoștința limbei Române, ci încă și descifrarea vechilor documente.

Asaki se folosi de astă incongiurare spre a espune nevoia, ca hotarnicii chiar pentru al lor propriu interes, să aibă cunoștințe geodesice. O asemenea propunere s'a adoptat, și Asaki fu numit la 1813, profesor de știința teoretico-practică a artei de inginer. Spre acest scop, el a compus pentru întâia dată în limba Română un curs de matematică, și anume: Aritmetica, Algebra și Geometria, care mai în urmă fură și tipărite.*) Trei-deci și trei elevi, fii de boeri, între cari și fiul Domnitorului, Principele Alexandru Calimach, ce era în 1863 ambasador Otoman la Viena, au urmat acel curs până la anul 1819, când un examen public, și o espoziție de planuri geodesice și arhitectonice civile și militare, au meritat aprobarea generală. Un mare număr dintre acei elevi a esercitat această artă, și D. Ghețu Fotaky, fost atunci inginer de Stat, este încă o probă vie.

În cursul domniei prinților Fanarioți, boerii Moldoveni, cari nu erau liberi a călători în străinătate, nu aveau nici o idee de scenă dramatică, și sub acest nume considerau privilegiile, care dau trupezle de pelevenie purtătoare

*) Amflochie, episcopul Hotinului, a publicat la 1791 o filadă, în care prin semne de nule, a înfățișat câte-va figuri geometrice.

din loc în loc. La 1817 Asaki a organizat pe a sa cheltuială un teatru de societate în salonul Hatmanului Costachi Ghika. Copiii boerilor Ghika, Sturdza, a reprezentat mai multe piese în limba Română și Francesă. Doamnele Șubina născută Ghika, Agripina Sturdza și Iacobaky Leon, au participat la acele reprezentații.

Revoluția grecească din anul 1821, care s'a fost născut în Moldova, și cruzimile făptuite de cetele grecilor, numiți Eteriști, a ocasionat emigrația a celei mai mari părți din locuitorii. Asaki cu a sa familie de asemenea a urmat acestui povoiu și s'a refugiat în Basarabia.

După ce Turcii, prin congresul de la Lai-bach, s'au autorizat a înfrâna școala. Poarta a numit de Domnitor pe Ioan Sandu Sturdza, carele chemă pe Asaki și 'l rândui Agent diplomatic al Moldovei la curtea de Viena. În curs de cinci ani a petrecereii sale în acea capitală, el avu norocire a descoperi și a câștiga vechi documente originale, prin care se constata : că călugării greci ai monastirei Trei Ierarchi, s'au fost apropiat și posedată de una sută cinci-șeci ani, venitul a trei moșii : Tămașeni, Agiudenii și Răchitenii, situate în districtul Roman, cu care Principele Vasilie Lupu a fost indanuit Academia de el fondată, în coprinsul acelei monastiri, asemenea de el fondată ; către care moșii, prin îngrijirea și stăruința lui Asaki, se adăose și Vălenii, cari tus-patru moșii sunt unica proprietate a școalelor publice. Asaki în a sa însușime de referendar sau director al școalelor, a secuestrat o parte din casele monastirei, unde îndată a deschis școala primară.

În coprinsul acestei monastiri s'a statornicit și colegiul în care George Săulescu, preda întâia dată Gramatica și Filologia Română, de el compuse, Fabian Matematica și Geografia, și G. Filipescu Geodesia. În curgerca anilor 1829—1831, Asaki s'a ocupat la București și la Petersburg, ca secretar al comitetului ad-hoc, de redacția constituției politice a Moldovei cunoscută sub nume de *Regulamentul Organic*, care a reintrodus în țară, guvernul reprezentativ, și care în mare parte a servit de basă la facerea convenției din 7/19 August 1858.

La 1831, el fu numit archivist de Stat, și se ocupă cu culegerea documentelor vechi, privitoare la drepturile țerei; la 1829, pe când presa era în fașe, găsindu-se numai la mitropolie un teasc pentru cărți bisericesci, și pe când locuitorii țerei nu aveau alt mijloc de cât veștile din gură în gură, de a afla ce se petrece în afară, dar chiar și înăuntru, el a fost carele cel întâi a avut inspirația și curagiul între toți, de a lua inițiativa și de a pune mâna pe stindardul presei, fondând acea întâi foaie periodică intitulată: *Albina Română*, urmată de *Patria*, care a continuat 33 ani, și *Buletinul oficial*, al guvernului. La 1839 el a instituit conservatoriul filarmonic, a'î cărui elevi, a' putut cu succes reprezenta românesce, opera *Norma*. Între multe alte piese teatrale, de el prelucrate, cari fură reprezentate pe teatrul de societate, și pe acel public, el mai adăose ale sale originale compunerii, precum dramele naționale: *Petru Rareș*, *Elena Dragoș* și *Turnul Butului*.

Comediile *Pedagogul*, *Țigani* la ocașia eliberării lor de sclăvie. El a dat la lumina din istoria patriei, mai multe broșuri ilustrate cu tablouri litografice, și foaia periodică *Icoana Lumei* însoțită cu stampe; un atlas geografic, lucrări cari a contribuit la deșeptarea spiritului național și la răspândirea cunoștințelor folositoare, dintre care n'a lipsit și acele pentru tragerea neamului din Romani, și prin fondarea unei întei fabrici de hârtie, pe a sa mică proprietate, antica Petrodava, a deșeptat industria națională.

Pentru a da la străini o idee despre istoria țerei, el a tradus și a publicat în limba francesă *Nuvelele istorice ale României*, o culegere a poeziilor sale, compuse după regulile prosodiei, cari le-a adaptat la caracterul limbei, și mai multe fragmente în limba Italiană, Francesă și Germană.

Către aceste se cuvine a adăogi, ca pe lângă cunoștința limbei mume, Asaki cunoșcea acea Polonă, Rusă, Latină, Germană, Italiană, Francesă și acea Englesă.

În epoca când tratatul de la Paris a asigurat României un loc între națiile Europei, și Asaki a vădut începutul realizării dulcelor sale visuri, tocmai atunci el, acela carele deapurarea a lucrat pentru renascerea patriei sale, s'a vădut lipsit de publicitate, sau mai bine a dice de copilul său, luându-se și dându-se pe mâna evreului Herșcu Goldner, *Foaia oficială*, fără macar o formă de publicație, în cât al său

mare institut tipo-litografic, s'aũ osândit la nelucrarea. (*)

„Sic annorum labor quinquaginta remuneratur.”

Această Biografie s'au reproduș după un imprimat făcut de reșosatul G. Asaki. Th. C.

* Tot asemenea pacoște era se pășesc și eu cu fiul d-lui H. Goldner, căci el ajutat de protecția d-lor Miniștri T. Maiorescu și P. P. Carp, s'au scos în licitație Foaia oficială Gazeta de Iași, de către Ministrul Justiției D-l Marghiloman. Mulțumită d-lui G. Vernescu, care ca Ministru al Justiției, au văzut că, Gazetele Oficiale sunt cărmuite de un regulament, elaborat de Consiliul de Miniștri, care statornicesce Tarifele pentru inserarea publicațiilor oficiale, aprobat și de A. S. Domnul Stăpănitor. D-l Ministru de Justiție aũ făcut un referat la Consiliul de Miniștri, arătând toate drepturile mele, în cât cu mari greutăți, am căpătat al treilea contract al Gazetei de Iași. De voiu ave o copie de pe acest referat, mă voiũ grăbi de al publica în Uricarũ.

Cu această ocașie, trebuie să arăt că la o licitație făcută de către Direcțiunea nemțiască pentru imprimantele drumului de fer L. C. I, am oferit un preț foarte mic, în privința tiparului, ear hărtia să mi-o procure Direcțiunea. Nu mi s'au comunicat nici un rezultat. Tocmai la înlăturarea direcțiunei Austriace, am văđut în Monitorul Oficial, că contractul meũ era valabil încă pe un an, arătându-se tot odată că eu ași fi incasat pentru imprimate peste 18,00) de franci. Am aflat că Direcțiunea L. C. I, aũ substituit în locul, și numele meũ pe Tipografia Goldner. Iată conduită corectă din partea celor ce aũ speculat numele meu !

Th. C.

Donațiunea D-nulũ G. Asaky, făcută Penacotecei din Iași.

1. Nuvele istorice ale României douē tomuri în limba română,

2. Nouvelles historiques de la Roumanie.
3. Culegere de poesie a lui G. Asaki.
4. Manuscriptul aceluî întâiu Dictionariu Român-Latin și Ungur a lui Koresi din anul 1803.
5. Lupta Moldovenilor cu cavaleriî crucieri la Marienburg lîngă Marea Baltica cu descriere.
6. Statua lui Ștefan cel mare, proiectată de Asaki, și litografiată la institutul Albinei.
7. Ștefan cel mare, înaintea Cetăței Neamțiu cu descriere.
8. Două surori de Panaiteanu, litografiate.
9. Cel întâiu Atlas Geografic, în limba Română, compus din 6 hărți, litografiate la institutul Albinei.
10. Tabloû cronologic al istoriei vechi a Moldovei, până la 1526.
11. Harta Generală a lumii vechi.
12. Portretul Prințului Mihail Sturdza.
13. Notițiî biografice a lui G. Asaki.
14. Voichița, dramă originală, G. Asachi.
15. Petru Rareș, dramă originală, G. Asaki.
16. Fabule, G. Asaki.
17. Harta Moldovei.
18. Dochia și Traian.
19. Alexandru cel bun.
20. Testamentul politic al lui Ștefan cel Mare

Reproduse din Buletinul școalelor pe anul 1864 - 65 pag. 357 și 358 Th. C.

LISTĂ DE CHELTUELILE

Între ținerei Institutului Albinei și a personalului său pe un an.

N.		Lei	Par
1	Lefile personalului Tipografic.	43,836	---

Pe an

www.dacoromanica.ro

2	Prana socotindu-se pentru 28 oameni a 1 leu 20 par. pe Ți, face 42 lei pe Ți, pe 365 zile. Cu 50 pîni pe Ți.	15,330	
3	Încălzitul pe 10 odăi câte o despicătură a 1 leu una face 10 lei, pe 365 Țile, face 16 stînj. și $\frac{1}{2}$ pe an.	3650	—
4	Hîrtia Buletinului cu adaosuri, a 3000 esemplare un număr, pentru 300 numere fac 180 baluri, cîte 250 lei balul, face	45,000	—
5	Cerneală 4 balerce cîte 10 galbeni una.	1480	—
6	Luminarisirea pe 6 luni de iarnă, a 1 ocă de luminări pe sară, face 183 ocă, a 5 lei 20 parale. Pe 6 luni de vară, cîte 6 lum. la odăi, fac 36 ocă cîte $5\frac{1}{2}$ lei.	1006	—
		198	—
	Total lei	90,500	
	Sau 2,446 galbeni.		
	Chiria pe an a localului pentru Tipografie și locuința personalului.	5000	
	Întreținerea și repararea internatului.	4500	
		100000	— Pe an

Acest budget, făcut pe un an, pentru tipografia domnului Asaki, pe cînd d-lui tipărea, se suia la 100,000 lei pe an, socotit galbănul a 37 lei. Ultimele condeie de 5000 și 4500 lei sunt adaose cu însuși mâna reșosatului Gh. Asaki. Originalul se află în dispozițiunea mea.

COMITETUL

Iași, 1882 Martie

Pentru

STATUA LUI G. ASACHI.

~~~~~
A se adresa corespondențele
la D. N. Culiănu, Rectorul Uni-
versității din Iași.

— —
Down......

Prima învățătură ce generațiunile mature caută să dea generațiunilor succedânde, este aceea a iubirei, a neuitării bărbaților, cari au lucrat, care s'au devotat națiunii lor. Asemenea cult al trecutului este neîndoios semn de vitalitate națională, și din contra poporul ingrât către apostolii sei, este un popor condamnat la peire.

Grădinarul priceput, dacă se bucură de arborele trufaș, cu frunziș verde, umbros la soare, plin de graiuri neamuțite cu toate vânturile, nu uită că ceia-ce dă vieață și podóbă arborelui său, este rădăcina cea tupilită, tăinuită în sînul ne-străbătut al pământului, și deci, ca să aibă mereu mândru arborele, de rădăcină se îngrijesce.

Să nu negligem rădăcina culturii noastre naționale din secolul al 19-lea! Să facem ca uitarea bărbaților ce aū iu-

bit Româניהa, să devină imposibilă. Vom isbuti a face aceasta, dacă vom preda nou-ilor generațiuni, cultul inimei noastre, materializat, așa dicând, prin marmore neperitoare, însercinate a conserva seculilor viitori, amintirea ante-mergătorilor secolului nostru.

Aceasta a început a se face, la aplausele lunei Române, la Bucuresci în anul trecut, statuia lui Eliad s'a înălțat măreață, ca faptele acestui mare literator al nostru. Tot acolo, la anul, se va rădica statuia lui G. Lazăr.

Apoi când numele lui Lazăr s'a rostit dincolo de Milcov, oare ecourile cismilcovene rămânea-vor mute, și nu vor repercuta numele sbucnind din inimele noastre recunoscătoare, nume din ale lucrătorilor contimpurani lui G. Lazăr, cu el muncind la glorioasa deștețenie a ogorului culturei naționale? Cine a dis *Lazăr*, va trebui să zică și *Asaki*, căci unul nu se esplică fără altul, căci lucrarea lor de și în aparență isolată, s'aū îmbinat armonie în scop: cultura și deștețarea Românului.

Pătrunși de acest sentiment, noi vom da tot concursul nostru pentru rădicarea

statuei nemuritorului Lazăr, dar iarăși cu toții să ne hotărîm a aduce lui G. Asaki aceleași onoruri. Mare este figura primului dascăl de la St. Sava din București, dar tot atât de mare este și aceea a primului dascăl care :

“In un timp de ovilire, pe când limba cea română, Din palatură interită, se vorbea numai la stână”

A culezat a aduce această limbă, încă la anul 1813, în școala domnească de la Mitropolia din Iași.

Și nu numai dascăl a fost G. Asaki : care este direcțiunea în care umblă dezvoltarea sincronistică a unui popor, și în care direcțiune nu am afla muncind pe neobositul nostru Asaki ?

In același timp în care el redădea Românilor școle de toate gradele, Asaki, încă de pe la începutul secolului, înțelese că salvarea noastră nu o va asigura numai cartea, ci și grabnica dezvoltare a industriei și a comerțului național. De aceea lui Asaki datorită Moldova nu numai organizarea învățământului primar a celui gimnazial, a școlii de inginerie, a clasei de pictură, a teatrului național, dar și existența primelor sale școli de meserie, din care pînă astăzi trăesce

școala tehnică. Economia națională a avut în Asaki un apărător, ca și carele să'i dorim și în viitor. Asaki 'și-a compromis tot rodul muncii sale neobosite, înființând ateliere diverse, și mai ales fabrica de hârtie din Piatra. Noi, modernii cari am început a înțelege valoarea unor asemenea sacrificii, uita-le vom vre-odată?

Cu inima plină de amintirea lor, și de recunoștința către bărbatul ce le a făcut, împins de patriotismul seu înfocat, școlarii lui și școlarii școlarii lui, și toți cei care sunt iubitori de gloriile trecute, s'au adunat la 1 Martie la Universitatea din Iași și au luat decisiunea să apeleze la națiunea Română, (în virtuțile căreia recunoștința are loc de laudă), ca să reprezentăm în una din piețele Iașilor, obiectul de cult nouă și generațiunilor viitoare, chipul nobil, inteligente și duios al nemuritorului părinte al școalelor, al teatrului, al literaturii, al artelor și mai pre sus de toate al marelui inițiator al mișcării economice Românesci.

Cu acest scop adunarea de la 1 Martie, ziua aniversară a născerii, la 1788, a lui George Asaki, a ales un comitet central

de 60 membri, cari sub preșidenția I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei, și a D-lor V. Alexandri, V. A. Urechiă, N. Ionescu, să proceadă la colectarea de subscrieri, pentru acoperirea speselor lucrării și instalării statuei lui G. Asaki.

Acest comitet deplin constituit, în ședința sa de la 7 Martie, sub preșidenția D-lui V. A. Urechiă, a și deschis listele de subscriere și le-a împărțit prin toate județele, unde după impulsivitatea laudabilă a societății Asaki din orașul Piatra, nu ne îndoim că se vor înființa grabnic sub-comitete, pentru ca cu înmulțite puteri, să se conducă adunarea de subscrieri.

Anunciând tuturilor Românilor bine cugetători începerea subscrierei, comitetul 'i invită la ea prin acest apel, plin de încredere în patriotismul tuturilor. Grăbiți cetățeni, a ne trimete obolul vostru la lucrarea cu care ne-am însărcinat. Femei române, cu spiritul vostru delicat și inventiv pentru a face bine, nu întârziati a înmulți, cu recolta voastră, subscrierile la rădicarea statuei aceluși bărbat, carele au făcut primele școli ale femeiei române, carele a rădicat prin toate scrierile sale cultul vostru până la ideal.

Artiști, industriași, comercianți, voi toți în care G. Asaki puneă speranțele mântuirii patriei sale, voi, pentru prosperitatea căroră, el mai întâiu a lucrat cu toate puterile tinereții și a convingerei sale, aduce-ți-ne ofrandele voastre la subscrierea națională deschisă!

Și voi învățători ai națiunii, urmași ai Lazarilor și Asakilor, la lucru, voi mai ales; faceți ca să primească comitetul central din Iași, atâtea sumi din subscrierea ce veți organiza, până în cele mai retrase unghiuri ale țării, ca încă la 1883 Martie 1, să putem asista la serbarea desvélirei statuei nemuritorului prim-învățător al Românilor din Moldova!

Acest apel s'au reproduș după un imprimat. *Th. C.*

În ședința de Joi 14 Iunie 1890 ținută la Mitropolie în ființa și a d lui Sculptor Georgescu, s'au decis ca Statuia lui G. Asaki să se înalțe pe locul de lângă biserica Trei Ierarhi, unde aũ fost dugheana lui Iancu Bacalu.

Mărturisesc în cuget curat că perdusem ilusiunea că voiũ vedea ridicată în Iași Statuia lui Asaki. Această nobilă inițiativă s'au luat în anul 1882 luna Martie. Imbrățișarea publicului a fost mai mult de cât rece. Sunt convins că dacă domnii V. A. Ureche, C. Climescu și N. Culianu, nu și-ar fi pus toată silința spre a incununa cu succes această patriotică faptă, prin o tenace stăruință, adunând bani prin diferite căi laudabile, Statuia lui Asaki, n'ar fi văzut lumina. Tot cel ce simte românesc, este convins că trăim într'o atmosferă nepăsătoare pentru tot ce este sublim și național.

Th. C.

PUBLICAȚIE.

În cuprinderea adresului Departamentului Ministeriei pricinilor din lăuntru din 19 Fevruariu, No. 1284, se face de obște cunoscut : că luminarea de noapte a uliților politiei Eșii cu **lumînări de său**, asemenea și curățirea lor de glod, ghiețuri, mortăciuni și alte, are a se da în vîndare.

Cine va fi doritor a lua asupra-și această indatorire, să se arăte la sfatul Municipal, din Iași.

Reprodusă din *Albina Românească* No. 16 din 25 Februarie 1832. Th. C.

STATISTICA ORAȘULUI BUCUREȘTI.

În această capitală, după catagrafia ce s'au făcut, se află 30,806 suflete de neamul bărbătesc, 27,988 de neamul femeesc ; și peste tot 58,791. Pamînteni sau statornici în București care alcătuesc 13,065 familii. Afară de aceasta, numărul locuitorilor, ce nu sunt statorniciți, poate a se urca de la 10 până la 12 mii, cu care împreună populația acestui oraș, se urcă până la 70,000 suflete. Între 1795 sudeți streini, se află 1226 austriaci, 80

franceji, 158 prusieni, 236 ruși, și 94 engleji.

În București sunt 10,074 case, 26 mănăstiri, 65 biserici ortodocse, și șapte străine, adică una arminească, 2 catolice, una luterană, una reformată, și o sinagogă evreiască.

Se află încă 100 fabrici, din care 3 luminării de ceară, 8 ulierii, 1 de cio-rapi, (colțuni) 10 de basmale de nas, 1 de basmale tipărite (testemeluri), 3 de pălării, 1 de pânză, 64 de aramă (căldărării), 5 de găitan de mătase și de lână, și două de săpon.

Două berării, trei tipografii, și două litografii.

În anul 1831, au murit de holeră în plasa galbănă 580, în cea verde 522, în cea roșie 161, în cea albastră 418, și în cea neagră 488, iar peste tot 2170 inși.

Reprodusă din Albina Românească, No. 23, din
20 Martie 1832. Th. C.

Referatul Președintelui Consiliului Municipal al Capitalei Iași, adresat Comisiei regulamentare a cercetării sămei pe anul 1860, și alcătuirii Budgetului pe anul curent din 2 Maiu 1861.

În anul conținut 1860, Onorabila¹ Comisie regulamentară, îndemnată de oficiile Ministeriului Interior, prin care se arată necesitatea ce era de a se adăogi

personalul autorităților polițienești pe conta casei comune; accedând la aceasta prin budgetul aceluși an, au și sporit personalul, asignuind ca acele cheltueli să se plătească de Municipalitate pe 1860, dacă Ministeriul Interior va crea mai întâi mijloace financiare, spre acoperirea lor.

Neajunsul de 312,082 lei 72¹/₃ bani, până la efectuarea tuturor plăților cuprinse în Budget, Comisia l'au constatat prin următoarea rezervă :

„Fiind-că art. 34 aneasa lit. H, capul „III al Reglementului. nu îngăduie a se „face cheltueli mai mari de cât venituri- „le, apoi rămâne ca Guvernul de va în- „bunătăți aceste cheltueli, să creeze mij- „loace spre acoperirea acestui deficit, „nefiind o așa creare de mijloace de com- „petența acestei Comisii, bine înțelegên- „du-se, că dacă nu se vor crea venituri „ca să acopere acest deficit, cheltuelile „vor fi și în anul curent 1860, după bud- „getul anului trecut 1859 etc. etc.“

Acel budget s'au transmis Ministeriului Interior spre întărire, și el odată cu înapoirea lui, au comunicat Eforiei un Memoar prin care pe lângă alte modifi-

cări și observații ce iau făcut, au asigurat o sumă de 200,909 lei, ca să se încăsuiască de Eforie, ca zăciueli de la dajnicii noi și vechi, din capitală, iar pentru rest prin oficia cu No. . . . ordonează a se convoca pe obștie în dare de mijloace.

În urma acestora Municipalitya avînd în vedere multele contribuții impuse asupra orășenilor, precum și criza financiară, au sperat că în cursul anului s'ar pute face oare care economii, cu care să se acopere acest neajuns; însă în urmă s'au vădut peste așteptare, că pe lîngă că din suma de 200,000 lei, însemnată de Ministeriū prin budgetul anului trecut 1860, în cursul aceluī an, abia s'au încăsuīt 1441 lei, iar în totul pînă acum la finitul luneī Aprilie anul curent, sumă de 6245 lei; s'au impus prin ordonanța Ministerială și la o cheltuială de 61,646 lei 60.bani, pentru încazarmarea D. D. Ofițeri din armata Valahă.

Din pricina acestui deficit și ale altor condee, ce nu s'au putut încăsui, au rămas mai multe condee rămășiță a se plăti, precum din sama aceluī an, Onorata Comisie se va lămuri, pe care au trebuit a le ecsolisi din venitul anului prezent;

și fiind-că în anul curent mai multe dia Iratele Eforiei au scăzut cu totul, după cum din alăturata listă se va lua încredințare, precum de exemplu acel al tiu tiunului turcesc, de pe care în anii trecuți se prindea 451,100 lei, acum prin căutarea lui în credință, după impunerea Ministerială, și pentru care Municipalitatea s'au apărat de răspundere prin raporturile No. 668, și asupra cărora n'aū primit nici un răspuns, nu se sperează a se putea încăsui cu aprocsimație, de cît suma de 150,000 lei, și acel al poșlinei săului pe care se prindea mai 30,000 lei, acum l'au tras fiscul în folosul seu, și altele. Apoi subscrisul e de socotință ca mai înainte de orî ce lucrare, a propune onoratei Comisii, ca cheltuelile anului prezent, să se facă în proporția acelor prevădute în budgetul anului trecut 1859, conform închierii sale, făcute în adevierirea budgetului pe 1860; bine voind tot odată a regula în grabă înaintirea cuvenitelor lucrări, spre a se putea mai din timpuriū preveni cheltueli peste putința mijloacelor Municipalității.

(Iscălit) Președintele Municipalității *Th. Codrescu.*

Rezoluția Comisiei Regulamentare,

1861 Maiu 12.

La formarea bugetului se va avea în vedere.

(Subscriși) **A. Catargiu, D. Meleghi.**

Raportul Municipality de Iași sub No. 1848 Septembrie 24 zile, supus Prea Înălțatului Domn Stăpînitoriu, în urma Procesului Verbal, încheiat în acest obiect, de Membrii Municipality.

Prea Înălțate Doamne !

Municipalitatea Capitaliei, iea îndrăzneală a supune Măriei Voastre, starea financiară în care se află casa Municipală ; dînsa se află într'un deficit de 540,600 lei, acest deficit nu e rezultatul relei administrații a Municipality, precum unora le place a zice, vroiînd a arunca un blam ne meritat asupra Membrilor ei.

El este decurs parte din bugetul anului conținut 1860, în sumă de 312.082 lei, și parte după ordonanțe a deosebite-lor Ministerii, pentru serviciiuri necuprinse în bugetul aceluian, dar de la care Municipalitatea, nu s'au putut sustrage : a) pentru că era de a ei atribuție, și b) pentru că Municipalitatea este pusă după reglement, sub garanța Ministerială.

Aceste serviciiuri constituie suma de 158,516 lei, adecă serviciul curăţirei stradelor, care fiind la Ministeriul public, Municipalitatea contribuia cu 70,000 lei, pe an, şi mutându-să în atribuţiile ei, acum îl are antreprizuit cu 159,000 lei, cu sporiū de 89,000 lei, peste 70,000 lei ce da mai înainte.

Ospitalitatea dată ofiţarilor Munteni, şi banchetul în onoarea Armiei, sumă de 61,656 lei, şi banchetul dat în onoarea corpului profesoral, la ocazia deschiderei Universităţei, suma de 7870 lei.

Suma de 312,082 lei deficitul constat prin budgetul mencionat, întărit de Minister, şi cu suma de 148,816 lei după ordonanţele Ministeriale unite, constituie suma de 540,600 lei. Cu acest deficit au intrat Municipalitatea în anul curent 1861.

Comisia reglementară la închierarea sănilor pe anul contenit 1860, vădînd că casa se află în acest deficit, că serviciurile publice după trebuinţa timpului sporesc, şi că cheltuelile sunt mai mari de cît veniturile, s'au refuzat a face budget pe anul curent, cerënd mai întăiū de la Guvernămînt sporire de venituri în proporţie cu cheltuelile.

D. Ministru au aratat toată buna voință, a da tot concursul în ajutoriul casei comune, dar în virtutea art 23 din reglement, pentru a se creă venituri, urmând a se face împreună cu toată obștia, au învoit a se convoca pe obștie.

Municipalitatea de șese ori au convocat obștia, dovadă sînt Monitoarele, dar nici odată nu s'au adunat de cît cîte un mic număr de 50—60 persoane, care sub pretext că fiind prea puțini, nu sunt competenți a judeca opiniunea întregii obștii, s'au refuzat a da vre o soluție.

Această stare de lucruri au pus pe Municipalitate în falsă poziție, a merge pe calea de deficit nou și pe anul curent, pentru că nu putea se continească eczerțiul serviciilor publice, în cît deficitul din anul contenit de 540,600 lei și cu deficitul din anul curent în sumă de 670,350 lei, constitue suma de 1,210,950 lei.

Pe lîngă acestea s'au mai pus în sarcina Municipalității jumătate din prețul exproprierei, caselor doctorului Peris (numit teatrul vechi) prin votul Adunării Legislative, și prețul exproprierei din locul D. Gheorghii Asachi, și a unui jidov din medianul numit al Șturzoaei,

cu hotărîrea consiliului de Miniștri, pentru îndreptarea stradei numită *Asaki*.

Iată *Prea Înaltate Doamne* în scurt prospectul casei Municipale, în cît dacă nu se vor lua măsuri grabnice, toate serviciurile publice de la sine vor conteni, neavînd cu ce fi plătite.

Municipalitatea găsește necesitatea a ave recurs la un împrumut de 10,000 galbeni, dacă și Înălțimea Voastră veți găsi de cuviință.

Acest împrumut să fie garantat în sumele ce și Municipalitatea are a lua, și platnic în termen de trei ani.

Sumele ce Municipalitatea are a lua, sînt: 250,000 lei de la Comisia cvartirilor, decurse din ocupațiile Armelor străine, și destinate a se plăti din taesa. acelor patru irate; țiutunul de loc, berea, măhălitul și harabagilicul, create înadins pentru cheltuelile făcute cu acele ocupații.

200,000 lei de la fisc, zeciuelile dajnicilor din capitală, pe anul conținut 1860, asiguate de Ministeriul de Interne, prin Memoarul anecsat la budgetul aceluși an, din care n'au primit de cît suma de 18,213 lei, și osebit aceleași zăciueși pe anul curent 1861, din care p'au primit nici un ban.

Prea Înălțate Doamne! Dacă acest împrumut se va acorda prin perpetuirea acelor patru irate, a fi venituri a le Municipalității, și din care va urma a se plăti împrumutul, și se va învoi și deschiderea unei loterii, după programul ce Municipality au supus Ministeriului, care loterie înfățișază un profit de 396,000 lei, fără paguba nimărui, și pentru a evita impunerea de noue dări, care mai cu osebire au motivat refuzul obștiei a se întruni, casa municipală va eși din deficit, și va veni în starea normală a-și putea urma plățile deosebitelor serviciuri publice, care nu pot conteni un moment din exercițiul lor.

Prea Înălțate Doamne! Municipality e în cea mai mare dorință a progresa în tot ce se atinge de înfrumusețarea orașului, și a urmări după putință înbunătățirile cerute de veacul de civilizare în care se află; Guvernământul Măriei Tale bine voiască a-i da tot concursul de care are trebuință, și de care nici până acum n'au fost lipsită, și ea se va arăta demnă de sacra misiune ce are.

Al Înălțimei Voastre prea plecat și devotat serv, *Th. Codrescu.*

După reproducerea acestor două acte, din broșura tipărită în anul 1861, la Tipog. Buciumului Român, cuprindețoare în 30 de

paginii formatul mare, ce conținea Budgetul Municipalității de Iași pe anul 1860, din preună cu sama pe acel an. Cred că se cuvine să mai spună încă câte ceva de pe la anul 1859, 1860 și 1861, oit am fost președinte Eforiei de Iași. Mai întâiu de toate trebuie să pun în viderea cititorilor mei că venitul Iașilor era de **1,170,002 lei 32 parale**.

Cea întâie treabă a mea a fost să mă ocupă de îndestularea obștească, adică de carne, și pâne. Nicu Pavli ținea în anul 1859 contractul cârnei, vîndînduse oca cu 56 parale. În ziua de 22 Noemvrie 1859, am convocat obștia care în deplină libertate a votat ca carnea să fie liberă și să nu se mai taie de cuțitul hahamului. Dl. Aga Iașilor Alecu Beldiman n'a luat parte la această întrunire, din cauză că de cusară își sklintisă un picior. Cu începerea anului 1860, Domniî Manolaki Zălaru și Gh. Dulcescu, au luat asuprași îndatorirea ca să aibă 12 trunkiuri de carne; atuncea am mai dat autorisațiune și lui Nikitovici ca să aibă un trunkiu la medeanul sf. Spiridon, și un altul în alt medean al Iașului. De la început treaba mergea strună, dar mai în urmă a început a skiopăta, pentru că Domniî liveranți de carne, — în locă de a imita pe dl. Eugeniu Alcaz, care avînd monopolul cârnei, mergea în fie care noapte călare pe la 3 și 4 oare dimineată, cu botforte, spre a activa și privighea la salliana tăietul cârnei, — și-a dat toată încrederea în mâna jidovului Nută Egerman. Ear Nikitovici, n'a știut kibzul garanția ce eă dădusem D-lui N. Ioan, ca să'i avanseză un capital de 6000 lei. Afacerea sa a eșit abrașă, căci pieile de boă și de vacă ce el a tăietă în cursul anului, le-au dat d-lui N. Ioan, însă din neștiința mea că Nikitovici avea un alt contract anterior cu Dl. N. Ioan, eă am fost silit prin tribunale ca să plătesc ca kizeșu banii împrumutați de Nikitovici. De la 1860 și până astăzi, afacerea cârnei au dat mult de lucru la mai mulți membri ai Primăriei, însă nu s'au căpătat nici ună rezultat; causa este că creștinii din Iași, nici o dată nu ș'a pus puterea băniașcă și voința statornică, ca să scape de trif și cușer. — La toate aiarurile de carne și de pâne stam neclintit faciă și și noapte. Cu încetul am desființat monopolul facerei pânei și al luminărilor de seă. — Aici socot că este locul ca să spună că antreprenorii monopolurilor, eraă la dispozițiunea personalului Politiei și al Eforiei. Așia voiă spune că N. Pavli me-aă arătat mai multe bilete a d-lui Agă A. Beldiman, ca să'l împrumute când cu una sută, când cu două sute galbeni, și revisorul Eforiei Mateiă Halunga, mi s'au spus, că avea cite 300 lei pe lună de la monopolizatori. Ce se mai țicem despre Vice-Aga, despre comisari, și Președintele de Municipalitate?

Fostul antreprenor de măcelării Rosenhek, me-au propus, în prezența d-lui D. Gusti, ca să'mi deie o poliță de șese miă galbeni, dacă voiă face ca să i se deie un contract de carne pe trei ani. Trebuie să'și înkipuiască cine va ce au putut el oferi puternicilor aceluî timp N. D. și C. R. care aă făcut demarșe destul de serioase pe la Departamentul de Interne, însă eă puneam toate ordinele spre știință la dosarū. (Să se vadă actele din aceea vreme).

Domnul Președinte al Ministerului și Ministru de Interne Mihail Kogălniceanu m'au kienat și me-au spus în 1860, că Vodă Cuza și Consiliul de Miniștri voiescū ca să înființeze în Iași o Universitate. Spre acest scopū s'au ales casele D-nei Rucsanda Roznovanu, și că ultimul prețū este de 18 miț galbeni. In curind voiți primi oficia Departamentului, ca împreună cu Arhitectul Eforiei Kugler și Dl. Arhitect al Ministerului Lucrărilor Publice Niciman, să caut a se evalua acest palat după prețul cerut. Eu de și eram convins că această locuință foastă odinioară Domniască, a lui Calimah Vodă, nu face acest prețū, însă în privirea folosului ce ar aduce țerei o atare instituțiune de învățatură, m'am dus în persoană cu ambit arhitecți, și am măsurat zidul din prejurul caselor și cu toate atenanțele, și am îndeplinit dorința D-lui M. Kogălniceanu. La deschiderea Universității, s'au dat, din ordin, un banquet pe comptul Municipalității, în sumă de 7870 lei.

Pe atuncea se purta vorba că D-na Roznovanu ar fi dat adalmașū aproape a treia parte din prețul vëndarei, după cum spunea Dimitrie Filipescu (Moraru) fostul Președinte al Tribunalului de Iași, ce era casnicū în toate afacerile Ruxandei Roznovanu. Eu unul pot mărturisi în cuget curat, că nici eū, nici arhitecții, n'am luat nici o lițeaie.

Îmașul tîrgoveților l'am regulat după patru țile petrecute pe cîmpū, adică că pe unde umblă oile să nu pască vitele albe, căci pîrciul lor li vatamă. Cu această ocașiune au urmat un conflict între mine cu Dl. M. Kogălniceanu, în urma înserărilor făcute de ambe părțile în Monitorul Oficial. Acum n'au sosit timpul ca să descriū pe larg amănunțimele acestui conflictū. La ocașiune mă voiū folosi.

Prin toate mähălălele Iașilor am pus 800 de fânare, pentru care am rinduit cîte o comisiune, ca pe respunderea ei, sa așeze fanarele pe unde va socoti mai neaparat. Aice trebuie să arăt că Pl. Aga al Iașului A. Beldiman, voia ca să mai îndesescū fanarele pe ulița Mare și pe alte uliți, și că prin mahalale să se facă mai tîrđiū. Eu m'am opus.

Pompierilor de la 6 lei pe lună le-am sporit salarul la 24, și cu decisiune ca îndatū ce un pompier se va betegi serios, să aibă pensie, fără a se mai considera dacă are anii ceruți de regulament. Toți cei de pe atuncea își aduc aminte încă de activitatea pompierilor, și reputățiunea ceși căpătăsă; ei se recrutau numai din soldații eșiți din miliție. Irana pompierilor am îmbunatățito foarte mult, cu toată nemulțămirea colonelului și a casierului Eforiei.

Am făcut încăperile pompierești și cu fântăni, în tîrgul de sus și în Sărărie la deal. Am cumpărat de veci locul pe care s'au clădit pompieria de la Thoma Cosma. Sub administrația mea s'au restaurat palatul municipal. Să se vadă acta acestui obiectū. In ograda Eforiei am făcut o hazna de apă, precum și la pompieria din Tătărăși.

Păna la 1860 Iașul n'avea țī de tîrg, de cît numai cele 12 Iarmaroace peste anū. Am cumpărat foarte eftin locuri și o

pivniția de piatră mare la Movilă în Tatarasi, și s'au făcut și o fântână cu apă bună. Am statornicit o ȝi de tîrg pe septamână. Cum era la început, și cum este astăzi ???

Eu am adus de la Cernăuți pe Herlak, stărpitorul de câni. aședîndu'l după cuviinția. Mai înainte câni se ucideau cu sulita și cu ghioaga la cap, încât era o privilegiște cruntă și barbară pe toate stradele.

În cursu de 30 de ani de când m'am mutat la Copou, plătesc regulat taxa pentru pave, însa în acest interval nime nu s'au gândit ca să facă ceva pentru păcătoasa de strada ce trece pe la domiciliul meu. Acum vedînd ca de la casele Sft. Spiridon aș eșit o mulțime de moluz, m'am dus la Primarie, rugându-mă întregi Administrații, ca să bine voiască a ordona sa se versă moluz pe această stradă, spre a se astupa hăugașele făcute de furgoanele Călărașilor, care neconțin să poartă pe această stradă. Am întreat pe dl. Badacliu îngrijitorul de strade, dacă are de gând să puie moluz pe strada Codrescu, me-au respuns că n'au primit nici un ordin, ca să facă ceva pentru această ulița. Pentru un moment, mărturisesc în enget curat, că'mi pare rău, că am fost om cinstit, căci de si Budgetul Eforiei era destul de macru, totuși în curs de trei ani ași fi putut **fura** din 1,170,000 lei, cu ce să trăiesc la bătrînețe, și să'mi fac și pave, spre a nu'mi rupe gîtul când vin noaptea a casă. Nici odata n'am cređut în viața mea, că dacă voi cere ceva cuviincios de la părinții comunei, voi fi trecut cu viderea, de cătră cei ai mei. Ved ca acum nimic nu se ține în seamă. Dică totuși, Doamne forește de mai rău !!!

Th. C.

Listă de sãniile deșerte ce s'au dat din ținutul Fãlcuului, în trebuința armatei rusești, cu platã din Visterie cãte 4 lei de sanie cu doi boi, în Martie 1832.

5 sãni satul Bãrboșii, 6 Pãlăștii, 14 Sãrãțanii, 7 Stoeșăștii, 6 Banca, 6 Pãhneștii, 10 Tãmășãni, 8 Spinenii, 9 Gușășții, 4 Davideștii, 4 Șchiopenii, 4 Ivãneștii, 6 Rãdiul, 17 Brãdiceștii, 5 Plochii, 9 Tãlhãreștii, 9 Bãsăștii, 12 Ghermãneștii, 5 Bãrlãleștii, 15 Crețăștii, 4 Boțăștii, 4 Viltoteștii, 5 Dolheștii, 10 Podolenii, 4 Ghermãneștii, 5 Roșiorii, 9 Dolhenii, 5 Vãlenii, 28 Buneștii, 10 Curtenii, 4 Rãșăștii, 8 Pogoneștii, peste tot 257.

Acte și notiții relative la cultul catolic.

Biserica Catolică

și

Guvernamentul Român.

Nici o cestiune poate nu e mai demnă de a atrage atențiunea publicului și a Guvernamentului Român, precum este cea a amestecului ce unele guverne străine, sub diferite cuvinte, și permiteau șiși permită încă, în afacerile religioase ale locuitorilor români de religea Catolică. D. Mihail Cogălniceanu fiind Ministru la Departamentul Cultelor, au fost început în anul 1860, a se ocupa cu această delicată afacere. La aceasta ocaziune D. V. A. Urechiă a strâns de pe unde s'au găsit indicările și documintele relative, spre a le avea, ca materiale, la negoțiarele deschise, atunci prin agentul Român și ambasadorele Frances de la Constantino-pole, pe lângă St. Papa de la Roma. Credem a nu fi de prisos o estragere suscintă de in datele, indicările și documintele adunate în 1860, și de în care o parte se află decopiate și la dosariul format pentru cestiune, la Ministeriul de Culte și Instrucțiune publică.

Mai întâi de toate vom spicui în un

memoriale ce se păstrează de un venerabil părinte al Bisericii Catolice din Iași, căruia, profităm de ocaziune, spre a'i exprima recunoștința noastră, pentru ajutorurile istorice de mare preț ce ne a procurat.

a) *FUNDAREA CATOLICISMULUI IN DACIA.**)
Asupra acestui punct Memorialul dice :

Se ține de lucru sigur că ordinul minorilor S. *Franciscă* 1) încă de la prima sa instituțiune a penetrat în Dacia spre a răspândi SS. Evangeliu, urmând Bullei lui Grigoriu IX *cum qui recipit* data in 24 Iuniu 1235. Aceasta apare apoi mai clar din Bulla : „Iustis suplicium“ a lui Martin V. din trei Iuliu 1421.

Ludovic I. domnind în Ungaria, Urbanu V. Mare pontifice, cu Bulla : „nobilis Vir“ de in 24 August 1370 îndreptată către Lascu Voivodu din Moldavia, înființă un episcopat de ritul latin în cetatea Siretul (în biserica Dominicanilor), sub a

---

1) Aceasta se confirmă și de *Charles de Iopécourt gentilhomme Lorrain* in *Histoire sommaire des choses plus mémorables advenues aux derniers troubles de Moldavie 1620 Paris*. El arată că Moldovenii sunt toleranți : „ceux de la religion grecque ne sont aucunement contraires et n'empêchent l'exercice de la religion catholique en Moldavie, veu même qu'en la cité de Codnard il y a un évêque et des religieux de l'ordre Saint François, qui administrent les sacrements au défaut d'autres pasteurs.“

*) In almanahul clerului pe anul 1868 vom reproduce toate documintele din Benkò și alți autori, cum și o sumă de altele, cu totul inedite, culese de noi în Italia, Spania etc V. A. U.

căria jurisdicțiune puse două treimi din Dacia, adică Moldova și Valahia, și espedui acolo pre primul păstore Părintele M-re Andrea Vasilo *Iaslostrzembice* de la Cracovia, din ordinul Minorilor Convli, confesore reginei lui Ludovic I. al Ungariei, la anul 1370. 1)

Si tiene per cosa sicura che l'ordine de'minori di S. Francisco sino dalla sua prima istituzione penestrasse nella Dacia a spargervi il S. Evangelo mediante la Bolla di Gregorio IX „Cumqui recipit“ data li 24 giug, 1235. Cio poi piu chiarane apparisce dalla Bolla : „Iustis Suplicium“ di Martino V dei 3 Luglio 1421.

Sotto gli auspicii di Ludovico re di Ungheria, Urbano V. Sommo Pontefice con la Bolla : „Nobilis virdei“ 24 Agosto 1370 diretta a Lazco Vojvoda di Moldavia eresse un Vescovado di rito Latino nella cita Serethe : (nella Chiesa dei Dominicani), alla cui giurisdizione sotto-pose due terzi della Dacia, cioè la Moldavia, e la Valachia, e vi spedi primo Pastore il Pre M-ro Andrea Vasilo *Iaslostrzembice*, di cracovia dell'ordine de'minori Convli, confesore della Regina consorte del sopra lodato Re Ludovico nell'anno 1370.“ 1)

b). REȘEDINȚELE EPISCOPALE

Din Memorialul de care ne ocupăm, apare că cea întâie Episcopie Catolică fu la Siret. Dar „questa città di Seret fu „poco dopo distruta delle guerre, ed in „essa nel 1378, li 2 frati minori Biaggio „et Marco, acquistarono la palma del „Martirio, come si legge nella storia dell' „ordine serafico.“ 2).

După sfărîmarea cetății Siretului, Bonifaciu IX la 1400 transferă, ȕice „Memorialul“ scaunul episcopesc la Bacău după stăruința lui Alecsandru cel Bun, și a Margaretei Catolice, fica principelui de Transilvania.

„Memorialul“ ȕice apoi că episcopatul Sereto-Bacoviense remase vacant mai aproape un seclu, din cauza contî-nuelor resboaie cu Turcii, Tatarii, Ungurii și Leșii (resto inde vacante questa sede chiamata Sereto-Bacoviense, per un secolo in circa, cioè nel secolo 16). In aceasta se pare a fi ôre care contra-ȕicere cu

1) Cronicarul N. Costin, la capitolul domniei lui Despot Vodă, ȕice însă că din timpul aelui Domn, carele zidi biserica papistașilor la Cotnari, „de atuncea sunt aicea în țară la noi, Ezoviți și alți popi de ai bisericei Apusului Papistași“ Letop. Tom. I. apendice X pag. 67.

2) Această cetate a Siretului, fu sfărmată puțin după aceia de resbele, și în ea la 1378, ambii frați Minori Biaggio și Marcu, primiră cununa Martirilor, cum se citește în Istoria ordinului serafic.

cele ce se citesc în cronicile țerei și în cele leșești, cât și în istoria lui Despota Vodă de Gratiani; căci aceste, tocmai din contra, susțin că nici odată nu s'a desvilit mai mult catolicismul în țară' ca prin secul 15—16.

Memorialul susține apoi că: „Clemente VIII în anul 1603, provedu cu pastore scaunul Episcopale, în persoana Monseiniorului „*Bernardino Quirini Francescano osservante*“ care fu uccis barbaramente de cătră Tartari. Sniatinul, în Bucovina, la 1789, ar fi fost otărîtă, în ultimu, de reședința episcopului de Bacău, de către Papa Benedictu XIV.

c) NUMIREA EPISCOPILOR.

„Memorialul“ pretinde că după 1603, după Mons. Bernardino, regii de Polonia numiaŭ Episcopii la scaunul Sireto-Bacoviense, când din Dominicani, când din Minor. Conv. Din documintele ce vom publica curând, se va vedea în ce eróre este „Memorialistul“ și cum chiar decă vre-odată rege de Polonia a numit vre-un episcop în Moldova, sub cuvânt că pe la 1414 Papa Jovani XXII, ar fi supus scaunul la acel de la Liovŭ, totuși nesce

asemenea episcopi, o asemenea amestecare religioasă n'a fost încuviințată de Domniile buni ai țerei. Insuși „Memorialul“ ne confirmă de mai multe ori aceasta. că Principiile, în cestiunile religiei catolice, nu se înțelegeau de cât cu Papa, d'a dreptul. Așia în *pomelnicul* episcopilor și a *prefecților* catolici, coprins în „Memorial“ citim:

a). Ca la 1607, princepele Moldaviei Constantin I Movila, alege episcop Catolic la Bacău pre Girolamo Arscughi, Min. Conv., al XII episcop la acel scaun.

b). Că la 1611, Valerian Lubienki Min Conv. numit de regele de Polonia, muri în carceră.

c). Că la 164 . . Iónne Vasile Vodă scrise Papei (nu regelui de Polonia) două scrisori prin care se tînguia contra episcopului de Bacău, că nu reședea în acea polițiă. (Gioviani Basilio Principe di Moldavia scrise al Papa due lettere nelle quali si lagnava che il vescova di Bacov noriscedeva colla).

d). La 1650 Principele Moldaviei intră în cërta fățișă cu Polonia, în privirea dreptului de a numi episcopi catolici, pre care acela cerca a și'lă atribui. (In questo

tempo vi furono discordie în missione; il Re di Polonia etd il Principe di Moldavia si questionavano il diritto di nominare il vescovo di Bacov).

e). In fine încă o dovadă că biserica catolică era sub jurisdicțiunea țerei, este și sprijinul, ce ordinul Minorilor, așezat din vechiū în țară, ceru în mai multe rënduri și dobândi de la principii Români (și nu de la streini, Leși, Unguri...) contra iesuiților cari năvăliseră (sub pretest, dice „Memorialul“, de a da lecțiuni prin case) și reușiră de mai multe ori, a 'i alunga de la biserici, episcopiă etc 1).

EPISCOPII ȘI PREFECȚII.

In lista alipită la „Memorialul“ de Episcopii de Bacău și de Prefecții visitatori etc, ne place a însemna pe următorii :

Ioanne Sartorius, sub carele la 1400

1) „Nel 1644 l'arcivescovo de Marcianopoli Visit. Apostolico „di Moldavia chiamó colà un certo P. Paolo Bek gesuita-Ungaro, „ut ecclesiastica munia et concionis ad populum exerceat, et „quod praecipuum est ut scholas statim errigeret. . . . Ne'l anno „seguente i Gesuiti cacciarono i Conventuali della lora casa e „chiesa pero la S. Congregazione dietro Favorevole Relazione Del „Principe, ordino che ci fosse restituito tutto. Così nel 1646 ri- „entrammo in possesso. Nel 1653 tutto resto incendiato dai „Tartari. Per alcuni disturbi nati fra il populo, per la rifabri- „cazione, i nostri si ritirarono: i gesuiti entrarano, subito con „molte e belle promesse; le quali non mantenute, fecero che nel „1678 rientrammo noi *chemati Dal Principe e Populo. . . . etc.*

urma stremutarea la Bacău de la Siret a scaunului episcopale; *Bonaventure Bercardi* ales la 1815 de Piu al VII, mort în Iași în 1818, ultimul Episcop de Bacău.

Vito Pilluzzi, Minor. Conv. la 1679, și apoi la 1683, acest Prefect tipări la Roma în 1677, cea întâie carte română cu litere latine, tipărită de străini, sub titlu: „Catechismo Crijtinesco.“ 2)

În fine vom cita pe Padre Manzi la 20 ap. 1744, carele primind ordine de la Roma de a întrebui în Moldova Călugări Unguri (aceasta fiind în interesul Austriei dobândit) demnul prelate neci nu respunse.

DECRETE DE LA S. CONGREGAȚIUNE ÎN PRIVIREA Bisericeii CATOLICE DIN ȚARA NOASTRĂ.

Lăsând de a publica importantele decrete ce posedăm, relative la ceremoniile, dogmele, etc, religioase ale Bisericeii Catolice din țară, reproducem de astă-dată următoarea notiță asupra unuia, coprinsă în „Memorial“ și prin esacta căruia aplicare, s'ar putea în curând, și mai sigur aduce încetarea maghiarisării necurmate a atâtor sate prin preoți Unguri, negrăitori de altă limbă, de cât acea maghiară. Eacă notița.

2) Această carte posedă și titlul următor: *Dottrina Christiana tradotta in lingua Valaha dal Padre Vito Pilutio*. În Roma nella stampa della Sacra Congregazione de Propag. Fide 1677.

Decrete circa le lingue.

S. Congr. 21 Marti 1774. Facto Verbo cum Ss-amo D-no Clemente XIV, decrevit ut quilibet Missionarius post sex menses ab adventu in missionem subeat linguae necessariae examen, et si imperitus repertus, neque spes sit, expellatus. — Unde eadem Cong. d. 26 Ianuar 1778 voluit ut nemo post finitum tempus missionarior, privilegia Consequi valeat, nisi prius accurato examini se subiciat atque idoneus deprehendatur, unde appareat vere Ministerium sum sicuti decet, implevisse etc.

Reproduse din Almanacul Cultelor pe 1868. Bucuresci pag. 117—119. Th. C.

Vinderea unei pivniți în Cotnariu.

Adică eu Varlaam biv Egumen, și Rafail Egumen, și cu tot soborul de la Sfinta mănăstire Dragomirna, scriem și mărturisim în iastă scrisoare a noastră, cum am vîndut o pivniță lui Frîncului din Cotnari. Această pivniță au fost cum-părat'o Krimca ce au fost Mitropolit. Pintru acest lucru, nime se n'aibă al învălui întru nemica.

Aceasta scriem, ca să se știe. . . .

(L. P.)

Pecetea Sft. Bisericii Dragomirna.

Acest act ni l'a împărțășit Dl. Iosepescu, ca păstrându-se în familia sa. Mitropolitul Anastasie II Krimca au fost pe la 1620. El este fundatorul monastirei Dragomirna. Data acestui zăpis este cuprinsă cu pecetea. www.dacoromanica.ro Th. C.

Zapis din Dracseni.

Adeca Ion Carapotona, Șoltuzul cu 12 prîgari, și preotul Ștefan cel domnesc și Maftעיū Roșca și Necula cupet, și Dinga de târgu de Brlad, și mulți oameni buni și bătrîni, și Maxim de Călimănești și Dumitru de acole, și Zahariuțul Diacu de Micești scriem și mărturisim cum aū venit înaintea noastră Dochiea, fata lui Ursu Pitarul ce aū fost, și ficiorii ei Balan și Ștefan, și Moglâdea, și cu surorile lor din sat din Rădești, de bună voia lor, de nimeni chemați, nici nevoiți, ș-au vîndut ei toată partea lor cāt au avut ei de la sat de la Dracseni, din jumătate de sat, a patra parte, moșie direaptă cu tot venitul, cu loc de fânaț, și cu loc de prisacă, și cu loc de țarină, și cu loc de moară întră apa Studenețului, și acea ocina și moșie a lor direaptă, ei o aū vîndut lui Apostol negușitorul de Brlad, și ficiorului seu Constantin, pentru 12 galbeni de aur, ca să le hie lor, moșie nevinovată în veaci. Decî noi vîdînd de bună voia lor toc-mală bună întru ei, și plată deplin, noi încă le-am făcut lor această marturie de la noi, ca să hie de credință până ce-și va face și direase domnește, și pentru

credință s au pus și pecetea orașului în
tr'această mărturie, i in das neumișaiud. —
Veleat 7141 (1632) Measați Noembre 20.
(Locul pecetei tîrgului)

Acest document binișor conservat, împreună cu pecetea, în original, se afla în proprietatea mea. Din dosul acestui act este scris : o marturie ce da Dochiea, cu ficiorii ei, fata pitarului din Radești, lui Apostol.

Th. C.

○ mărturie din Dracseni.

Io. Carapotona, Șoltuzul cu 12 prî-
gari de trăg de Brlad, și cu preutul Ștefan
de la besereca domnească, și Mafteiū
Roșca și cu toți bătrînii trăgului, și Maxim
paharnic de Calimănești, și Dumitru pitar
tij otam, și Zaharia Diac den Micești,
scriem și mărturisim cu sufletele noastre,
cum au venitu înaintea noastră Mihăilă
ginerele Cimbalei și cu fămeea sa Oprina,
fata Stancăi Cimbăloaei, de sat de Gră-
dești, și cu ficiorii lor, de nimene îmbiați,
nici împresurați, ce de a lor bună voe,
ș-au vîndut a lor direaptă ocină și moșie,
ce aũ avut ei la sat la Dracseni, însă
cumpărătură de la mătușea lor Dochiea,
sora Stancăi Cimbăloaei, din jumătate de
sat, a patra parte, cu tot venitul, și din
câmpu, și din pădure, cu vad de moară,

și cu loc de prisacă, și o aŭ vîndut frătelui seu Apostol, cumnatul fămeei sale Oprinei, și ficiorului seu Constantin, dreptu șaisprezece galbeni buni. Decî s'au sculat Apostol și cu fiul seŭ Constantin, de au dat acei șaisprezece galbeni bani gata, ce mai sus scriu, îtru mînule frăține-seu Mihăilă, și a cumnată-sa Oprinei, dinaintea noastră a tuturor. Dreptu aceia noi vîdîndu cu ochii noștrii a lor bună tocmală și deplină plată, noi încă ne-am sculat și le-am făcut lor zăpis și mărturie de la noi, ca să le hie lor ocină, și moșie în veaci cu tot venitul, până candu'ș va face el ispisoc domnesc. Iar altu nime să nu se mai amestece nici dănăoară în veaci. Și mai pre mare credință și mărturie, noi am pus pecetea orașului, și ale noastre pre acesta zăpis, și mărturie să se știe.

Pis u Brladu, veleat 7141 (1632) Measăți Dechembre 25.

(Locul pecetei târgulu).

(O pecete
mică.)

Actul acesta binișor conservat, împreună cu pecetea, în original, se află în proprietatea mea. Th. C.

IZVOD DE AVERE.

Copie asemenea scoasă, de pe un catastih învêlit cu saltian roșu, ce s'au găsit la dumnealui Iordaki Cantacuzino Pașcanul biv vel Visternic, iscălit de răposății boeri: Toma Cantacuzino, vel Vornic, i Iordake Cantacuzino, vel Visternic, frați, și de Toderășc biv Postelnic, ful visternicului Iordake și nepot de frate vornicului Tomei, care copie s'au scos în vremea domniei prea Înălțatului Domn, Măria sa Mihail Constantin Sufu Voevod, întru întâia domnie a Măriei sale aicea la Moldova, în anul dintîiă a domniei Măriei sale. La cursul anilor de la Hristos 1793 Iunie 28. S'au scris în orașul Iași.

Jacob Mitropolit Moldovei.

Întru numele tatălui și al fiului și al duhului sfînt.

Am căsătorit și noi, pre fiul nostru Toderășcu, velet 7166 (1658) Februarie 11.

Deci într'acesta catastiv, am scris și i-am ales, ce i am dat partea lui, partea mâne-sa, ce au fost tot, și deosebi de la noi iar i-am făcut parte din câte am avut din tot: mai bună parte de cât altor cuconi mai mici. Deci de acum înainte întru toată viața noastră, sau după viața noastră, la nimică să nu mai aibă amestec, nice la moșii, nice la nimică, nici o treabă să n'aibă, pentru căci așa s'au poftit și el ca să'i facem parte pînă sunt viu. Deci eu am făcut, și am ales, și am făcut și *Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, Toderășc biv Postelnic.*

catastiv scris într'acesta chip, de ce am cheltuit toate, măcar să trimiță Dumnezeu să putem griji și pre ceștia cuconi, cum am grijit pre dânsul. Intîiu vom începe de la logodnă, ce s'au cheltuit, 100 lei, un șahmarand când au adus fetei la logodnă.

(Și sfârșinduse fața foei în catastih sunt iscăliți așa cum și la toate celelalte foi înainte, asemenea.

Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, Toderușe biv Postelnic.)

46 de lei, 20 ughi de aur, ce s'au aruncat în talger la fată.

286 de lei, am triimes de am adus de la Țarigrad năfrămi, și de alte câteva, ce trebuie la nuntă.

50 de lei, pe alte năfrămi ce am cumpărat de la Eși, că nu ni-au ajuns de la Țarigrad.

65 de lei, pe tulpane de nemeteț, fără cât am dat din casă, ce am avut mai de mult.

53 de lei, pe patru rîși ce s'au închinat colaci.

78 de lei, pe 6 covoare algimești, tij ce s'au închinat.

186 de lei, pe 22 coți de urșinic cu

Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, Toderușe biv Postelnic.)

fir, ce s'au închinat la Voda și Doamnei.

85 de lei, un șahmarand s'au dat Doamnei adouazi.

163 l. 11 coți urșinic cu fir, și 11 de diba bună, s'au făcut fetei sucnă și tâmbariu.

125 l. pe o blană și jumătate patcele de sobol, la tâmbariu.

62 l. 12 coți de tabia și 1 covor când s'au dus la socrul seu, de cale primare.

50 l. 3 aclazuri a doi stolnici și unui comis.

30 l. 11 coți adămască și bani, ce s'au dat muerei, ce au venit.

1050 l. bani gata ce s'au cheltuit pe trebile nunteii.

Fac două miî patru sute două zeci și trei lei. care fac 1454 ughi.

(Până aicea am scris toate cheltuelile ce am făcut la nunta lui, fără alte haine bune ce i-am făcut lui.

De aicea încoace vom scrie ce i-am dat lui:)

Un lanțuv de aur, de 270 de dramuri ce l'au lucrat Haldău.

Un lanțuv de aur de 145 de dramuri ce l'au lucrat Handoaca.

Una păreche de brațări cu mărgăritar și cu rubin și cu izmărand.

Un left prisne de izmărand cumpărat drept 300 de taleri.

Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, Toderășc biv Postelnic.

Un left nemțesc tij.

Un inel de adămant drept 120 ughi.

Un inel tij adămant.

Un inel cu 6 diamanturi și cu rubinuri.

Un inel de samfir bun, ce i-am dat
la logodnă.

Un inel de samfir albu.

Un zîchir cu rubinuri.

300 l. bani gata săși facă o cucimă.

5 ughi câte de 10.

50 ughi câte de 2.

1000 ughi de aur bani gata.

600 lei bani de argint.

460 l. bani ce i-aŭ dat Sturza de
pre pâine.

Fac și aicea bani gata galbeni 3687,
de lei, fără cucimă, și fără odoară.

Alte odoară ce au fost de a mâne-sa,
și i le-am dat toate.

O păreche de sergi (cercei) de sam-
fir bune.

O păreche de sergi câte un grăunțu
de mărgăritar și cu rubin scump.

Una păreche de brățeri de aur.

O cunună de mărgăritar cu rubinuri
și cu izmărand.

Un inel de rubine scumpi.

Două inele de samfir.

Un inel de samfir albu.

Un inel de cristal.

Un lănțujel de aur, tij 30 ughi, iar de la în măsa.

50 ughi câte de 2, o salbă tij de la în măsa.

Așijderea și din argint ce am avut iar i-am dat. Vrutu-i-am da și mai mult, ce au perit tot.

O năstrapă mare. O năstrapă mai mică. Doua coboace poleite. Patru cupi. Două cupi piulița. Una solniță. Două scăfârlii mari. Una scăfârlic mijlocie. O scăfârlic de vinars. 24 de linguri fac 720 de dramuri. 3 linguri de toc la brîu. Două tocure de tipsii de cositor. Una păreche perini de urșinic. 6 covoare agimești. 4 covoare mai proaste. 2 scoarțe.

Așternut bun cu perini cu de toate. Un ogheal de sarasir albu. 12 tingiri cu capace și brăcăci. Una medelniță (lighean) înaltă cu ibric. Una medelniță tij de cele scunde. Una tava. — De alte povijii de toate, cum trebuie la casă, de toate i-am dat.

Așijderea din ocine ce i-am dat eu din cumpărăturile mele : jumătate de Șerbești cumpărătură, drept 250 ughi, și i-am

Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, Toderăș biv Postelnic

făcut curți de piatră, și pivniți și beciuri, tot pre cheltueala me.

Bez jumătate de sat de Șerbești, ci este de pe mumă-sa, fata lui Bocioac, care se arată înainte la (fila 12-a.) Cotojenii întregi. Broștenii întregi. Pe Cotujeni și pe Broșteni, am dat 409 ughi.

Plopeștii jumătate 160 ughi, s'au dat Kandakiei, fără alți bani ce s-au întors Șoldăneștilor, pre a treia parte de Țârțești și Hăleșteul facut de mine. Cărbuneștii întregi, luați drept 200 ughi

A patra parte de Vătămanii, drept 51 ughi luați. Vadul cel de moara de la Căcăceni sa hie a lui, și cea vré sa facă într'apă; iar cu hotarul sa n'aibă treabă. Două părți din Ungurași, fără a 3-a parte nu'i întreg, 180 ughi. Două părți din Vârtopeni, fără a 3 a parte nu'i întreg, 140 ughi luați. Bălțateștii întregi, ce i-am răscumpărat de la Șoldan, și de la frații lui, pentru zestrea ce au dat moșii lui Toderășc, și am întors eu banii, că nu vrea să'i facă parte de ocine. Jumătate de Tribiseuți așijderea la Hotin. Pentru acestea Bălțateștii și Tribiseuții, și a 3-a parte de Țârțești am dat lui Șoldan, și fraților lui, 530 ughi. Țibucanii foarte puținel nu-i în-

Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, Toderășc biv Postelnic.

treg, drept 370 ughi. Potlogeniî întregi fără 36 pamânturi, a lui Jitie, drept 350 ughi. Jumătate de Verşeni la Suceava, 450 ughi. Jumătate de sat de Corlacău, la Hotin, fără jumătate ce este de la în măsă, cumpărat drept 240 ughi. Leşeutiî întregi lângă Hlinaia, cumpăraţi drept 120 ughi. Jumătate de Răsteu, fără jumătate ce-i de la în măsă. Pe aceasta jumătate de sat de Răsteu, am dat lui Buhuş mai satul tot Pelefiucii, ce mi-au fost cumpăratura, drept 170 ughi. Trifăuţiî şi Cosaciucii la Soroca, ce-i am cumpărat de la Mălăiu, drept 220 ughi. Jumătate de Căcărăzeni, şi jumătate de Bărboşi, şi mai bine de jumătate de Cucuteni, şi puţin nu-i a 3 a parte de Coţeşti, pre acestea pre toate, am dat 380 ughi. A patra parte de Dimideni, ce am cumpărat de la Liciul şi de la Pisoschie, drept 90 ughi. Jumătate de Bogdăneşti, lângă Năvărneţ, şi o bucată de Huhurez, cumpărate drept 118 ughi. Buzoviţa întreagă, ce am cumpărat de la Bucioc drept 200 ughi. 12 fălci de vie la Cotnar, în Piscop, cu crămă şi cu şură, şi cu teascu, şi pivniţă de piatră,

Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, Toderaşc biv Postelnic.

drept 780 ughi. 4 fălci de vie la Iași la Copou, drept 150 ughi.

Fac 5558 ughi, satele și viile.

Fac peste tot cu cheltueala nuntii 7000 ughi, bez odoară.

Așijderea ocinile ce's de pre în măsa.

Trei părți din tot satul Horodniceni la ținutul Sucevei. Jumătate de sat de Șerbești, la Neamțu, fără jumătate de la mine, după cum se arată înapoi la fila 9-a. Jumătate de Tribiseuți la Hotin, fără jumătate de la mine. Ilinaia întreagă, iar la Hotin. Jumătate de Mândăcauți, iar la Hotin. Jumătate de Carlacău iar la Hotin, fără jumătate ce-i de la mine; jumătate de Răsten tij fără jumătate ce-i de la mine. Satul Cucuenii întreg, la Soroca. Mărculeștii întregi, tij la Soroca. Prideanii întregi, tij la Soroca. Ploscărenii întregi la Eși. Navărneții întregi la Eși. 45 de sălașe de țigani; de va trebui lui Mălaiu, să se împartă în două acei țigani.

Așijderea din burate ce i-am dat de la mine.

40 de epe cu mânzi, 2 armăsari pătrari. 8 cai străjnici, 7 epe străjnice, 30 mânzi cu mânze, o eapă de duvalmu.

Fac 81 de vite cu mici, cu mari.

Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, Toderașe biv Postelnic.

Oi ce s'au dat.

3 țapi mari, 20 areți, 80 de berbeci *)
300 de oi cu miei. 300 de miei, cu miele
cârlani.

Fac 703 vite, cu mici cu mari.

Bivolii ce i s'au dat.

8 bivolițe, un buhaiu, 2 bivoli.

Vaci ce i-am dat.

43 vaci cu viței, cu 13 ot Șerbești,
2 buhai cu unul tij ot Șerbești, 20 boi,
16 la Șerbești și 4 la Coțești, 4 bouleni
înterți, 3 văcuțe înterție, 40 viței cu
vițele, 20 boi patrari, tij i s'au dat.

Fac 132 cu mici cu mari.

500 de matce, 70 de scroafe fătătoa-
re, 80 mascuri mari.

Fac toți banii gata și cu cheltueala
nuntei, și fără odoare, și fără bucate, și
fără banii cucimei, 9212 ughi. Deci a-
ceste toate le-am dat, și le-am dat, și le-am

(*) Relativ la aceste doua cuvinte: areți și berbeci, nepotul
I. M. Kodrescu îmi împărtășește următoarea notiță:

„**Arete**, lat. aries-tis-te, mas ovium, germ. Schafbock (adecã
„buhaiu de oi), it. maschio delle pecore, fr. mâle de la brebis;
„qui integer est, et tenetur ad generandam sobolem.

„**Berbeci**, lat. Vervex cis-ce, it. castrato, fr. châtre (adecã
„berbeci întors, batut sau scobit), pol. szkopt, germ. schops; cui
inversi vel adempti sunt testiculi, et ideo vervex dicitur (Varro).“

Din învechime se numia *arete*, acel ce servia spre plodirea
oilor, și *berbeci*, aretele care servia la bucătăriile orientale, spre
a pregăti bucatele cele mai alese. Așa aice vedem că 20 de areți
sunt meniți pentru turme, iar 80 de berbeci pentru mâncări. Se
vede că din învechime se întrebua cuvintele *areti* și *berbeci*.
Astăzi este în uz numai cuvântul berbeci, servind pentru amândouă
trebile.

Th. C.

VOLUMUL XVI DIN URICAR'U.

C. 14.

așezat; deci de acum înainte cine a strica această tocmală ce am făcut, să hie nerertat de Domnul Dumnezeu, și de mine blestemat, și să hie treclet, și procler, și anaftima, și blestemat de 318 oteți, pentru căci am tocmiț și am așezat aceste toate și cu voia fiului nostru Toderășco, să se știe, și acest zapis s'au așezat acmu, velet 7169 (1661), miseța Maiu 7, și s'au așezat dinaintea dumisale, fratelui Tomei Vornicului.

Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, Toderășc biv Postelnic.

Asemenea este scos suretul acesta de pe catastihul, ci este la mine iscălit de boerii Cantacuzinești, mai sus arătați.

(Iscălit), *Iordache Cantacuzino Visternic.*

Incredințându-ne că este adevărată copia aceasta, scoasă de pe catastihul ce se află la dumnealui Iordache Cantacuzino biv vel Visternic, iscălit de repositii boeri Cantacuzinești, Toma vel Vornic, Iordache vel Visternic, și de Toderășc biv Postelnic, fiul Visternicului Iordache, și nepot de frate vornicului Tomei, s'au a-deverit și cu a noastre iscălituri

1793 Iulie 3.

*N Roset Logofet . . . . vel Vornic. Depasti vel Vornic
. . . vel Vornic . . . . vel Vornic . . . . vel Vornic.*

*De pe cel adevărat catastih, am scris asemenea suretul acesta.
Constandin Ursaki.*

Acest actă matrimonial mi s'au comunicat de nepotul meu
I. M. Kodrescu. Th. C.

MĂRTURIE DE HOTAR.

Intru tot cinstit și al nostru mai mare ca un părinte D-lui Solomon Bărlădeanu, marele Logofet, să fi D-ta sănătos.

Facem știre D-tale, că au venit Ilie Sturza, Stolnicul cel mare, cu cinstită cartea Măriei sale lui Vodă, scriind la noi ca să mergem la sat la Sârcova, să i alegem toate părțile de ocină și de cumpăratură din sat din Sârcova, ce are D-lui despre partea Irimeștilor și altor răzeși ai lor. Deci noi după poronca Măriei sale lui Vodă, și a D-tale, am mers acolo la sat la Sârcova, și am strîns oameni buni, megieși de pin prejur, anume: Simion Răuleț, Dințah Năuț și Zlota din Prepeceni, și Marcu din Bușăuca, și Saule din Cuizăuca, și Maucu din Ulișcani, și Koreschi de acolo și Ștefan de acolo și Popa Aftene ot Pereni și din Horodiște și Vasile Rot din Bușăuca și Hilohi din Sămășcani, și Solomon din Horbenești, și Enășco Boul de acolo, Isaico din Cinișeuț și Ionașc de acolo, și Ioniță de acolo, și alți oameni mulți, buni și bătrîni, megieși și împrejurași, de am mers și am socotit și le-am ales și le-am și stîlpit. Intăi: Am pus un stîlp din sus unde se împreună

hotarul Sămășcanilor și cu a Olișcanilor, și cu a Sârcovei, din capul hotarului de sus, de acolo la vale peste valea Albului în capul unui pârllog despre răsărit, stâlp de piatră; de acolo în jos pe costișă într'alt stâlp de piatră lângă drumul Olișcanilor. peste valea Albului; de acolo în jos la alt stâlp de piatră sub zarea dealului despre răsărit stâlp de piatră; al treilea: De acolo în jos la alt stâlp de piatră; al patrulea; de la acel stâlp la vale pe podiș în muchea dealului deasupra Rezăniei stâlp de piatră; de acolo la vale peste matca Rezăniei, în capul piscului stâlp de piatră; de acolo la deal peste drumul Sămășcanilor ce merge la Sârcova într'un stejar, s'au tăet bour; de acolo la deal în marginea unei poenițe din sus, stâlp de piatră; de acolo peste poeniță în jos, la teișor într'un stâlp de piatră, unde se împreună hotarul Horbeneștilor stâlp de piatră; de acolo la deal într'alt stâlp de piatră a Horbeneștilor unde se împreună hotarul Horbeneștilor și cu a Vâtlubenei dintr'u acel stâlp în sus lângă drumul cel mare, din jos de drum stâlp de piatră; de acolo în sus pe marginea dumbrăvei sub un ciriteiū tăet, stâlp de piatră; de

acolo la vale peste dumbravă în capul Rădiului de sus într'un copaciū mare, s'au taet bour și piatră ; de acolo în valea Rezăniî lângă drum în stîlpul Vătlubenii ; de acolo drept la deal pre buza piscului într'o movilă stîlp de piatră ; de acolo muchea în sus la deal, la niște ulmușori în stîlpul Vătlubenii despre Sămășcani, unde se înfundează Vătlubenii stîlp de piatră ; de acolo în sus muchea dealului printre niște movile, de unde s'au început a se pune stîlpii dintîi, partea Irimiceștilor și cu a răzășilor lor, despre satu Vătlubenei, ce este a Dumisale a lui Ilie Sturza Stolnicul cel mare, și despre hotarul Sârcovei, iarăși ce este a D-sale a Sturzei, Stolnicul cel mare, despre răsărit.

Această parte s'au ales din . . . . Simion de Sămășcani și fraților lor, și a răzășilor lor ; iar D-lui Ilie Sturza Stolnicul cel mare, să ție din stîlpii Irimiceștilor, și a răzășilor lor în jos, locul Sârcovei, până în locul Fișcăreștilor, care sat iarăși este a D-sale, a lui Ilie Sturza, Stolnicul cel mare ; iar din stîlpii Irimiceștilor și a răzășilor lor, din sus despre apus este satul Vătlubeni, iarăși a D-sale a lui Ilie Sturza

Stolnicul cel mare, și să ție până la hotarul Sămășcanilor și până în hotarul Piri-picenilor și de acolo să ții până unde se împreună cu hotarul Vorbeneștilor.

Deci noi, precum am aflat cu acești oameni buni cu dreptul, făcuto-le-am și această mărturie, ca să și facă și derese domnești pre mărturia ce le-am făcut. Și pentru credință am și iscălit, și ei de bună voea lor s'au tocmi, și s'au așezat. Iar carele se va mai scula a scorni aceste pâri, **a darea o sută de boi Domniei.** Ca să se știe. — 7176 (1668) August 8.

(Iscăliți), *Apostolachi biv Părcălab, Usercova, Istrati Beșor, Popa ot Pereni, Marcu, Maucu, Saula, Ilote, Tanase Boul și alții.*

Această mărturie o am reproduc'o după o copie simplă scrisă pe hârtie. Th. C.

ION ANTONIE RUSET VOIEVOD.

Bojio milostieiu gospodară zemli Moldavscōj.

Adecă acesta adevîrat boierinului nostru dumnealui Constandin vitavu de Aprođi, slugindu domniei meale cu mare dreptaate și țării noastre cu bunî credinți, vîdîndu domnia mî slujba lui cea cu dreptaate, milostivitu ne-am dintra noastră osebnikî milî, și l'am miluit domnița mî și l'am dîruit cu o bucatî de pîmînt din lo-

eul târgului nostru Filciiului. carî cu porunca domniei mele s'au ales și s'au stălpit deosîbi pentr cea de acmu înna-
inte, ca să'î fie dumisale de la domnia
mî direaptî ocinî și moșie în vîci, și ju-
pănisî și cuconilor ce le va dîrui dum-
nețcu, și seliștî acestuî loc iaste și să
kiamî Bozia. Iarî hotarul în sîmne să în-
cepe mai jos de gura Vîii viilor despre
rîsîrit (*mai departe urmează hotărnicîtura de la
pagina 216. . . .*) Deci de acmu înna-
inte ca să fie ocinî și moșie și danie și miluire
de la domnia mî, acestuî boiarin ce mai
sus scriem dumnialuî Konstantin vîtavul
de Aprođi, dumisale și jupănisî și cuco-
nilor ce le va dărui Dumnețcu. Iarî după
a noastră viațî și domnie, pre cine va mi-
lui Dumnețcu să fie Domnu în țeara
noastră Moldovei, poftim danî și miluirî
noastră să nu o strice, cum nice noi n'am
stricat daniile altor domni ce au miluit
pre boiarî și pre slugile sale. Iarî cine
să va ispiți a strica și a nu întîri danî
noastră ce am dat și am miluit pre acestu
boiarin, carele mai sus iaste scris, aș'î
blîstîmîm să hie neertat de Domnul și
Măntuitoriul nostru Is. Hs. și de prî cins-
tita și prî curata lui Maikî și pururî fi-

ciórfi Mariî, și de 318 pîrinți svinți ce au fost în sîbor la Nikeia, și la înfricatul și dreptul județ a Domnului nostru Is. Hs., fața cea sfîntî a svinției sale să nu vazî, și petrecerî lui să hie cu întunecatul Iuda și cu proclîtul Aric — i in dasî pe unișaeț pread sim cistî nim listomi nașit.

u Ias vlt. 7184 (1676) Maiü 30.

(Subscr:s cu miua sa) Ion Antonie Voevod.

(L. P. cei mici.)

(Vasilie Ghenca vtori logofet pisal.)

Acest document scris pe hîrtie, are întrebuintat cu prisosință litera slavonă А, pe care noi am pus în locul ei î. Pецetea cea mică este bine conservată.

Т. С.

ION DȘKA BOEVOD.

Божю милостию господарз земли Молдавскон.

ЇДЕКЗ АЪ ВЕНИТ ДНАИИТЪ НМАСТРЪ ШИ ДНАИИТЪ А ЛОР НЩЦИ МВАДВЕНЕЦИ ВЪТАРИ А МАРИ А МАРИ, ШИ А МИЧИ, БОАРИНЪА Н:СТРЪ ДЪМНЪАШИ КВСТАИИИ, ЧЕ АЪ ФОСТЪ КЪМНЕСМАРЕ, ШИ НЪЪ АРЪТАТ ШИ ИСПИСЪК ДЕ ДЛАНІЕ ШИ ДЕ МИЛБИРЕ, ДЕ АА АНТОНИЕ РЪСЕТ ВЪДЪ, ПЪЕ Ш ВЪКАТЪ ДЕ ПЪМЪНТЪ, ДЕ ПЪЕ АЛЪКЪА ТЪРЪГЪАШИ ФЪЛЧНІАШИ, ШИ КЪ АЛЪК ДЕ СЪЛЦЕ, ЧЕ СЪ КІАМЪ БЪЪГІЪ, КЪРЕ АЛЪК ЖСТЕ АЛЕС ШИ СЪЖАПИТ ТОТ ДИИ СЪМНЕ, А СЪМНЕ. ДНТЪИ ХОТАРЪА А СЪМНЕ СЪ ДНЪЖПЕ МАИ ЦЪС ДЕ ГЪРА ВЪНІ ВІАЛЪР ДЕСПРЕ РЪСЪРИТ А КАПЪА ПИСЪАШИ

8нде жсте п8с 8н стзлп8 де пiатрѣ, ши дѣквалѣ дрепт,
 ши де аквалѣ дрепт8 кзтрѣ ап8с љ мѡвилл грѣчii,
 парѣш жсте п8с 8н стзлп8 де пiатрѣ, ши дин мѡвиллѣ,
 тот дрепт8 кзтрѣ ап8с љ кѡстишѣ бѡгатеи 8нде
 парѣ жсте стзлп8 де пiатрѣ, дѣквалѣ љн зарѣа дѣ-
 лѣаши бѡгатеи деспре ап8с жсте стзлп8 де пiатрѣ.
 дечii тѡт дрепт8 спре ап8с песте валѣ копзчанин
 љ костишѣ жсте п8с алѣ стзлп8 де пiатрѣ, ши
 дѣквалѣ љн зарѣа дѣла8аши копзчанин тѡт дрепт8
 кзтрѣ ап8с жсте парѣш алѣ стзлп8 де пiатрѣ, де
 аквалѣ парѣш дрепт8 кзтрѣ ап8с песте валѣ ѡд килѡр,
 ши љн зарѣа дѣла8аши жсте стзлп8 де пiатрѣ, дѣчii
 тот кзтрѣ ап8с песте валѣ л8и д8митр8, ши љн зарѣа
 дѣла8аши взii л8и д8митр8 деспре ап8с љнтр'о мѡвиллѣ
 че жсте љ кѡдѣа взii 8амѣлаши парѣш жсте алѣ стзлп8
 де пiатрѣ, 8нде сѣ љмпред8нѣ хотарѣа тѣргѣа8ii к8 хо-
 тарѣа Холовлѣцѣа8ii ши дек8рѣлѣзиш пзнѣ љ хотарѣа
 сѣтѣа8ii викѡлѣниѡр, че жсте а мѣнѣстиѣи а агапii
 ши де љмѣе пѣрциѣе пзн љн Пр8т, к8 бѣацii де
 пѣще че сѣ кiлѣмѣ бѣацiiѣе де ла вѣдѣа Когеi, ши
 Кѣцѣа8а ши кѣларѣѣе ши тиноасѣе ши гѣрѣѣе кѣте
 синт8 пре хѡтарѣа ачѣстѣѣ лок. Итѣта к8принде хѡ-
 тарѣа предѣм скриѣ љ сѣмнѣ. Дерепт ачѣ ши домнiiѣ
 мѣ дѣкѣ ам взѣ8т ачѣл адеѡжрат испи.ок де далiiѣе
 ши де мил8ирѣ, де ла Итонiiѣе Р8сет вѡдѣк, де ла
 домнiiѣ мѣ љкѣ ам дат, ши ам љтѣрнт бѡжринѣа8ii
 ностр8 че мii сѣс скриѣм, л8и Кѡстѣнтин чѣ8 фѡст
 комiс марѣ, к8 ачѣ бѣкатѣ де пѣмѣнѣт8, ши к8 лѡк
 де сѣацiiѣе ши к8 бѣацii де пѣще, ши к8 тот лѡкѣа,
 дин тѡт винит8 кѣте синт8 мii сѣс љсѣмнѣте ши
 алѣсе ши стзлпите де ла домнiiѣ мѣ, љкѣ ѣам дат
 сѣ фие д8мисѣѣе далiiѣе ши мил8ирѣ ши 8рикѣ ши
 љнтѣритѣрѣ нескимѣлѣт ши некаѣтит ничii ѡдѣнѣѡарѣ

д влчі. Яшиждирѣ ши дѣлѣ а нѣстрѣ вѣцѣ ши дѣмнѣ, пре чине ва алѣце дѣмнѣзѣ сѣ фѣ дѣмнѣ церли нѣстрѣ Младовен, вр дин квквннн нѣщри, ор динтраатѣ семенце: пофтим сѣ нѣ стриче дланѣ ши дѣтаритѣра нѣстрѣ. Ир чине сѣ ва испити а о стрика сѣ фѣ не ертат дѣ дѣмнѣл нѣстрѣ Іс. Хс. ши дѣ прѣ кврѣта ши чинстита Мѣкѣ свинци сале Марѣ, ши дѣ вѣ вѣрхвнннчѣ апостѣлѣ, ши дѣ патрѣ свинци Евлигеанци ши дѣ тнѣ штеці нѣже вѣ Никѣ, ши дѣ тоці свинци, ши сѣ анѣк парте кв іѣда, ши кв прокѣжѣлѣ Ярѣ. ннн дѣсѣне шмѣшаѣт прѣѣ сим истиннѣм гнѣ вами.

Пис 8 Іѣсѣх вѣтѣ 7189 (1681) Іѣнѣ 14 зиле.

(Сѣвскрѣ) Ноѣ дѣкѣ Воѣвѣд.

(Л. П.).

Індроннцѣ.

Originalul acestui document este scris pe hîrtie; pecetea este bine încrustată, în cît se poate bine citi toată inscripțiunea ei.— Tot în această cuprindere se află și hrisovul lui Coustantin Duca Voda din leatul 7203 (1694) Noemvrie 28 zile, cu oare-care mici variante; el este scris tot pe hîrtie, cu iscalitura domniască și cu pecetea cea mare, de Vasilie Neagul. *Th. C.*

NOI CONSTANTIN DUCA VOEVOD

Bojio Milostio Gospodar Zemli Moldavs'oi.

Datam cartea domnicî meale boerifului nostru dumisale lui Constantin, ce au fost Paharnic mare, ca să fie volnic, cu cartea domniei meale, a-și ține și a-și opri a sale drepte ocini și moșii ce are bălți de la Prut de la ținutul Fălciului anume . . . . . despre toți oamenii carii ar merge să vîneđe, sau

să dică că au ei treabă acolo întru'acele bălți, nemărui nimenea să nu'l supere.

Ver călugări de ar hi, sau boeri sau târgoveți de Fălciu. sau cine ar hi, despre toți să se apere, precum îi scriu drescele ce ne au arătat, și să aibă a lua și de a zăcea, după obiceiū. Și nici să nu cuteze a sta în protiva cărții domniei mele. Iar cine va fi având a răspunde ceva, să vie de față la Divan să'și întreabe și drese să'și aducă. Aceasta scriem. Și altele cum scriu în ispisocul de întăritură, tot anume și gârlele carile esū din bălțile acestui hotar, încă să aibă a stăpâni.

u Ias 'et 7209 (1701) Iunie 4.

(Subscris cu mâna sa)

Ion Constantin Duca Voevod.

(L. P. mic)

_____

Această carte domniască este scrisă pe o bucată de coală de hârtie.

Th. C.

NOI MIHAI RACOVITZĂ VOEVOD.

Bojio Milostio Gospodar Zemli Moldavscoi.

Scriem domnia mea la Ionașcu Tutovan, și la Vasilie Ticodin, și la Vasilie Țiganaș, și la Gheorghe a Dancăi, și la

Bucia cel bătrîn, și la toți orășenii de tîrgu de Fălciu.—Cătră aceasta ve facem știre pentru multă pîră și gîlceavă ce aū avut D-lui Constantin Paharnicul cu călugării din Solca, pentru bălțile din Luciul, de care lucru (. . . .) acmu domnia mea am socotit și am triimis pe boierul nostru pre (. . . . .) ca să vie acolo împreună cu d-lui Constantin Paharnicul, și cu călugării de Solca.—Deci să vă sculați și voi cu toții din preună, și să mergeți acolo la acele bălți, și precum veți ști voi cu sufletele voastre, și cu frica lui Dumnezeu, așa să spuneți și să arătați ca să se stîlpască, pentru ca să se știe locul dumisale Paharnicului, ales despre călugări. Aceasta scriem.

u Ias let 7213 (1704) Noemvrie 10.

(L. P.)

Originalul acestei cărți domnești, este scris pe hîrtie.
Th. C.

NOI MIHAI RACOVITĂ VOEVOĐ.

Bojio Milostio Gospodar Zemli Moldavscoi.

Scriem domnia mea la credincios boiarul nostru dumnealui Dabija biv veI Paharnic.—Facem știre dumitale dacă vei vede cartea domniei mele, iară dumneta

să te scoli și să mergi la Fălciu, unde sînt niște bălți a dumitale Ilincăi Păharnicesei răposatului Constantin Paharnicul, care bălți se hotărăsc cu niște bălți a sfintei mănăstiri Solcăi, care baltă este dată de răposatul Ștefan Tomșa Vodă, și mergînd dumneata acolo să aduni oameni bătrâni de loc de acolo, cari vor fi știind pe unde au fost umblînd acea baltă călugărească, când au dat'o Tomșa Vodă acei sfinte monastiri, și foarte cu mare dreptate și cu frica lui Dumnezeu, și precum or mărturisi oameni buni, dumneata să hotărăști și să bați stâlpi din semne în semne. să se știe cari pe unde au ț'nut, să nu mai fie pricina între dînșii. și precum vei alege dumneata, să faci și o scrisoare de la mîna dumitale ca să aibă știre.

Aceasta scriem dumitale.

U Ias let 7216 (1707) Decemvre 1.

(L. P. mari)

Vel Logofăt.

Aceasta carte domneasca este scrisă pe hartio mica.

Th. C.

DIMITRIE KANTIMIR VOEVOD.

Bojio Milosti Gospodar Zemle Moldavscoi.

Scriem la boiarii noștrii, la Adam Luca Păharnicul și la Alexandru Căpi-

tanul de Fălciu, facem știre dacă veți
videa cartea noastră, iară Dumnevoastră
să vă sculați, și să mergeți la bălțile de
la Luciul ce sînt la ținutul . . . și să
strîngeți oameni din sus, și din jos, și să
hotărîți bălțile de la Luciul ce vor hi,
dirîpte a păhărnicesei lui Constantin des-
pre bălțile călugărilor de Solca, căci aciale
bălți sînt de danie lui Constantin pahar-
nicul, de la răposatul Antonie Vodă, și
avînd gîlceavă cu călugării de Solca, s'au
făcut și carte de afurisănie asupra acelora
ce vor ști drept cum au îmblat hotarul
și bălțile de la Luciul, și noi marturisim.
Pentru aceia să căutați, sa hotărîți băl-
țile păhărniceasăi, despre bălțile călugă-
rilor de Solca, pe cum veți afla cu di-
reptate, și să le și stîlpiți prin prejur, și
hotarul la cîmpu, și precum veți alege
și veți stîlpi, să faceți și o mărturie de
la Dumnevoastră, și de la alți oameni
buni, ce să vor tîmpla la hotărît. Ca să
aveți știre.

u Iasi let 7219 (1711) Ghenarie 9.
(L. P. mari).

Vel Logofet, *uciti*.

Originalul acestei cărți domnești, este scris pe hîrtie mică.
Th. C.

HOTĂRÎRE DE JUDECATĂ

Facem știre cu această carte de judecată, că înaintea Divanului măriei Sale domnului stăpânul nostru, Constandin Nicolaie Voevoda, fiind și noi de față, au venită Ieromonah Gherman Egumenul și cu tot săborul de la sfînta monastire Moldovița, și s'aũ jăluit că au urice pe un ezer la Prut, anume ezerul Blișteățul arătând și trei urice, unul din văleat 6955 (1447) de la răpăosatul batrănu Ștefan Vodă, altul iarășî de la Ștefan Vodă din veleat 6981 (1473) și al treilea uric de la Petru Vodă din veleat . . . pe satul Vama, ce iaste în gura Moldoviței, și pe alte moșii din ținutul Kigheciului și de pe la alte ținuturi, și într'acele urice scriu și la Prut un ezăr anume Blișteățul, însă în uricul cel mai vechiũ din veleat 6955 (1447) scrie Blișteățul cu alte ale sale gârle, iar în alt uric din veleat 6981 (1473) scrie Blișteățul și cu Blișteățul cel mic, și cu ezerele cele mici, și din sus de ezerul Blișteățul alt ezăr anume Budoel și cu alt ezăr Secreiul și cu o gârlă ce iaste în unghiul Prutului și cade în ezăr, și cu altă gârlă ce se

numește gârla Bulhacova și altă gâră ce esă din ezăr și merge în gios până la pod. Cu care urice cercând ei acmuca să stăpânească, mai în trecute zile, astă vară, au fost luat și carte domnească dată lor de volnicie, să cerce acele bălți, și pentru venitul ce ar fi din bălți și trimițând ei cu cartea cea domnească pe un Isaiia călugăr a lor cum au mers călugărul acela la Falciū, sau și apucat fără de nici o socoteală ca să stăpânească ezărul Luciul, carele iaste a monastirei Solcăi, și înca și alte bălți mai din sus de ezărul Luciul a dumisale lui Gavril Lambrino ftoerie Paharnic, anume vadul Kotiei și Kățelul și Kularile și Tinoasăle și alte garle ce sînt de hotarul Boziei, moșia dumisale lui ftoeri Paharnic, și încă s'au întins a cuprinde și mai în sus bălțile calugarilor de Agapia, ce sînt de hotarul Vicolenilor. moșia monastirei Agapiei, puind și năvodari cu năvoade de au vînat Luciul și bălțile lui ftoeri Paharnic, și a călugărilor de Agapia și au vîndut peaștele, care lucru nesuferind călugării de Solca și de Agapia,

și dumnealui Gavriil Lambrino ftori Paharnic, aũ venit la Divan și stând de față, aũ cerut dreptate după drease domnești ce aũ, arătând întâi călugării de Solca uric de la Ștefan Vodă Tomșa și întărituri de la Miron Barnovschi Vodă și de la Ilieaș Alecsandru Vodă, și de la Antonie Vodă și de la măriia Sa Mihai Vodă, pe acel ezar a lor, Luciul.

Apoi și calugării de Agapia pe satul lor Vicolenii și pe bălțile ce sînt de hotarul acelu sat, aũ arătat ispisoc de la Aron Voda și întărituri de la Irimia Vodă și de la Ștefan Vodă Tomșa și de la Vasilie Vodă, și alte cărți domnești de stăpănit de la alți domni ce aũ fost mai în urmă, până iarăși la măriia Sa Mihaiu Vodă.

Așijderea și dumnealui Gavriil Lambrino ftori Paharnic, aũ arătat ispisoc din valeat 7184 de miluire părintelui dumisale lui Constantin biv vel Paharnic, ce l'aũ miluit răpaosatul domn Antonie Vodă Ruset cu o bucată de loc, din locul domnesc al tîrgului Fălciului pentru a sa slujbă, fiind la acea vreme valav de aprodi, care loc din poronca domnească tot atuncea s'aũ și hotărît, și acum se chiamă Bozia, și serie la ispisoc cu

bălțile anume: vadul Cotei și Kățelul și Kularile și Tinoasăle, și alte gârle ce sînt de acel hotar, și pe ispisocul lui Antonie Vodă, i s'aũ înoit de la bătrînul Duca Vodă. și de la Kantimir Vodă, și de la Constantin Duca Vodă.

Deci s'aũ întreat și pe călugării de Moldovița, de aũ să răspundă cu niscaî ispisoaace mai nouă în protiva ispisoaacelor Solcăi și a Agapiei și a lui ftori Paharnic, sau de aũ vre o dovadă de stăpînire că aũ mai stapînit vre odată Luciul și alte bălți ce sînt în stăpînirea lui ftorie Paharnic și a călugărilor de Agapia; și nici dovada de stăpînire, nici alt ispisoc mai nou n'aũ arătat, fără numai acele trei urice vechi, ce s'aũ scris mai sus, cu carele singuri ei aũ marturisit, ca nici o dată n'aũ stăpînit, și dovedinduse că de 100 și 20 și mai bine de ani n'au stapînit.

I-aũ dat rămași pe călugării de Moldovița, că nici o dată de acmu înainte, de ezărul Luciul și de bălțile lui ftori Paharnic, ce se scriu anume mai sus, și de bălțile monastirei Agapiei ce sînt de hotarul Vicolenilor, să nu se mai acolisască, căci și moșiile ce sînt scrise la uricele Moldovicenilor de mai sus

scrise, le arată că sînt în ținutul Kigheciului, unde se află și acmu, de acele moșii peste Prut, și s'aũ socotit ca și bălțile lor sînt peste Prut: și pe hotărîrea judecãței s'aũ dat această mărturie.

Aceasta facem scire. — u Iasi leat 7251 (1743) Fevruar 7.

(iscãliți). . . . *Vel Logofăt. . . . Vel Visternic. . . . Hatman. — Aristarh Hrisoscoleu Vel Spatar.*

În dosul acestei mărturii este trecut: s'aũ scris la condica cu mîna lui Gheorghie Vrabie, fiind față și eũ *Toader Cubăji*

Această mărturie în original, este scrisa pe hãrtie, ceva deteriorata.

Th. C.

Noi Grigorie Alexandru Ghica Voevod

Bojio Milostio Gospodar Zemle Moldavscoi.

Facem știre cu această carte a domniei mele că ne-aũ arãtat dumnealui Anastasachi Serdariu Pircãlabul de Galați o scrisoare iscãlitã de dumnealui Neculai Balș vel paharnic, epitropul mănãstirei sfîntului Spiridon din Leat 1776, și, pusã la scrisoarea viitoarei lunã Iunie 1 prin care scrisoare așa aratã dumnealui vel paharnicul, epitropul, că din locul ce are mănãstirea sfetei Spiridon, în tîrgul Galașilor, au dat dumisale Anastasachi Sërdariu, pãrcãlabul de Galați, o

bucată de loc, adeca : 28 stânjeni în lung dinspre apa Dunărei, și curmezișul spre apus la capul fundului 20 stânjeni, și eara în lung, fundul magazalilor dinspre apus 27 stânjeni, eară în curmeziș până în fruntea locului dinainte 26 stânjeni, 4 palme, ca să și facă magazale sau case pe acest loc, și s'aũ așezat ca să dea Anastasachi Sërdariu, bezmãn pentru acest loc la mănăstirea sfeti Spiridon, pe tot anul cîte 20 lei, începẽdu-se această tocmală din let 1776, Iunie 1 și înainte. și asemenea scrisoarea de așezare, arată dumnealui vel Paharnicul, epitropul, că au luat la mănăstire de la mîna Sërdarului Anastasachi.

Pentru aceea dar s'aũ dat dumisale Anastasachi Sërdariũ parcălabul de Galații, și aceasta carte a domniei mele, ca după scrisoarea ce au luat de la dumnealui vel Paharnicul, epitropul, mănăstirei sfântului Spiridon, să fie volnic a și face pe acest loc, magazale sau case, și plătiind bezmãnul la mănăstire pe tot anul, după cum s'au așezat, să și-le stăpînească cu pace fără nici o supărare de cătră nime. 1776 Mai 24.

(L. P.)

În dosul acestei cărți domnești: s'au trecut la conda Divanului în cea de hrisoave.

De Andrei Isbași.

Această carte domnească, în original, este scrisă pe hârtie.
Th. C.

Noi Alexandru Constantin Voevod

Bojje Milostio Gospodar Zemli Moldavscoi.

De vreme ce prin jaloba ce ne-au dat al nostru credincios boier, Dumnealui Iordachi Lambrino biv vel Paharnic, au arătat precum are o bucată de loc din hotarul târgului Fălciului și cu bălți de pește, care acea bucată de loc și cu bălțile de pește iaste dată danie moșului dumsale Constantin Lambrino, ce au fost Paharnic, de răpousatul domnia sa Antonie Ruset Vodă cu ispisoc, pe care loc și bălți de pește îl stăpănesce după semnele hotară ce sînt arătate la ispisoc. Dar fiind-că unii din lăcuiitorii de acolo mai înainte vreme, au făcut gârle de au abătut apa din bălți în Prut, pentru vînătorea peștelui, cu tocmală să le ție, pâr' la o vreme deschise, și apoi după ce vor învechi, iar să le închidă, ca să nu se nămolească bălțile, și fiind-că acia n'au

mai închis gârlele nici păr' acum, s'aũ nãmolit bãlțile de pe moșia sa, în cât aũ remas acum de s'aũ făcut luncã în locul bãlților, și este pãgubaș de venitul acelor bãlți.

Și pentru ca sã nu mai adaugã de acum ori cine a mai face gârle, și cele făcute sã le astupe, cei ce le-aũ făcut, cum și cei ce umblã cu feliuri de mãestrii, de vîneazã peștele din bãlțile sale, sã nu mai fie volnici a pãscui, fãr' de scirea și voia dumisale, — S'aũ rugat domniei meale ca sã i se dea carte gospod de stãpãnirea moșiei și de apãrarea bãlților.

Deci domnia mea l'am rînduit la al nostru cinstit și credincios boier, dumnealũ Constantin Ruset vel Logofet, ca sã cerceteze scrisorile ce are dumnealũ Paharnicul Iordachi Lambrino asupra aceluĩ loc din hotarul tîrguluĩ Fãlciuluĩ și pe bãlțile de pește ; și numitul boier aũ scos de aũ arãtat înaintea Dumisale vel Logofet un ispisoc din let 7203, Noembrie 28 de la Constantin Duca Vodã, întãritura rãpousatuluĩ Constantin Lambrino Paharnic, moșul dumisale Paharniculuĩ Iordachi Lambrino, pre o bucatã

de loc din hotarul tîrgului Fălciului și cu bălți de pește, din ispisocul de danie, ce aū arĕtat de la domnia sa Antonie Ruset Vodă, și dintr'alt ispisoc de întăritură de la Duca Vodă, părintele domniei sale, Constantin Duca Vodă, care acea bucată de loc arată la ispisoc, că se chiamă Siliștea Boziea, și bălțile de pește se numesc Vadul Cotii și Cățelul și Kularile și Tinoasele cu gârlele căte sînt pe locul acestui hotar, carele cade din Prut, pentru care loc sînt arĕtate la ispisoc tôte semnele și hotarăle, și de ambe părțile pără în Prut, cum pre largu arată ispisocul de sus pomenit; osebit aū arĕtat înaintea dumisale vel Logofĕtului o carte de stăpănit din velet 7209 iarăși de la Domnia sa Constantin Duca Vodă, cu iscălitura și pecetea Domniei sale, prin care volnicește pe Paharnicul Constantin, moșul dumisale Paharnicului Iordachi, ca să aibă a ținea și a opri a sale drepte ocină și moșii i bălțile de la Prut din ținutul Fălciului, a nume vadul Cotii și Cățelul și Kularile, despre toți oamenii care ar merge să vîneze, și să dică că aū ei treabă acolo într'acele bălți, cum și gârlele, ca-

rele ies din bălțile acestui hotar încă să aibă a le stăpăni.

Drept aceea, dovedindu-se precum acea bucată de loc din hotarul tîrgului Fălciului și-cu bălțile de pește ce sînt pe hotarul acestui loc, iaste dreaptă moșia dumisale Iordachi Lambrino biv vel Paharnic.—Pentru aceea iată dar printr' această carte a domniei mele întărim ca să aibă a-și stăpăni acea bucată de loc din hotarul tîrgului Fălciului cu bălți de pește și cu gârlele carele ies din bălțile acestui hotar, în toate semnele și hotarăle precum sînt arătate la ispisocul de sus pomenit. Nime să nu fie volnic a pescui și a mai deschide gârle fără scirea și voia dumisale Paharnicului Iordachi, și cei ce vor fi făcut gârle, de vor fi de stricăciune bălților dumisale Paharnicului, să meargă să le astupe, ca să nu se pricinuiască pagubă și stricăciune balților, ce sînt pe hotarul moșiei dumisale Paharnicului.

Și poroncim Domnia mea, domnilor vóstre Ispravnici, ca să dați mână de ajutor la dreptatea Paharnicului Iordachi, ca să-și poată stăpăni moșia și bălțile

cu pește, urmându-se întocma precum poroncim mai sus.

Aceasta poroncim.

Iar având cineva a răspunde cu scrisori și dovești ce vor avea, să vie la Divanul domniei mele.

L. P.

1783 Mart 20.

Procitoh vel Logofăt.

S'aũ trecut la Condică.

Acest hrisov este scris pe hârtie, l'am publicat după o copie autentica. Th. C.

Judecată la Divan.

La Divan de față înaintea noastră aũ avut judecată Panaite Bunăcale, i Ștefan Lazor, i Toader Toma și alții ai lor, cu egumenul de la mănăstirea Bărboiu de aici din Iași. Pricina fiind precum în jos se arată :

Numiții de mai sus prin jaloaba lor aũ făcut două cereri. întâiu, că partea unui Albul din moșia Sârcova de la ținutul Orheiului, ar fi dreaptă a lor, necuprinsă în scrisorile mănăstirei, și ar fi stăpânind'o mănăstirea. Și al doilea, că cu hotărâtura ce s'ar fi făcut de cătră niște mazili în anul trecut 1796 Mart 22, moșia mănăstirei, lor li s'ar fi făcut mare împresurare, și aũ cerut ca prin judecată să aibă dreptate. Față fiind și egu-

menul. s'aũ întrebat ce rãspunde. Cuvioșia sa aũ aratat aceste scrisori: întâiu o scrisoare din 7173 Iulie 2 de la un Simion Irimicel, i Vasile, i Tofan din Sãmășcani. și alți frați ai lor. prin care se cuprinde, cã trãgând ei o bucatã de loc din hotarul Vãtlubeniĩ, ci era a Paharnicului Ilie Sturza cãtrã hotarul Carãtinului, au mers boiari de au cerceatat și au aflat cã rãu trãgeaũ ei, acea bucatã de loc, și au cãduť cu rugãminte ca sã ție numai apa unui heleșteu. Al doilea un ispisoc din 7173 Iulie 20, de la Domnulu Istratie Dabija Voda ce întãrește scrisoarea de sus aratatã. Al treilea, un ispisoc din 7175 April 22, de la Domnul Ilieș Alexandru Voevod, cu care întãrește lui Ilie Sturza Paharnic, satul ce se chiamã Pișcãrești cu Vãtlubeniĩ, care au fost tot dintr'un hotar cu Sãrcova, toatã partea Udriĩ și a Albului precum îi scrie zapisul de la ficiorii lui Neculai. Al patrulea. o carte gospod din 7176 Iulie 15 tot de la acelaș domn scrisã cãtrã Postolache Pãrcalabul și Istrati Beisorul, ca sã meargã la sat la Sãrcova și sã socotiascã cu dreptate și sã aleagã ce va fi Ocina toatã și cumpãrãturi a lui

Ilie Sturza Stolnic, despre părțile Irimiceștilor. Al cincilea, o mărturie tot dintr'acelaș an August 8, de la acei rînduiți prin care se cuprinde în ce chip aū ales părțile lui Ilie Sturza, arătând și semnele hotară de jur împrejur. Al șeselea, o mărturie din 1780 Septembrie 4, de la cățiva împrejurași care arată știința lor pe unde aū fost hotarele. Al șeptelea, o înștiințare din 1780 Noembrie 13 de la D-lui Vornicul Neculai Baluș ce face cătră Divan, în vremea ce se afla Sărdar la Orheiu pentru hotarele moșiei mănăstirei. Al optulea un zapis din 1785 August 24 de la cățiva rezeși, dat la vechilul mănăstirei pentru uiumul morei, ca să stea, până se vor judeca. Al noulea, o mărturie din 1796, Mart 22, făcută de la niște mazili, pentru hotarul moșiilor mănăstirei. Și a decea, o mărturie tot din acelaș an April 6, de la D-lui vel postelnic Iordache Romano, fiind serdar la Orheiū, de judecata ce au fost între rezășii de Horpinești, i de Olișcani și de Sămășcani și între vechilul mănăstirei Bărboiu, în care pe acei rezeși îi dă rămași.

Deci după ce s'aū vėđut de cătră

noi scrisorile acestea a mănăstirei, s'aũ cunoscut cã cãt pentru cererea ce făcea jaluitorii, a cere partea Albului, nu aũ nici o dreptate fiind dreaptã a mănăstirei, precum dovedește ispisocul Domnului Ilieș Alexandru Voevod, acel din 7175 April 22. Pentru care și lor mai mult cuvînt de răspuns nu le-aũ ramas, și ei au sã stãpâneascã numai apa unui heleșteu, după scrisoarea de învoialã, acea din 7173 Iulie 2, precum și mănăstirea nu are sã se întinda mai mult peste semnele ce se cuprind la mãrturia hotarnicã acea din 7176 August 8, numai sã se cerceteze ca sã se afle și sã se dovedeascã cã iar aceleași hotare, și așa mulțumindu-se și o parte și alta, s'au dat de la Divan, mănăstirei Bãrboiul și aceastã carte de judecatã. 1797.

(iscaliti) *Ioan Razu vel Vornic, Constantin Greceanu vel Vornic, Mihai Sturzu Vornic, Constantin Palade vel Vornic, și . . . vel Spatar. Neculai Balș vel Vornic.*

— Acest act de judecatã este scris pe hãrtie.

Th. C.

Prea înalțate Dómne,

Dupã jaloba ce aũ dat cãtrã înalțimea Ta, dumneaei Pãhãrniceasa Smã-

randa Lăzoe cerșind judecată cu fiii și clironomii răposatului Ban Iordaki Lambrino pentru o a patra parte din bălțile Prutului de la ținutul Fălciului, care a patra parte, au dat samă că boierul seu, răposatul Paharnic Iordachi Lazul, ar fi avut-o danie de la unkiul seu Iordaki medelniceriu precum și aceluși Iordaki medeln. încă i-ar fi fost danie de la un unkiu al seu, anume Toader Lambrino Paharnic, pentru care ar fi mai avut judecată boierul seu, cu răpos. Banu Iordaki Lambrino, arătând și o anafora din anii 1777 Iulie, iscălită de verișii boierii ai vremii de atunci, și întărită cu iscălitura și pecetea răpos. Domn Grigorie Ales. Ghica VV. prin care se cuprinde că Păhar, Iordaki Lazul, și atunci tot sub acest cuvânt a dăniilor, au cerșut această a patra parte din bălțile ot Fălciu, precum și Banul Iordaki Lambrino ar fi dat samă că și el ar fi tras'o cu alta scrisoare ce ar fi arătat tot de la acel medeln. Iordaki, și judecata atunci nevădând în mijloc alte dovezi, au judecat pricina numai pentru dăni, și socotind că dania Lazului ar fi mai bună, au hotărît să tragă acea a patra parte din

bălțile Prutului. Al doilea aș mai arătat și o carte tot din acelaș an 1777 August 1 și tot de la răposatul Domn Grig. Ales. Ghica VV. dată păhar. Iordaki Lazul, ca după urmarea judecăței să și stăpînească acea a patra parte.

Deci de la judecata aceasta nind trecut în mijloc 27 ani, nici o lucrare nu se vede din partea casei Lazului, până când în anul 1800, dumneaci Păharniceasa Lăzoaie chemând în judecată pe Banul Iordaki Lambrino, și cerșind a i se da în stăpînire aceasta a patra parte de bălți.

La înfațișarea ce aș avut atuncea înaintea judecăței, răpos. Ban Iordaki Lambrino cu totul s'aș apărut dicînd că d-lui nu scie pe acel Iordaki medeln. să fi avut vre o împartașire la bălțile Prutului, pentru că d-lui de la parinți și de la moșii d-sale, le are acele bălți în stăpînire cu osebite împarțel, însă nestând atuncea păhar. Lăzoaia ca sa între judecata în cercetare, s'au pus soroc amînduror parților ca să vie la altă vreme să se judece, cum pre larg arată jalba de atuncia a repositului Banu Iordache Lambrino, în dosul căreia, s'aș vedut de

cătră noi și sorocul ce atuncea li s'au pus. După care întâmplându-se de au răposat Banul Iordache Lambrino, nu s'au mai căutat pricina aceasta. Iar acum însuși fiii și clironomii reposatului Ban au cerșut ca să se cerceteze pricina aceasta și să se îndrepteze. Deci față fiind atât unor din fiii reposatului Ban Iordachi Lambrino, cât și Euacache ficiorul Păhărnicesei Lăzoaei, și vedându-se că anaforaua ce au arătat Păhărniceasa Lăzoaiea razămă asupra scrisorilor de dănie de la acel Iordache Medelniceriu; —și din protivă răspunsul Banului Iordache Lambrino, de vreme ce era în viața precum și a fiilor săi: acum fiind că acel Iordache Medelniceriu nici ca cum n'ar fi avut parte în bălțile Prutului, am intrat în cercetare, ca s' ne putem încredința de au avut parte acel Medelnicer. Iordache în bălțile ot Fălciu, și făcându-se mai întâi spița de curgerea neamului boerilor Lambrinești, s'au vedut că bătrânul Constantin Lambrino Paharnic au avut două fete și doi ficioři anume: pe Cârștina din care se trage Paharnicu Iordache Lazu și unchiul seu Iordache Medelniceriu, i pe Gavril tatăl Banului

Iordache Lambrino, i pe Safta din care se trage neamul lui Scârlet și pe Toader ce au fost sterp. (De la care Toader respund scrisorile acelui Medelnicer Iordache, că ar fi avut această a patra parte de bălți cu danie.)

Și după spița aceasta s'aũ cerșut de la fiul Banului Lambrino ca să arăte și împărțelile ce au avut acei patru frați, și el aũ scos de ne-au arătat: Intiiu diata bătrânului Constantin Lambrino Paharnic din 7213 de când sunt până acum 100 de ani trecuți, întru care s'aũ vedũt că pe ficele sale, din care s'aũ tras și acel Medelnicer Iordache, nu le împărtașește la bălți. ci le dă osebite moșii, iar bălțile le hotărește să fie a ficiorilor adecă a lui Toader ce au fost sterp și a lui Gavril părintele Banului Iordache Lambrino. Al doilea s'aũ vedũt altă diată a acelui Toader Lambrino Paharnic, ce au fost sterp din anii 7250 Noembre 20, de când sunt 63 de ani, prin care arată în ce chip își rânduiește moșiile sale, iar pentru partea sa din bălți rânduiește pe fratele său Gavril să-i plătească datoriile și să o stăpânească cu pace, împreună cu a sa parte Și al treilea; s'aũ vedũt și

diata lui Gavril Lambrino din 7267 cu 17 ani fiind în urma dietei frăținesău a lui Toader Lambrino, prin care împărțindu-și averea între fiii sei arată, că bălțile să fie a lui Iordache și a lui Constantin, iar fetele să nu aibă treabă.

Din care scrisori unite cu spița neamului, vederat s'aũ înțeles, că acel Medelnicer Iordache n'aũ avut nici o împărtașire la bălțile ot. Fălciu; iar pentru că la anaforaua pomenită, se cuprinde că acel Iordache Medelniceriu ar fi avut cu danie de la Toader Lambrino, o a patra parte și din bălți; acea danie nici atuncea judecata n'aũ vedut'o, de cât scrisorile lui Iordachi Medelniceriu. acelea cu care printr'una se face danie lui Lambrino și cu una se face danie Lazului. Deci aceiași judecată fiind vorbitoare pentru scrisorile de danie a lui Iordache, adeca pe una judecând-o de buna, și pe cealaltă cunoscând'o de ră, în vreme când scrisorile și împărțalile acestea nu s'aũ vedut, noi nu putem dice, că adică acea judecată n-ar fi cu cale și adevărată, de cât arătăm pricinile care o supun a rămânea singură de sine fără putere.

1) Că din împărțeala bătrânului Constantin Lambrino, ce este de 100 de ani fără nici o îndoială, se dovedește că acel Iordache Medelnicer n'aū avut nici o împărțășire în bălți.

al 2-lea) Că în protiva acelor scrisori a Medelnicerului Iordache ce zice că ar fi avut a patra parte din bălți cu danie de la Toader Lambrino, acel ȡis pe lângă diata ce se vede de la însuși acel Tóder Lambrino, rămâne în deșert, pentru că el partea sa din bălți, o lasa fratelui seu Gavril în plata datoriilor sale, precum și celelalte moșii ale sale, le rânduește după voința sa cui aū vrut, care dacă toate celelalte să stăpânesc dupa diată, cu cât mai vêrtos trebuie să și aibă țaria sa, pentru partea sa din bălți ce o lasă frățene seu lui Gavril în plata datoriilor.

al 3-lea) Ca și fratele-seu Gavril prin diata sa, le lasa filor seī, lui Iordache Lambrino și frățene-seu lui Constantin, când dacă și acel Iordachi Medelniceriu ar fi avut vre-o împărțășire, cum puté a îngădui pe vărul seu Gavril să dea bălțile filor seī, pentru că la diată răspunde că bălțile toate, să fie a lui Iordache și a lui Constantin, și acest cu-

vînt pentru bălțile toate, au putut să' l
dică avînd luate cu 17 ani mai înainte
și părțile fratelui seu a lui Toader. Din
care scrisori și împărțele unite cu ne-
clintita stăpînire a Lambrineștilor vede-
rat s-au înțeles că acel Medelniceriu
Iordache, neavînd nici o împărțasure la
bălți. scrisorile lui de danie, nici uua,
tărie nu pôte să aibă, asupra căroră și
anaforaua ce s-aũ pomenit fiind rezemată
la scrisorile lui, singură își rãdică puterea,
pentru că judecata, de ar fi vëduť scri-
sorile acestea, nici atuncea nu era cu
putință a pune temeiũ pe dăniile sale.

și al 4-lea) Este de mirare cum dacã
judecata aũ dat dreptate Lazului, să nu
facã lucrare de stăpînire într-atãta trecere
de vreme, cãci Lazu nu era vr'un om
care să-și lase în pãrãsire lucrul seu. Dar
se cunoaște cã el aũ avut știință de îm-
părțelile bătrâne, care îl depãrteazã, și
pentru aceea altã urmare în 27 de ani
n-aũ făcut.

Și dupã acestea doveđi de cãtrã noi
nu s-aũ putut cunoaște cã Pãhãrniceasa
Lãzoaea, ar putea să aibã vre-o împãr-
tășire la acele bãlți, în vreme cãnd se
dovidește cã stăpînirea acelor bãlți au

curs din clironomie în clironomie, cu stăpânirea neclintită până la reposatul Ban Iordache Lambrino, și acum la fiii sei; și iarăși se dovedește că acel Iordache Medelniceriu parte în bălți n'aū avut. Inșă fiind-că I ăhărniceasa Lazóea se arată nemulțămítă, tot razimul d-sale fiind asupra anaforalei pomenite, care își râdică singură puterea cu pricinile ce s-aū aratat. Hotărîrea cea desăvârșit, rămâne la înălțimea Ta.

1804 Octombrie 8.

Ai înălțimei tale prea plecați slugi.

Costache . . . vel Logofêt. . . vel Logofêt. Balș vel Vornic. Iancu-Leu vel Vornic. Dimitrie Sturza vel Vornic.

Acosta hotarâre de judecata este scrisă pe hârtie. Parte din iscălituri nu le-am putut deslega. Th. C.

Noi Mihai Grigorie Suful Voevod.

Cu mila lui Dumnezeu Domn Țareș Moldovei.

Cinstit credincios boeriul domniei mele dum-ncta Gheorghie Buhuş biv vel Agă, sănătate..

Inștiințându-ne că molipsirea încă s-au mai întins în satele ținutului Câr-ligăturii, și că cele spre curățire nu s-arū fi făcênd în rânduiala ce să cuvine și cu silință. Scriem și poroncim dumitale, ca să îmbrătoșăzi lucrarea întru întimpi-narea neîntinderii mai mult a boalei

și curățirea de ispravă a satelor molipsite, precum și paza celor curate: întărind spre a se urma întru toate de a da știre boerilor noștri Caimacamî, cuprinse cu lămuriri prin ponturile trimise la diregătoria ținutului. Silindu-te în tot chipul fără cruțare de osteneți, de a curăți numai de cât molipsirea din ținutul Cărligătorei, care o cerem de la d-ta neapărat, spre a scăpa nărodul de pătimire, și vom cunoaște cu osebire sîrguința dumitale întru aceasta.

Precum și din potrivă mai viindu-ne știința de purtări întru slăbăciune și nesilintă, și mai ales de vom vedea neconținerea și întinderea răului, vei fi supus sub grea răspundere.

1819 Octobre 4.

Procitoh . . . Hatman.

Acest pitaș domnescă este scris pe hârtie. Din dosul lui este pecetea domniască în ceară roșie, cu adresa la Cărligătură.
Th. C.

Contract de schimbătură vecinică.

Cărele între D lui Ilie fon Ilschi, despre o parte, și între nepotul D-sale de frate Dumitrache Ilschi fiul repositului Iordache Ilschi Cluceriu, despre altă parte, s'aș făcut în ziua de astăzi

după următoarele puncturi, materia schimbării fiind aceasta:

Adecă, D-lor frații Iordache și Ilie fon Ilschi după reposarea părintelui domniilor-sale Alexandru Ilschi, și după înzestrarea tuturor surorilor dumilor sale, prin avere mișcătoare și nemișcătoare, au ramas numai amândoi frații stăpâni vecinici pe jumătate de sat de Crasna în C. C. Bucovina, cum și a treia parte de sat de Potângenii în Moldova la ținutul Iasiu, moșie de câmp, întru acest temeiu s'au și întăbuluit D-lor frații Iordache și Ilie de vecinici stăpâni, pe mai sus numitele părți de moșii. Inșă fiind fratele cel mai mare, D-lui Iordache Ilschi Clucer așezat cu lăcuința în Moldova, iar fratele cel mai mic, D-lui Ilie Ilschi fiind cu lăcuința așezat în C. C. Bucovina ; pentru aceasta s'au așezat amândoi frații între sine ca D-lui Iordache Ilschi, să stăpânească a treia parte de sat de Potângenii în Moldova, iar D-lui Ilie Ilschi să stăpânească jumătate de sat de Crasna în Bucovina, fără a se amesteca vre-un frate la veniturile celuilalt frate, și așa s'au stăpânit în curgere de 25 de ani.

Dumnealui Iordache Ilschi au avut

numai 2 copii, adecă pe fiul său Dumitrachi și pe fiica sa Profira, care aș căsătorit' o încă până era în viață, după dumnealui Gheorghe Negruți Serdariu, și i-aș și dat acestei fiice a sale zestrea cuviincioasă după obiceiul principatului Moldovei, moșiile Buciumii și Șcheia în Moldova la ținutul Romanului, și case de așezare în târgul Iași, cum și vii. și deosebită avere mișcătoare împlinindu-i toate la vremea căsătoriei ei. Iar partea sa din moșia Potângenii, câtă au avut, cum și în jumătate de Crasna, toată au lăsat' o clironomie, la unul fiul seu Dumitrache Ilschi, care se află cu lăcuința tot în principatul Moldovei, unde aș răposat și tatăl dumilorsale.

Deci întru acest chip Dumitrache Ilschi după pravilile și obiceiul Moldovei, aș ramas numai singur vecinic stăpân pe toată averea părintelui seu Iordache Ilschii Cluceriu, și după ce Dumitrache Ilschi ca unul ce este de legiuită vârstă, deci au făcut cu moșul seu dumnealui Ilie Ilschii următoarea schimbătură, adecă:

I-iu) Dumnealui Ilie Ilschi strămută prin acest contract de schimbătură toată

partea sa cât i se cuvine în moșia Potângenii din principatul Moldovei la ținutul Iașii, și o dă în veci nepotului său Dumitrache Ilschi, ca de astăzi înainte să rămie singur vecinic stăpân pe acea a treia parte de sat de Potângenii.

2)lea. Dumnealui Dumitrache Ilschi, primește asupra sa a treia parte de sat de Potângenii, în vecinica sa stăpânire cu toate drepturile ei, și împotriva acestia dă și strămută asupra persoanei dumisale Ilie Ilschi, partea sa din moșia Crasna în C. C. Bucovina, care au fost mai înainte a părintelui său Iordache Ilschi Clucer. Adică: din jumătate de sat din Crasna scoțându-se a șesea parte a Galereștilor, apoi din ceia ce rămâne, jumătate este a lui Dumitrache Ilschi, care o dă schimb dumisale Ilie Ilschi cu toate drepturile ce se ating de acea parte de moșia Crasna.

3-lea). Nici o parte nici alta din ziua de astăzi, nu mai are nici un fel de dreptate, nici pretenție asupra părții de moșie, care prin această schimbătură au dat la cealaltă parte, nici asupra moșiei, nici asupra veniturilor moșiei, nici pentru vremea trecută, nici pentru vremea vii-

toare, în veci. Și de astăzi înainte dumnealui Dumitrache Ilschi, are toată voia ca un vecinic stăpân, a face cu a treia parte de Potângenii ce va voi. Asemenea și D-lui Ilie Ilschi, volnic să fie de a face ce va voi cu jumătate de sat de Crasna ca un vecinic stăpân.

4-lea. Amândouă părțile pozvolesc întabulația acestui contract, adică D-lui Ilie fon Ilschi, să fie întăbuluit și așezat în cărțile de moștenire pe părțile din Crasna ca un vecinic stăpân. Și dumnealui Dumitrache Ilschi, să fie cunoscut ca un vecinic stăpân, pe a treia parte de Potângenii în Moldova.

Spre încredințare s'aun făcut două asemenea contracturi, unul la mâna altei părți, care s'aun iscălit înaintea marturilor.

1825 April 15.

(iscăliți) *Ilie Ilschi, Dumitrache Ilschi.*

Ladislaus von Szabo erbbettener Guig

Iordake Vârnav comis, martur.

Acest act în original s'aun trecut în colecțiunea noastră spre a se cunoaște acest schimb făcut în familia Ilschi,

Th. C.

**Cătră prea cinstitul Comitet al moșilor
mănăstiresci și grecesci.**

*De la Arhimandritul Sofronie eguménul
mănăstirei Pobrata.*

Cu toate că adesea ori auđul Măriei

Sale lui Vodă, s'aũ supărat cu jalobele Monastirei Pobratii, dar încredințat fiind că Sfântul Arhierarh Neculai, pururea aũ vorovit bine în cugetul înălțimei sale pentru slugitorii sei. Mă înfăcioșez și acum cu aceasta cătră prea cinstitul Comitet, pentru lipsa în cele de nevoie ale Mănăstirei, precum pentru producturile hranei, lefile părinților călugări și a altor slugitori și pentru cheltuiala bisericei. Că în trecutul an 1824. după bunătatea și mila ce aũ făcut înălțimea sa prin cinstita Visterie de s'aũ dat poroncă cătră Dlor cumpărătorii vechi ai moșilor monastiresci, și aũ dat 4000 lei, din care 2757 lei aũ cuprins numai producturile ce s'aũ luat pentru hrană, și din acelea cu iconomie s'aũ intimpinat, și din celalalt prisos, s'aũ ajutat pre cât puțin ceva și pre părinți, deși-au făcut câte un străiuț, dar fiind golii (din prădile întâmplate ce aũ urmat de obștie în țara aceasta) nu lii de ajuns nici cu îndestulare cum și ale bisericei cheltuele de nevoe urmate, nu se pot cuprinde după cum s'ar cuvêni ; dar apoi pentru keltuiala și straele mele, mai nimic nu mi-au prisosit.

Pentru aceasta cu smerenie din partea a tot soborul, cu plecăciune fac rugămintele prea cinstitului comitet, ca să binevoiască a pune la cale, cum D-șeu îl va lumina. și Sf. Arhierarh Neculaș îl va năstăvi; căci părinții călugări de la 23 Aprilie până acum în două rënduri au venit la mine, cerënd lefe și hrană, dîcînd: că neputîndu-și eu la cale; apoi singuri vor veni la Iași să supere pe Măria Sa Vodă, și că vor lăsa biserica fără slujbă; două aceste sunt grele și nesuferite la tot omul precum hrana și golătatea. Și fiind că și dumnealor boeri cumpărătorii vechi din moșii, au eșit, și acum sunt alți boeri cumpărători, apoi și luminata poroncă ce se dea monastirei cătră D-lor, să binevoiască a pune la cale să se facă, și nu puțină pomenire va rămânea prea cinstitului comitet.

1825 Mai 13,

(iscălit) *Sofronie Pravilă, Arhimandrit Po-bratei.*

Această rugămintă este scrisă pe hârtie cu slovă foarte ceteață. Th. C.

NOI PETRU VOEVOD

Bojio Milostio Gospodar Zemli Moldavscoi.

Inștiințare facem prin această carte a noastră tuturor cui vor căuta asupra ei său o vor auzi citindu-se, precum aū venit înaintea noastră și înaintea tuturor boerilor noștri, sluga noastră Majarinul Aprod și cu femeia lui Anisia, și de bună voia lor, de nime șiliți nici asupriți ș'aū vîndut dreaptă ocina lor și cumpărătura din ispisoc de cumpărătură, ce'l aū avut ei de la domnia mea din jumătatea de sat din Băișești a treia parte, însă din partea cea din jos, ce-î pe Moldova în ținutul Sucevei, care acea parte de ocină, ș'aū fost cumpărat'o ei de la Anușca Lata, fata , ... Iluzu și de la fata Magdaliniî, și de la nepoata ei de sor Mărica, fata Condrii, toți îstrênepoți lui Ifrim, și din uricu de dania ce'l aū avut moșul lor Ifrim de la Ilia și Stefan Voevod. Aceia o aū vîndut rugătorilor noștri, călugărilor de la monastirea Homorul drept 200 și 50 zloți tătărăști, și un cal și le-aū plătit lor deplin dinaintea noastră. După aceia tij aū venit înaintea noastră și înaintea boerilor noștri Toderel și de bună voia lui, de nime silit

nici asuprit, ș'aũ dat dreaptă ocina sa și cumpăratură, toata partea Măriței jupă-nesei lui Sulă biv Vornic, câtă să va alege din sat din Derzca, care ș au fost cumpărat'o el de la dânsa drept opt. . . zloți tătărăști din ispisoaace, ce le-aũ avut bătrânii ei de la domnii de mai înainte, accia o aũ dat iarăși rugătorilor noștri de la mai sus numita S-ta monastirea Homorul, pentru pomenirea și mântuirea sufletului său, pentru ca să-i hie lui vecinica pomenire și ca să aibă a-l scrie și a-l pomeni la toate leturghiile până când va sta acea S-tă monastire.

După accia earăși am dat și am întărit rugătorilor noștri de la mai sus numita S-ta monastire Homorul dreaptă ocina lor și dania S-tei monastiri, o prisaca ce-i pe Buhotin în Covasna, din ispisocul de dania ce'l aũ avut de la bătrânul Stefan Voevod. Toate acestea de mai sus scrise să le fie lor și de la noi uric cu tot venitul nestrămutat S-tei monastiri nici o dinioară în veaci.

Iar hotarul acestor de mai sus numitelor părți de ocină, să fie precum li se va alege pe părți, după cum mai sus scriem, iar despre alte părți dupa vechi-

ul hotar, până unde s'au apucat din veac. Iar hotarul acei de mai sus numitei prisăci, să fie opcina pe deasupra dealului, pe de amândouă părțile, până la capul piscurilor de cătră câmpu, de unde se rădică drumurile, atâta este tot hotarul.

Și spre aceasta este credința domniei noastre mai sus numit Petru Voevod și credința a prea iubiților fii a domniei mele Vlad și Ștefan Voevod, și credința a tuturor boerilor noștri a Moldovei a mari și mici; și spre mai mare tărie și întăritură, tuturor acestor de mai sus scrisse, am poroncit ciastit și credincios boierului nostru Stroici vel Logofăt să scrie și cătră adevărata cartea noastră aceasta, pecetea noastră să lege.

Scris de Dumitru în Iași din leat
7094 (1586) Martie 28.

(Locul pecetei mari)

Stroici vel Logofăt au învățat.

De pe sîrbie pe limba moldovenească am tălmăcit la anul 1805 Noembrie 17.

Pavěl Dobrin.

NOI IRIMIA MOGIILĂVOEVOD.

Bojio Milostio Gospodar Zemli Moldavscoi.

Facem înștiințare pentru al nostru credincios d-lui Drăghici Bogza Logofăt slujind nouă cu dreaptă credință osebit de altă milă a noastră, datu-i-am și i-am întărit întru al nostru pământ al Moldovei, pre a lui dreaptă ocină și danie de la Bogdan Vodă și de la Ioan Vodă, și dresurile ce au avut de la Petru Voevod pe o bucată de loc pe Teleajna la fantâna ce se chiamă . . . . . până în gura Știucului și cu loc de moară. Acelca dresuri de danie s'au prapădit de Tatarî și când l'au prins pe dansul la Putna. Iarăși dan și întărim d-sale Bogzei Logofetul pre a lui dreaptă ocină și cumpăratură, ce are de la acelaș Petru Voevod, din a treia parte din satul Peterestiî, unde au fost cu șederea care se chiama acumia Bogzeștiî pre Crasna din jumătate jumătate, partea din sus și cu loc de moară în Crasna, care au cumparat de la Sofiica fata lui Grigorie Bogza diac, drept 75 de taleri și drept un cal negru prețului drept 1000 de aspri. Iarăși dăm și întărim Bogzei Logofăt pre a lui dreaptă ocină și danie

ce are de la Petru Vodă, o siliște anume Hoceștii în gura pârăului Telejnei cu loc de moară în Bârlad, din jos de unghiul cel mare, ce i este lui danie pentru slujba ce au făcut el în țara tatărească, și iarăși dăm și întărim lui Drăghici Bogza Logofet, pre a lui dreaptă ocină și cumpăratură din dresu, ce are de la Petru Vodă, un sat anume Floreștii, într'amândouă ținuturile la gura Crasnei, ce se chiamă acum Băbiceeni și cu moară în Bârlad și cu vii și cu pomezi ce au cumpărat el de la Vasușca fata Turcului Sulgeriului, nepoată lui **Clănuș Spătarul** și jupâneasa-i d-sale Dragnei. drept 700 zloți tătărăști din drese de cumpăratura ce are de la Bogdan Voda, înca le-au dat în mâna lui.

Și earăși dăm și întărim lui Drăghici Bogzei Logofet și lui Crăciun fiicioru lui Simion pre a lor dreaptă ocina și danie ce au de la Petru Voda, două părți dintr' un loc din pustiu pe Alpu în Radul lui Stângaciu și cu fântână cătră rasărit . . . și cu loc de fanaț amândurora dinpreună și cu doue părți din Stăpâneștii ce-i pe Cahul și cu moară în Cahul, partea din jos pe unde l-au hotărât lor

Ivan Pêrcălabul, ce a fost dania însuși Bogzei Logofetului de la Mărica și sora ei Drăgălina, roaba lui Ștefan Fêrcălabului, osebit de toate neamurile lui pentru că l-a luat pre dânsul ficior de suflet, ca să aibă a-i griji el pre dânsii și a-i pomeni. Și iarăși dăm și întărim lui Drăghici Bogza Logofet pre a lui dreaptă ocină și cumpărătură ce are de la Petru Vodă din a cincea parte, a cincea parte din satu Broștenii, partea din jos și cu loc de moară în Racova, și cu prisacă, unde a fost și livada lui Vlașin, care a cumparat el de la Ursul și surorile lui Cătălina și Mărina ficior Măricăi; nepoți Nastei, strănepoți Tomei din Broșteni, drept 70 zloți tatărești, din dresa de cumpărătură ce a avut de la Petru Vodă. Deci acelea de mai sus scrise, să fie toate a lui și de la noi uric cu tot venitul lui și copiilor lui și nepoților și strănepoților lui, și a tot neamul ce se va alege mai aproape, nerușuit nici o dănaoară în veaci. Iar hotarul acelor de mai sus scrise sate și părți ocine, să-i fie lui pe părțile ce scriem, ce se va alege. Iar despre alte părți după hotarul cel vechi, pe unde

aŭ umblat din veac.

Pentru aceea credința domniei mele și a prea iubit fiul domniei mele Constantin Voevod, și credința d-sale Ureche vel Vornic de țara de jos și credința d-sale Simion Hatman și Pêrcălab Sucevei, și a d-sale Gligorcea Vornic de țara de sus și a d-sale Drăgan vel Postelnic, și a d-sale Simion vel Visternic, și a d-sale Bosuioc vel Spatar, și a d-sale Bărnoschi vel Iaharnic, și a d-sale Grigore vel Stolnic, și a d-sale Cărăiman vel Comis, și pentru mai mare credință am poroncit cinstitului și credincios boierului nostru Stroici vel Logofet, să scrie, și a noastră pecete cătră această adevărată carte, să o lege.

Leat 7105 (1597) Iunie 22.

(Locul Pecetei mari)

Stroici vel Logofăt

Danie luă Vasile Bogza.

Eu Toader Bogza Logofet, mărturisesc cu cestu Zapis al meu, cum am ales de cătră toți feciorii miei și de cătră featele mele și de cătră nepoții mei

de am ales un sat dintr'alte sate despre toate satele, de i-am dat și i-am întărit și i-am făcut zapis de cătră alaltî feciori și i-am dat cestui fecior al mieu, căci am avutu numai acest fecior anume Vasilie Bogza; și așijderea cum și mai sus am scris, i-am dat și i-am întărit, nime nici o treabă să nu aibă, cu satul cu Băbiceanii, însă cu toate i le'am dat cu două mori și cu fânațul ce easte și cu vecinii câțâ's, și încă l'am miluit cu jumătate de Vlavnic din sat de Drăgotește de pre Lohan. partea mea, și i-am dat și i-am întărit, fiului meu lui Vasilie, căci am avut numai pe dânsul fatu, în feciorii miei, și lui am usebit aceaste doue locuri de cătră alaltî frați. Iară cine va calca ceastă dare a mea și ceastă doue locuri ce am dat feciorului meu lui Vasilie, să hie treclăt și procleat a-nafema și să hie blăstămat de 300 și 18 de oteți, cine va călca cestu cuvîntu al meu vari de featele miale, vari de legiuitori, cine vor hi și eū i-am dat toate cum mai sus scris easte, însă până voiū hi eū viū cu aceste doue locuri să mă țin eu, cu Băbiceanii, cu satul și cu jumătate de Vlavnic până când voiū hi viu. Și am făcut acestu zapis feciorului meu lui

Vasilie Bogzei, că am avutu numai pre dânsu și aũ fostu acoloa . . . . . și feciorul seu Gavril Vlavnicul, și aũ fost acoloa fiea mea jupăneasa Arghira, și aũ fost acoloa Frățiman Pracălab, și aũ fost acoloa Burnare din Brehășești, și aũ fost acoloa Ilea Jicnicearul cel bătrân. Cu acest zapis al meu mărturisesc și pecetea încă mi-am pus, și iscălitură încă am iscălit. Iar cine l va învălui să hie blăstămat și de mene și de Dumnezeu, însă m'oiu ține eu până voiu hi viũ. Iear cu alte ocine de pre mene și de pre Nea-çsa, ei se vor tocni frățește, după moartea mea. Și acestu zapis eu l'am făcut în zilele lui Constantin Vodă, să hie feciorului meu de răpaosu.

Acestea cuvinte mărturisescu cu sufletul meu.

Pis u Ias când aũ venitu în oaste.
Leat 7117 (1609) August 15.

Ioan Toader Bogza iscal.

Pecetea mică în care este scris Bogza, și încă și alte patru peceți mici.

Gligorcea saũ Gavril.

NOI CONSTANTIN MOGHILĂ VOEVOD.

Bojio Milostio Gospodar Zemli Moldavscoi.

Precum aŭ venit înaintea noastră și înaintea boiarilor noștri sluga noastră Vasilie ficiorul Bogzei Logofătul, și adus înaintea noastră și înaintea sfatului nostru, un zapis făcut de singur părintele lui Bogza Logofătul, și de alți boiari cari s'aŭ tâmplat atunci acolo, Ilea ce aŭ fost Șetrar mare, și Ilea ce-aŭ fost Jienicear, și Frățiman Pârcălabul și Burnare din Brăhășești și Varvara fata Bogzei, precum i-au dat satul Băbicienii, și cu mori în Bârlad și cu o jumătate dintr-un hlavnic (?) ci easte în sat în Drăgoțeani, singur fiului seu Vasilie, osebit și altor fii ai lui. Inșă până când va fi viŭ, să fie a lui pentru hrană, iar după moartea lui, să fie a singur fiului seu Vasilie, osebit de surorile lui. Iar alte moșii ce aŭ mai avut, să le împartă cu frații, și încă aŭ lasat scrisoarea cu mare blestem, orî cine s'ar scula din fetele lui saŭ din nepoții lui, să fie procleat și tricleat de la Domnul Dumneșeu făcătorul cerului și al pământului, și de patru evangheliști, și de 318 părinți de la Nikeea, și de toți sfinții, și să aibă par-

te cu Iuda și cu tricleatul Arie, cine s' ar scula să strice după moartea lui. Și domnia mea și cu sfatul nostru, dacă am vedut acestea, precum mai sus scrie zăpăsul de părintele lui, Bogza Logofetul și de alți boiari; iară noi am creșut și așijderea și de la noi i-am dat și i-am întărit lui Vasilie ficiorul Bogzei Logofetului, precum mai sus scrie satul Băbăiceni și cu mori în apa Bârladului, ci easte în ținutul . . . . . și cu a cea jur te de hlavnic din Drăgoteani cum i-am dat lui și de la noi moșie, și i-am întărit-o cu tot venitul, și alții să nu să amestece.

Îis u Ias let 7119 (1610) Decembrie 18.

Gospodin recî.

NOI MIRON BĂRNOVSCHI MOVILĂ VOEVOD,

Bojio Milostio Gospodar Zemle Moldavscoi.

Precum aș venit înaintea noastră și înaintea boerilor noștri, rugătorii noștri călugării de la S-ta mănăstire, ce se numește Homorul, cu rugăminte ni s-aș rugat și ș'aș făcut cererea de ispisoc de întăritură pe dreaptă prisaca lor, ce-ș pe Buhotin în Covașniță, din uric de dănia și de miluirea de la bătrânul Ștefan

Voevd, și din ispisoc de întăritură de la Pătru Voevod. Drept aceia și domnia mea am dat și am întărit S-tei mănăstiri, acea de mai sus numită prisacă. Iar hotarul ei să fie opcina pe vârful dealului pe de amândouă părțile, până la capul piscului de cătră câmpu, de unde se rădică drumurile. Acest de mai sus numit loc, să fie S-tei mănăstiri nestrămutat nici odinióră în veacii veacilor, în protiva cărței noastre aceștia.

Scris de Mihalcea în Iași leat 7134 (1626) Aprilie 11.

Insuși domnul aū porocit.

In ispisocul cel adevărat este iscălit însuși cu mâna sa, Miron Barnovschi Voevod.

(Locul pecetei gospod).

De pe sîrbie pe limba moldovenească, am tălmăcit la anul 1805, Noembrie 17. Polcovnicel Pavél Dobrin.

INTĂRITURA HOTARULUI HOMORENILOR

Eu Măteiu Păharnic din Mircești măririsesc cu această scrisoare a noastră, cum aū venit călugării de la S-ta

mănăstire de la Homor și de la Dobrovăț cu cinstită cartea mării Sale Domnului nostru, cu *inelul cel mică*, ca să le socotim hotarele la Braniște, pre unde au ținut daniile de la alți Domni mai de mult și cum le vor spune dresese. Deci noi dacă am vădut cinstită cartea mării Sale Domnului nostru, noi am mersu acolo în Braniște și am chemat oameni buni și slugi domnești și oameni bătrâni, care au știut de demult, și au fost aicea de față: Pântea ce au fost Postelnicel din Codăești și Toader și Blaga, ce au fost Brănișteriu, și Mihalcea aprodul din sat din Șerbești și Hilip Brănișteriu, și Pântea diacul din sat din Mircești și alți oameni bătrâni anume: Nenciol din Nourești, și Pătrașcul vânătoriu, și Ionașcu Vlădiceanul, și am găsit cu sufletele noastre, că este hotarul Homorenilor din opeină: este din drumul cel bătrân ce merge la Zlătăreni pre vârful dealului, până într' alt drum, ce se chiamă Prihodiște ci este la Nourești. De acole drumul la vale, până în puțul Tuțorenilor; de acole matca Covășniței, până în capul piscului, unde se adună drumurile la stâlp: de acolea valea stânei la deal, până în

drumul cel bătrân, ce este mai sus scris, de acoloa drumul la deal, până în muchea dealului ce se împreună hotarul, așa am găsit noi cu sufletele noastre. Și mai pre mare credință, ne-am pus pecețile, să se știe în veaci.

Veleat 7139 (1631) Februarie 8,
(p.) (p.) (p.) (p.)

VÎNDARE A TREI VII.

Adecă noi Gheorghie Ciolpan și Vasilie Ciolpan scriem și mărturisim cu cestu zapis al nostru, cum noi de bună voia noastră, de nime siliți, nice asupriți, ce de a noastră bună voie, am vîndut a noastră dreaptă ocină și moșie, o vie ce easte în țarina Cârjiștilor, ce face 2 fălci și jumătate, pre lângă Hăbășăscul, acea vie așijderea și altă falce de vie păragină ce se chiamă la Păr. Aceaste vie le-am vîndut d-sale lui Neculai Buhuș marele Logofet drept . . . . lei bătuți. Pentru acea ca să-î fie d-sale de acum înainte dreaptă ocină și moșie și cuconilor d-sale, și ca să aibă d-lui a-ș face și direa-se domnești pre acelea vit ce mai sus scriem. Pentru aceia nici dintru frații

noștrii, saŭ din ruda noastră, să n'aibă a mai întoarce aceste vii, pentru căci am întrebat toți frații noștrii, și nime n'au vrut să le cumpere, și cumnatul nostru Irimicea încă s'au tâmplat și au iscălit, și la tocmala noastră s'au tâmplat Savin Șoimariul și d-lui Roșca Vornicul de Poartă și Ursul Vornicul de Poartă și mulți oameni buni și ficioři de boiari. Și pentru mai mare credință am iscălit ca să se știe.

u Ias leat 7173 (1665) Iunie 28.

(iscăl) *Gheorghie Ciolpan, Vasilie Ciolpan, I Irimicea, Roșca Vornic martur și Savin Șoimarul martur.*

{Locul peceței mici}.

Ursul Vornic.

Hotarnica Dobrovățului.

Milostive și luminate Doamne să fie Măria ta sănătos. Facem știre Măriei tale că au venit părintele Egumenul de Dobrovăț cu cinstită carte Măriei tale scriind la noi, să mergem să-i alegem un loc de prisacă ce-i danie de la Măriea sa Ștefan Vodă cel bun, ce easte în ținutul Iașului pre valea Covasnei în Braniște la Vinători. Deci noi pre cinstita

cartea Măriei tale am mers și am strânsu, oameni buni și bătrâni de prin prejur din sus și din jos, și am ales partea cea de prisacă, precum i-aŭ spus și dresesele, carele sunt făcute de la Moise Vodă și de la Vasile Vodă, și le-am ales și am pus și semne cu acești oameni dimpreuna care-î sunt de față scriși, și i-am întrebat, și precum aŭ mărturisit ei cu sufletele lor, așa am ales și am pus semne, numai, Măriea ta, aŭ avut puțină pricină pentru movila ce se chiamă Movila Mare, dicând ei că hotarul nu ajunge în movilă. Iar eu, Măriea ta, le-am zis să ia brazda în cap și să jure precum nu-î hotarul prin movilă, să fie ca a lor. Iar ei n'au cutezat să jure. Iar dresesele spun precum-î movila în hotaru mănăstirei; și i-am pus și piatră în movilă. Și de acoloa am luat pre muchea dealului la vale, până în capul piscului și am pus piatră; și de acolo ne-am scoborît păr în matca văei, unde se împreună hotarul cu a Homorenilor; și am luat în sus până în puțul Tuțoranului, unde dă în drumul cel mare, ce se chiamă drumul Tătarilor. Și de acoloa am luat culmea dealului în sus până în Prihodiște, unde se împreună hotarul

Homorenilor și cu a Noureștilor, și de acolo tot muchea dealului pâr la Mărturii și de la Mărturii în dreptul locului pâr la Movila cea Mare, unde se încheie hotarul. Că pe acolo le-aŭ spus drescele de la toți Domnii.

Cu acești oameni buni am ales și am pus și semne ca să se știe anume. Evloghie călugăr și Ienache vătav de vînători și Vasilie, și alt Vasilie și Mihai Hotnogul, Vlasie Andronic, Ionașco Vasilie, Nastasie ot Pocreaca, Apostol Pohal și Ștefan ot Pocreaca, așa am aflat cu acești oameni buni și prin drese ce aŭ avut. Și am pus semne cu acești oameni din preună. Și să fie Măriea ta sănătos.

Leat 7188 (1680).

Robul Măriei tale Andrei, Vornic de Poartă.
(Pecetea lui)

● Evloghie Călugăr. ● Enache Vătav. ● Vasilie. ● Vasilie. ● Mihai. ● Vasilie. ● Andronic. ● Ionașco Vasilie. ● Nastase din Pocreaca. ● Apostol Pohal. ● Ștefan ot Pocreaca.

Această copie de pe hotarnica Dobrovățului cea adevărată, s'aŭ scos de cătră mine și este întoemăi.

Ștefan Cerchez 1816 Iulie 24.

Danie ficiorilor Vîntului.

Adecă eū Ștefan vel Stolnic scriem și mărturisescu cu ceastă adevărată scrisoare a me, precum eū am dat și am dăruit danie ficiorilor Vîntului din dania ce ne-aū dat Duca Vodă și Iliăș Vodă. Eū am dat lor unde le-aū fost odăile lor în Balumirești carele era odăile lor pe dania me ce mi-aū dat și aū miluit acei domni repositați cari se scriu mai sus. Și am fost făcut eu și niște zapise de când s'aū hotărât locul întăiū, iar acmu mai pe urmă, m'am sculat în ȃdilele Măriei sale lui Constantin Voevod și am hotărât o bucată de loc ce ne-aū dat Antonie Vodă, și am stălpit și am hotărât, deci acmu pre urmă de isnoavă l-am ales, ce vor ținea ei din dania me ei le am dat. Datu le-am valea Balumireștilor cât ține sepăturile, din coada Balumireștilor din hotarul ce iaste lângă drum ce vine alătura niște pământuri cu dumbrăvi ce vine din jos despre odăile lor până la un pěr și s'aū pus piatră sub pěr din deal din odaea lui Gavril Vîntului, și de acolo am purces dreptu prin tufe, până la capetele unor pământuri ce vin din vale la deal, în marginea săpăturilor

s-au pus a doilea piatra și din piatra aceea au purces la vale alătura cu poiana prin marginea tufelor pre din jos, până în matca Balumireștilor ; ș'au trecut în ceia parte pe din jos de iazul cel bătrân și s'au pus al patrulea hotar în coasta despre sóre răsare și s'au suit dintr'acel hotar prin zarea Deadului și au mers și s'au pus hotar al cincilea hotar înspre dealul despre rasărit în potriva iazului lor cel nou, și de acolo au purces pre drum în sus, până în coada vaei Balumireștilor, și s'au pus hotarul al șeselea , care s'au stălpit și s'au ales.

Și când le-am facut acestu zapis fost-au d-lui Dabija ftori logofat, ce au fost hotarnic și d-lui Ioan Paladi Postelnicel, și d-lui Ion Abăza Postelnicel și Vasilie Vornic de targ și Vasilie Gâlcă Vornic de poartă, și Hârstea de Barlad și Dumitrașcu ot tam și Lașcul și Cimbală și Șoltuzul cu 12 prăgari și alți oameni buni și batrâni ; și pentru mai mare credință, ne-am pus și pecetea și acei boiari, au iscălit și au pus și pecetea orașului ca să-i hic de credință.

u Bârlad, leat 7200 (1692) Iunie 20.

Ion Palade ftori logofet martur.

Ștefan (Locul pecetei mici) *vel stolnic.*

Eu Vasilie Ilie vornic iscal.

(Locul pecetei șoituzului de Bârlad).

Dabija ftori logofăt.

Și eu Savin pîrvul martur.

Și cu Lupul Constantin iscal

*Eu . . . și am scris
zopsisul.*

Vasilie Gâlcă vornicul

Acest act este în original, scris pe hârtie, cam încurcat.

Th. C.

Mărturie pentru un Țigan.

Adiverim cu aceasta scrisoare a noastră la mâna lui Ioan Cehanu și a lui Tofan Aga, ginerii Lupului Negrii, și la mâna lui Constantin sin Lupului Negrii, pentru un Ioniță țiganul, ficior lui Neculai Maiză, care acel Neculai Maiză țiganul, a fost al nostru. iară țiganca lui, anume Prohira fata Vârvarei, au fost a Lupului Negrii, și facând aceștia doi copii, unu fet și o fată, și la împărțeala ce a avut D-neeî reposata maica noastră cu Lupul Negrii, pentru acest Neculai Maiză țigan, s'aun venit în partea Lupului Negrii, acestu mai sus arătat Ioniță țiganu ficior lui Neculai Maiză ; iară fata aun remas în partea noastră. Și după

moartea Lupului Negrii, aũ lipsit Ioniță țiganul de la casa lor și mergând Tofan Faga, ginerele Lupului Negrii ca să'l caute pe numitul țigan ca pe un drept rob al lor, s-aũ tâmplat de aũ prăpădit Tofan scrisoarea, ei era data de la D-neeii reposata maica noastră pentru acestũ țigan. Și viind ei la noi s-aũ rugat de le-am dat această scrisoare încredințată cu iscăliturile noastre, ca ori și unde ar găsi pe acest Ioniță Maiză, fciorul lui Neculai Maiză țigan, să aibă a-l lua ca pe unul ce este drept țiganu lor, și să'l stăpânească în pace ; cum și pentru scrisoarea ei era dată de la reposata maica noastră și s'aũ prăpădit de la mâna lor, aflându-se mai pe urmă undeva, să aibă a se lua de acolo de unde s'ar afla, și să se deie iarăși la mâna lor, acestor mai sus arătați gineri și fciorii Lupului Negrii, și pentru credință am iscălit.

1791 Iulie 1

Stefănică Roset
Iordaki Roset
Ioan Roset

Prea înălțate Doamne.

Chesaro Crăiască Aghenție prin nota

ce aũ dat la departamentul pricinilor streine, face cerere ca sã se ia niște țigani, din țigani D-sale Comisului Rãducanu Roset, cu pricina cã ar fi a mânãstirei Dragomirna din Bucovina. Acel țigan sunt din țigani, care Mãria Sa Alexandru Muruzũ Voevod, cu hrisov din 1792 Noembrie 5, aũ dat d-sale comisului schimbu și miluire pentru 20 sãlașe țigani ce avea d-lui comisul a lua din țigan gospod, cum hrisovul adeverește ; și Mãria Sa i-aũ dat ca pe unũ ce sub nume de slobozi, eșind din Cordon, s'aũ aflat țigan domnești, din vreme ce mânãstirilor de acolo li s'aũ ridicat puterea de a mai stãpãni țigani, și alte acareturi ce aũ avut. Eu îndrãznesc numai a pricinui supãrare Mãriei Tale cu arãtarea pricinei acestor țigani, și precum va fi înalta hotãrîre și mila înãlțimei tale asupra d-sale comisului, așa se va urma.

Prea plecat la mila înãlțimei Tale.
Petrache Cazimir vechil d-sale comisului Rãducanu Roset. * * *

D-lor veliții boieri cercetãnd pricina aceasta prin anafora sã avem știre . . . 93
Decembrie 4.

Don cã Medelniceriũ.

Noi Mihail Constantin Suțul Voevod,
cu mila lui D-zeu Domn țerei Moldovei.

Cetindu-se anaforaua aceasta, înaintea domniei mele; după cuviincioasa înștiințare ce fac D-lor veliții boeri. hotărîm domnia mea, ca întocma urmându-se, să se dea acum arătații prin jabloa țigani la mînuștirea Dragomirua din Bucovina. fiind cerșuți prin notă de cătră C. C. Agbenție. Intarindu-se anaforaua aceasta cu domneasca noastră pecete. 1793 Decembrie 8.

(L. P. mici).

A. Donici Medelniceriū, prociroh.

* * *

Prea înălțate Doamne.

Pentru pricina țiganilor ce fugū din Cordon și vin aicea în Moldova, cum și țiganii ce fugū de aicea și trec în Cordon, obiceiul easte, când acei din Cordon vor avea țigani fugiți aicea, și îi vor cere înapoi, să dau de aicea, și asemenea dau și din Cordon pe țiganii ce fugū de aicea acolo, după așezarea ce s'aū făcut cu Nemții, când s'aū osebit Cordonul. De care nu lipsim a înștiința;

iar hotărîrea rămâne să se facă de că-
tră înălțimea Ta.

1793 Decembrie 12.

Ai înălțimei tale prea plecați slugi.

Nicolai Ko'et Logofet. Iordache vel Logofet.

Sandu Sturza vel Vornic. Depasti vel Vornic. .

. . . vel Vornic.

**Cu ajutorul lui D-zeu. Isvod pentru zes-
treă ce am dat prea iubitei fiicei mele Elencu,
dupa cum în jos se arata anume. 1797 April 23.**

Straiele. Un rând de straie de atlas
florentin cu samur bun și cu 400 gâl-
banaș cu 1 la straie.

Un rând de straie groditură cu ris bun.

Un rând de straie de maltin cu sa-
mur al doilea, cu doue rochii tij de maltin.

Un rând de straie maltin îndoit cu
sînjap.

Un rând de straie de groditură cu
cacomi și rochie de Agabani bună.

Un beniș de groditură cu cacomi și
cu doue rochii de alesătură.

Un jaru.

Șese sariclicuri cu tacâmul lor.

Un bohcealic greu.

Cinci părechi conduri franțuzești.

Două anterie de maltin pentru nôpte.

Trei cintieni de ghermesit.

Dece cămeși de buranjuc cu ismene
și cu dece birnețe.

Un tacâm de feredeu cusut cu fir.

Trahilele, bohcele de pus straie,
basmale, testemeluri, și altele după obi-
ceiū.

Juvaerurile. O floare cu diamanturi bună.

O zgardă cu diamanturi, bună.

O păreche brațări de mărgăritare cu
mané de diamant

O păreche cercei cu zmaranduri buni

Un inel bun cu diamant.

O păreche cercei cu diamanturi buni.

O păreche paftale cu diamanturi.

Două inele cu diamanturi.

Un inel cu zmarand.

Argin'ării. O icoană ferecata cu argint.

O candelă de argint.

O stropitoare și afumătoare de argint.

Două-spre-dece părechi cuțite de ar-
gint cu lingurile lor și cu lingură mare.

Două solnițe de argint.

Două sfeșnice de argint cu mucări.

O străchinuță de argint cu lingurița ei
pentru dulceți.

O tavă de argint pentru feligene și
cu cafea curtus .

Două-spre-dece zarfuri de argint cu
feligenile lor.

Așternături. Un așternut pentru o odaie cu 12 perini și cu trei macaturi de știlfă și cu perde tij de știlfă

Două saltele, una de atlas și una de cit.

Două paplome, una de stilfă, una de atlaz.

Două rînduri de așternături grele cusute, cu perinile lor cu tot takîmul, și cu naframă pentru oglindă.

Două takîmuri tij de așternut, unul de pânză de olandă, și altul de boranjic.

Pentru masă. Două takîmuri de masă, pânză de olandă cu opt minișterguri și cu două prosoape.

O miniștergură cusută pentru lighean.

Opt-spre-zece șervite cusute cu fir cu rățele.

Două spre zece tiagiri cu capacele lor.

Două spre zece blide de cositor.

Două spre zece talgere de cinie.

Două spre zece talgere de costor.

Altele ce se arată în jos. Un cal de mire cu raftul de argint și cu harșa cu șiret și cu postav pe șea, i cal candeș.

Șese telegari negri cu hamuri bune.

Două sipete mari lipscănești.

Două sipetele mici lipscănești.

O scatulcă.

Un lighean cu ibric.

Două oglinzi, una mare, alta mică.

Un covor.

Două ibrice de cafea.

Doi spre deuce boi de plug.

Care toate aceste lucruri ce s'aũ dat, după cum izvodul arată, se socotesc prețul lor bănesce, cinci spre deuce mii lei.

55,000 lei, adecă cinci deci și cinci mii lei, bani gata, din care 35,000 lei s'aũ dat acum împreună cu izvodul, iar 20,000 lei sînt să se deie după doi ani, adecă la 1799 April 23. Face în tot 55,000 lei. Iar peste tot cu lucruri și bani, se cuprind 70,000, adecă șapte deci mii lei.

Și deosebit i-am mai dat un zăpis a Măriei sale răposata Doamna Ecaterina Mavrocordat pentru o moșie anume Pîrliții, care moșie se află acum în stăpînirea Măriei sale Beizedea Dimitrie Mavrocordat, și când după dreptatea ce are a se scoate de la Măria sa, o va și stăpîni iar dacă din întîmplare în protivă, nu va putea o lua de la Măria sa Bezadea, atunce să nu aibă nici o pretențione a cere altă

moșie din casa mea, în locul acesteï moșii, ei să fie mulțămît cu îndestulata zestre care i-am dat după a mea putință.

Iordachi Balș Visternic.

Reposatul Visternic Baluș prin diata sa, face împărțea fiilor săi:

Partea Visternicului Alecu Balș:

Moșiile, sate întregi, Dumbrăveni, i Românești, i Averești, i Sălăgenii, i Bursucenii, i Brehoești, i Vlățeni, i Mândrești, și Belești, care acum se zic Seminice, ce se află toate unite la un loc în ținutul Sucevei și ținutul Botoșeni și cu toate prisecile de stupi ce se vor afla la aceste arătate moșii.

Moșiile sate întregi: Pândărenii cu târg, i Drăgoești, i Frigenii și Oișenii ce se află unite la un loc în ținutul Iașii.

Moșiile sate întregi: Sarafinești și Mitești în ținutul Botoșanii.

Moșiile Pogonești, i Petrimănești cu alte hotare, i părți unite la un loc în ținutul Fălciului.

Viile din vale de la Copou lângă Iași cu casele, și toate câte se află făcute acolo.

Viile de la Cruce și viile de la Târgu de la Cruce ce se află în două ogrăzi în ținutul Putnei.

Giumătate din toate argintăriile, și giumătate din toată pojijia casei din Iași.

Giumătate din toți țiganii căsași și lăeși.

Giumătate din toate vitele, cum și din caii grajdului.

Partea Comisului Iancu Balș.

Moșiile sate întregi : Pușcanii cu toate cotunurile și cu toate siliștele unite la un loc și Conțeștii ce sunt luate de veci de la mănăstirea Probota, cu bezmăn în ținutul Sucevei și cu casele din Pășcani, cu toată pojijia casei și cu toate prisecile cu stupi, la aceste arătate moșii.

Moșiile sate întregi : Todirenii, i Titi-enii, i Stezcali, i Rogojenii, i pol sat Verdeșeni și parte din Simeni de la Bobul, ce se află unite la un loc, peste Prut la ținutul Iașii.

Moșia ce se numește acum Hodora în care sunt două siliște numite prin scrisori, Izărenii și Giurești la ținutul Hârlăului și cu toate prisăcile cu stupi ce se vor afla.

Moșia Frumoasa toată cu toate siliștele, după cuprinderea scrisorilor, unită și cu moșiile Greceni, i Pelinii și alte hotare ce sunt la un loc în ținutul Greceni.

Viile de la Copou din deal cu cerdacu și cu cele ce se află acolo la podgoria Eșii.

Viile de la Huși din ținutul Fălciului.

Viile de la Costești din ținutul Romanului.

Viile de la Străoani din ținutul Putnei.

Casele din târgu Iașii și giumătate din toate argintăriile și giumătate din toată pojijia casei.

Giumătate din toți țiganii căsași și lăeși.

Giumătate din toate vitele și caii grajdiului.

Aceste rînduindu-le în parte fiștecăruia, întru care și partea oprită pentru sine, cum diata cuprinde, îndatorește și pe fiște care cu dări deosebite, și îngrijiri sufleteș'i, adăugând Voroveștii și pentru doue fiice Elenco și Catinea prin aceste de nai jos.

Pentru copiii răposatei fica mea Elenco, măcar că prin cât am putut am

dat zestre după izvodul ce este față, și deosebit am și ajutat. Dar rînduesc ce să să mai deie două mii cinci sute lei acei mai mici copile a reposităi, care să dea fiii mei însa: 1500 lei Aleco și 1000 lei Iancu.

Pentru ficia mea Catinca, cu toate ca și aceștia pre cât am putut i-am dat zestre după izvodul ci este, dar fiind că din nenorocire aŭ remas vaduvă, rînduesc ca după săvîrșirea mea să-i mai deie fiii mei Alecu și Iancu 15 mii de lei, însă 10 mii de lei Alecu și 5 mii de lei Iancu.

Intocmai fiind aceste după cuprinderea dietei repositului Visternic Iordache Balș, încredințez cu iscălitura mea.

1825 Februarie 3.

Petrache Cuzimir Spatar.

Asemenea de pe copia încredințată.

Kirica Ban.

NOI ȘTEFAN VOEVOD.

Cu mila lui Dumnezeu, domn țareș Moldovei.

Înștiințare facem cu această carte a noastră tuturor ce vor căuta pre dânsa, sau cetindu-se vor aŭdi. Iată cu vrerea tatălui și ajutorul fiului și cu săvîrșirea

St-Duh, din rîvna lor bine voind cu curată și luminată inimă și cu bun cuget, aū venit înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri mari și mici, credincios boierul nostru d-lui Gheorghe Cerbice, cu maică-sa Feodora și cu sora Anișca. după a lor bună voie, de nimene siliți nici asupriți ș'aū făcut cinste cătră Dumneșeu și catră precurata Maica lui, ș'aū dat dintr-a lor adevărat uric dreapta ocină a lor mănăstirei noastre de la Homor, unde easte hramul Adormirei Prea Sfintei născătoare de Dumneșeu, un loc ca să'și facă prisacă, adecă giu-mătate parte de la vale ori în poiana din câmpul ce se chiamă Zlătărenii, între Vadul sub Bohotin din sus de Nourești; aceasta aū dat ei pentru sufletul părinților sei, ca să fie acei mănăstiri de dâșii, de copiii lor și de tot neamul lor nesmintit nici odată în veci de veci; deci, noi vedēnd a lor buna voință și danie pentru sufletul lor și noi de asemenea dăm acel mai sus numit loc de prisacă, ca să fie mănăstirei din Homor, de la noi uric nesmintit nici odată în veci de veci. Iară hotarul aceluia loc de prisacă, adecă giu-mătatea pământului ce se chiamă Zlă-

tărenii, partea de la vale. Iar la aceasta este credința domniei mele, Noi Ștefan Voevod și credința prea iubitului a domniei mele fiul Alexandru, credința d-sale Stanciul de la Cetatea Albă, credința d-sale Vlaicul Hotinceanu, credința d-sale Goiau, credința d-sale Vornicului Crasnaș, credința d-sale Coset Danovici, credința d-sale Zberea Beligrădeanu, credința d-sale Makendure, credința d-sale Isaiea din Chiliea, credința d-sale Albul, credința d-sale Lazapitic, credința d-sale Bourcanul de la Neamț, credința d-sale Buhtea de la Chiliea, credința d-sale Sandru din Dorohoiu, credința d-sale Gangur, credința d-sale Stețco Dămăcuș, credința d-sale Peric, credința d-sale Spatarului Sachis, credința d-sale Visternicului Iuga, credința d-sale Paharnicului Negrila, credința d-sale Postelnicului Pașcu, credința d-sale Stolnicului Luca, credința d-sale Comisului Neagul, și credința tuturor boierilor celor mari și mici.

Iar după viața noastră pe cine Dumnezeu va alege a fi domn pământului nostru a Moldovei, din copiii noștri, sau din neamul nostru, acela să nu smințească dania și întăritura noastră S-tei

mânăstiri, ce încă mai vîrtos să o întărească. Iar pentru mai mare putere tuturor celor scrise. poroncim credincios boierului nostru Burla Logofetului a scrie și pecetea noastră a spînzura cătră aceasta care e a noastră. Aū scris Inistrevici în Suceava.

Leat 6975 (1467) în luna lui Septembrie 11 zile.

S'au poslăduit și s'aū aflat întocmai după cea adevărată și am iscălit.

Vasilie Pop inginer.

NOI ȘTEFAN VOEVOD.

Cu mila lui Dumnezeu domn țareș Moldovei.

Adecă aū venit înaintea noastră și înaintea ai noștri moldovinești boiarși slugile noastre Mihul fratele lui Iancoș și Giurgea, și frate-sau Ivan și Bratul și nepotul lui anume Rafeiū și Mihu, Obroc și Grigorie ficiorul lui Ivan, de nimenea siliți, ci de alor bunăvoie, ș'aū vîndut a lor moșie dintr'a lor drept uric, un sat, anume Negoești pe pârăul Negru și cu heleștee, însuși domniei mele drept 172 zloți tătărăști și am dat acești bani toți, în mînele slugei noastre Mihului fratele lui Iancoș și Jiurgei și frăține-seū

Ivan și brat lui și nepotul său Rafeiū și Mihăila Obroh, și Grigorie fiiorul lui Ivan înai itea al noștri boiari.

Și iarăși au venit înaintea noastră sluga noastră Dașco și sora lui Malie, feciori lui Goatila, nepoți Puiului Ploscar, de a lor buna voie au vîndut a lor dreapta ocina dintr' a lor uric, jumătate de sat de Gostilești pe parăul Negru partea din sus. însuși domniei mele drept 120 zloți tătărăști, și am dat domnia mea toți banii 120 zloți în mînile slugei noastre lui Dașco și surorii lui Malie, feciorii lui Goștila nepoți Puiului Iloscariul, înaintea boiarilor noștri.

Și iar au mai venit înaintea noastră Ileana fata Nekitei, fratele lui Kostăn Andronic, de a lor bună voie au vîndut a lor ocina dintr'a lor uric, 2 siliște ce sunt pe Moldova, anume: Poiana, unde au șezut boiarii Băloș și Danciul, însumi domniei mele drept 200 zloți tătărăști, și am dat domnia mea acești bani 200 zloți în mâinele Ilenei fetei Nekitei, fratele lui Kostăn Andronic, și au dat și dresurile ce au avut pe acele două sate de la moșul nostru Alexandru Voevod în mînile domniei mele.

Și iarăși aũ mai venit înaintea domniei mele Zîrnea și frații lui Toma și Ioan, feciorii Petrei, nepoți Tibenii, de a lor buna voie și aũ vîndut a lor dreaptă ocina, anume Ciorsecești, unde aũ ședut moșul lor Tiba pe voldova la câmpii Ungrușului, și loc de moară în Moldova, însumi domniei mele, și am dat domnia mea 240 zloți tătărăști în mîinile Zîrnei și frațini-seu Toma și lui Ioan, înaintea boiarilor noștri, și uricele ce au avut de la unchi domniei mele Iliăș Vodă, și de la Ștefan Voda, când s'aũ făcut pace încă le-aũ dat domniei mele.

Și iar aũ mai venit înaintea domniei mele Neacșa fata lui Băilă de pe Racova nepoata lui Boteș, de a ei bună voie aũ vîndut așa dreaptă moșie dintru al ei drept uric un sat pe Moldova la câmpierii lui Ungruș anume partea lui Boteș, unde aũ ședut moșul ei Boteș, însumi domniei mele drept 60 zloți tătărăști, și am dat domnia mea toți banii 60 zloți în mîinele Neacșai fetei lui Băilă de pe Racova, înaintea boiarilor noștri, și tocmindu-me am plătit domnia mea tot cu bani gata, cât mai sus scriem.

Iar domnia mea cu bună voire și

dintru a noastră bună voie și cu ajutorul lui D-zeu curată și luminată inimă și cu toată a noastră bună voire și cu ajutorul lui Dumnezeu am făcut pentru sufletul întru sfinți adormiții moșii și părinții noștri, și pentru a noastră sănătate și mântuire, și pentru sanătatea și mântuirea fiilor noștri, ca să întărim și să miluim a noastră S-ta Mitropolie din târgu din Roman, unde iaste hramul prea cuvioasa Maica noastră Paraschiva, și unde iaste Episcop rugatorul nostru Chir Vasilica, și am dat acci sfinte a noastre Mitropolii toate acele sate, câte mai sus scriem, pe nume: Negoiaștii cu heleștee și cu mări, și jumătate de Gostilești și Poiana dintru amândouè părțile (sau între ținuturi) și Tebeștii cu mori și partea lui Botăș, toate acestea mai sus scrise, ca să fie ai noastre Sfinte Mitropolii din târgu Romanului, de la noi uric și cu tot venitul nerușuit nici odinioare în vecii vecilor.

Iar hotarul acelor toate mai sus scrise sate ca să fie despre toate părțile pe hotarul vechiū pe unde aū umblat din veci; iar hotarul acei jumătăți de sat de Gostilești se începe din pădure

pe la vadul lui C liman și Costileasca la vale până la pârau Negru, la podul lui Vițeni; apoi pâraul Negru la vale până la gura Bahnei, de ciu Bahna în sus la Movile până unde se împreună hotarul Gostileștilor și cu a Băhnenilor, și de acolo pe lungul pamânturilor la o movila ci easte lângă un drum vechiū stricat, iara despre alte parți pe hotarul vechiu, pe unde aū umblat din veac; Iar acel ispisoc ci este de la moșul nostru Alexandru Voevod, Țe Poieni pre amendoue parțile, și earași alt ispisoc ci este de la unchiu noștri, de la Ileaș Vodă, si de la Ștefan Voda, când s'aū facut pace la Ciorsecești în câmpia lui Ungruș, domnia mea le-am dat amândouă în mâunile rugatorului nostru Chir Vasiliea Episcopului de Roman.

Pentru aceia credința domniei mele Ștefan Voevod și a pre iubiților filor domniei mele Alexandru și Bogdan și Vlad, și credința tuturor boiarilor noștri a mari și a mici. Deci cine va fi Episcop la a noastră Mitropolie a Romanului cu toți frații, preoții și circovnicii care vor fi la acea S-tă Biserică,

până când vom fi vii, să slujască în toate săptămânile, joi sara paraclis și vineri dimineața leturghia. Iar după a noastră viață, să slujască vineri sara parastas, și sâmbătă dimineața leturghia.

Deci pre cine va alege Dumnezeu, a fi domn în pământul nostru să nu strice a noastră danie, ci mai ales să o întărească, de vreme că am cumparat pe ai noștrii drepti și curați bani: iar cine va strica a noastră danie și întărire acelor ce mai sus scriu, ca să rușuiască sau să strice, unul ca acela să fie blestemat de domnul Dumnezeu Mântuitorul nostru Isus Hristos, facătorul cerului și al pământului, și de pre curata Maica lui Dumnezeu și de toți sfinții care din vec bine i-au plăcut. Iar pentru mai mare credință și întărire tuturor acelor mai sus scriși, am porocit credinciosului nostru boiar Tăutului Logofetului ca să scrie și a noastră pecete să o spînzure, cătră această carte a noastră.

Let 6996 (1487) Octombrie 15.

Posleduindu-se copia aceasta și fiind întocmai cu însuși suretul, saă încredințat de cătră noi. 1805 Martie 31.

Gherasim Episcopu Romanului.

Copia aceasta s'aũ poseduit din cuvint în cuvint, și fiind întocmai s'aũ încredințat.

1815 Aprilie 3.

Grigorie Iconomu.

Mărturie Hotarnică a Vlădicenilor.

Hotarul a jumătate de sat de Goștilești ce se chiamă acum Vlădicenii, pe valea Neagră în ținutul Neamțului, după cum arată ispisocul de la repositul Ștefan Voevod, din veleit 6996 Octombrie 15 fiind noi rînduiți ca să alegem această jumătate de sat a Episcopiei de Roman despre alte hotare. Hotarul la câmp se începe din pădure despre vadul lui Căliman, părau Goștileascăi în jos păr în valea Neagră la podul lu Vișin. Decî valea Neagră în jos păr la gura Bahnei, decî Bahna în sus păr la o fântână, unde s'aũ aflat și piatra veche, deasupra fîntânei unde se tâlnește cu hotarul Băhnenilor, decî lungul pământurilor păr într'un drum unde se sfârșesc pământurile acolo, am găsit iar piatră vechie, decî drumul în sus alături cu hotarul Băhnenilor, păr se împreună cu hotarul Ciritianilor și cu a Bărgăoanilor. Decî purcede ală-

ture cu hotarul Bărgăoanilor pe o dâl-mă aproape de doi stejari ce sunt la câmp, dâlma la vale spre apus pâr la o movilă, la un drum vechi stricat, unde arată și ispisocul lui Ștefan Vodă. Iar dintr'acea movilă tot la vale spre apus, pâr în pâraul ce vine despre Bărgăoani. Decii pâraul în jos pe la o fântână ce se numește a lui Lateș, unde s'aũ aflat și piatră veche din jos de fântâna peste pârău; decii drept peste valca Neagră pe un pisc de deal, până în marginea pădurei, unde s'au aflat iarăși piatra veche, decii pin pădure pân la un fag cu bour la pârăul Darloii și peste pârău la rîpa Roșie, și apuca la deal pâr la boure, unde se tâlnește cu hotarul Mărgincenilor și cu alte hotare, și de acolo pe semnele vechi alature cu hotarul Brăneștilor și a Tatomireștilor, decii iar pin semnele vechi în-apoi, pâr vine iar în vadul lui Căliman, și așa s'aũ încheiat hotarul acestei jumătate de sat a Vladicenilor, după cum ne-aũ arătat toți rezășii de Ghilăeaști, și și-aũ pus și degetele mai jos.

Leat 7257 (1749) Iulie 20.

Copia, aceasta citindu-se din cuvînt în cuvînt, și fiind întocma, după cea adevărată, am iscălit. 1805 Iunie 1.

Iacob Arhimandrit

S-aŭ poslăduit și de mine, și fiind întocma, am adiverit. 1815 April 7.

Grigorie Iconom.

Prescurtare de documente.

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Din sat din Hudeștii mici și sat întreg Giulinții ce sunt tot la ținutu Dorohoiului, dându-i și toate scrisorile ce aŭ avut asupra acestor moșii (fără numai ce-aŭ oprit un uric a Giulinților fiind într'însul și alte moșii); iar Ursachi Davidel încă i-aŭ dat schimbu pentru schimbu a patra parte din sat din siliște, cu heleșteu în Șomuzul împuțit, din ținutul Sucevei și părțile din Mirești, partea lui Adam ginere lui Botez, și alt hăleșteu de hotarul Giurgeștilor ce sunt tot la ținutul Sucevei.

9). **7259 (1751) Iulie 22.** O mărturie hotarnică de la un Izman Șatrar,

i Vasilie Pancul postelnicel, i Costaşco Bran, Dumitraşco Stroici postelnicel, prin care arată cum aŭ ales şi aŭ hotărît moşia Giulinţii a lui Ursachi Davidel despre moşia Rădăuţii ce sunt tot la ţinutul Dorohoiului.

10). **7267 (1759) April 28.** O scrisoare de învoială de la un Ioniţă Sorocean şi cu alte neamuri a sale prin care arată cum s'aŭ învoit cu unchiul lor Davidel şi cu Alexandru fiul, pentru moşii ce s'ŭ avut împărţitoare între dînşii, dintre care arată să stăpânească Davidel satul Giulinţii, şi giumătate de sat de Hudeştii mici, şi ei încă să stăpânească giumătate de sat de Hudeştii mici, şi măsurându-oşi cu odgonul să li se dea lor a patra parte dintru amândouă, ca să nu mai aibă pricină pe urmă sau vre-o strâmbătate.

11). **7269 (1761) Mai 8.** O carte de judecată de la veliţii boieri din vremea de atuncea, prin care se întăreşte stăpânirea lui Alexandru Davidel pe părţile din moşia Hudeştii mici, întocma după tăria dovedilor ce-aŭ arătat; iar pe un Gavril Burduiŭ cu fraţii lui ce s'aŭ respunsu că ar fi seminţenie dintr'

un Scorpan, care cerea o parte din Hudeștii mici, după un ispisoc de la Vasile Vodă din leat 7144 Iunie 10. Să dau ramași luându-se din mâna lor și acel ispisoc neavând nici odată stăpânire.

12). **7275 (1767) Martie 11.** Un zapis de la Alexandru Davidel cu frații săi Lupul și Iordache ficiorii lui Ursachi Davidel prin care arată că au vîndut rēposatul Lupului Balș Logofēt fiind vel Vornic, un sat întreg anume Giulinții și jumătate de sat din Hudeștii mici, ce sunt tot într'un hotar la ținutul Dorohoiului, drept 850 lei, dându-i și toate scrisorile ce au avut.

13). **7275 (1767) Iulie 5.** Un zapis de la un Tanase Moșan nepot lui Ursachi Davidel prin care arată că au vîndut, rēposatului Logofētului Balș a patra parte din satul Hudeștii mici drept . . . . . lei, însă pentru a șesespredcea parte ce-au avut într' acea a patra parte și verii lor Soroceanii, să aibă el Tanasă Moșan a se învoi cu dînșii, ca să le dea ori bani ori moșii aiurea, de vreme ce el au vîndut și partea Sorocenilor.

14). Alte două scrisori tij de la acest Tanasie Moșan pentru banii ce au

Iuat el mai înainte a vîndărei, de sus arătată tot pe moșii.

15). Altă scrisoare de la Alexandru Davidel, care scrie tot pentru acest Tănăsie Moșan.

16). **1767 Mai 21.** Un zapis de la un Vasile Soroceanu cu frații și cu toți nepoții sei Soroceni, prin care arata că a dat danie mănăstirei Horecea a patra și a șese-spre-decea parte din Hudeștii mici de pe Prut din ținutul Dorohoiului, pentru pomenirea lor și a tot neamul lor.

17). **Mart 13.** Un ravaș de la Artimon stareț de la mănăstirea Horecea scris către repositul Lupu Balș, prin care arată că a trimis pe Teofilact dichiul mănăstirei ca să facă așezarea pentru Hudeștii mici, și cum că i-a dat să aducă la numitul boier și dania Soroceniilor, și să dea dichiul mănăstirei și scrisoare de schimbătură, după așezarea ce se va face.

18). **1779 Mai 18.** Un zapis de la Teofilact dichiul mănăstirei Horecea prin care arată că a făcut așezarea cu repositul Lupul Balș, după ravașul numitului stareț de sus pomenit, adică dichiul

aŭ dat din partea mănăstirei, Logofétului Balş a patra parte și a șese-spre-decea parte din tot satul Hudeștii mici și Giulinții de pe Prut din ținutul Dorohoiului, ce le-aŭ avut mănăstirea danie de la Soroceni, iar Logofétul Balş aŭ dat mănăstirei schimb pentru schimb a treia parte din tot satul Nohoreni din ținutul Sucevei.

19. **1779 Iunie 24.** O mărturie de la Tănăsie Moșan ot Cuzlău și de la alții mulți împrejurași adiverită fiind și de un Vidrașco Canțir, ce aŭ fost vornic de Poartă, prin care mărturisesc pentru hotarele cele drepte a moșiei Giulinții și cum că după știința ce aŭ ei asupra hotarelor, se află împresurată o bucată de loc din Giulinți sub numele moșia Cotușca a d-sale Catrinei Pălădoia Logoféteasă.

20). **1793 Ghenarie 23.** Un ravaș de jalobă cătră d-lor boierii din vremea divanului de la Iordache, i Andronachi sin lui Ursachi Davidel, prin care arată că frateie lor cel mai mare Alexandru Davidel aŭ vindut două moșii anume: Hudeștii mici, i Giulinții la reposatul Logofét Balş în vreme când

ei aũ fost mici, fãr de vrîstã, în care vîndare fiind-cã ar fi întrat și părțile lor, cu care fratele lor treabã n'ar fi avut, cer protimisica să întoarcã banii prețul cu care aũ vîndut fratele lor, și să ia moșiile de vreme ce acum și d-lui spatariul Manolache Balș ar fi vîndut aceste moși la altã mînã; și iaste poronca divanului în dosul ravașului ca să se cerceteze pricina de cãtrã d-lor boierii judecãtorii ai departamentului.

21). **Fãrã de leat.** Altã jalobã iarãși de la Iordache și Andronachi ficiorii lui Ursachi Davidel tot cãtrã divan, iarãși asemenea cerënd dreptate pẽntru moșiile acestea, ca să le ia sub a lor stãpãnire đicënd cã osebit cã fratele lor aũ vîndut și părțile lor cu care el treabã n'ar fi avut. Dar dupã moartea fratelui lor, ar fi rãmas ei însãrcinați și cu toate datoriile lor peste 15 pungi de bani ca să plãteascã la unii și alții.

22). **1793 Fevruarie 4.** O mãrturie de la un Ioniță capitanu prin care mãrturisește ce moși aũ rãmas la stãpãnirea acestor doi frați de sus numiți ficiorii lui Ursachi Stãrcea, însã atãt baștinã pãrințeascã, cum și cum-

părăturî ce aũ mai luat fratele lor Alexandru Davidel Șatrariul și cum că le-aũ rămas de la fratele lor și niște vii la Odobestî, care iarășî ei le-ar fi vîndut.

23) **1793 Februarie 4.** Altă mărturie de la un Vasilie Gheorghită prin care arată de câți ani are el știință că este vrîsta lui Iordache și a lui Andronachi ficiorii lui Ursachi Davidel, ce sunt născuți de gemene.

24). **Făr de leat.** Un izvod de toată clironomia ce aũ rămas a lui Alexandru Davidel după moartea lui, la stăpînirea acestor doi frați ai săi Iordache și Andronachi.

25). **Făr de leat.** Niște ponturi grecești din pravilă asupra pricinei de judecată ce aũ cerut ficiorii lui Ursachi Davidel cu, d-lui Spatariul Manolachi Balș pentru moșiile de sus arătate.

NOI MATEI GHICA VOEVOD.

Cu mila lui Dumnezeu domn țareș Moldovei.

Facem știre cu acest hrisov al domniei mele că eată viind înaintea domniei mele și înaintea tuturor boierilor noștri mari și mici, cinstit și credincios

boierul domniei mele d-lui Radul Racoviță vel Logofet, ne-aũ arătat o carte de mărturie și de judecată de la preosfințitul al nostru pre cinstit și duhovnicesc părinte Kirio Kir Iacob Mitropolitul, și de la cinstiți părinți și rugătorii noștri sfinției sale Kir Paisie Mitropolitul Nisis și Kir Gherasim Mitropolitul Sevastiei, și de la cinstiți și credincioșii boierii domniei mele d-lor : Iordache Cantacuzino biv vel Logofet, i Sandu Sturza biv vel Logofet, i Costache Razu vel vornic, i Vasilie Buhaescu biv vel medelniceriũ, dia leto 7261 (1763). Scriind că din poronca d-sale Constantin Vodă Racoviță, fiind orînduiți ca să ia samă a o samă de moșii a domniei sale Mihai Vodă Racoviță, ce aũ avut pricină cu d-lui Radul Racoviță vel Logofet și frații sei fiind vechil despre partea domniei sale, pe d-lui Iordache Stavraki biv vel spatar, dînd și cartea domniei sale cu iscălitura și pecetea sa la mîna spatarului Iordache, în care aũ arătat toate pricinile moșiilor, scriind la d-lor boierii ca să ia samă încă și cu blestem de vor face vre-un hatâr la judecată.

Deci strîngẽndu-se mai sus numiți

arhieriei și boierii toți la S-ta Mitropolie, și fiind față și mai sus numitul vechil spatar Iordache și d-lui Radul Racoviță vel Logofet cu frații săi, aflându-se și frații aicea la Moldova, și citindu-se cartea domniei sale Mihai Vodă, de care moșie cerea, la fiește-care moșie ce vedeți s'aũ aflat la d-lui Radul Logofet s'aũ scris precum arata în jos.

Pontul cel d'întîi în cartea domniei sale Mihai Vodă aũ arătat că satul Olănești ot Vasluiũ, îl stăpânește d-lui Radul Logofat cu frații sei pe năpaste; al doilea satul I rigorceni; al treilea heleșteu acel mare cu moșia lui; al patrulea satul Grumazăști, al cincilea casele din Iași cu locul lor, al șeselea satul Mărățeii cu vad de moară. Aceste aũ cuprins în cartea domniei sale ce-au fost dată la d-lui spatariul să le ceie, din veleatu 7261 Mart 1.

D-lui Radul Logofăt în protiva acestora arătate mai sus, aũ arătat aceste dovezi: un zapis a domniei sale Mihai Vodă, făcut din boerie fiind fctori comis, din veleto 7198, iscălit și de alți boieri de pre atuncea, scriind că s'aũ învoit cu frații domniei sale, și aũ aratat că aceste moșii aũ luat în partea domniei sale,

satul Podolenii la Fălciu cu vecinii; satul Burduganii la Vasluiu lângă hotarele Fereștilor, cu toate părțile câte sunt cumpărate de părintele domniei sale și cu vad de moară în apa Vasluiului; satul Stodolna la Orheiū, însă jumătate de sat a fost a domniei sale, și din cealaltă jumătate de sat, a șesea parte, iarăși a domniei sale, și aceasta a șesea parte aū dăruit-o fraților domniei sale, și hotărăște prin zapisul acesta să nu fie volnic domnia-sa a primi danie sau a cumpăra de la cineva pre lângă părțile ce aū remas a fraților sei, precum și frații nici a cumpăra, nici a primi danie pre lângă părțile domniei sale ce-i s'aū venit, casele din Iași cu locul lor, iarăși pe jumătate să fie a domniei sale și pe jumătate a fraților săi; aceste toate aū cuprins într'acel zapis a domniei sale arătate mai sus că i s'aū venit partea sa.

A doua dovadă s'aū aflat ispisocul de la Cantimir Vodă din vlet 7199, în-tăritura domniei sale Mihai Vodă și fraților săi, arătând că s'aū împărțit înaintea domniei sale, și aceste sate ce cuprind în zapisul domniei sale, atât și'n ispisocul lui Cantimir Vodă, anume: satul Podo-

lenii cu vecinii și Burduganii, jumătate de sat de Stodolna, jumătate de casele din Eșu cu locul lor. Iar fraților domniei sale s'aun venit aceste sate: satul Fereștii, satul Olăneștii, părțile din Prigorcenii, și între alte hotare, ce sunt pre lângă hotarul Fereștilor și într'alte sate, ce sunt pe delaturii, să n'aibă treabă Miha-lachi Comis, adecă Domnia sa Mihai Vodă, toate aceste într'acest chip le arată ispi-socul lui Cantimir Voevod.

Deci stând judecata la socoteală, și ca să nu vateme dreptatea aun căutat și la Sfînta pravilă, capul 290, titlul 287 Armenopolo și așa s'aun aflat scriind : „toată tocmirea ce se tocmeste, omul unul „cu altul, pe un lucru cu scrisoare, aun fără „scrisoare, să fie adevărată. Și iarăși le- „gea și nearaua lui Leon : „ tocmală când „se tocmesc de voie acele închid și așază „lucrurile, saun tocmelile părților ce se. . . „staun în protivă, și mai mult acel lucru și „tocmală, la judacată nu merge“. — A doua pricină, soma anilor că de când s'aun așezat pricina aceasta, s'aun aflat 63 de anii, și domnia sa n'aun mai dis până acmu nirică, și tocmelile între frații ca aceste, nici de cum nu s'aun putut strămuta, ce s'aun hotărât cu judecată să

se ție și să se păzască neștrămutată împărțala aceasta“. — Inșă pentru satul Olăneștii ot Vasluiū ce arată domnia sa Mihai Vodă, că'l stăpânește Radul Logofăt pe napaste, această pricină s'aū allat știută și de cutră toată boerimea, că cât aū trait hatmanul Dumitrașco fratele domniei sale și până astăzi, tot domnia sa Mihai Vodă l-aū stăpânit, precum dovidesc casele și biserica de piatră, și ograda de bolovanī ce le-aū facut domnia-sa : iar frații domniei sale nu s'aū atins de acest sat, macar ca la împărțala aratata mai sus arată ca acest sat Olăneștii este dat în partea fraților domniei sale. Dar întrebând judecata pe Radul Logofăt și frații sei cu ce pricină îl stăpânește acest sat domnia sa Mihai Vodă, fiind dat la împărțală domniei sale. Intr'acest chip aū respuns, că după împărțirea cea din tiiū. s'aū învoit frații amēdoi și aū făcut schimb; luând domnia-sa Mihai Vodă satul Olăneștii de la fratele domniei sale, și în locul Olăneștilor, aū dat satul Burduganii ce se venise la împărțală în partea Domniei sale. Așijderea și pentru jumătate din casele din Iași ce era pe jumătate partea Domniei sale aū dat'o lui Dumitrașco Hatmanu, fratelui domniei sale **acea jumătate de casă cu**

locul lor, partea Domniei sale și a rămas casele din Iași întregi, cu tot locul lor a Hatmanului Dumitrașco, și Domnia sa Mihai Vodă, a luat de la Hatmanul Dumitrașco jumătate de sat din Stodolna la ținutul Orheiului, care se venise la împărțală Hatmanului Dumitrașco, precum arată mai sus; și a rămas satul Stodolna întreg a Domniei sale, și întrebându se de la judecată pe d-lui Radul Logofet, și la aceasta are vre-o scrisoare pe aceasta așezare; d-lui a răspuns că n'are, că fiind frați s'a răsunat unul pe altul, dar dovada cea mai mare este stăpânirea, ea după împărțala de la Cantimir Vodă tot așa au stăpânit precum arată mai sus.

Pentru satul Grumăzăștii ot Vaslui, la împărțala nu s'a răsunat pus nici la un frate nici la altul, și acum Domnia sa Mihai Vodă l'a răsunat, și satul acesta cu un zapis din velet 7204 de la Nicola ficiorul lui Apostol Cehan, ce s'a răsunat dănie Domniei sale, un vad de moară în hotarul Grumăzăștilor, numai vadul cu toată ieșătura cât este, arătând că este, și lui de pe moșul său Gheorghie Logofet; dar moșia Grumăzăștii nu s'a răsunat dată; la

care d-lui Radul Logofet cu frații sei împotriva acestui zapis aș arătat alt zapis, iar de la acest Nicola sin Apostol Cehan din vlet 7193, cu 11 ani mai înainte de dania Domniei sale Mihai Vodă cu iscălitura Nicolii și a tot neamului său, și a boierilor de pre atuncea, în care s'aș aflat scriind, că satul Grumăzăștii și cu vadul de moară în Vasluiș I-aș dăruit lui Ion Racoviță vel Iaharnic, pentru mult bine ci i-aș facut. A doua dovadă, aș mai arătat alt zapis iar de la Nicola sin Apostol Cehan, iscălit de dînsul și de femeia lui și frații sei, și de alți boieri de pre atuncea din vlet 7215 cu 22 de ani mai pe urma de cât zapisul ce aș dat danie, arătând ca ajungend el la sărăcie, aș mers la vorniceasa Racovițoaie și la fiul seu Dumitrașco Hatmanul și aș mai cerșut 80 lei, și dându-i banii i-aș facut acest zapis de vîndare peste cel de danie. Al treilea dovadă, aș mai arătat d-lui Radul Logofet un izvod iar de la reposata Sifta Racovițoaiea, scriind că dupa toate acestea i-au mai dat lui Gheorghie Cehan și Nicolii milă ajungend la sărăcie, nu tot odată ci pre rînd, care s'aș cuprius 122 lei.

Deci luând judecata sama și acestei pricină și aflându-se că dania lui Ion Racovița este mai înainte cu 11 ani și tot de la acest Nicola fiind și dania Domniei sale Mihai Vodă, numai vadul, iar nu și moșia. S'aũ aflat că pentru acest vad, două pricină stau în protivă. Cea dintii că întâiu l'aũdat danie, a doua oară, că sărăcind aũ luat bani de la vorniceasa Racovițoaiea, peste tot 200 lei și i-aũ făcut și zapis de vnzare; a doua pricină, că domnia sa Mihai Vodă, s'aũ legat singur cu zapisul seũ să nu fie volnic nici a cumpara, nici a primi danie de la ori cine, pre lângă satele fraților seũ, și dupa cum s'aũ hotarat Domnia sa așa au hotărât și judecata sa n'aibă Domnia sa, nici o treaba la acel vad de moara, ca aũ primit danie peste tocmala zapisului ce aũ dat, și de vreme că Nicola aũ vndut cu bani Grumăzeștiu, n'aũ fost volnic sa-ĩ mai dea și danie; așijderea și pentru alt sat Mărățeiu tij ot Vasluiũ, ce iarași i-aũ cerșut Domnia sa Mihai Vodă, nici acest sat la împărțală nu s'aũ aflat, dar pricina într'acest chip s'aũ adiverit: satul Mărăței se află între hotarele, ce s'aũ venit fraților Domniei sale, pre carele le

hotărăște ispisocul lui Cantimir Vodă, în partea lui Dumitrașco Hatmanul; Fereștii, Priborcenii și într'alte hotare ce sunt pre lângă acestea sate și între alte sate ce sunt pe delături, să n'aibă treaba Mihalachi Comisul, adecă Domnia sa Mihai Vodă, și într'aceste sate se află și Mărăței. Domnia sa aș arătat pre acest sat un zapis din vlet 7205 de la Gheorghie și de la fratele seu Nicola ficiorii lui Apostol Cehan, arătând ca aș vîndut trei părți de sat din Mărăței în 300 de lei, Domniei sale Mihai Voda, care moșie arata ca le-aș fost și lor de pre moșul lor Petrea Cehan, iar lui Petrea Cehan, i-aș fost cumpărătura de la un Huhulea și de la alții.

Dovadă pentru acest sat s'au aflat diata lui Apostol Cehan sin Petrea Cehan din vlet 7150, în care arată moșia ce aș dat ficiorilor sei Niculii și lui Gheorghie și fetelor, anume moșiile aceste: Roșieci, Tîcănăștii, la Pribești, Târzi, Grumăzăștii, Beneleștii; iar Mărăței nu s'au aflat dașilor la diată, n'au avut nici o treabă să vîndă, că și acele zapise de la Huhulea și de la alții ce le arată vîndătorii, s'au aflat toate la mîna

Radului Logofăt și a fraților săi, precum și diata lui Apostol Cehan. A doua dovadă s'aŭ aflat că de la împărțirea lui Cantimir Vodă și până astăzi tot Dumitrașco Hatman aŭ stăpânit. A treia dovadă ce mai sus arătată, că nu-l lasă zapisul Domniei sale și ispisocul lui Cantimir Vodă a cumpăra moșii saŭ a primi danie, pre lângă satele fraților săi, precum și frații pe lângă satele Domniei sale. Aceste tocmele s'aŭ găsit toate legate cu iscălitura Domniei sale și întărită cu ispisocul lui Cantimir Vodă. Judecata nu le-aŭ putut strica și s'a socotit să stea așa legate precum s-aŭ găsit legate de Domnia sa, și Domnia sa, să și ceie banii de la cei ce i-aŭ vîndut de vreme că acest sat se află în mijlocul moșiilor fraților săi.

Așijderea pentru heleșteu cel mare ce iarăși l-aŭ cerșut Domnia sa, dovada lui într'acest chip s'aŭ aflat. Acest heleșteu se află pe hotarul Prigorcenilor, și Prigorcenii la împărțală sunt dați fraților Domniei sale, și cât pentru heleșteu, poftim Domnia sa, pe Dumitrașco Hatmanul, fratele Domniei sale să-i dea voie să-l ezască cu această socoteală ca să mânânce și Dumitrașco Hatmanu pește dintr'însul, i

I-aŭ dat de I-aŭ ezit. Dar de atuncea s'aŭ rupt și stă uscat; altă dovadă n'aŭ arătat D-sa pe acest heleșteu, și fiind-că se află pe hotaru Prigorcenilor, care sat este dat fraților Domniei sale la împărțală, s'aŭ hotărît să'și ție frații și heleșteu fiind pe hotaru satului. Și cu toate acestea, numiții arhieriei și boierii de mai sus numiți, arată că altă judecată n'aŭ găsit să mai facă, ci numai aŭ întărit cu iscăliturile sale alegerea D-sale, ce aŭ întărit însuși cu zapisul său iscălit, și întărit, aceste toate și de Cantimir Vodă, care toate găsindu-se, că sunt cu cale și cu dreptate, nu s'aŭ putut stremuta cu judecata ce s'aŭ socotit după alegerea aceasta, să'și stăpânească fiește care părțile după cum arată mai sus. Asijdere ne-aŭ arătat d-lui vel Logofăt și un testament de mărturie și de întăritură a Domniei sale Constantin Vodă Racoviță din vlet 7260, în care arată că i-aŭ spus d-lui vel Logofăt Domniei sale, de rîndul acestor sate: Mărăței și Prigorcenii cu heleșteu, și Grumăzăștii cu heleșteu și cu moara cea domnească. Cum că aceste moșii sunt drepte părințești a Domniei sale, după cum și scrisori aŭ a-

ratat numai cu frățască învoială cerșind
voie părintele Domniei sale, Domnia sa Mi-
hai Vodă de la reposatul Hatman Dumit-
trașco de ș'aū ținut oamenii munteni la sat
la Mărăței, și aū izit și un iaz vechiū ci era
la Prigorcenī, dīndū și repousatul Hat-
man Dumitrașco, țigani și oameni de
ajutor, ca să ție împreună, și aū făcut
și moară de la Grumăzești. Iar acmu
dând danie părintele Domniei sale Mihai
Vodă, moșiile ce aū avut la mănăstirea Si-
naia împreună cu Olăneștii ce aū fost de
baștină a Domniei sale, aū dat și aceste mai
sus arătate cu greșală pesene, pentru care
pricină cu toate îndreptările ce-aū arătat
d-lui Radul vel Logofăt, cătră Domnia sa,
pentru aceste moșii că sunt drepte părin-
țești a Dumilor sale, aū aratat și împărțala
de moșiile ce s'aū venit în partea Domniei
sale Mihai Vodă, și mai mult de cât
satul Podolenii și Siliștea Burduganii
și jumătate de sat de Stodolna, și jumătate
de casele de aicea din Eșū, nu arată,
care împărțală este iscălită de toată
boerimea și întărită și cu uric de la
Cantimir Vodă, și pentru aceasta cer-
șind d lui Radu Logofăt dreptate pentru
aceste moșii părințești a dumisale de

sus pomenite ca să nu rămâie împresurate în dania ce s'au dăruit mănăstirei Sinaia, părintele Domniei-sale Mihaï Vodă. Socotit'au Domnia sa, împreună cu tot sfatul Domniei-sale, că după îndreptarea dumisale Radului vel Logofet cum că are dreptate a stăpâni aceste moșii, fiind-că cu toate acestea și însuși domnia sa ș'au adus aminte, cum că au auzit de la reposata maica Domniei sale, cum că Olăneștii numai cât țin locul caselor și al Bisericei și până în iezerul cel de sub casă și până în stejar, atâta se lățește hotarul, iar la deal spre Ferești, saū spre Vasluiū nu merge hotarul, ci dar după dreptatea ce s'au vădut, au întărit domniei sale Radului vel Logofet pre acelea moșii mai sus arătate : Mărățeii și Prigorcenii cu heleșteu și Grumăzeștii cu moara ce este făcută de părintele Domniei sale, cum și pentru casele din Iașū, de vreme ce pentru jumătate de casă din Iașū ci se venise în partea Domniei sale Mihaï Vodă, au dat dumnealui acea jumătate de sat de Stodolna, și au rămas satul întreg a Domniei sale, și casele din Iașū, au rămas deplin a reposatului

hatman Dumitrașco părintele Domniei sale, să aibă dumnealui Radu Logofăt să și le stăpânească cu pace, ca cele ce sunt drept moșie a dumisale neclătite și ne-strămutate în veci, atât moșiile de mai sus numite, cât și casele din Iașu.

Drept aceia și domniea me, dacă am vădut acea mărturie de bună încredințare cu iscăliturile mai sus numiților arhieriei și boieri pe judecata și alegerea ce au făcut între domnia sa Mihai Vodă cu dumnealui Radu vel Logofăt și frații săi, și acest testament de mărturie și de întăritură a Domniei sale Constantin Vodă, făcută la mâna domniei sale vel Logofăt, pe pricinile acelor moșii ce s'au scris mai sus, precum s'au adiverit și s'au îndreptat, am cređut, și de la domniea mea încă am dat și am întărit mai sus numitului einstit și credincios boierul domniei mele dumnealui Radul Racoviță vel Logofăt și fraților săi, pre toate acelea moșii de mai sus numite, ce s'au venit în partea dumisale, după împărțala frățască, și după alte dovedii mai sus arătate, satul Ferești și Burduganii și Mărăței și Pri-gorcenii, cu heleșteul lor, și Grumăzești

cu heleşteu şi cu casele din Iaşu cu tot locul lor ca să le fie şi de la domnia mea, drepte ocine şi moşii cu toate hotarele din câmp şi din Silişte şi din trapă şi din tot locul, cu tot venitul şi uric şi întăritură neclătît, neruşuit nici odinioară în veci, şi alt nimeni să nu se amestece.

u Ias veleato 7261 (1753) August 20.

Noi Matei Ghica Voevod.

(L. P). . . . Procitoh,

Pisal ot Gheorghe Vrabie logofăt şi trecut la condică,

Hotarnica moşiei Siliştea.

Din luminata poroncă a prea înălţatului domnului nostru Măria sa Grigorie Călimah Voevod, fiind rînduiţi ca să mergem şi să hotărîm satul Siliştea, moşia mănăstirei Todirenii, din ţinutul Sucevei, dintre moşiile mănăstirei Dragomirni, care din luminată poroncă mării sale, mergînd la numita moşie, fiind şi părinţii călugări de Dragomirna şi alţi răzăşi de prin prejur toţi faţă, s'aû întrebat pe egumenul din mănăstirea Todirenii, cu ce trage la stăpînire acest sat Siliştea, aû respuns că scrisorile

moșiei nu se află la mânăstire, dar moșia din stăpânire n'aŭ lipsit de la mânăstire, și cercetând scrisorile altor moșii ce sunt împrejurul acestei moșii, s'aŭ aflat hotarnică veche pe moșia Hânțeștii a dumisale medelniceriŭ Toader Silion, în care arată că se hotărăște cu Vereștii și cu Siliștea moșia mânăstirei Todirenii, dintr'o movilă cu cărbuni până în fântâna roșie, care hotarnică este întărită cu șapte iscălituri, de boierii ce aŭ hotărît, Dabija Vodă, când era vornic Mare, și cercetând și hotarul Roșciorilor, moșia mânăstirei Dragomirnei, s'aŭ aflat trei petre vechi ce poprescŭ Rosciorii și Vâlcăneștii într'o vale, ce se chiamă Adîncata, și de acolo purcede Siliștea, satul mânăstirei Todirenii, capătul din jos, și scoțind și rézeșii de Șărbănești, hotarnica Șărbăneștilor, ce s'aŭ aflat de la Ștefan Vodă din let 7000 (1492) care arată, că din jos despre Siliște, purced Șărbăneștii din cornul Luncei și despre Dvoriște dintr'un văiaz ci este între două pârăe, s'aŭ măsurat, capul Siliștea din hotarul Hânțeștilor din movila cu cărbunii, până în peatra Rosciorii ci este deasupra Adâncății în deal

și s'aŭ aflat 1336 stânjeni gospod, și s'aŭ măsurat și capătul Sîliștei din sus din hotarul Șărbăneștilor, din cornul Luncei până în zarea dealului despre Dragomirești și s'aŭ aflat 1336 stânjeni și iarăși am măsurat mijlocul moșiei Sîliștei din zarea dealului, până în hotarul Bereștilor, și s'aŭ aflat 1336 stânjeni, până în valea mare, în dreptul iazului: s'aŭ învoit cu șatrariul Petrea Cheșcu și aŭ lăsat acea poiană să fie din hotarul Sîliștei, numai fie pricină între mănăstirea Dragomirna, trăgînd ea o bucată din moșia Sîliștea cu hotarul Rosciorilor și a Dragomireștilor, dîcînd că nu-î moșia Sîliștea, ne-avînd egumenul scrisori vechi, care cu hotărîrea ce i-aŭ hotărît, aŭ luat o bucată de moșia Sîliștea, ne avînd îndreptare, care cetînd scrisorile Rosciorilor și a Dragomireștilor, s'aŭ cunoscut că scriu cu vadul de moară în Suceava și în alte pârăe, cum scrisorile ce sunt pe Hânțești, și Berești și Șărbănești scriu cu mori pe Sirete, iar în moșia Sîliștea sunt 9 iazuri mari, fără alte rîvnice, și nu pomenesc nici într'o scrisoare ce sunt pe satele prin prejur, care și după

dovezi de scrisori, și după starea locului, s'aũ cunoscut că este satul moșia întreagă Siliștea; și nu măsura s'au cunoscut că despre Dragomirna, culnea dealului este hotar, adecã câte pârãe trag la Siliște sînt de Siliște, și câte pârãe trag în spre Dragomirna sînt de Dragomirești, și cu asuprealã aũ fost luat parinții de la Dragomirna acea bucatã de loc din hotarul Siliștei, ce se numesce acum poiana Pustie. Și după scrisori dovedite, am hotãrãt Siliștea moșia mănastirei Todireni despre Rosciori și Dragomireștii mănastirei Dragomirei; începẽnd din jos dintr'o piatrã deasupra Adãncãței, unde este și bour într'un stejar, ce l-aũ facut dumnealui spatarul Iordachi Cantacuzino, dovedind piatra veche, s'au pus alta piatra ce cauta pe opciunã în sus, și tot opcina pe deasupra pãrãelor ce trag la Siliște, s'aũ fãcut trei bouri pe opcinã împrejur panã în viazul ce este între douẽ pârãe, unde se întãlnese hotarul Dvoreștilor și Șarbãneștii și Siliștea, iar de cãtrã Șarbãnești din viaz drept în cornul Luncei, s'aũ fãcut movilã, și de acolo se hotãrãște cu Bereștii din movila din

cornul Luncei drept peste luncă, și pe marginea codrului în marginea poenei s'aũ pus stâlp de piatră și din piatră drept peste vâlcea, pe piscul ce se scoboară cărarea de la prisacă și peste valea mare drept în movila cu cărbuni a Hânțeștilor, și de acolo drept în petrele vechi ce sunt în Adâncata.

Și după dreptatea ce am cunoscut, în frica lui Dumnezeu, am dat această hotarnică la mâna părintelui Timotei egumenul de Todirenă, în care aũ iscălit toți rezășii de prin prejur, primindu-se rezășii de această hotarnicie.

Let 1778 Mart 15.

Iscaliți., Toader Silion biv vel med l. Totarnic.

Iuduri Lup il vo ni de loar a hotarnic.

Lupul Stanica . Petre Ch seu zatra iu. A trei Cupareci cu.

* * *

Fiind noi rânduți din porouca Măriei sale Grigorie Alexandru Ghica Voevod, de am hotarît și alte moșii a Dragomirnei, și cautând și aceasta pricina n'aũ luat atuncea sfârșit; amu de iznoavă mergend calugarii și cu egumenul din Burdujeni la Iași, au îndreptat această pricină, ci era între moșia Burdujenii și între mânăstirea Dragomirnei, după cum arată mai sus și am iscălit și eũ.

(Iscălit.) *Iordache Canta Spatar.*

Fiind întocmai cu cea adevărată s'aŭ încredințat și de noi în Hânțești la anul 1811 Noembrie 4.

Constantin Miculescu Ban. Ioan Tăutul Paharnic.

LOGOFETIEA CEA MARE

Fiind asemenea de pe copia adevărată de pomeniții boieri, s'aŭ încredințat. 1827 Octombre 6

Iscălit. Balș vel Logofet.

De pe copia încredințată

Kirica Ban.

CĂIMĂCANII (MOLDOVEI)

De față înaintea noastră stând la judecată, dumnealui Manolachi Balș biv vel Spatar cu Iordachi și Andronachi frați, ficiorii lui Iordachi Davidel, pentru doue moșii anume Hudeștii mici și Juliuții, de la ținutul Dorohoiului, care aflându-se în stăpânirea dumisale Spătariului, le-aŭ cerut fiii lui Davidel, la a lor stăpânire cu protimisire de rescumpărare, a carora pricină după cercetarea ce s'aŭ făcut acum de cătră noi, într'acest chip saŭ aflat, cum pre larg mai jos arată:

Jalobele și ceririle ficiorilor lui Davidel.

1). Acești doi ficiori a lui Ursachi

Davidel prin cea dintîi jalobă a lor aŭ arătat, că ei rămîind de părinți copii mici i-ar fi crescut cel mai marefrate a lor, adecă mortul Alexandru Davidel Șetrar, carile în vremea când ei erau copii mici, fără de vrăstă, acel frate a lor a vîndut reposatului Logofetul Lupul Balș, doue moșii întregi anume: Hudeștii mici și Julinții la ținutul Doroboiului, în carele avînd și ei parte de pe tatăl lor Ursachi, aŭ cerut ca prin judecata sa li se deie protimisire ca sa întoarca ei dumisale Spatariului Manolachi Balș, banii căți aŭ luat fratele lor la vîndare, și să li se deie moșiile întru a lor stapînire, arătînd că fratele lor avea putere sa vîndă numai a sa parte, iar nu și a lor, și că ei acmu dupa ce aŭ murit fratele lor, s'aŭ înștiințat de aceasta, când aŭ auzit ca dumnealui Spatarul merge la Rosia.

2). În protiva căreia aratări a dumisale Spatariului, jeluitorii aŭ dat raspuns că mortului i-au ramas mai multă datorie de cât avere, și prin al doilea deosebită jalobă a lor arată înțu, că pără după moartea fratelui lor, n'ar fi știut ei de vîndarea aceasta, și că cu adevărat mortul,

ar fi rămas dator cu 15 pungi de bani, pentru care datorie fiind ei strâmtoriți de către Administrația Romanului, ar fi schimbat zapisele de datorie, și mai pe urmă le-aŭ și plătit; adecă:

672 galbeni la Paharnicul Iordache Lazu.

400 galbeni la dumnealui Banul Ioan Bașotă.

360 galbeni la dumnealui Banul Vasilie Neculcea.

200 galbeni pentru niște vin, i alte mărunțușuri.

1632 Iar averea mortului au fost numai 100 galbeni bani gata, care s'aŭ cheltuit la îngroparea și la grijele lui, cum și 66 epe, 8 boi și 10 vaci, carele vindându-se s'ar fi plătit o samă de datorii, și neputându-se cuprinde toată datoria cu cele rămasă a mortului, ar fi mai vindut ei dintru ale lor bucate și 6 pogoane vie la Odobești, și iarăși tot nu s'ar fi plătit datoria toată, vrînd ei cu aceasta a da pricină de a se înțelege, că adecă ei cu nimică nu s'aŭ folosit din averea fratelui lor, și iarăși aŭ cerut să li se dea protimisire a răscumpăra moșiile de sus arătate.

CELE DIN POTRIVĂ RESPUNSUL ȘI DOVEȘI A
D-SALE SPATARULUI MANOLACHI BALȘ.

1). In potrive acestei jalobe și cereri a jeluitorilor, dumnealui Spatarul Manolachi Balș a răspuns de față că moșiile acestea dumnealui le are cliromie de la părintele dumisale, reposatul Logofătul Lupul Balș, iar părintele dumisale le a avut cumpăratură cu zapis de la Alexandru Davidel de 26 ani, după care cumpăratură le-a stăpânit în pace până la moartea sa, cum și în urmă le-a stăpânit dumnealui Spatariul neștrămutat până acum, în vederea tuturor fiind aceștia nelipsiți din pământul acesta, mai ales că unul din jeluitorii aceștia anume Iordache cel mai mare dintre amândoi, a fost slugă în casa fraților dumisale Spatariului, adică la dumnealui Vornicul Constantin Balș, și mai pe urmă la dumnealui Vornicul Neculai Balș, pe carele l-a avut și vataf afară la o moșie, și avea toată știința că moșiile acestea se stăpânesc de boierii Bălșești, și el nice în vreme cât s'a aflat slujind în casa boierilor Bălșești, nici după ce-a eșit din slujba dumilorsale, *pretențion* pentru aceasta n'a

făcut, cum nici mai încoace; după ce acest Iordache s'aŭ însurat și aŭ rămas de capul lui, în vreme când, vîndătoriul fratele lor trăia, ș'aŭ fost tot în stare, care putea să le răspundă de ar fi avut vr'o năpăstuire, și strâmbătate despre dînsul, iarăși nimică n'aŭ ȃis, pentru că nu puteau ei a face vre-o cerere ca aceasta, în vreme ce acel frate a lor i-aŭ mulțămit cu altele în locul acestora, și el iaŭ crescut și i-aŭ sprijinit pînă i-aŭ și însurat cu a lui cheltueală, și încă le-aŭ trecut și mai mult lor, fiind-că acești doi frați numai în fratele lor acesta, s'aŭ sprijinit, precum iaste știut de toți, și aceasta ei știindu-o n'aŭ putut zice nimică cît aŭ trăit fratele lor, ce aŭ prăvit stăpînirea acestor moșii, ca unii ce erau mulțămii de fratele lor cu altele și aŭ tăcut. Și pe lângă răspunsurile dumilor sale acestea, aŭ scos dumnealui de ne-aŭ arătat și zăpisul de cumpărătură pe moșiile acestea, carele s'aŭ vędut scris din anii 7275 Mart 11, de cînd sunt trecuți pără acum 26 ani, iscălit de Alexandru Davidel, i de cumnatul sęu Vasilie Ciurea și femeia lui Maria, sora lui Alexandru Davidel; în-

credințat fiind cu iscăliturile repousaților boieri a divanului vremei de atunci ; întru care zapis arată că de a lor bună voie, au vîndut repousatului Logofetului Lupu Balș fiind atuncea vel Vornic, a lor drepte ocine și moșii, ce le-au rămas de la părinți: un sat întreg anume Julinții și altă jumătate de sat de Hudeștii mici, carii sunt tot într'un hotar, în ținutul Dorohoiului, pe apa Prutului, care din sus se hotărăsc cu Rădăuții, iară din jos se hotărăsc la un colțu cu altă moșie anume Neculinții, iar a Logofetului Balș, drept bani 850 lei, arătând prin zapis că moșiile acestea se trag de pe Ursachi Vistiernicul, unchiul Logofetului Balș, cu care fiind dumnealui mai aproape rudenie, alții n'au încăput să le cumpere, și cum că au întrebat dumnealui pe neamurile lor, și nime n'au vrut să cumpere, ce le au dat voie să le vîndă ori cui vor găsi. Apoi și pentru frații săi cei mici, arată că fiind fără de vristă, de se vor scula ei la vre-o vreme să n'aiba nici o treabă a se amesteca la aceste moșii fiind că el, Alexandru Davidel se îndatorește prin zapisul acela, a le da lor și a le

răspunde cu moșiile sale, și iarăși mai arată că dintr'aceste moșii jumătate de sat din Hudeștii mici aŭ fost zestre lui Vasilie Ciurea, și însuși Ciurea cu Maria femeea lui, sora lui Davidel, s'aŭ primit de aŭ vîndut luându-și și partea sa din bani din mâinele lui Alexandru Davidel, prin care zapis daŭ putere reposatului Logofăt Balș să aibă a stapîni moșiile în pace, cu tot venitul în veaci, cum mai pre larg arată același zapis de vîndare; din care s'aŭ cunoscut că reposatul Logofăt Lupu Balș, moșiile aceste le-aŭ cumpărat cu bună credință în publică, dinaintea boierilor divanului, care după rînduiala judecăților nu se poate sminti. După a căruia noimă fiind-că Davidel singur se îndatorește că-i va mulțami pe frații lui din moșiile sale. După ce dar aceștiea s'aŭ rîdicat de vîrstă, cunoscut lucru iaste din tăcerelor, ca el i-aŭ pus la cale și i-aŭ mulțamit dintru ale sale, și pentru aceia aŭ făcut ei tăcere, care însuși ei acum la cercetare înaintea noastră, n'aŭ putut tăgădui de căutarea și ajutorul ce aŭ avut de la fratele lor, și că i-aŭ însurat cu a lui cheltuială neavînd cu dînșii

alta datorie, numai aŭ dat seamă, că și ei l-ar fi slujit la trebuințele lui. Dar cu aceasta nu s'aŭ putut ajuta nimic. Apoi și pentru vârsta lor, făcându-li-se întrebare ca să ne arăte adevăr, măcar că aŭ vrut să și tăgăduiască anii, dar la cea de pe urmă, însuși aŭ arătat că sunt acum câte de 33 ani, fiind amândoi de gemene. Deci dar căutându-se și pravila Condica Armenopol, cartea I, titlul 16, fila 72, dice așa: „de se va vinde vre-un lucru a copilului celui fără de vîrstă, și copilul acela viind la vîrstă de 25 ani, de va lăsa să mai treacă și alți 5 ani, și nu va cere nici el, nici clironomul lui, se întărește vîndarea.“ Și tot această pravilă fila 73, asemenea urmează: „și poroncește dicînd orî anilicos, orî aflicos ce va fi sub purtătorul de grijă, căruia i se dă căzuta ertare pentru nevîrstă lui, de i se va vinde lucrul, și el va tăcea ani mulți, se întărește vîndarea; însă are și vreme orînduită prin rîndueala împărătească, întru care vreme, dacă el va tăcea după vîrstă de 25 ani, se adeverește vîndarea, fiind-că poroncește, că dacă vor trece 5 ani peste 25, și nu

„va face aratare, el saũ cironomul lui, „vîndarea are tãrie“.

Intr'acest chip fiind hotãrîrea pravilei, apoi jeluitorii aceștia n'aũ nici o dreptate la cererea lor (chiar de n'or fi și fost mulțamiți), nici pot a mai cere acum protimisis să rescumpere moșiile acestea; dacã ei dupã ce aũ venit în vîrsta legiuitã de 25 ani, n'aũ cãutat protimisirea aceasta, avînd slobodã vreme încã alți 5 ani, întru care putea a-și cãuta și a-și afla dreptatea lor, dar fiind-cã ei în toatã vreme cuviinciosã, adecã de la 25 pãrã la 30 ani încã și peste 30 alți 3 ani, precum singurii ei aũ arãtat cã sunt de 33 ani. Dupã a pravilei hotãrîre, ei aũ perdut toatã dreptatea ce ar fi putut avea, și de acum înainte nu mai pot nici cu un chip, a mai cere protimisirea pentru moșiile acestea, macar și nemulțamiți de or fi rãmas de cãtrã fratele lor, însã dumnealui Spatariul aũ zis cã i-a dovedi, cã și în viața lui Davidel pe dãnșii i-aũ mulțamit, iar mai ales dupã moartea fratelui lor, ei aũ pus mîna fãrã știrea judecãței, și aũ luat sub stãpãnire, atãt moșia lui Timpeștii cu așezare, cum și bani gata, cãt și

toată altă avere a lui mișcătoare și nemiscătoare.

2). Dumnealui Spatariul și la această jalobă a lor i-aŭ întimpinat cu răspunsul de față, că dacă atuncea s'aŭ înștiințat de vânzarea moșiei, de ce n'aŭ mers îndată, cum aŭ murit fratele lor, să arăte la judecătorie că ei aŭ a trage din averea lui, partea acea de moșie și să facă cerere, ca să se rînduiască mazili să facă catagrafie de toată averea lui, cum și de datorie, și apoi prin judecată să și fi luat al său. Și pe lângă aceasta ne-aŭ mai arătat dumnealui Spatariul, că ei nu numai această datorie a lor n'aŭ făcut, ce s'a obrăznicit de aŭ intrat pe fereastră în casa unde era pecetluită averea mortului, și spărgînd lăzile aŭ luat tot ce-aŭ fost mai bun; și pe urmă aŭ scos cuvînt că-i dator cu suma de bani, ce se cuprinde la jaloba lor, și atunci aŭ putut lua și scrisoarea ce este dată de isbrănire, pentru pricina moșielor acestora, că i-aŭ mulțămît cu altele, în potriua căreia arătări a domniei-sale Spatariului, nici ei n'aŭ tăgăduit, ci aŭ arătat adevărul, că aŭ intrat unul dintrînșii

pe fereastă, dar numai cât aŭ despecet-
luit niște secrie, dar nimică de a mor-
tului n'aŭ râpit; însă aceasta fără de
cale urmare a lor, ne-aŭ dat pricină de
am înțeles întâi: că ei or fi găsit mai
mulți bani gata de cât 100 galbină ce
arată; al doilea, că dacă aŭ deschis ei
lăzile, cu adevărat aŭ putut atuncea lua
scrisoarea lor de exoflisire, care scrisoa-
re negreșit trebuca mortul s'o fi avut,
și de vreme că aŭ fost urmare a lor în-
tr'acest chip, nu pot nici cu un cuvânt
a mai cere protimisire. Apoi și asupra
cuvântului lor, ce zic că mortul se află
dator cu 360 galbină la dumnealui Banul
Vasilie Neculcea, iarăși i-aŭ întimpinat
dumnealui Spatarul cu dovadă înaintea
noastră, cum că acea datorie n'aŭ fost
a mortului, ci aŭ fost a lui Iordache a-
cestoia, și că mortul aŭ fost chizeș plat-
nic pentru dînsul, și din mișelia lui Ior-
dache, că n'aŭ putut el plăti banii la
vadea, s'aŭ prelungit plata banilor până
aŭ murit Șetrarul Davidel, și apoi aŭ
plătit banii, ca unul ci era drept dator;
cum și pentru aceasta ni-am pliroforisit
mai pe larg, dintr'un ravaș a dumisale
Banului Vasilie Neculcea din luna aceasta

Februarie 2, ce scrie către dumnealui Spatarul Manolachi Balș, și înștiințază că acest, Iordache împreună cu altă rudă a lui la vremea bejenilor, cumpărând niște epe de la dumnealui, au dat pe șin banii numai pe jumătate, iar pentru 1500 lei au primit chezașia lui Alexandru Davidel prin zăpis, care bani după moartea aceluia i-ar fi plătit Iordache, însă 1000 lei într'un rînd și 500 lei într'alt rînd, și așa s'au exsoflisit de dînșii; din care ravașe a dumniei sale Banului ne-am încredințat și mai bine, că ei umblă cu viclesug, și că arătările lor sunt minciuni. Apoi și asupra neștiinței ce zic ei, că n'au știut mai dinainte nici de vîndarea moșiilor, nici că ar avea și ei parte de pe tatăl lor; iarăși ne-au arătat acum dumnealui Spatarul dovadă, cum că și aceasta este minciună, că eri Vineri Februarie 4, viind la gazda dumniei sale Clucerului Andronachi Donici un cumnat al acestor jeluitori, anume Gheorghie Soroceanu, care și acela este una cu aceștia, și pornit la jalobă cu dînșii dinpreună, și fără să-i dea cine-va pricină. el au început să spuie că pentru pricina aceasta, ei

aū dovedī ravașe de a lui Davidel că în vremea trecută de când ar fi vre-o 15 ani, când aceștia simțise de moșie că-i vindută de fratele lor, și că trebuie să aibă și ei parte, aū fost venit la Iași să ceie judecată cu fratele lor, de a că-rora mișcare înțelegând Șatrarul Davidel, le-ar fi scris oprindu-i să nu jelu-iască, cu cuvînt că nu li'i pacat al rușina, de vreme ce ei știu bine cât ajutor aū avut, și că după moartea lui să ia ei tot, cum la aceasta ne-aū încredințat din gură și dumnealui Spatarul Constantin Donici tatăl Cluceriului, din care ne-aū fost îndestulă dovadă a ne încredința, cum că ei aū știut de mult de toată pricina aceasta, și că fratele lor ca unul ce se leagă prin zapisul vînderei că el va răspunde fraților lui de la moșiile sale. De atuncea i-aū și mulțămit și ne mai rămîindu-le cuvînt, a mai cere ceva, aū tăcut și aū privit stăpânirea boierilor Bălșești, asupra moșiilor, și nimică n'aū zis, păr trăia fratele lor, fără numai a-cum după moartea lui, aū făcut această cercare, făr de nici un temeiū. Cum și pentru că cu adevărat, aū fost avut fratele lor scrisoarea de izbrânire de la

dinșii pentru pricina aceasta, iarăși ei ne-au dat pricină de a înțelege pentru că acum la judecată, vrînd ei să adiverească că n'au luat nici o mulțămire de la mort, au dat seamă că în scrisorile mortului, ar fi găsit o scrisoare de la Vasilie Ciurea, cumnat lor, dată la mîna Șatrarului Davidel, care arătîndu-o acum de față s'au văduț cuprîndetoare, că pentru jumătate de Hudeștii mici, i-au mulțămit, Davidel cu alte părți de moșie, cum pre larg arată scrisoarea aceia. Apoi de vreme că mortul au avut frică și de Vasilie Ciurea, că'l va trage mai pe urmă, și după mulțămirea ce i-au făcut, și au luat sinet, care Vasilie Ciurea nu putea nici o dată să'l tragă, de vreme ce și el este iscălit la zăpisul de vînzare; cu cât mai vîrtos să nu-și fi luat de la aceștia sinet de izbrănire, când ei la zăpis nu sunt iscăliți, și el prin același zăpis se leagă ca să aibă a-le da de la moșiile lui, precum aceștia osebit de cât or fi luat în viață, au luat acum și Tămpeștii, cu așezarea fratelui lor, cu tot altă ce au mai avut. Dar cu toate acestea chiar să nu fi luat în viață nimic, dacă ei n'au cerut la

vreme, trebuie să fie răbdători. Apoi și de aū avut cī dreptate să ia cevași de la mort, datoria lor era îndată să facă știre judecăței, ca să rinduiască să se ia înseris averea mortului și datoriile lui, și apoi să ceie prin judecată, iar nu tâlhărește și între pe fereastă, și fără știrea dregătoriilor, să între în averea fratelui lor, și să se facă pe sineși clironomi, să schimbe zapise și să plătească datoriile, după a căroră fără de cale urmări, măcar și adevărul de va fi, cuvintul ce zic ei, că nu cuprind averea mortului datoriile lui, vinovați sunt ei să plătească din averea lor, toate datoriile mortului, după pravilă, dacă ei s'aū făcut de sine clironomi.

Deci dară, de vreme ce acești jeluitori sunt dovediți că mai dinainte aū știut atât de vînzarea moșiei, cât și că ei aū avut parte în moșiile acestea, (după arătarea Soroceanului) și măcar de n'ar fi și știut, de când zice Soroceanul, iarăși pravila îi depărtează de cerearea lor, dacă la vremea cădută, n'aū făcut cuviincioasa cerere, apoi socotindu-se și acea fără de cale urmare a lor, ce aū făcut la călcarea casei mortului

după chipul arătat mai sus, de la judecata noastră s'aŭ dat cu totul rămași, ca pe unii ce n'aŭ avut nici o dreptate la cererea lor. Iar dumnealui Spatarul Manolachi Balș, să aibă a stăpâni în pace moșiile de sus aratate Julinții și Hudeștii mici ot Dorohoiu, căruia s'aŭ dat de la noi această carte de judecată.

1793 Februarie 5.

(iscăliți) *Jacob Mitropolit Moldove. Stefan Sturdza Logof. Iordaki Vorn. . . . . Sturdza Vornic. Costaki Ghica Hatman. Joan Kanta Visternic.*

Cu părintească dragoste și cu multă fericită sănătate mă închină dums Arh. Nec. Roset, biv vel Logofet.

Smerită scrisoarea mea de astăzi, mai mult nu iaste cătră bunătatea dumitale, fără de cât, fiind că după milele ce aŭ avut aceste două sfinte mănăstiri Neamțul și Săcul, de pre la luminații Domni, ce aŭ fost mai înainte de rezmerița ce aŭ trecut, bine aŭ voit a urma și măria sa Vodă, prea milostivul nostru domn și stăpân, înnoindule, toate prin luminatele hrisoavele măriei sale ce aŭ dat la mănăstire, întru care alte mile aŭ hotărât, ca să se dea pe fiște care lună și câte 100 lei, din banii ră-

surilor, pentru care milă am luat și răspunsul de la dumnealui vel Visternic Lascarachi Roset cum că s'a hotărât de la măria sa Vodă, să se înceapă a se da de la zi întâi a trecutei luni lui Dechembrie, pe la toți de obștie, cei ce au a lua mile din banii răsurilor; și cum că ni se va face rîndueală și nouă pentru banii aceștia, ca să-i luăm de aicea de la ținutul Neamțului.

Acum luând înștiințare de la prea iubit fiul Dumneavoastră, dumnealui conul Iordache Spatar, cum că asupra dării banilor leflor, dumneata ești rînduit de măriea sa Vodă; pentru aceia îndrăznind la creștineasca bunătate a dumitale, prea mă rog din preună și cu tot soborul părinților, ca să faci dumneata milă să ne rînduiești ca să luăm acești bani pe fiște care lună, atât pe Dechembrie și Ghenar, cum și pe celelalte luni viitoare, de aice de la ținutul Neamțului, de la Dumnealui Spatarul, fiind-că ne aflăm foarte întru mare lipsă despre cheltueală, încât, numai unul Dumneșeu ne știe. Și pentru această mare milă, ce vei face dumneata cu noi nevrednicii, mare plată vei avea dumnea-

ta de la milostivul Dumneșeu, și întru acest veac și în cel ce va să fie, cu desfătarea bunătăților sale cele cerești. Dar vom rămânea și noi de a pururea îndatoriiți a ne ruga pentru întreaga fericita sănătatea dumitale și pentru mîntuirea cea sufletească. De aceasta pre mă rog și sunt

Al dumitale smerit și cătră Dumneșeu nevrednic îndatorit rugător.

Paisie Arhimandrit și stariț S-tei Mănăstiri Neamțului.

1794 Ghenarie 18.

Hotarnica mai multor moșii de la ținutul Sucevei.

Din luminată poronca prea înălțatului domnului nostru, măriea sa Alexandru Constantin Moruză Voevod, fiind rinduit ca să hotărăsc moșiele dumisale Hatmanului Răducanu Roset, anume: Plopenii, Mireni și Fiteștii, de la ținutul Sucevei, fiind pricină de hotar într'acestea moșii a dumisale Hatmanului, și între moșiele megieșite a dumisale Banului Ilie Cantacuzino, și a dumisale Iordachi Hurmuzachi, mi-se poroncește prin luminată carte a înălțimei sale ca să

merg la starea locului și să fac cercetare, și dovedindu-se harta i mărturia bună ce a dat în anul trecut, rînduiții hotarnici Sulgeriul Constantin Urechi și Pitariul Neculai Calmuțchi, să le încredințez și cu a mea iscălitură, după care să se deie sfârșit priciniei.

După luminata poronca înălțimei sale, mergînd la moșiele de sus arătate, unde fiind față dumnealui Banul Ilie Canta, stăpînul moșiei Grigoreștilor, ce se megieșește cu moșia Feteștii a dumsale Hatmanului, cum și Iordache Hurmuzachi stăpînitorul moșiei Salce, i Icușenii ce se megieșește cu moșia Plopenii, a dumsale Hatmanului Răducanul Roset, fiind față și vechilul dumsale Hatmanului, Iordachi Sînescu. Mai întăi am cerut de la vechilul dumsale Hatmanului scrisori dovedii pe moșiele dumsale, carele a dat arătată aceste scrisori, după cum în jos se arată:

7173 (1664) Decembrie 12. O mărturie de la Ghedeon Mitropolitul Sucevei, i Racoviță Cehan vel Logofăt, i Toma Cantacuzino vel Vornic, și alții mulți boieri întru care serie, că a dat ve-

nit înaintea acestor boieri jupâneasa Alexandra Stolniceasa, sora Iorgăi Postelnicului celui mare, și de a ei bună voie aŭ vîndut un sat anume Plopenii, ce este de ocolul Tîrgului Sucevei, acela sat al ei l-aŭ vîndut lui Gheorghie Ursachi, marele Clucer drept 500 lei bătuți.

7173 (1664) Decembrie 12. Un ispisoc de la Domnul Evstratie Dabija Vodă, întru care scrie, că viind înaintea domniei sale Gheorghie Ursachi marele Clucer, aŭ arătat un zapis făcut de mărturie dinaintea a mulți boieri, prin care arată că jupâneasa Alexandra Stolniceasa sora Iorgăi Postelnicului, și ficiorul ei, și de a lor bunăvoie, aŭ vîndut un sat anume Plopenii, ci este de ocolul tîrgului Sucevei, care sat l-aŭ vîndut drept 500 de lei bătuți, și întărește Domnia sa zapisul de sus arătat.

1775 Mart întâi. O scrisoare iscălită de dumnealui Logofătul Mihai Sturza fiind atunci Clucer, prin care arată, că pentru moșia Vlădicenii, sat întreg din ținutul Hotinului, ce aŭ fost dat'o reposatul Logofăt Lupu Balș, schimb fratelui dumisale reposatului Iordachi

Balș, pentru moșia Plopenii, și la urmă s'aũ aflat a mănăstirei Ocnei, s'aũ învoit reposatul Lupu Balș cu dumuealui Logofetul Mihai Sturza, și i-aũ dat altă moșie Novi-sulița, tot diu ținutul Hotinului, și aũ rămas Plopenii, tot la stăpânirea reposatului Logofetului Lupu Balș. Aũ mai arătat vechilul dumisale Hatmanului și alte scrisori pe o siliște anume Mireni în ținutul Sucevei, pe apa Sucevei, ci este alătura pe din sus cu satul Plopenii, care scrisori se arată mai jos.

7128 (1620) April 21. Un ispisoc de la Gașpar Vodă, întru care scrie ca aũ miluit pe S-ta mon. ce se numește Pandocrator, unde este hramul S-ta Înălțare, cu o siliște anume Mireni, în ținutul Sucevei pe apa Sucevei, că să-ı fie și de la Domnia-sa S-tei monăstiri Danie și miluire.

7129 (1621) Ghenarie 11. Un ispisoc de la Alexandru sin Iliăș Vodă, pe satul Mireni în ținutul Sucevei, și întărește Domnia-sa pe satul de sus arătat.

7130 (1622) Ghenarie 14. Un ispisoc de întăritură de la Ștefan Tomșa

Vodă, pentru satul Mireni de la ținutul Sucevei.

7231 (1623) Iulie 8. O carte gospod de la domnul Mihail Racoviță Voevod, întru care scrie cătră boierul Domniet sale Șerban Cantacuzino Postelnic, cum că igumenul de la Burdujeni, ar fi jeluit pentru împresurarea moșiei Mirenei ot Suceava, despre moșia Plopenii, un loc a mânăstirei ce se chiama Rătundile, și se poroncește numitului boer ca să meargă să hotărască.

7250 (1742) August 31. O carte gospod de stăpînire de la domnul Constantin Neculai Vodă, pentru moșia Mirenei ot ținutul Sucevei, întru care scrie ca să fie volnic Iosaf Igumenul monastirei Todireni, a-și stăpîni moșia, luând dijmă după obicei.

1766 Septembrie 8. Un zapis cu pecetea monastirei, de la Grigorie Arhimandritul și Skiofilaxe a sfintei monastiri de la S-ta Gura, unde este hramul S-tului Gheorghie, și de la Timoftei Igumenul de monast. Todireni, întru care scrie că au făcut schimb reposatul Lupu Baluș vel Vornic, cu o moșie a sa Vâlconestii, și în locul acestei moșii a dat

S-tei monastiri moșia Mireni, care se hotărăște pe din sus cu moșia Plopenii. Au mai arătat vechilul dumisale Hatmanului și alte scrisori pe moșia Fiteștii, care iarăși se arată mai jos.

7247 (1739) Ghenarie 18. Un zapis cu multe iscălituri a boerilor celor mari de la acea vreme, de la Vir-lan Ursachi, egumenul ot Slatina, împreună cu fratele seŭ Gheorghe Ursachi, întru care scrie că s-aŭ învoit cu Ștefan Ene biv ftori logofăt, fiind maica lor Sarafima Ursăchioae, datoare cu 2 salașe de țigani lui Ștefan Ene, și mai fiind datoare și cu alte lucruri și bani, i-aŭ dat un sat anume Feteștii, de la ținutul Sucevei, în locul acestei datorii.

7247 (1739) Ghenarie 20. Un zapis iarăși cu multe iscălituri de la boerii cei mari dintrace vreme, a lui Ștefan Ene ftori logofăt, întru care scrie că aŭ vîndut reposatului Lupului Balș vel Jicnicer, a sa dreapta ocină și moșie anume Feteștii, sat întreg, ot ținutul Sucevei, drept 200 lei, bani gata, care acel sat i-aŭ fost lui Ștefan Ene ftori Logofăt, cumpăratură de la feciorii Ursăchioaei, anume Varlaam monah, Egu-

men ot monastirei Slatina, și de la frațele său Gheorghie Postelnic.

7247 (1739) Ghenarie 22. O scrisoare de la Gheorghe Ursache Postelnic întru care scrie cum că pentru o moșie anume Feteștii, ce au vîndut-o vîrului său repousatului Lupu Balș vel Jicniceriu, și fiind că în zăpissul de vîndare arăță că i-au dat toate zăpissesele cele vechi a Feteștilor, dar nici un zăpiss de acele vechi a Feteștilor, n-au dat Jicnicerului Lupului Balș, fiind vremele tulburate, și fiind zăpissesele Feteștilor, împreună cu alte zăpissese în țara leșască, nu au putut să le dee atuncea, iară pe urmă împăceluindu-se vremele, să aibă a le căuta toate zăpissesele acestei moșii mai sus numite, și să le dee în mîna Jicnicerului Lupul Balș.

1803 August 20. O mărturie hotarnică de la Constantin Ureche Sulgeriu, i Neculai Calmuțchi Pitariul, întru care scrie că din poronca prea înalțatului domnului nostru Alexandru Constantin Moruzi Voevod, fiind rînduiți ca să hotărască moșiele d-sale Hatmanului Răducanu Roset, anume: Plopenii i Mirenii și Feteștii, de la ținutul Sucevei,

care moșii hotărându-le de pe poroncă, au dat mărturie hotarnică dumisale Hatmanului, după cum pre larg arată în hotarnica numișilor boeri hotarnici, în ce chip au hotărît moșiile de mai sus arătate.

Aceste scrisori au arătat vechilul dumisale Hatmanului, pe moșiile Plopenii, i Mireni și Feteștii și fiind-că nu se arată prin scrisorile de sus arătate, despărțirea moșiilor acestora, nefiind nici o hotarnică arătătoare de hotar, am cerut de la dumnealui Iordache Hurmuzache, ca să arăte vre-o hotarnică prin care să arăte despărțirea moșiilor dumisale, de către moșiile domniei sale Hatmanului, au dat răspuns că alte scrisori pe moșiile dumisale are, iar hotarnică nu are, ci numai stăpînirea pe cum au apucat și în toată vremea neconținere de gâlcevi la despărțirea de hotare a moșiilor, și măcar că dumnealui Iordache Hurmuzachi, au adus cîți-va oameni marturi din satul dumisale, de au făcut arătare în ce chip s-au stăpînit moșia Salcei și Icușenii, de către stăpînii cei mai dinainte a moșiilor acestora, după cum se arată în hartă, locul acel de pri-

cină. Dară nefiind nici o dovadă vrednică de credință, ca să mă pot încredința de cele adevărate margini și despărțiri între acestea moșii, am socotit că este cu cale și cu dreptate ca toate acele siliște anume: Salcea, i Icușeni, Plopenii, Mireni, și Todireni moșia Monastirei Burdujeni, să se facă toate de o potrivă, ca să lipsască toate pricinile de gâlcevi, dintre stăpînitorii moșiilor acestora, și am intrat în cercetarea marginei cea din sus a moșiilor acestora Todireni, de către Vâlcănești, și am aflat acea margină stălpită, cu petre hotare, și cu hotarnică veche, cu arătare de acele petre hotare, fără de nici o pricină de către Vâlcănești.— Așijderea am aflat și marginea cea din jos a moșiei Salcei, de către Averești, fără de o pricină și stălpită cu petre hotare, după cum adeverează hotarnica Avereștilor. Dar fiind că din pricina coturilor apei Sucevei, unele dintr'aceste moșii se mai măresc și altele se mai micșurează, după cum s'arată în hartă, am socotit a fi cu cale că după suma fălcilor, să se facă aceste moșii deopotrivă, iară nu după suma stînjeșilor, sau în lung, sau în curme-

ziș, și așa fac întâi arătare suma fălcilor și pe urmă suma stânjenilor, atâta în curmeziș, cât și în lung, după cum în jos se arată, adecă a două moșii a dumisale Iordachi Hurmuzachi: Salcea, i Icușeni, cum și alte două moșii a dumisale Hatmanului Răducanu Roset: Plopenii, i Mireni, cum și o moșie a monastirei Burdujeni, anume Todireni.

Făler   Părăjini

1980   78   în două moșii Salcea și Icușeni.

Stânjeni

2048 Curmezișul Salcei și a Icușenilor, adecă din hotarul Avereștilor, și pără în hotarul Plopenilor.

2518 Marginea din jos a Salcei, despre Averești, din matca Sucevei vechi spre răsărit, până în fundul văiugăi Varaticului.

3354 Marginea din sus a Icușenilor despre apus până din apa Sucevei spre răsărit până în colțul de sus a Sălățenilor, i a Feteștilor.

1850 Capul moșiei Sălcienii, i a Icușenilor, din colțul de jos a

Stînjenî

Sălcieni, și în sus până în colțul moșiei Sălățenilor, i a Fiteștilor.

9770 Suma totală a stînjenilor.

Fălci Prăjinî

1906 82 în două moșii Plopenii, i Mireni. înșă

Stânjenî

1906 Curmezișul Plopenilor, i a Mirenilor, adecă din hotarul de sus a Icușenilor, și în sus până în hotarul Todirenilor.

3354 Marginea din jos a Plopenilor de cătră Icușeni, din apa Sucevei spre răsărit, până în colțul a 3 moșii: Icușeni, Sălățeni, i Fetești.

2560 Marginea din sus a Mirenilor, de cătră Todireni, din apa Sucevei, spre răsărit, până în trupul moșiei Feteștilor.

1688 Capul Plopenilor, i a Mirenilor, despre Fetești, adecă din hotarul din sus a Icușenilor, și în sus până în hotarul Todirenilor.

9508 Suma totală a stînjenilor.

Fălci   Prăjini
953   41 Toată moșia Todireni.   însă

Stânjeni

1022 Curmezișul Todirenilor, adică din hotarul din sus a Mirenilor, și în sus, până în hotarul Vâlcăneștilor.

2560 Marginea din jos a Todirenilor, de către Mireni, din apa Sucevei spre răsărit, până în hotarul Feteștilor.

2972 Marginea din sus a Todirenilor, de către Vâlcănești, din apa Sucevei, spre răsărit până în colțul din sus a Feteștilor, și Adâncățeni, ce se cheama și Siliștea.

992 Capul moșiei Todireni, despre Fetești, din colțul din sus a Mirenilor și în sus, până în colțul Feteștilor și a Siliștei.

7546 stânjeni peste tot.

Acestate de mai sus arătate moșii, după cum am socotit a fi cu cale, s-au despărțit fiște-care moșie, atâta în suma fălciilor, cât și în suma stânjenilor, după cum se arată în hartă, însă fiind-că siliștea Icușenilor, este cu apropiere din

hotarul Plopenilor, am dat 74 de fălci mai mult acelor două moșii Sălcei și Icușenilor, de cât celorlalte moșii, ca să fie mai depărtate marginea Icușenilor, de către Plopeni, păzindu-se a nu se face împresurare acestei siliște.

Am intrat și în cercetarea moșiei Feteștilor, care se hotărăște despre apus cu Plopenii, i Mireni, i Todireni, și despre ameză-ză cu Mireni, iar despre mează-noapte cu moșia Siliștea, ce-i zic și Adâncata, și despre răsărit cu Grigorești, și fiind-că această moșie Feteștii, despre alte părți după cum s-au arătat mai sus, nefiind nici o pricină de hotară, ce numai la marginea cea despre Grigorești, s-au adevărit acea margine bună a fi, și temelnică, după semnele ce arată o hotarnică veche a Hânțeștilor din let 7166, Ghenarie 23, ce au hotărât Dabija Vodă moșia Hânțeștii, când era Vornic mare, și scrie că la capul despre păduri, s-au despărțit Hânțeștii și despre moșia Siliște, cu aceste semne din teiul rătund, în fântâna roșie și din fântâna roșie, în Trăstic, și găsindu-se aceste semne de sus arătate firește și nestrămutate am cercetat și colțul cel de jos a Fiteștilor,

de cătră Grigorești, și dovedindu-se dintr'o hotarnică veche a Grigoreștilor, din anii 725.) Noem. 30, unde arată că este colțul Grigoreștilor, și a Feteștilor, la fântâna cu Trăstie, după cum pre larg acea hotarnică arată, adecă că aũ stâlpit cu petre întiũ semnul, aũ arătat o fântână sub un pisc, care se numește fântâna Iutredă, și s-aũ pus o peatră hotar în pisc, deasupra fântânei și de acolo spre apus la câmp în potriva locului s-aũ pus altă peatră în țarină și de acolo spre dumbravă pe la un stejar cu cruce făcută de Balș Vornicul, și drept la altă fântână ce se numește Fântâna cu Trestia, s-aũ pus peatră deasupra fântânei, și aceste semne îndreptează locul despre acea parte până în fundul hotarului.

Acesta este hotarul satului Grigoreștilor din jos despre Bălești, a monastirei Suceviței, care semne de sus arătate, aflându-se și acum de cătră mine, am găsit cu cale și cu dreptate a fi bună marginea aceea despre Grigorești, care aũ făcut-o Sulgerul Constantin Ureche, fiind orînduit din poronca domnească, ca să hotărască moșia Feteștii, după cum

pre larg se arată în mărturia hotarnică a numitului boer hotarnic, din anii 1803 August 20, prin care arată toate semnele moșiei acesteia, cum și sumastâjenilor din jur împrejurul moșiei; dar nefiind mulțămît dumnealui Banul Ilie Canta, stăpînul moșiei Grigorești, la despărțirea moșiei Feteștii de către Grigorești, aș remas să se judece pricina aceasta la luminatul divan gospod.

(Iscălit) Gavril Conachi vel Vornic.

1804, Mart 1.

* *
*

LOGOFETIA MARE A DREPTĂȚEI.

— —

În pricina următoare între dumnealui Hatmanul Răducanu Roset, și între domniilor Aga Scârlat Miclescul, și Spatarul Teodor Silion, pentru hotarul moșiei Feteștii, s-aș primit de la dumnealui Hatmanul 9 documenturi, și până a nu le primi dumnealui înapoi, fiind-că aș amanetarisit moșia pomenită, la dumnealui Logofătul Alecu Ghica, după cererea înscrisă ce aș facut dumnealui Hatmanul, spre a-i slobozi copii de pe acele documenturi, ca să le înfățoseze în

cercetarea localnică ce s-aŭ rînduit a se face din poronca înălțimei sale. Pentru aceasta i s-aŭ slobozit copiile cerșute spre a-i sluji numai la arătata cercetare de lemitare, din care copii fiind și aceasta una, i s-aŭ facut poslăduirea, și este întocmai de pe original; pentru care s-aŭ încredințat.

1835 Martie.

Marele Logofat al dreptăței și Cavaler Lupu Balș vel Logofăt.

Director, Pogor Comis.

Secretar de secție, Beldiman.

No. 2275.

**NOI ALEXANDRU CONSTANTIN MORUZI
VOEVOD.**

Cu mila lui Dumnezeu, domn țerei Moldovei.

Neodihnit arătându-se Iordachi Hurmuzachi, cu judecata arătată prin anaforaua aceasta, s-aŭ scos și de față la divan înaintea domniei mele, prin vechilul seŭ Tudorache, și după cercetare întrebându-se ce are sa mai răspundă însuși vechilul în divan, aŭ dat răspuns că locul de pricină, tot-deauna aŭ fost de gâlceavă între aceste moșii, și că

alte doveđi nu are. Deci de vreme ce împresurarea după hotărîrea pravililor, paragrafie nu are, și ori când se va descoperi adevărul, stăpînul adevărat își împlinește judecata Pre-osfinției Sale Părintelui Mitropolitului, și a dumilorsale veliților boeri, s-aŭ cunoscută urmată după toată dreptatea și obiceiul pămîntului. Și asemenea și domnia mea întărim a se urma. Pentru care poroncim dumisale vel Logofăt să se rînduiască un boer, ca de isnoavă să meargă la fața locului, și urmînd întocmai după cuprinderea anaforalei, să pue și semne hotare în despărțirea acestor moșii după alegerea dumisale Vornicului Gavril Conachi.

Întărindu-se anaforaua aceasta și cu a noastră domnească iscălitură și pecete.

Noi Alexandru Constantin Moruzi
Voevod. 1804.

(L. P. gospod)

Procitoș ftori logofăt.

* * *

Prea înălțate Doamne!

Din luminata poroncă a înălțimei Tale, adunându-ne la S-ta Mitropolie, am

cercetat pricina pentru despărțirea hotarelor între moșiile Plopenii, și Mireni, și dumisale Hatmanului Răducanu Roset, și între moșiile Salcea, și Iucșeni, și dumisale Iordache, fiul repousatului fterovisternic Stefan Hurmuzachi, cum și între moșiile Todireni, și a monastirei Burdujeni, care toate acestea cinci moșii, sunt alăturate într'un hotar, lipite una lângă alta la ținutul Sucevei, de la un loc ce începându-se lungul lor, și toate iarăși la un loc sfârșindu-se.

Pricina fiind că asupra împresurării ce făcea moșiile Plopenii, și Mireni, și dumisale Hatmanului Răducanu, pre luate cărțile înălțimeii Tale, au luat hotarnici mai întâiu pe Sulgerul Constantin Ureche și Pitarul Neculai Calmuțchi, și al doilea pe d-nealul vel Vornicul Gavril Conachi, carele numit boer, au fost cerut mai înainte și de către însuși Iordache Hurmuzachi, și atita cei mai dinainte hotarnici, cât și dumnealul Vornicul Conachi, după cercetarea ce au făcut la starea locului, fiind-că nici pe una dintru aceste cinci moșii, hotarnică sau alte scrisori, carele să arate semne des-

părțitoare, una de cătră alta, nu s'aũ vęđut. Într'alt chip nu s-aũ putut face îndreptarea, de cât aũ fost siliți a reze-
ma la urmarea obiceiului pământului, a-
decă de vreme ce moșiile acestea sunt
alătura tot într'o curgere, să le măsoare
la un loc, și să le dea pe fiște-care cu tru-
pul lor de o potrivă. Deci după ce aũ
dovedit marginea cea din sus a moșilor
acestora Todireni, de cătră Vâlcănești, a-
sîjderea și marginea cea din jos a moșiei
Salcei, de cătră Averești, prin veche ho-
tarnice ce s'aũ vęđut asupra acelor moși,
adecă pe Vâlcăneștii ce sunt din sus și pe
Averești, ce sunt din jos; apoi aũ mă-
surat la un loc pe toate cinci moșiile
acestea, și fiind-că din cotitura apei Su-
cevei, ce curge pin capetele moșielor
acestora, pe unele le mai lungesc și pe
altele le mai scurtează, și pentru ca fără
de greșală să le poată face întocmai de
o potrivă, dumnealui Vornicul le-aũ mă-
surat pe toate în fălci, și pe fiște-care
le-aũ făcut de o potrivă, cum pe larg
se arată la harta ce aũ făcut-o dum-
nealui cu inginer, dând dumisale Hat-
manului și mărturie cu întocmai cuprin-
dere, din care s-aũ vęđut că dumnealui

Hatmanul, la partea despre moșiile Salcea, și Iucșeni, a lui Hurmuzachi, se folosește cu locul de pricină, însă la partea despre moșia Todirenii păgubește, o altă asemenea bucată de loc, care fără pricină a fost până acum din trupul moșiilor dumisale, dând răspuns dumisale Hatmanului, că primește acea pagubă numai și numai ca să-i îndrepteze marginile moșiei dumisale, să fie cunoscute, pe unde să-și urmeze stăpînirea, ca să nu mai aibă pricină cu megieșii. Deci asupra nemulțămirei cu hotărîtura aceasta, din partea dumisale Iordache Hurmuzachi, stăpînul moșiilor Salcea și Iucșeni, avînd rînduit vechil pe Tudurachi Diacu, la mîna căruia s-a vîdut și înscris vechilimé. S-a vîdut și întreg de cătră noi ce are să răspundă, cum și de a vîdut mai găsit vre-o hotarnică, sau alte scrisori răspunzătoare în semne, să le arăte. Și a vîdut răspuns că alte scrisori afară dintru acele câte s-a vîdut la starea locului, și sunt cuprinse la mărturia dumisale Vornicului Conachi, n-a vîdut găsit; adevărind că cercetarea dumisale este adevărată fiind moșiile toate de o potrivă, precum sunt arătate la harta ce

aŭ închipuit, fără numai aŭ răspuns că n'ar putea cunoaște, că dreptatea l'-ar supune, a păgubi nici cât de puțină parte din urmarea stăpînirii, ce aŭ avut'o de sumă de ani și până acum. Și cu toate că după alegerea aceasta urmată pe obiceiul pămîntului, singur vede că și dumnealui Hatmanul păgubește o altă bucată asemenea de loc cătră moșia Todirenii. Inșă la aceasta ar fi în prepus că dumnealui Hatmanul ar fi făcut vre o deosebită învoială cu monastirea, numai pentru că și dumnealui, să se lățască cătră moșiile sale Salcea și Iucșenii. Dar nici cu cuvîntul stăpînirii precum nici cu prepusul ce ȳice că are, nu poate să dea pricină la urmarea acesteia alegeri, cu care se rîdică toate supărările din mijloc. 1) Că acest loc ce răspunde că s-aŭ stăpînit totdeauna aŭ fost de pricină și mai de multe ori, s-aŭ stăpînit cătră Plopenii dumisale Hatmanului. cum aceasta și de cătră unii din noi, este știut gâlcevile ce era între Hurmuzachi și între stăpînii Plopenilor. Și al doilea, că prepusul ce ȳice că are, este fără nici o dovadă, mărturisindu-ne însuși dumnealui Vornicul Co-

nachi, că nici o învoială între dumnealui Hatmanul și între monastire nu s-a făcut, de cât că acel loc după întruparea ce s-a făcut moșilor, acum trebuie să-l tragă monastirea, precum și dumnealui Hatmanul să ajute a trage în potrivă locul ce 'i se cuvine în partea din jos.

Drept aceia, după toată cercetarea câtă s-a făcut de cătră noi, alegerea și măsurile ce s-a făcut de cătră dumnealui Vornicul Conachi, fiind urmate după obiceiul pământului, ce se păzește la asemenea pricină, cuvînt de răspuns nici unei părți nu-î mai rămîne.

Și judecăm că dacă se va găsi și de cătră înălțimea Ta cu cale, să se rînduiască pe cine se va socoti, ca să statornicească despărțire între acestea moșii, cu semne, petre, hotare și movile, întocmai după măsurile ce se cuprind la mărturia și harta dumisale Vornicului Gavril Conachi, după care să se dea la fiește-care parte și mărturii hotarnice, arătătoare în semne și în măsuri, ca după aceleași să urmeze cu stăpînirea, fără a se mai împresura o parte pe alta. Și înștiințăm. Iar ce-a desăvârșit hotărîre, să rămîie la prea înalta înțelep-

ciune a înălțimei Sale.

1804, April 15.

Al înălțimei Tale către Dumnezeu
smerit rugător.

Veniamin Mitropolit Moldovei.

Prea plecate slugi: Costachi vel Lo-
gofăt. — Constantin Balș vel Logofăt.

S-aũ trecut în condică.

**PERILIPSIS DE PE SCRISORILE MOȘIEI
PÎRLITEI, CI EASTE PE DELEA LA ȚINUTUL
IAȘII, A PRÉ LUMINATEI NOSTRE DÔM-
NE ZOI MURUZI, DIN ANUL 1805, IULIE 1.**

7179 (1671) Ghenarie 14. Zapis
de la Dumitrașcu ficiorul Măricăi și Ma-
coveiũ, ficiorul Soriței, prin care adeve-
rează pentru rîndul satului Pârliților, ce
se cheamă la *Uricul cel Bătrîn Urica-
ni*, ce aũ fost a lui Găoz, și a părinților
lor, a lui Marcu Stolnicul ce aũ avut ei
de la moșii lor de la Petrea Tătarul și de
la Marcu Stolnicul, care sat aũ vîndut I-
leana fata lui Găoz, lui Enache Vister-
nicul, și Ioniță ficiorul lui Enache Vis-
terniculũ aũ vîndutũ lui Ursachi Vis-
ternicului tot satul; ei știind că a lor
parte easte nevîndută, aũ făcut gâlceavă,
și aũ cerșut să arăte dresese. Ioniță ficio-
rul lui Enachi Visternicul, aũ dat samă

că au perit dresele la Hotin, când primineala lui Vasile Vodă; numai ce au aflat într'un catastih scris, tot satul după moartea tătâne-său, în care catastih sunt scrise toate satele lor. Pentru aceea și ei vedând că se află scris tot satul într'acel catastih, s-au învoit și ei cu dînsul, și s-au tocmit vîndut, nevîndut, și le-au dat lor 75 lei, și le-au făcut și de la dînșii acest zapis, ca să-i fie dreaptă moșie și cumpărătură în veci; iar cine dintre rudele lor, carele se va rîdica să se amestece, să fie de rușine, sau din nepoți, ci să fie în pace, care zapis easte iscălit și de alți marturi.

7212 (1704) Iunie 19. Zapis de la Alexandra jupăneasa lui Ursachi, ce au fost Visternic mare, prin care arată că de a sa bunăvoe, au vîndut satul. Pârliții carele easte la ținutul Ieșului pe apa Delii, cu tot locul și cu tot venitul și cu heleșteu mare, care easte în gura Delei, și cu toți vecinii care s-or afla de acel sat; care sat i-au fost dat ei de la soțul ei Ursachi Visternicul la moartea sa, ca să-i fie de comând, și ajungându-o nevoie, l'a scos la vîndare și nimene nu s-au aflat să-l cumpere, fără

numai feastrul ei Dumitrașcu Ursachi, ce aũ fost Stolnic mare, cãci și soțului ei îi easte cumpãrãturã de la alții, și l-aũ vîndut lui Dumitrașco Stolnicul, drept 300 lei. Decî ca sã fie dreaptã moșie și ocinã cu tot locul și venitul și cu heleșteu mare, și cu toți vecinii cãți s-or afla dintr'acel sat, și cãnd le-aũ vîndut, aũ întrebat pe amẽndoi ginerii ei, și nici unul n-aũ vrut sã rãscumpere, în care zapis sunt iscãliți și Ion Balș vel Stolnic, i Solomon Costache.

. . . . . **Iunie 1.** Zapis de la Maria, jupãneasa Stolnicului Ursachi, dat la mãna lui Constantin Roset vel Paharnic, pentru 7 epe și un harmasar, și doi cai a Paharnicului, ce s-aũ prãpãdit la dînsa, și fiind adusã la Iași, cu poroncã domneascã, aũ eșit înaintea boerilor celor mari, și altã n-aũ avut ce sã rãspundã cã s-aũ dovedit cu herghelegiul, carele aũ pãscut acele epî, ce numai dupã rugãmintea ei pentru prãsila celor 7 epe, de 8 ani aũ ertat-o. Decî s-aũ apucat de la ñi întîi a lui Iunie, pãnã la sfîrșitul lui August, ca sã plãteascã precum scrie izvodul cel de așezare ce este cu iscãlitura boerilor, iar neplãtind sã fie vol-

nic a trimete om domnesc, să împlinească de la dînsa cu ce ar afla la casa sa, saŭ cu moșie cu ce s-ar găsi, și i-aŭ pus zălog satul Pârliții, ce-i pe Delea, peste Prut, și i-aŭ dat și uricele satului, ca de n-ar da epele, saŭ să plătească banii la ȕi, precum se apucă 200 lei, ca să fie volnic Paharnicul Roset a ținea și a stăpîni satul Pîrliții, adevărit fiind zapisul acesta și de doi boeri mari : Darie Donici vel Vornic, i Sturza Vornicul.

1763 April 21. Scrisoare cu iscălitura și pecetea reposatei Doamnei Ecaterinei, în care este iscălită și Ioana Monahia, cuprindătoare că avînd o moșie ce se cheamă Pîrliții în ținutul Ieșului, pe apa Delei, cu heleșteu, care moșie easte cumpărată de Părintele luminărei Sale, de la Stolniceasa Ursăchioae, prăpădind niște epe cu harnasar ale maicei sale de zestre, și aŭ luat această moșie cu heleșteu, pentru acea pagubă, după cum și zapisele moșiei arătate. Decî aŭ dăruit-o fiicei sale Domniței Mărioarei, să o stăpînească cu bună pace moșia cu heleșteu, și cu ori ce ar fi pe acea moșie, cu tot venitul ei, fiă-

sa și fiei ei, de cătră tot neamul lor, iară cine se va scula pentru această moșie cu vre-o pricină, să fie ne-ertat.

1783 Iulie 8. O marturie hotarnică de la Andri Iancu biv ftori Paharnic, iscălită și de alții ce s-aũ întâmpat la acel hotărît, însă 6 oameni din Pârliți, cinci oameni din Hulpești, trei mazili din Măcarești, și adeverită și de dumnealui Spatarul Ioan Canano, aflându-se atuncea ispravnic ținutului Iași, prin care se cuprinde ca prin cartea Domnească de la măriia Sa Alexandru Constantin Voevod, fiind rînduiți ca să cerceteze o moșie anume Pîrliții ce este peste Prut în Delea, la ținutul Iașii, a luminatului Beizedea Dumitrachi Mavrocordat, ce o are de cumparatură după zapisul ce le-aũ arătat Antohi Scârlet vechilul luminării sale, din 7175 (1667) Iunie 5, în care zapis arată că aũ vîndut Ion ficiorul lui Enache Visternicul, a lui dreaptă ocine și moșii, un sat întreg anume Pîrliții, ce sunt pre Delea, la ținutul Iașii, cu vatra satului, și cu loc de heleștee lui Ursachi, ce aũ fost Visternic mare, drept două sute cinci-zeci lei, iscălit fiind zapisul acesta de Ioniță Ghine biv vel Medel-

nicer, i Dumitrașco Vornic, și Toader Ciocârlie; după poroncă au mers la starea locului și au strîns și pe alți împrejurași, pe care îi și arată anume, adecă acei ce sunt iscăliți și în hotarnică i alți oameni și întrebând pe acei împrejurași cu ce moșii se răzășește moșia Pîrliții, le-au arătat că dinspre apus se hotărește cu Tetenii, și din sus cu Harjeu, și despre răsărit . . . . . și pe din jos se hotărește cu Golăești, i Gogăești, și că toți aceștia fiind de față, au făcut funie de 30 de stînjeni și stînjenu de 8 palme domnești și au început cu măsura, întîiî din capul unui pisc, ci easte din jos de apa văii Vladnicului, și între valea Broscuței, unde au pus 2 petre hotare kiotoarea moșiei Pîrliții, din sus și dinspre apus; de acolo în jos peste o vâlcea, pe costișa despre apus și la deal, lungul moșiei pe despre apus Costea cu Tetelii, și tot în jos pe podiș până unde s-au împlinit 450 stînjeni, și au pus peatră hotar în podiș, și tot în jos podișul până unde s-au împlinit 510 stj. și au pus peatră hotar în moviliță, unde s-au găsit peatră hotar vechi; de acolo tot în jos lungul moșiei pe dinspre

apus și la vale peste drumul cel mare, și peste apa văii Delei, pe din jos de eazul cel mare a Pîrliților, ci easte în apa Delei, până unde s-aŭ împlinit 460 stînjeni și aŭ pus peatră hotar în malul apei văii Delei; de acolo la deal tot în jos, până unde s-aŭ împlinit 450 stînjeni, și aŭ pus peatră hotar la capul unui pisc și în jos pe valea Tetenei pe muchea văii Tetenilor pe despre apus, până unde s-aŭ împlinit 370 stînjeni, și aŭ pus peatră hotar în podiș; și tot în jos, până unde s-aŭ împlinit 330 stj. la o peatră hotar vechiŭ, ci easte din sus de drumul Muntenilor, și aŭ mai pus 2 petre hotar piotoarea moșiei Pîrliții din jos și despre apus ce se despart Pîrliții de Tetenî; de acolo în spre răsărit în curmeziș, capul moșiei Pîrliților, pe din jos pe drumul Muntenilor, ce se lovește în cap cu Gogăești, până unde s-aŭ împlinit 370 stînjeni, și aŭ pus peatră hotar din sus de drum în dreptul movilei Iocașul, de acolo tot înspre răsărit alătura cu drumul Muntenilor, pe din sus, până unde s-aŭ împlinit 300 stînjeni, și aŭ pus peatră hotar din sus de drum; de acolo cam la vale și cam pe podiș până

unde s-aŭ împlinit 420 de stînjeni și aŭ pus peatră hotar deasupra în-prăvalul apei, și la vale pe șes, peste valea lui Lateș, și la deal până s-aŭ împlinit 420 stînjeni, și aŭ pus peatră hotar în zarea dealului; de acoloa la vale și cam spre mează-noapte și peste Valea mare la deal, până unde s-aŭ împlinit 330 stînjeni, și aŭ pus două petre hotare pintoarea moșiei Fîrliților din jos, ce se desparte de moșia Probatei; de acoloa în sus lungul moșiei pe dinspre răsărit și pe podiș cam pe costișă pân' la o peatră hotar vechiŭ, ce este la capul dealului, unde s-aŭ împlinit 540 stînjeni, și aŭ pus peatră hotar din jos de hotarul vechiŭ și în sus la vale peste o vâlce, pe din sus de Fântânele sărate, și pe vâlcea în sus, și ear peste vâlcea pe costișă despre apus, pe la o movilă ci easte în costișă unde s-aŭ împlinit 420 stînjeni și nu s-aŭ pus peatră hotar rămâind movila în semn; de acolo în sus cam pe costișă pân la capul piscului, unde s-aŭ împlinit 330 stînjeni, s-aŭ pus peatră hotar, cam în prăval și dinspre apus din capul piscului; de acolo la vale pe șes de apa văii Delei,

pe dinaintea crăciumei pe la o fântână de peatră, și peste drumul cel mare la deal, unde s-aă împlinit 270 stinjeni, și aă pus peatra hotar de 16 stinjeni, din sus de altă peatră hotar vechiă ce aă arătat-o Vasile Căldare, mazil, care peatră este din sus și din deal de drumul cel mare ce merge pe Delca; de acolo tot în sus lungul moșiei și cam costișa pe dinspre apus de o movilă, peste fundulă unei valceli, unde s-aă împlinit 690 stinjeni, și aă pus peatră hotar, și în sus pe podiș până unde s-au împlinit 570 stinjeni, și aă pus peatra hotar în podiș din sus de drumul ce merge din Delea în Vladnic; de acolo podișul până unde s-aă împlinit 600 st. și aă pus 2 petre hotare piotoarea moșiei Pîrliții din sus la capul despre răsărit și din jos de apa văii Vladnicului, ci se desparte de Bumbota; de acolo înspre apus, capul numitei moșii pe din sus în curmeziș ce se lovește în cap cu Hărjeu și la vale piste un hârtop mare, și la deal până unde s-aă împlinit 420 stinjeni și aă pus peatră hotar în podiș; de acolo tot înspre apus capul numitei moșii, pe din sus și pe podiș

în curmeziș, și pe podiș până unde s-aă
împlinit 360 stînjeni, și aă pus peatră
hotar într'o așezătură și cam în fundul
Valceleii, și tot podișul înspre apus și
la vale pe zarea dealului, ci easte între
valea Vladnicului și între Broscuța, până
unde s-aă împlinit 300 stj. și aă pus
peatră hotar, și tot zarea dealului în-
spre apus, până unde s-aă împlinit 534
stînjeni, la 2 petre hotare ce sunt pio-
toarea moșiei Pârliții din sus și dinspre
apus, adecă de unde am început întiiu
cu măsura, și socotindu-se suma stînje-
nilor în lungul moșiei, cum și capetele,
s-aă găsit 2590 stînjeni, lungul moșiei
dinspre apus, 3420 st. lungul despre ră-
sărit, 1860 la capul moșiei din jos, 1611
stînjeni la capul moșiei din sus; și așa
s-aă închiet tot hotarul moșiei Pîrliților,
după cum mai sus s-aă arătat, și după
hotărîtura și cercetarea ce aă făcut a-
cestei numite moșii, aă dat această mă-
rturie hotarnică.

1798 Septembrie 18. Suret de pe
o mărturie grecească a dumisale Vis-
ternicului Iordache Balș, ce aă trimis-o
la Țarigrad la același an 1798, Noem-
vrie 13, prin care în cuget curat a dive-

rează, că în vremea domniei la țara Românească, a răposatului Const. Mavrocordat VV. și a luminatei doamne Ecaterina, logodindu-se cu răposata fiica lor Domnița Marioara, între alte zestruri făgăduite ce i-aŭ făcut, i-aŭ giuruit să-i dea și parte din moșiile ce luminata Doamna Ecaterina soția sa, avea aicea în Moldova, însă după ce s-aŭ însurat, mai nici o zestre nu i-aŭ dat, ce numai câte-va juvaeruri și 9000 lei bani, care și aceștia iarăși aŭ rămas asupra răposatului domn, cum se adevcrește din pečetluitarile sale. Întru aceasta n-aŭ încetat ca să roage pe răposatul domn socrul dumisale, cât și pe răposata doamnă soacră-sa, pentru ca să-i dea partea de moșie ce i-aŭ fost făgăduit, care după mazilie de la țara românească, viind dumnealui aicea, i-aŭ trimisŭ-o danie pentru satul Pîrliții, carele sat nefind analogon celor făgăduite, n-aŭ vrut să o ia în stăpînirea sa, socotind totdeauna să ceie alte moșii, precum aŭ și făcut prin scrisori, cătră răposata doamnă soacră-sa; afară de aceasta în vremea războiului trecut, neavând chip doamna ca să poarte de grijă moșiilor de aicea, și

ca un vechil din parte-î, aŭ luat dumnealui toate acestea moșii sub epitropia sa . . . , ...

(Pân ă ai ă s-aŭ găsit manuscrisul de pe care am tipărit). Th. C.

MĂRTURIE HOTARNICĂ.

Din luminata poroncă prea înălțat Domnului nostru, Alexandru Moruz Vo-evod, din 1806 Fevruarie 26, fiind rînduit ca să hotărască moșia Pîrliții, ce este peste Prut în ținutul Iașii, care moșie este a prea luminatei doamnei noastre Zoe Moruz, am mersŭ la numita moșie, unde față fiind vechilul luminărei sale, dumnealui Căminariul Ioan Matei, i vechilul dumisale Iordache Balș biv vel Visternic, Cluceriul Iordachi Ilschi, i vechilul dumisale Hatmanului Sandu Sturza, Medelniceriul Constantin Sucevanu, i dumnealui Serdariŭ Ioniță Crupenschi stăpînul Bumbotei, i Dumitru Ciolac vechilul Sulgeresei Ruxandei Fotei, i Dumitru Savin și Gheorghe Lapte

Aceru, de la Rădenii monastirei Probra-tei, i Constantin Malcociu, i Manolachi Colceag, i Andrei Diaconul, Nița Trobin, i Ionița Dimitriu, Tudosie Malcociu, Enache Poe, Iftimie Țițu și alți mulți răzăși de Golăești.

Mai întâiu am cerut la vechilul luminatei doamnei, că să-mi arăte scrisorile acestei moșii, și mi-aū arătat aceste scrisori:

Un zapis din 7175 Iunie 5 de la Ion sin Enache Visternicul, cu care vinde a lui dreaptă ocină, satul întreg Pîrliții pe Delea, la ținutul Iașului, cu vatra satului și cu loc de heleșteu, lui Ursachi Visternicul, drept 250 lei.

Alt zapis din 7179 Ghenarie 14, al lui Dumitrașco, ficiorul Măricăi, i a lui Macovei sin Soriței, cu care arată că s-aū învoit cu Ion sin Enache Visternicul, pentru partea lor ce avea în Pîrliți, care mai înainte s-aū fost numit Uricanii, și aū luat 75 lei, și aū rămas tot satul Pîrliții a lui Ion.

Alt zapis din 7212 Iunie 9, de la Alexandra jupîneasa lui Ursachi Visternicul, cu care vinde satul Pîrliții ot ținutul Iașii, pe apa Delei, și cu heleșteu

cel mare, care este în gura Delei, fi-eastrului ei, Stolnic Dumitrașcu Ursachi, drept 300 lei.

Alt zapis din 7227 Iunie 1, de la Maria, jupîneasa Stolnicului Ursachi, cu care pune zălog această moșie la Paharnicul Constantin Roset, pentru 200 lei, ce aŭ rămas să-i dea pentru niște epe și un harmasar, și se arată că dacă nu va plăti banii la vadé, să rămie stă-pînitor moșiei.

O scrisoare de la răposata doamnă Ecaterina Mavrocordat, din 1763 April 21, cu care dăruiește această moșie, fiicei sale Domniței Maria.

O hotarnică a acestei moșii din 1783, de la Andrei Iancul fteri Paharnic, iscălită și de alți mazili, ce s-aŭ întîmplat la acel hotărît, în care se arată că moșia Pîrliții despre apus se hotărăse cu Tetenii, din sus cu Hârjeu, despre răsărit cu Bumbota, și din jos cu Golaștii, i Gogăeștii.

O scrisoare a prea luminatului Beizedeza Dimitrie Mavrocordat, cu care înștiințază pe cumpărătorul venitului moșiei Pîrliții, că această moșie este a dumsale Hatmanului Răducanu Roset, și de

la 1803 April 23, pe dumnealui Hatmanul să-l cunoască de stăpîn.

Un zăpis a dumisale Hatmanului Răducanu Roset, din 1805 April 17, cu care arată că 'aũ vîndut această moșie, Pîrliții, prea luminatelor doamnei, drept lei 40000. Aceste scrisori aũ Pîrliții.

Am cerut și la megieși să-mi arăte scrisori, și Cluceriul Iordachi Ilschi pe Titieni, 'mi-aũ arătat aceste scrisori:

Un suret de pe un ispisoc a domnului Vasile Voevod din 7150 Iunie 8, întru care se arată, că aũ întărit slugilor sale lui Mereuță Turcului și altora, toți nepoți și strănepoți lui Tuduran Gage, un sat pe Delea, ce se cheamă Titienii, în semne pe deamîndouă părțile Delei, în sus până unde cade în matca Vladnicului în gura Frăsinelilor, iar din matca Vladnicului în jos, pâr la Târliceni; iar de acolo la vale de cătră răsărit pâr la movila Socilor, și de acolo drept pâr la drumul Muntenilor.

Alt suret de pe un zăpis din 7213 Octomvrie 14, cu care un Iliță, ficiorul lui Vasile nepot Oanăi lui Vîlcan, cu nepoții lui și un Alexandru, și fratele său Ștefan sin Gheorghieș vornic de poar-

tă și a Solomieii, vind această moșie Tetenii, unui Toma Neguțitoriul, drept două sute șapte zeci și cinci lei, și arată că acest sat este ales și stîlpit din trus-patru părțile și despre toate hotarele, precum arată ispisocul domnului Vasile Vodă, și că hotarul se începe despre răsărit din drumul Munteanului din sus, din semne în semne, de se pogoară în Delea, alătura cu hotarul Pîrliților prin iazul Pîrliților, și din Delea la deal prin semne, și se pogoara în Vladnic și din Vladnic matca la vale prin semne, pîună în tîrla Oanei, și de acolo la deal spre răsărit la movila Socilor, și de acolo drept la vale în Delea, și din Delea la deal, drept iarăși în drumul Muntenilor și așa se închee hotarul Titienilor.

Mi-aũ arătat și răzășii de Golăești:

Un suret de pe un hrisov a domnului Ioan Teodor Voevod din 7268 Mai 23, care hrisov ne-aũ arătat că easte la Anastase Dimitrașc, stăpînul Gogăeștilor, întru care se cuprind semnele hotare ce sunt între Gogăești și Golăești și după ce le arată în celelalte locuri, unde vin aceste moșii și lovesc în Titieni, ȕice: peste drumul ce vine de

la Rădeni, aŭ mai găsit altă peatră hotar vechiŭ în fund, care desparte Gogăeștii de Titieni.

Atâtea scrisori mi-aŭ arătat megieșii, dicând ceilalți că scrisori, ca să arăte semne nu aŭ.

Deci după cercetarea scrisorilor am mers împreună la starea locului și după ce prin vedere am petrecut toată starea moșiei, am intrat și în cercetarea semnelor ce se arată în scrisorile Titienilor și în hotarnica Pîrliților, și în ispisocul domnului Ioan Feodor Voevod, și vedând că de se va urma după zapisul Titienilor, adecă să meargă despărțirea Titienilor, de a Pîrliților, prin iazul Pîrliților, hotarele vechi ce arată Paharnicul Andrei Iancul, că le-aŭ găsit, rămîn în trupul Titienilor, și Pîrliți în Golăești, nu pot ajunge. Am mers la colțul moșiei cel despre răsărit la 2 petre hotară, ce sunt colțu a patru moșii, adecă a Pîrliților, a Bumbotei, a Bălăneștilor și a Rădenilor, unde pricină nu este diu care fiind o peatră fărămată, am scos și am pus alta și am făcut lângă dînsele și două movilițe; și dintr'acest colț am început a măsura cu

lanțul de 10 stînjeni gospod, mergînd în sus și alătura cu Bumbota în linie dreaptă, pe podiș pe din sus de valea Mare, ce-î zic și a Bălăneștilor, și pe din jos de vale ce-î dic a lui Ene, și tot podișul pără unde s'aũ împlinit 450 stînjeni, am pus peatră hotar și am făcut moviliță. Din peatra aceasta tot pe podiș înainte și la vale, și în vale unde se unesc văile, ce s'aũ dis mai sus de unde începe a se numi Fântânelele Sarate și peste această vale și pe un drum ci este pe marginea ei pe din sus, unde s'aũ împlinit 550 stînjeni, am pus peatră hotar și am făcut moviliță din sus lîngă drum. Din peatra aceasta tot linie dreaptă și tot cu Bumbota alătura pe coasta dealului, cea din sus de valea Fântânelilor Sarate, și tot alătura cu drumul pe din sus pe lîngă vale, pără unde cade valea în valea Dealei. Deci peste valea Dealei la deal și peste un drum mare ce merge de la Orheiũ la Iaș., și tot la deal de asupra în deal, unde s'aũ împlinit 690 stînjeni, am pus peatră hotar și am făcut moviliță. Din peatra aceasta tot în linie dreaptă și peste o vâlcé și la deal pe podiș și înainte

pătr în zarea dealului, unde s'aũ împlinit 510 stînjeni, am pus peatră hotar și am făcut moviliță în zarea din sus din un drum și din o movilă ci este lângă drum. Din peatra aceasta tot înaintea în linie dreaptă și alătura cu Bumbota și pe podiș și la vale și peste o așezăturică și pără unde s'aũ împlinit 500 stînjeni, unde am pus peatră hotar și am făcut moviliță. Din peatra aceasta tot înaintea și în linie dreaptă pe Podiș și pe din sus de o văiugă cam la deal și înaintea și unde s'aũ împlinit 500 stj. am pus peatră hotar și am făcut moviliță din peatra aceasta, tot în linie dreaptă înaintea și pe podiș tot alătura cu Bumbota, și cam la deal, și în deal de asupra unde s'aũ împlinit 300 stînjeni, am pus peatră hotar și am făcut moviliță în prejma unei movile mari, ce este din sus. Din peatra aceasta tot în linie dreaptă înaintea și pe podiș și pe lângă capul unui hîrtop, și pe marginea hîrtopului ce pe din sus până la o peatră hotar, care se arată în hotarnica Iancului că s'aũ pus punct deasupra unui hîrtop mare, unde această moșie se întîlnește cu Grăsenii, Zazulenii pără unde aũ eșit 268 stînjeni,

unde am pus și eu două petre hotare colțul moșiei Pîrliții și toată această margină a moșiei Pîrliților, ce merge alături cu Bumbota din colțul despre Rădeni, i Bălănești și păra într'acest colț în capul moșiei Grăsăni, au eșit peste tot 3768 stînjeni. Din colțul acesta ne-am întors cu măsura spre apus pin capul moșiei Grăsănilor, pin hîrtopul cel mare la vale și peste hîrtop la deal, și în deal deasupra pe podiș, unde ș'aū împlinit 349 stînjeni, am pus peatră hotar și am făcut moviliță. Din peatra această tot în linie și pin capul Grăsănilor, drept înainte pe podiș și peste un drum și cam pe costișă și peste capul unei văiugi și iară cam la deal, și în deal unde s'aū împlinit 550 stînjeni, am pus peatră hotar și am făcut moviliță. Din peatra aceasta tot înainte și iar pe coasta dealului despre pârîul Vladnicul, pin capul Grăsăni, și tot înainte, păra în capul unui delușor ce este între Vladnic și între pârîuțu Frăsinelu, iar acum Broscuța, unde am găsit peatră hotar, și fiind fărămată scoțîndu-se, am pus în locul ei alta, și am făcut moviliță păra în care peatră, s'aū împlinit 296 stînjeni.

Din peatra aceasta tot înainte și pînă costişă la vale pe din jos, de heleșteul Todirenilor de pe Vladnic, pără în marginea acestui heleșteu, unde s'aũ socotit că este gura Frăsinelilor, adecă unde cade acest păriuț în Vladnic (fiind-că unde dă gura lui în Vladnic, locul acela este acoperit cu apa heleșteului pomnit) și pără într'acest loc s'aũ implinit 538 stînji și am pus o peatră hotar fundul moșiei Pîrliții despre Todireni și Titieni, moșii a dumisale Visternicul Iordache Balș; și acest cap al Pîrliților din colțul ci este deasupra hîrtopului mare și pără în gura Frăsinelilor, în peatra ce am pus'o fund în malul heleșteului, aũ eșit peste tot 1733 stînji. Din colțul acesta ne-am întors cu măsura spre mează-đi pe coasta Pîrliților, cea despre apus și alătura cu Titieni, prin două petre ce Paharnicul Andrei Iancul pusese colț despre Titieni, pe costişa dealului, la capul despre apus și tot pe costişă și la vale și peste păriuțul Frăsinelilor, și la deal de coasta dealului cea despre apus pe deasupra unei văiugi, ce vine de la o fântână și tot coasta alătura cu văiuga aceasta, pără

la obârșia văei în protiva unei fântâni
ci easte în vale în vâlcica aceasta, pără
unde aũ eșit 458 stînjeni, și peatră ho-
tar n'am pus, ci numai semn am făcut,
fiind-că vechilul dumisale Visternicului
Iordachi Balș, cere ca să trag linii din
gura Frăsinelelor, drept pin iazul Pirlî-
șilor, după zapisul Titienilor, acel din
7213 Octomvrie 14, pără în drumul Mun-
tenilor, care linie trăgendu-se după cum
am arătat mai înainte, petrele hotare ce
arată Andrei Iancul că le-aũ găsit, ră-
mîn în trupul Titienilor. Din semnul a-
cesta tot în linie dreaptă și alătura cu
Titieni la deal și peste scursurile ce
merg în vaiugă și tot înainte pe podiș,
pără unde s'aũ împlinit 400 stînjeni, am
făcut iarăși semn. Din semnul acesta
tot în linie pe podiș la deal, pană la o
movilă ci easte deasupra dealului cam
tîmpită, unde am găsit peatră hotar, pe
care și Paharnicul Andrei Iancul dice că
aũ găsit'o, care movilă este arătată la
numărul 2 în hartă, și până la aceasta
movilă, aũ eșit 278 stînjeni. Din peatra
aceasta tot înainte pe podiș și cam la
vale, și peste un drum și la vale, și
peste capul unui hîrtop, pe un picior

de deal, unde s'aũ împlinit 236 stînjeni, am făcut semn; din semnul acesta la vale peste picior și peste valea Delei, și la deal pe podiș înainte și tot alătura cu Titieni și peste valea Titiana și la deal, și în deal deasupra văei aceștia în zarea dealului, unde s'aũ împlinit 824 stînjeni, am făcut semn. Din semnul acesta tot la deal și înainte și pe podiș tot alătura cu Titieni, pără în drumul Muntenilor, în locul petrei ce despărțea Gogăeștii de Golăești, unde și Andrei Iancul făcuse colț Fîrliților, pără unde aũ eșit 567 stînjeni, (pentru care peatră și colț c-aũ fost acolo toți cu o gură aũ mărturisit și că de 2 ani scoțînd Anastasie Dimitriu hotarnic, pe un Postelnicel Toader Brandaburul, ca să-i hotărască Gogăeștii, aũ scos acele petre de la acest loc și le-aũ mutat mai jos, pe care Brandaburg aducîndu'l și eũ, și întrebîndu'l ne-aũ arătat că cu adevărat el le-aũ scos), și toata marginea aceasta prin semnele ce am făcut din marginea heleșteului Todirenilor, din dreptul gurei Frăsinelelor, și pără în locul petrei aceștia ce despărțea Gogăești de Golăești și de Titieni, după ispisocul dom-

nului Ioan Feodor Voevod, aū eşit peste tot 2823 stînjeni. Din semnul acesta ce s'aū făcut în colţul Pîrliţilor despre Titieni, i Gogăeşti, i Golăeşti, m'am întors cu măsura asupra răsăritului pin capul Iîrliţilor cel din jos, şi despre ameză-đi şi pin capul Gogăeştilor, pin drumul Muntenilor, şi tot pe drum înainte pără unde s'aū împlinit 400 stînjeni, unde am pus peatra hotar şi am făcut moviliţă. Din peatra aceasta tot pin capul Gogăeştii, şi tot pe drumul Muntenilor, pără unde s'aū împlinit 350 stînjeni, am pus peatră hotar şi am făcut moviliţă chiar în dreptul movilei, ce acum îi đic a Iorcaciului.

Din peatra aceasta rămîne drumul Muntenilor, în dreapta şi purcede hotar cam la vale pin capul moşiei Rădenii şi la vale şi peste valea lui Lateş şi pe din jos de iazul Rădenilor şi la deal şi deasupra în deal, unde s'aū împlinit 866 stj.. am pus peatră hotar şi am făcut moviliţă. Din peatra aceasta înainte pe podiş şi tot prin capul Pârliţilor şi a Rădenilor şi la vale, şi peste valea ce-i zic valea mare şi a Bălăneştilor şi la deal, pără în colţul de unde am

Început a măsura întâiü pără unde aü e-
şit 451 stj., care capăt din peatra ci e-
ra colţul Gogăeştilor, Golăeştilor, Pîrli-
ţilor şi Titienilor şi pără în colţul aces-
ta a Pîrliţilor, Rădenilor, Bălăneştilor
şi Bumbotei; peste tot aü eşit 2067 stj.,
şi cu aceste semne şi măsurî s'aü în-
cheiat tot hotarul Pîrliţilor din jur îm-
prejur, şi făcënd şi hartă de starea a-
cestei moşii, am arătat şi linia ce ce-
re dumnealui Visternicul Iordache Balş
trasă de la numărul 1, din gura Frăsi-
nelelor şi pin iazul Pîrliţilor, pâr la
numărul 4 în drumul Muntenilor; ase-
mene am arătat şi petrele ce se arată
în hotarnica Paharnicului Andrei Iancul
şi în ispisocul domnului Ioan Feodor
Voevod, că le-ar fi găsit vechi la nu-
mărul 2 şi 3, pe care hartă împreună
cu această mărturie de semnele şi mă-
surile ce am făcut, le-am dat la vechi-
lul prea lumnatei doamne, pe care le-
am şi iscălit.

(Iscălit), *Dimitrie Sturza Vornic hotarnic.*

1806 Mai 6.

Documentele publicate de la pagina 252 şi până
aici pagina 382, ni le-aü procurat Domnul Alaux, soţul
Doamnei Principese Aglaia născută Ghica. II mărturisese

deplina mea recunoștință pentru această colecțiune istorică. Trebuie să arăt mirarea mea cătră Domnul Alaux care citește uricele vechi cu foarte mare ușurință. Domnia sa ar putea da noțiunii în citirea vechilor ispisoaace la o mulțime de tineri români, care nu voesc să-și bată capul cu descifrarea manuscrisurilor vechi, arătând un dispreț pentru ele. Ceî ce au urechi de auzit, să audă.

L. C

**PRESCRIPT PENTRU ÎNVĂȚĂTURILE CE
AU A SE ÎNVĂȚA ÎN SHOALA ELEMENTARĂ
DUPĂ METODUL LUI LANCASTER.**

I. Obiecturile. Aice aŭ a se deprinde șolariii: a) cetirea romînească; b) scrisoarea; și c) operațiile celor patru elementare specii Aritmetice.

II. Spre aceasta se vor întrebui tablele însușite acestui metod, și acum de odată acele tipărite în București la 1826.

III. Timpul învățătorei va fi și va ținea acel pentru toate clasurile statornicit, adecă: înaintea amezei trei oare, de la 8 până la 11; și după ameză 2 oare, de la 2 până la 4.

IV. Organizația în această shoală va urma după cum s-aŭ urmat la 1828 Ghenarie 5, adecă: A) Șholerii care sunt mărginiți a urma în această shoală un an vor fi împărțiți în opt clasuri, și aceștie la oarele de dimineață, o parte de timp vor scrie în scaune, și o parte vor

citi la semicercuri, și adecă: una oara vor scrie clasul I-iu pe arină, 2-lea, 3-lea, 4-lea pe place de peatră după prubile orînduite; și al 5-lea, 6-lea, 7-lea, 8-lea clas una sau și două oare vor scrie pe regulate tetraje de hirtie, cu patru, trei, două, și cu o linietură, căroră maghistrul scrisoarei le va putea da și cîte o probă fiește-căruia, spre a putea mai cu atenție și comodate, scrie tot însă conform după forma orînduitelor scolare probe, încependu-se de la cele mari litere și grădat încheind cu cele mici. B). Iară în celalalt timp al dimineței, după regula așezata, se vor îndeletnici toți cu cetirea pe table la semicercuri, căroră acesteși table tipărindu-se manuale, li se vor da în lecții spre a le receti și pe a casă, și de carele a doua și ședatorii vor asculta pe fiește carele la cercuri precum se va arăta atuncea.

După ameză asemenea una oară vor scrie toate clasurile, iar a 2-a cele întiiu, 4 vor citi la cercuri; iară ceste de pe urmă patru, se vor învăța cele patru speții aritmetice; parte în scaune scriind pe place numerile date; parte

la cercuri învățându-le în memorie. Și în semestrul de vară, acestor de pe urmă, Joia și Sâmbăta, li se va dictui câte cinci rînduri ocupație, din preascriptiile datoriilor sale, pe carele vor învăța și de rost; asemenea din catihisis.

Domnealui T. Verescul, va avea a îndrepta sholerii la citirea tablelor reviduind în continuare cercurile în timpul cetirei, asemenea la scrisoare pe place, pe cele patru întii clasuri.

Iară domnealui Emanuel Halunga, va îndrepta la scrisoare pe hîrtie și la aritmetică, pe cele patru de pe urmă scaune.

Spre cea mai cu amănuntul organizație și operație, după acest metod, se vor sfătui maghistrii acestei sholi cu domnealui profesorul Gheorghie Seulescul, îndatoritulă cu privigherea asupra celor predate în scoalele Elementară și Normală, și prin domnealui nouăle întroduceri și reforme, ce vor fi a să face peste acele așezate, se vor propune subscrisului. Iași, 1 Mart 1829.

Gheorghie Asachi.

După acest prescript pentru învățătură, am urmat
VOLUMUL XVI DIN URICARIU. C. 25.

și eă în anul 1829, a învăța a scrie literele pe năsip, adecă: în banca cea dintiū cu privazurī, era așternut năsip, și un băet cu o mală în mină trăgea peste literele scrise și citite în glas mare de cătră ședator cu cuvintele, *îndreptează primare și scrieți lit'ra a*, întocmai după litera scrisă pe tabela neagră, care cuprindea una după alta toate literele alfabetului arătat pe tabelă. Această operație se urma de la începutul pînă la sfîrșitul tablei. După ce m'am deprins a forma bine cu degetul literele în năsip, m'aū trecut în banca a 2-a, spre a le formula pe placa, și așa mai departe. Iar citirea în cercuri, se făcea în modul următor: de pe tablele tipărite în București, la 1826, un ședator intra în cercul ce era bătut în părete, și arăta fie-căruia scolar cuvîntul scris pe tabelă, fiind împrejurul cercului băeții în picioare, dintr'o bancă Th. C.

**FOAIA CHELTUELILOR CE AU SĂ SE FACĂ
PENTRU ȚINEREA SHOALEI ÎN MOLDOVA.**

In Iași.

	L e r	
	<u>Pe lună</u>	<u>Pe an.</u>
Doi profesori ai shoalei Al-		
lilodidactice unul	250	3000
Iar altul	300	3600
Doi profesori ai shoalei		
Normale, dintre care unul . .	40)	4800
Iară altul însărcinat cu		
caligrafia, aritmetica, și desem-		
nul, planurile topografice, câte	500	6000

Ai Gimnaziē

Profesorul filologiei ro-
mânești, al istoriei, arhiolo-
ghiei, logice elementare și ri-

Report — 17400

	Transport	17400
toriceî, având și privigherea în gimnazie	câte 600	7200
Profesorul limbii latine, a geografiei, a algebrei și a geo- metriei teoretice	câte 600	7200
Profesorul de legi, câte		5000
Catihetul	300	3600
Prof. limbii elinești		4000
Prof. limbii rosiene	250	3000
Prof. de limba franceză Profesorul pentru înce- putul limbii franceze	200	2400
Doftorul shoalei -		2000
Spițeria		1500
Casierul casei	400	4800
Referendar. învățăturilor Scriitorului gimnaziei	500	6000
Pedagogul ce va fi bărbat în vîrstă și cucernic		1600
La 4 sholarî aleși din cei mai cu bune purtări și cu sîrguință, pentru a privi- ghea pe ceilalți pe lîngă țî- nerea și hrana lor, dînduli-se și câte 35 lei pe lună. Fac	140	1680
<i>Leafa shujitorilor shoalei, însă :</i>		
Vatavului care va fi și stolnic	100	1200
La 2 rîndași câte 30 lei unul	60	720
La 2 bucatari câte 30		
	Report	75300

	Transport	75300
lei unul	60	720
La 2 spălătorițe câte 30		
lei una	60	720
Hrana a 20 fi ai dregă-		
torilor Statului, și a 20 sho-		
lară săraci	1400	} 20160
Și încă pentru hrana a		
8 persoane slujinde	280	
Pentru 50 st. lemne pe an		3300
Pentru 180 ocă luminări		
de său		428
Hîrtia, cerneala și con-		
deele		600
Sopon pentru spălătură		150
Cheltuiala premiilor ..		1500
Cheltuiala cancelariei		
pentru corespondența cu In-		
spectoriul shoalelor de la țin-		
nuturi	50	600
In rezervă pentru chel-		
tuelile neprevădute		10000
Pentru tipăritul cărți-		
lor sholastice alcătuite de		
profesori în limba moldo-		
venească, care cărți vîndên-		
du-se, se va întoarce mai		
întîiu împrumutata sumă a		
cheltuelei la casa shoalei; a-		
semenea din cât va prisosi,		
să se cumpere cărți pentru		
bibliotecă		15000
	Report	<u>128478</u>

	Transport	128478
<i>La Ținuturi</i>		
Leafa de șapte profesori câte 2500 lei pe an		17000
Pentru lemne, lumînări și sîmbria unui argat pe la aceste 7 shoale, socotite câte 410 lei de fieștecare, . . fac		2870
	Suma totală pe an	<u>148348</u>

**FOAIA LEFILOR PERSONALULUI SHO-
LASTIC DIN CAPITALA 1832.**

Leafa referendarului pe lună câte	500
A casierului	400
<i>A doi profesori gimnaziali.</i>	
Profesorul gimnazial, și privighi- tor al gimnaziului Gheorghie Seulescu	700
Profesorul gimnazial Vasile Fa- bian	700
<i>Leafa a doi profesori din Normă.</i>	
Profesorului Normei Sachelariu- lui Ioan (Silveanu)	500
Profesorul Normei Gheorgie Fi- lipescu	500
<i>Leafa a doi profesori de Allilodidactică.</i>	
Profesorul de Allilodidactică Teo- dor Verescu	400
Profesorul Ioan Nanu	400
Iconomul Constantin profesor de Catihis	250
<i>Leafa profesorilor extraordinari.</i>	
Profesorul de legi, pe lună câte	400

Profesorul de limba Ellinească	330
Profesorul de limba francesă . .	330
Profesorul de clasul începător a limbiî francesese	200
Profesorul de limba rusască . . .	250
Doftorului	200
Cheltuiala doftoriilor	160

Leafa slugilor shoalei.

Scriitorului shoalei	150
Vătavului	150
Leafa a 2 rîndași	60
Leafa a 2 bucătari	60
Leafa a 2 spălătorițe	60
Cheltuiala mîncării a 40 sholari socotindu-se câte 35 lei pe lună de nume, măcar că până acum s'aũ plătit câte 25 lei, fac	1400

Iară pentru cheltueele mănunte, precum hîrtie, cerneală, lumînări, sopen, grijitul caselor, și altor mărunțușuri trebuitoare, i micî meremeturi, pe lună câte 200

La 4 pedagogi care vor fi orînduiți în fieste-care odae a privighea pentru buna orîndueală între sholari, și care pedagogi ce se vor alege dintre cei mai în vîrstă sholari, recomînduiți prin a lor bune purtări și sîrguinți, în cât să fie în stare a povățui pe copii la învățatul matimilor și care vor sta sub osebite privigheri a inspectorului gimnaziei, căci aducîndu-se din afară oameni în vrîstă ne

având creștere și învățatură sholastică, să aibă ei trebuință de a fi privigheți în loc de a fi privighitori. Unor asemenea sholarî aleși de pedagogi, pe lângă ținerea ce vor avea ca sholarî, să priimească pe lună și câte 35 lei, care fac pentru patru	140
Suma pe fiește care lună	<u>8440</u>
Iară pentru un an face	101280
Lângă care se alătorează pe an și lemnele ce trebuesc la shoală adecă 50 stînjeni	3300
Cheltuiala peste tot într'un an la shoala din capitală	104580
Leafa a 7 profesori pe la ținuturi, câte 2500 lei pe an, fac	17500
Pentru lemne, lumînări, i leafa unui rîndaș, la fiește care din aceste shoale socotite pe an la 600 lei, pentru 7 shoale, fac pe an	4200
Cheltuiala shoalelor pe la ținuturi pe an	21700
NB. Lipsind profesorul de desemn ce să socoate a se aduce, fiind acum de prisos, căci se poate împlini aceasta de cătră profesorul Gheorghie Filipescu, se vor cruța pe an	3300
Lipsind profesorul ce se socoate a se aduce pentru matimatică, fiind însărcinat cu aceasta Fabian și Filipescu, se vor cruța pe an	6000
Lipsind profesorul de muzică, ca de prisos acum, se vor cruța	2400

Lipsind pedagogii 4 aduși din afară, câte 1500 lei pe an, și în locul lor orînduindu-se din școlari câte 35 lei pe lună, se vor cruța pe an	4320
Din suma hranei a 40 stipendiști ce sã socoate de 30000 lei pe an, putându-se întîmpina cu 16000 lei pe an, se vor cruța	13200
Suma peste tot ce se poate cruța pe an	<u>29220</u>

Foia cheltuelilor de peste an'ce are a se face pentru ținerea școalelor publice în Moldova, începându-se de la 1 Iulie 1833.

In Iași.

Intîiul profesor al clasului elementar	3600
Al doilea profesor al clasului elementar	2500
Profesorul clasului 1-iu normal	3000
Intîiul prof. al clasului 2 normal	3600
Al doilea profesor, asemenea . .	3600
Profesorul filologiei românești, a istoriei, retorice și privighitor în școală	7200
Profesorul latin, al geografiei și matematicii	7200
Profesorul de legi	6000
Catihetul	3000
Profesorul limbii elinești	2500
Profesorul limbii rasiene	3000
Intîiul profesor al limbii franceze	4000
Al doilea prof. al limbii franceze	1800
Profesorul de desen, topografie și	

de caligrafie	3300
Profesorul limbii germane . . .	2400
Cîntărețul bisericesc	3000
Referendarul învățăturilor	6000
Casierul	4800
Scriitorul canțeleriei însărcinat și cu pedagogia	2000
Un pedagog	2000
Esfmeriul însărcinat și cu privi- gherea pedagogică a căruia loc îm- plinește Sachelariul profesorul normal	600
Pensia Iereului Teodor fostului profesor	1200
Hrana șolarilor așezați în institut 25 fiți a deregătorilor, și 30 tineri săraci	21000
Vatavul carcle va fi și stolnic	1800
Doi bucătari câte 40 lei pe lună	960
Doi rîndași câte 30 lei pe lună	720
Două spălătorițe, asemenea . . .	720
Cheltuiala soponului	120
Luminări	400
Lemne de foc	3000
Cheltuiala hîrtiei și a cernelei pentru șolarii	400
Spițeria	1000
Cheltuiala premiilor de examene în Iași și pe la ținuturi	1500
Cheltuiala canțeleriei și a cores- pondențelor ținutale	300
Ajutorul la tipăritul cărților șolastice	6000
Cumpăratul cărților pentru bi-	

biblioteca	10000
Patru sute galbeni saŭ	12600
pentru ūinerea a 4 tineri la una din	
academiile Evropei	12600
Cheltuelile extraordinare	6000
Suma totală	62520

La ūinuturi

Şese profesori la ūinuturi	15000
Lemne, lumînări ūi argaŭi	3000
Cătră aceste se mai adaoge pen-	
tru zidirea unui parados	7000
Peste tot	167920

Şi aceste vremelniceşte până când se va supune Obşteştei Adunări spre a sa îmbunătăŭire.

**COMITETUL CENTRAL AL SCOALELOR
DIN MOLDOVA.**

Mădulările comitetului central adunându-se în ziua sesiei arătate 1832, Iunie 25:

Prea sfinŭitul Mitropolit Veniamin, Logofătul Grigore Sturza, Visternicul Iordache Roset, Vornicul Costachi Mavrocordat, Hatmanul Alecu Ghica, Visternicul Mihail Sturza, aŭ ascultat adresuitul jurnal încheiat de mădulările epitropiei învăŭaturilor publice la 1 Iunie anul 1832, cu cuprindere:

Că . . . . .

Deci și Comitetul Central aflând cuviincios și de nevoie a fi acest proiect al Epitropiei, încuviințează a se înființa Direcția după chipul arătat.

Deci fiind că Direcția învățăturilor publice, este ca o întâia instanță a ramului învățăturilor care diorganizește trebile scolastice din lăuntrul, și pe a căreia propunere și proiecturi își razimă epitropia lucrările sale suborganizază după pilda și a altor instanțe ale administrației, fiind de nevoie a se cârmui și aceasta de o coleghie scolastică, înființată din mai multe mădulări ispitite prin teorie și practică, în toate trebile scolastice, care prin a lor sfat și împreună lucrare, sprijinind trebile atîrnătoare de competenția unei Direcții, să se poată mai cu cuprindere și potrivit cu scopul și trebuința acestui interes public a să îndrepta; Comitetul central, află cuviincios și de nevoie a fi acest proiect al Epitropiei și-l încuviințează, a se înființa Direcția după chipul arătat prin jurnalul epitropiei.

Documentele atingetoare de învățătura publică de pe la anul 1832, de la p. 383 și pînă aicea, le-am publicat du-

pă acele ce le-a.n cumpărat de la antiquari, și care aũ fost date lor de proprietariĩ acestor manuscrise în original ale reposat. Gheorghe Seulescul, fostul meũ profesor de istorie Universală, ritorică, și mithologie. Toți acei ce vor dori să aibă izvoară autentice, despre cursul scoalelor, vor afla în ele izvoară, neprețuite.

Th. C.

**Preaosfințite și prea mărite Domnule Mitropolit mie întru Hristos frate.
Și prea cinstită Epitropie a scoalelor Moldovinești.**

După ce mi se făcu înștiințare, cum că spre dobândirea unei catedre profesoralnice, profesorul românesc al scoalelor de legea Grecească ne-unită pedagogicești de la Arad, domnia lui Alexandru Gavra, aũ așternut recursul său, am dorit și eũ despre partea mea, cu atîta mai bucuros pentru dînsul, la frățiile noastre a face pas și'a-l recomînda, cu cît mai tare îmi este cunoscută hărnicia lui, întru împlinirea datorințelor sale profesoralnice, și rîvna lui cătră prea iubitul neamul nostru românescũ. Recomîndația aceasta douë scopuri are: a) Ca acesta prea vrednic profesor să se poată după meritele sale ferici, și încă spre mai mari prinosuri, care cu vreme pe sama nației Romînești în literatură

va să le pună, îndemna. b) Pentru ca vădënd eu cu vreme înflorirea patriei noastre, să pot simți bucuria aceea, cum că și eũ ca un adevărat părinte, barem din departe, și în cât-va m'am învrednicit a mă face mădulariu, conlucrătoriũ al fericirei ceĩ vremelnice a pruncilor voștri. Meritele, care pre mine mă îmboldesc tocma pre acest, și nu pre alt bărbat a vă recomãnda, sunt aceste:

1. Că cunoscëndu-ĩ nãravurile, aplecãciunile, și cugetãrile cele drepte încã din pruncie, fiind din Oradia Mare de naștere, știũ cu bunã seama, că nu mă va păți rușine de dupã purtarea lui.

2. Mai sus numitul profesor, gimnasiul, filosofia, încã și iusul cu eminenție le-aũ săvîrșit, precum chiar se aratã din atestaturile sale la Moldavia trimise.

3. In curgerea legilor pe lângã Varamegea Bihãriei, oare cât timp și în praxã încã s'aũ deprins, și s'aũ procopsit.

4. Cu toatã sîrguința pe lângã fișcali aũ săvîrșit, și praxa iuridicã cu cel mai mare sporiũ.

5. In mai multe limbi vorbește, scrie, și conțipeazã.

6. Dintre 18 concurenți el singur s'aũ judecat a fi vrednic de catedra pedagogicească, după ce aũ pus înaintea Deputației rigorosum examen din toate învățăturile, care să propun în academiile Ungurești, încă și din alte studii, care sunt de lipsă la creștere. Pentru aceea în anul 1821, s'aũ și întărit în catedra sa, și s'aũ făcut profesor ordinar.

7. Și așa de 11 ani încoace propune în limba românească aceste învățături, adevă: geografia, matimatica și fizica, aritmetica cea fără țifre și cea cu țifre, și de oare câți-va ani în coace, mai propune încă și gramatica românească.

8. Aceste învățături cu așa mare sporiũ le tãlmăcește auzitorilor sei, cât toți să miră de mergerea lui înainte.

9. Rîvna lui spre învățătura neamului Romînesc este fără hotar, pentru că în ceasurile acele ce sunt afară de shoală, tot tãlmăcește pre cărți în limba românească, cât până acuma aũ scos 12 cărți, care și mie mi le-aũ dat spre citire.

10. Altorã încă aũ stat întru ajutoriũ la tipãrirea cărților, și până acuma încă să sirguește a fi întru ajutoriũ.

11. Afară de aceasta, lung timp aŭ purtat și sarcina antoratului (?) pre lângă concesurile literaricești, în limba românească.

12. Năravul lui, tuturor este plăcut, și de toți lăudat.

Aceste sunt acelea despre care și eu sunt mărturie, și care și pe mine mă îndeamnă ca acestui vrednic de laudă bărbat în tot modul, să-i staŭ întru ajutorŭ spre fericirea vieței sale, cea tuturor Românilor prea folositoare. Drept aceea dară iarăși pre'noesc cererea, și mă rog de frăția ta, și de cinstita Epitropie scolastică, ca ceruta prin el catedră a i-o încredința, și resolvi să vă îndurați, că de va intra bărbatul acesta în patria Domnielor Voastre, să știți că cele mai frumoase roduri vor urma pre fiii voștri, după ostenele lui. și apoi eu nu voiŭ înceta a înălța cătră Tatul ceresc, cea mai umilită mulțămire, pentru că ascultându-mi-se cererea, mi se dădu prilej iarăși a împlini o datorință mare, în treaba rădicării omenirei din jelnica ceață a neștiinței. Care nestîmpărată dorire a mea și de Domnul Dumnezeu cel ce stăpînește ceriul și pământul, și carele

pe toate popoarele într'un chip le-aū ho-tărît, și gătit spre fericire, ca cât mai în grabă să se împlinească spre lauda și mergerea înainte a neamului nostru Românesc.

Iară vouë, de la acel prea bun Taică al nostru, îndelungată sănătate și pre pămîntulū vostru pace, bine cuvîntare Dumnezească, și între oameni bună voire poftindu-vë cu cea mai cuviincioasă cinstire, rămîn în Oradia Mare.

In Iulie 1832.

Al preaosfinției și al cinstitei Epi-tropiū,

Dé binevoitoriū frate Samuel Vulcan.

Episcop Orădiei Mări.

Acest act de mare importanță l-am găsit între hărțile publicate mai sus. Nu cunoaștem cauza cea adevărată, că această recomandație tăcută despre profesorul Gavra, aū rămas fără rezultat. Toți acei care ar fi putut să ne dea o idee despre impleticirile urmate atuncea, sunt acum duși din lume, și cu greu s'ar putea ști adevărul adevărat.

Th. C.

**DIMISIUNEA PÂRCALABULUI DE GALAȚI
ALECU CUZA, CĂTRĂ CAIMACAMUL
VOGORIDI.**

Strigările și jăfuirile cetățenilor din toate clasele din Galați, nu mai puțin și a locuitorilor întregului ținut, amenin-

țările ce li se face de cătră Samișul ținutului, și întreg comitatul alegerilor pentru Divanul Adhoc, spre a-i spăimînta; și cu așa chip a se rîdica și a se înnăduși sloboda expresie în dreptățile hotărîte prin înaltul firman, pentru convocarea Divanului Adhoc, găsindu-le bazate pe adevăruri; iar urmările tuturor funcționarilor chemați prin posturile ce ocupă, la lucrările prescrise prin pomenitul înalt firman, abătute de la glăsuirea legilor.

1. Publicarea listelor skimosite prin adăugirea de persoane, și ștergerea celor trecute, în lista trimeasă de isprăvuicie de pe la privighitori și eforii.

2. Schimbarea fără motiv a privighitorilor vrednici, și în caracter cinstiți, și înlocuite prin persoane în toate privilegiile nedestoinice, și primejdioși într'un timp așa de gingaș și critic pentru țară.

3. Sistemul terorismului, ce-i de la lipsa iscălitului din oraș, se aplică în deobște, precum d. e: călcarea locuinței dumisale Stolnicului Ghiță Alevra, în puterea nopței de cătră dumnealui Same-

șul Maior Cristea și polițmaistru orașului, în temeiul ofiției E. V. slobozită după spusa numitului Maior (pe când iscălitul se afla în orașul Iași) însă tăinuită, precum E. V. nu veți tăgădai, și cu rezon, o spun de mine că ași fi fost stavilă unor asemenea nedreptăți, și nici o dată unealtă rușinoasă a ocârmuirei.

4. Prezidarea nelegiuită a comitetului de alegere, prin respingerea ce face tuturor persoanelor cu drepturi, fără a li se arăta rezoanele pentru care se resping, sau cel puțin a li se da adiverință pentru primirea reclamațiilor, precum s'aū urmat cu răzășii de Smulți, și mai mulți boeri.

5. Debatațiile Comitetului închipuite; iar în adevăr și în faptă, primirea unor dispoziții, afară din textul firmanului.

6. Inlăturarea Comitetului iscălitului, și trimeterea iscălitului în Basarabia moldovană, tocmai în timpul unor așa delicate împrejurări, și când după rostirea înaltului firman, urma neapărat să fie față și a prezida acel Comitet.

7. La opt mahalale întregi, rîdicate drepturile hărăzite prin luminatul firman în vreme când ei sunt trecuți în listele ale-

gerii Eforiei; asemenea înființarea și desăvîrșirea corporațiilor neguțitorilor din . . . . . ; asemenea trei delegați de bresle, pe cînd starostii lor sunt publicați. Și alte, și alte câte.

Toate aceste fiind lovitoare în dreptățile pămîntenilor, iar pe de alta înțelesul firmanului, bazat pe tratatul de Paris, după arătarea verbală ce am făcut, atît E. V. cât și domnului Ministru din lăuntru, spre stavilirea lor, socotindu-le provenite numai de la amploaiații subalterni, nevedînd însă nici o măsură luată; iar măsurile înspăimîntătoare predominesc și sporesc în tot ținutul Covurluiului, mă ved silit cu o vie părere de rău, împotriva dorinței și datoriei ce am, a sluji patriei, într'o vreme așa de gîngășă, și a vă cere dimisionarea mea, de la funcția de Pârcălab, fiind o tristă povoaară sub un asemenea sistem. 1857 Iunie 24.

(Iscălit). **Alecu Cuza** *Mayor*, *adiutant domnesc*.

În fie-care fapt ce se produce în lume, trebuie a se avea în vedere cauza cea mai de departe, și apoi cauza cea mai de aproape. Sîntem datorî a arăta cititorilor noștri că Postelnicul Ioan Cuza, care a fost mai mulți ani pârcălab în Galați, a avut o fiică și doi fii, Alexandru și Dimitrie. Alexandru a învățat mai întîi în pensionatul

lui Sachetti din Galați. El era de un caracter cu totul neastîmpărat. Era spaima tuturor băeșilor de jidanî. După aceea părintele seî l-a trimis pentru învățătură în Italia, și apoi în Franța.

După întoarcerea sa, s'aî aruncat într'o viață de petrecerî, în cât și-a dat în cărți magazinele de la portul Galați, rămase lui ca moștenire de la tatăl seî. În vrîsta bărbăției, el a fost mai mulți ani Președintele Trib. ținutului Covurluiu, și mai apoi pîrcălab. El era de o probitate exemplară în funcțiunile sale. El nu practica hațrul ci numai dreptatea.

Cu aceste frumoase ultime însușiri, el își căpătase un nume foarte frumos. Mult timp s'a purtat prin Galați expresiunea: „Oca lui Cuza“. El s-a cîrdășit foarte mult cu căimăcamul Neculai Vogoridi, cu care o ducea tot una în petrecerî. Avansarea lui în ierarhia militară, a fost făcută ca prin farmec; totuși dreptatea și bunul simț aî predominant cîrdășia cu Vogoridi, în cât i-a trimis demisia pe care am publicat-o mai sus. Pasul acest îndrăzneț a făcut, ca toată lumea să'l admire și să-l iubească.

Iată cauza de departe a înaintării lui Cuza pe scena politică.

El era afabil și dezbrăcat de prejudițiile aristocratice, în cât după ce mai mulți și-aî pus candidatura la Domniat, el fără să se gîndească, fără să tripoteze spre a căpăta o așa demnitate, căci la întrebarea ce i-am făcut în anticamera *Adunării Elective* în ziua de 3 Ianuarie 1859, dacă pot să-l felicitiez despre ceea ce am auzit, el cu o ironie rece și neașteptată, îmi arătă cu mâna pe deputații din cameră dicînd că, *pezevenchiî iștia și-aî pus de gînd să mă facă Domn*.

În ziua alegerii Domnul Mihail Kogălniceanu i-a ținut un frumos discurs, și apoi Domnul Moldovei, intrînd în sala Tronului, i-am ținut și eu un alt discurs în numele căpitalii Iași.* Până când i-aî venit *firmanul de investitură*, Domnul Moldovei, umbla cu droșoile cele mai prostuțe, ședea tot în ograda lui Pavel Stoianovicî, în două odăi în fundul caselor; în față, aripa

(*) Vezi Uricarul Vol. IX pagina 211.

de la dreapta, era ocupată de Tipografia mea. Cuza la alegerea lui de Domn, avea *opt* galbeni în buzunariu. El nu s-a schimbat întru nimic în traiul său casnic. Îndată ce primi însă firmanul de investitură în luna lui August, și-a schimbat rolul. Și-a luat tarzul de Domnitor, mutându-se în casele unde astăzi se află Creditul urban român. Mulți au crezut că alegând pe Cuza de Domn, se vor juca cu el, însă amar s'au înșelat, căci el începu prin exilul lui D. A. Sturza la Bisericanii, unde am întreținut relațiuni scrise cu arestatul. Faptele cele mărețe ale lui Cuza, încurajate și de Napoleon al III-lea, au atras considerația Europei asupra României.

Păcat numai că toată corespondența acestui Domn s-a ars în luna Februarie 1866 de către domnul D. A. Sturza, în ființa a două celebrități politice, așa după cum m-a încredințat un amic al meu Dl. G. M. despre aceasta. De mai multe ori având ocaziune de a vorbi în tren, venind de la București, cu domnul Panaite Cazimir, proprietarul Herței, provocat de mine, ca să-mi spue cauza de aproape a alegerii lui Cuza ca Domnitor, el mi-a narat toate peripeciile de la *Elefant* (cabinetul Istoriei Naturale). Eui însă l-am rugat ca să le aștearnă pe hîrtie, spre a le insera în colecțiunea mea. Căci a scrie ceva fără a fi sigur de aceea ce public, m-am temut de a o face. Mai de multe ori m'am adresat cu scrisori cerîndu-i promisa relațiune, însă ele au rămas fără de răspuns. Tot asemenea am pătît și cu Costică Neculai Suțu (elevul meu) care mi-au spus mai multe tîmplări politice între care și omorul lui Barbu Catargi, însă nici de la Costică Suțu n'am primit relații în scris. Poate că alții mai norocoși, vor publica amănunțimile despre care am atins mai sus, spre a se înregistra în Istorie. Știu atîta că în tot cursul Domniei, Cuza n'au jucat cărțile pe bani, și că s-au răscumpărat magazinele din Galați. Anecdota cu Mitropolitul Sofronie Miclescu și cu preutul Dumitru de la Golia, în vîrstă de 95 de ani, le trec cu vederea.

T. C.

(Telegramă).

INĂL. SALE ALESANDRU IOAN I DOMN MOLDAVIEI ȘI ȚĂRII ROMĂNEȘTI.

Astăzi la 24 Ianuarie 1859, la 6 oare după amiază zi, Adunarea Electivă a Țării Românești, procedând, conform Convenției, la numirea Domnului Stăpînitoriū, a ales în unanimitate pre Inalțimea Voastră. Obșteasca Adunare saluta cu respect și amor pre Domnul seu, și'lū învita să ia cărma Țării.

Prezidentul Adunării

NIFON Mitropolit Ungro-Vlahtei.

Tipografia Buciumului Român.

Extrait de l'Abelle Moldave, du 15 Juin 1833.

Fête Militaire au camp de Copeau (Iassy).

S.E. Mr le Général Pinabeli et MM. les Officiers de la 24-ème brigade, établie à Copeau depuis le 10 Mai, donnèrent la soirée du 13, une fête militaire, laquelle par sa nouveauté, a surpassé en beauté tout ce que nous avons vu de ce genre.

Le camp prit ce jour un aspect moins guerrier. Dans son milieu s'élevait un pavillon en forme de temple dorique revêtu de toile de tente, décoré intérieurement et extérieurement d'armes, de fusils à bayonettes, de sabres etc, et disposés de manière à former différentes élégantes arabesques, surmontées de festons et de guirlandes. La niche du milieu était occu-

pée par un Trophée, audessus duquel fût placé le portrait de S. E. M-r Le Président Plénipotentiaire, Commandant en chef du corps auxiliaire. Les Candelabres étaient formés par les bajonnettes, et la balustrade par les écouvillons des canons, dont les boulets étaient groupés en pyramides. L'entrée du pavillon était ombragée par de gros arbres plantés un moment avant. Les deux ailes du camp furent aussi analoguement ornées, et toute cette partie était ceinte d'une chaîne de gardes qui y laissaient entrer tous ceux qui présentaient leurs cartes.

La fête commença à sept heures; de gros nuages qui rembrunissaient l'horizon, n'empêchèrent point les invités, et la plus grande partie de la ville, de se rendre au Camp. Après quelques évolutions, la brigade, commandée par son E. M-r le général Pinabeli, défila devant le pavillon où se trouvaient leurs Ex. Mrs les généraux Maiewsky, le V. Président général Mircowitz et une nombreuse société, dont Madame de Mircowitz faisait les honneurs, avec la grâce qui lui est tout particulière. Les deux musiques placées devant le pavillon exécutaient les plus belles piéées.

Un coup de canon annonça bientôt le coucher du soleil. Après le roulement des tambours et le son des cors de chasse, retentit l'hymne des prières du soir, qui donna à cette scène un air de sollemnité. En tournant la vue du côté du camp, on a été agréablement surpris de le voir subitement illuminé. Après avoir pris des rafraichissements, toute la société alla jcur

du beau coup d'oeil qu'offrait cette illumination, dont le milieu était orné de transparents avec le chiffre de S. M. l'Empereur brillant dans l'obscurité de cette nuit sillonnée par des éclairs. Bientôt fut donné le signal pour le feu d'artifice, qui a duré presque une heure et était entremêlé des plus belles pièces et temples avec le chiffre de M-r le Président Plénipotentiaire, à la santé duquel la société porta des toastes bien sincères. Après le feu d'artifice les nuages se dispersèrent, et une belle lune vint éclairer le champ immense recouvert de presque toute la population de la ville. La société retourna de nouveau au pavillon, dans la galerie atténante, il fût servi un souper splendide, pendant lequel on porta des toastes à la santé de Mr. le Président, de Mr le V. Président et à celles des dames de la société, laquelle dansa jusqu'à minuit. Pendant cette fête MM. les Généraux et le corps d'officiers témoignèrent à leurs hôtes toutes les marques des prévenances et des soins, les plus aimables, et prouvèrent que le militaire Russe, triomphant dans les combats par son courage et son art de guerre, connaît aussi l'art de captiver les coeurs, par des manières de courtoisie, qui laissèrent partout les plus agréables souvenirs.

Acest articol l'am reproduc după o foaie litografiată în institutul A бѣнѣ, în anul 1833. Reminiscența acestei serbări a dat ocaziune celor însărcinați cu pregătirea serbărilor făcute cu prilejul ungerii Domnitorului Mihail Sturza, întimplată în anul 1834, ca să initeze întocmai

serbarea rusească timplată în anul 1833. Este foarte adevărat că damele moldovence, au păstrat în memoria lor plăcutele suvenire lăsate lor de către oaspeții ofițerilor ruși. Multe anecdote se păstrează chiar și astăzi din timpurile acelei ocupațiuni. T. C.

DOCUMENT

relativ la Istoria instrucției publice în Moldova*)

De la catastrofa urmată la Prut lui Petru cel Mare, Imperatorul Rusiei, care a nevoit pe Prințul Dimitrie Cantimir a emigra în Rusia, cu un număr mare de boierii; Turcii nu se mai încredeau în Prinții Moldoveni, în cât au început a trimite de guvernatori Greci Fanarioți, așa pronumiți de la quartalul Fanar, unde locuiau în Constantinopole. De atunci Domnia se puse în licitație (mezat). și acela o capăta care numera Turcilor mai mulți bani, împrumutați de la zarafi cu grele procente. Domni veneau în Moldova acompaniați de o ceată flămîndă de Greci, cărora se împărțeau dregătoriile lucrative. Numele de Român fu un titlu de ovelire. Nobleța, investită în costum Turco-grecesc, nu vorbea de cât o limbă greacă mixto barbară; în colegiul domnesc se preda numai limba elină cu explicarea lui Omer, și a lui Xenofon, iar acea română se refugise sub păreții bisericilor, unde palamarii învățau pe băeți As-Buke și cântările bisericesti.

Asta era cultura învățăturilor publice în Moldova la 1813, cînd m'am înturnat de la Ro-

*) Publicat în „Icoana lunei“ No. 24 din 8 Decem vrie 1865.

ma unde studiasem clasicii și antichitațiile. Grecii absorbise toate resursele țării, și pământurilor nu rămăsese alta decât meseria de hotarnici, care nu se putea purta decât cu persoane cu știință deplină a limbii române, și cu uzurile țării, și cu oarecare notiții de geometrie practică, pentru delimitarea moșiilor greu încurcate cu procese.

Prevedând că prin aceasta aș putea face folos publicului aplicând științele mele de inginer civil, care era de la început o mică specialitate, am propus printr'un raport planul meu Domnitorului Scărlat Calimachi, om cu învățatură și cu afecție pentru țară, de unde se trăgeau străbuni lui. Prințul încuviință planul. Cursul teoretic și practica Geometriei, mai în urmă tipărit s'a frecventat de fiii boerilor* până la anul 1819, cu aplicație de instrumente aduse de la Paris și de la Viena. Resultatul acestor lucrări s'a atestat prin anafora urmatoare a Epitropiei subscrisa de: Veniamin Mitropolit, Prințul Scărlat. Ghica, Hatmanul C. Mavrocordat și Vornicul Mihail Sturza.

Prea Înaltate Doamne

După datoria noastră în urmarea orînduelii, printru Curatoria scolii din orașul Iași, având neadormita privighere spre propoveduirea bunelor învățături în patria noastră, între altele am socotit că, una din cele mai trebuincioase și folositoare științe este *Matimatica* teoretico-practică cu ale sale ramuri, spre rîdicarea planului a multor moșii, pentru a căroră hota-

re urmează neconținute pricină, sporindu-se
mai ales și din neștiința inginerilor. Cerând
decă o persoană care cu vrednicie să împlinea-
scă scopul acesta, am aflat pe patriotul nostru,
Dumnea!u! Gheorghie Asaki, mădular Aca-
demiei din Roma, carele primind poftitoarea no-
astră cerere, ne-au arătat și dorința de a face
o asemenea slujbă patriei, cu jertfirea însuși a
particularelor sale interese. Decă privind noi
la însușimile și deosebitele sale științe, l'am
propus Înălțimei Tale spre acest sfârșit. Iar
Înălțimea Ta făcătorul de bine țării noastre,
prin luminata țidulă din 15 Noemvrie 1813,
l'ai numit în scoala Domnească din lași profe-
sor științelor trebuincioase unui inginer politi-
cesc, după care am avut îndestulare de a ne
încredința despre folosul așezării acesteia la
obștescul examen, ce s'au făcut în 12 Iunie a
anului 1818, în ființa clirosului bisericesc și
acelor de treapta politicăscă, a streinilor cu
știință, cînd mulți tineri fi! de boeri, și altor
orășeni au fost cercetați în pomenitele științe
ale matimaticiei teoretice și practice, parado-
site lor în limba românească, întru care avînd
încredințari și vii dovezi d- a lor deplina cu-
noștință, unii din ei s'au judecat vrednici de a
fi ingineri, cari și în faptă lucrează spre mul-
țămirea obștiei. Drept aceea încredințându-ne
de greutatea, sîrquînța și multele ostenele ale
Dumisale Gheorghie Asaki, spre a savîrși un
asemenea lucru, alcătuiind cu lămurire întîiași
dată, în limba românească un curs de Matima-
tica și întrebuițându-l în așa scurtă vreme

spre folosul obștei, ne simțim îndatoriți pentru cinstea și rîvna neamului nostru, de a mărturisi dumisale deplina mulțămire, și îl judecăm vrednic de a Înălțimei Tale facere de bine, precum și de cunoștința Patrioților. Pentru aceasta și rugăm pe înălțimea Ta a întări acest atestat călăt meritului seü.

Iașiü 1819 Februarie 8.

Veniamin Mitropolitul Moldovei.

Al înălțimei tale smerit rugător.

Prea plecate slugi :

Scărlat Ghica Bezedé, Const. Mavrocordat Hatman, Mihail Sturza Vornic.

---

*) De datorie credem a pastra numele elevilor carii cei întiü aü frequentat cursul public al învățaturilor în limba română de la a lor restaurare: Asaki Petru, Balș Alexandru (Logof. Ministrü), Balș Teodor (repos. Caimacam), Beldiman Vasile (Vornic), Bran Dimitrie (Vornic) Buhuș Matei (Vornic) Boian Gheorghie (Postelnic), Vîrgolici Gheorghie, Gheșu Țotachi, Iamandi Gheorghie, Greceanu Ioan, Greceanu Nicolai, Drăghici Vasile (Post.), Calimach Alexandru (Printș), Carp Dimitrie, Cantacuzin Iordachi, Cantacuzin Scărlat, Crupenschi Alexandru, Chiranghel eu Theodor, Mavrodi Mihail, Panu Constantin, Pasti Dimitrie, Razo Constantin, Schelet Alexandru, Scholot Antoni, Sturza Alexandru (Logofat), Sturza Constantin (Logofăt), Sturza Alexandru (Vornic), Scavinschi Daniil, Hristea Ioan, Oswald Scărlat, (dintre aceștia șapte aü împlinit sarcina de Ingineri).

OPERELE LUI GHEORGHIE ASAKI

ISTORIE.

Istoria imperiei Rosiei 2 vol. (1833).

Lupta Moldovenilor, cu cavalerii crucieri, publicată în limba franceză și româna (1845).

Nuvelle istorice ale României adăugite (cu notițe biografice și cu portretul autorului 1867).

Descrierea cadrului din Istoria Moldovei, înfățișator pe Ștefan cel-Mare, cuvîntînd testamentul seü politic, publicată în limba franceză-și română (1829).

Genealogia familiei Mihaï Sturza sau Turza cu stema ei (1842).

Descrierea a două cadre ale Istoriei Moldovei în limba română și franceză (1833).

VERSURI.

Poesii (1836, 1854, 1863)

Fabule versuite (1844, 1862)

Ștefan cel-Mare înaintea cetăței Neamțului, baladă în limba engleză, franceză și română.

ZIARE.

„Albina Românească“ de la 1829 pînă la 1847.

„Buletinul Oficial“ de la 1833 pînă la 1847.

„Gazeta de Moldova“ de la 1853 pînă la 1854.

„Patria“

„Foaia Sătească“ de la 1839 pînă la 1845.

„Icoana Lumei“ de la 1840 pînă la 1842.

„Săteanul“, foaie periodică pentru locuitorii; adaus lunar la „Buletinul Oficial“ (1853)

Adaus literar la „Monitorul Oficial“, (1860 și 1861).

CĂRȚI DIDACTICE.

Elemente de matematică; partea I-a Aritmetica (1836); partea a II-a Algebra (1837); partea a III-a Geometria elementară (1838).

Elemente de Aritmetică (1848); elemente de matematică (1843).

Enciclopedia francezo-română (1839)

Inceputurile limbii latine (1836).

Catehismul sau învățătura în scurt pentru hristianitate (1845).

Istoria testamentului nou pentru tinerimea Moldo-română (1847).

TEATRU

„Lapeirus“, drama serie, cu cântece, prelucrată după Kotzebue, și întâia oară în 26 Februarie 1837, reprezentată pe teatrul din Iași de elevii conservatorului filarmonic dramatic.

„Fiul pierdut“, dramă într'un act, după Kotzebue (1839).

„Norma“, tragedia lirică compusă de F. Romani, iar muzica de Belini, reprezentată întâia oară de elevii conservatorului filarmonic la 20 Ianuarie 1838.

„Mirtil și Hloe“ pastorală prelucrată cea dintâi piesă, dramatică reprezentată în limba română, pentru cea dintâia dată la teatru de societate în casele Hatmanului Const. Ghica, boer generos și iubitor de cultură, la 1816; actori fiți și fice acelor întâi familii boerești.

„Petru Rareș“, în patru părți anunțate, din care au aparut numai două: partea I-a la 1853, partea a II-a la 1860.

„Țigani“, reprezentată cu ocazia dezrobirii Țiganilor la 24 Ianuarie 1856 (idilă munteană).

„Elena Dragoș de Moldova“ dramă istorică originală în 4 acte (1863).

„Turnu Butului“ dramă originală în 3

acte după tradiția poporana (1863).

„Voichița de România“, melodramă istorică cu cântece (1863).

„Vestala“, tragedie în 3 acte, tradusă, (1852).

„I due Foscari“, (1852).

„Nabucodonosor și Belizar“, scene (1851).

„Elicsirul amorului“, opera comică, un act, publicată în românește și italienește.

„Atila“, drama lirică (1851).

„Norma“, a doua ediție (1851).

GEOGRAFIE

Harta generală a Americii (1840); a Africii (1840); a Oceaniei (1841).

Harta generală a Moldovei și Basarabiei cu ținuturile și porturile lor (1855).

Harta Moldovei cu Basarabia, după tratatul de Paris (1856).

TABLOURI.

Bătălia Moldovenilor cu Cavalerii Crucieri din 1423.— Muma lui Ștefan Cel-Mare din 1484.

Unirea, (1859).

Vasile Lupu V V. urzitorul și înzestrătorul școalelor naționale.

Ștefan Cel-Mare.

Monastirea Varatic.

Ștefan Cel-Mare și Doamna Voichița.

Doi tablouri de costume vechi.

Vederea munților Pion (Ceahlău).

DIVERSE PUBLICAȚIUNI.

Chestia învățaturii publice în Principatul

Moldovei (1858), în românește și în franceză.

„Les derniers jours de Municipium lassiorum“, (fără data).

„Le glaneur Moldo-Valaque“ Spicuitorul Moldo-Român, Revistă trei lunară, a apărut numai un an.

„Dochia și Traian“, Legendă poporană în limba franceza și româna (1840).

An. 1857 în Moldova „Augustilor Suveranîsuscriitorî Tractatului din Paris, versuri în românește, italieneste, franțuzește și germănește.

Calendare pentru România; se găsesc din anii 1848—69, tipărite sunt însă de la 1840.

SCRIERI TIPĂRITE DE ASAKI.

„Jucăria norocului“ de Lazăr Asaki, tatăl, la 1816, tipărită în Iași.

„Bordeiul Indienesec“ de Leon Asaki, (acest nume după călugărie ca archimandrit al Mitropoliei) tipărită în Iași la 1821, și dedicată Vornicului Mihalachi Sturdza, cu următoarele strofe :

Curator al scoalelor publice

Și a seminarului de la Socola

A bunelor învățături și a limbei

Daco Română, alesul protector

O colecție de Ermiona Asaki, din anii 1839, 40, 42, 43 etc. tipărită de Gh. Asaki.

Catalogul articolelor trimise de Gh. Asaki la expoziția din Londra (1862) în limba engleză.

Catalogul de cărțile tipărite și manuscrisele aflate în institutul Albinei.

O colecție de mai multe cărți cu care

și-a făcut studiile din 1804, 1803, 1809, și 1814, subscrise de el cu iscălitura de Gh. Moldovanu Asaki.

Acest articol l'am reprodus din „Ecolul Moldovei“ No. 5 din 15 Octombrie 1890.

T C.

PROGRAMA
SOLEMNITĂȚEI INAUGURĂRII STATUEI LUI
G. ASAKI

La 14 Octombrie 1890.

1. După terminarea S-tei leturgii (care începe la ora 8) în ziua de 14 Octombrie, I. P. S. Mitropolitul, încunjurat de cler, va oficia în Biserica catedrală a Mitropoliei, panachida obicinuită asupra osemintelor lui G. Asaki și soției sale, mai de înainte aduse de la biserica Patrușeci de sfinți din Iași, unde a fost îngropat la 1869 Noembrie 12.

2. După terminarea serviciului religios, cutia cu osemintele va fi transportată la temelia statuei, de la Sf. Trei-Erarhi, însoțită de cortegiul de onoare, următor :

1. O escuadă de geandarmi călări.

2. Musica militară.

3. I. P. S. Mitropolitul Moldovei și al Sucevei însoțit de cler.

4. Osemintele lui G. Asaki purtate de DD. N. Ionescu, Teodor Codrescu, Iacob Fătul, Manolache Morțun, C. Nanu, Bardasare Panaiteanu, Costachi Platon, Manolache Filipescu, Dimitrie Lăzărescu, și D. Gherghel, foști scolarî ai nemuritorului bărbat.

5. Membrii în viață ai familiei lui G. Asaki.

6. Drapelele tuturor scoalelor din Iași, purtate de delegațiunile respective.

7. Autoritățile înalte civile, militare, scolastice; delegațiunea Academiei, Atheneului, Representanții Consiliului județan, ai Comunei și ai orașului Herța, locul de naștere a lui G. Asaki.

8. Corpul didactic, Presa, Invitații, diversele delegațiuni din țară și de peste fruntarii. Delegațiunea tipografiilor reprezentate pentru Iași, prin DD. Th. Codrescu și Th. Balasan.

9. Societățile de cultură: Conservatorul, Teatrele.

10. Tinerimea universitară.

11. Scoalele secundare de băeți (Licee, gimnasil, scoale militare, semina-

rul Veniamin, scoalele de Belle-Arte, scoala tehnică și scoalele de meserii).

12. Scoala primară Vasiliană (de la Trei-Erarhi) în amintirea reînființării ei de G. Asaki, va lua singură, din scoalele primare, parte în cortegiul. Celelalte școli primare de băieți vor fi înșirate de-a lungul stradelor pe unde trece cortegiul.

13. O delegațiune de la toate scoalele de fete din Iași, sub conducerea D-lor Directoare respective, în amintirea fundării de G. Asaki a primei școli române de fete.

14. Reprezentanții de la diversele corporațiuni de meserii din Iași.

15. O escuadă de geandarmi pe jos va închide cortegiul.

16. Cortegiul va trece plecând de la Mitropolie prin strada Stefan cel Mare la deal, strada Goliei, strada Primăriei și eșind iar în strada Stefan cel Mare va înainta spre Trei-Erarhi.

Toate stradele pe unde trece cortegiul și pe cât cu putință, și celelalte principale, vor fi împodobite cu drapele, tapete etc, prin bunavoință a cetățenilor, cărora prin această programă, li se adresează și de Comitetul statuei, călduros apel. Statuele lui Stefan cel Mare și a lui Miron Costin vor

fi ornate cu toate coroanele ce posed.

17. Sosind cortegiul în dreptul bisericeii Trei-Erarhi, escuada de geandarmi continuă calea spre Curtea domnească, și se retrage. Musica militară ia locul ce i s'a destinat. In locurile rezervate în jurul monumentului (locuri păstrate de o poliție de onoare, organizată dintre DD. studenți ai Universității) întră persoanele arătate la N-rele 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 13 și 14. Drapelele (No. 6) staū în jurul locului rezervat.

18. Delegațiunile scoalelor de fete (No. 13), întimpină cu flori osemintele lui G. Asaki, la locul unde aū a fi înmormântate.

19. După descinderea cutiei cu osemintele în cavou și așezarea marmorei după el, Primarul primesce din mîinile I. P. S. Mitropolit procesul verbal, mai de înainte pregătit, constatând desmormintarea osemintelor lui G. Asaki și ale soției sale, de la 40 Sfinți, și depunerea lor în cavoul de la temelia statuei.

20. Indată apoi se începe serbarea inaugurării statuei prin binecuvîntarea ei de I. P. S. Mitropolitul, însoțită de o scurtă alocuțiune.

21. D. V. A. Urechiă, membru Comitetului statuei, în numele colegilor săi, ține discursul inaugural, în cursul căruia la semnalul dat, D. Georgescu, artistul sculptore, va face să cadă vâlul ce acopere monumentul datorit artei sale.

22. Cuvîntul D-lui Primar al Urbei Iașilor de recepțiune a statuei, și al Primarului de Herța, locul de naștere al lui G. Asaki.

23. Alocuțiunea D-lui Dr. Asaki, discursurile D-lor Th. Codrescu și N. Ionescu.

24. Diferitele discursuri cu 24 oare înainte anunțate Comitetului, spre a li se putea da rîndul convenit.

25. Depunerea coroanelor pe monument va încheia serbarea, și se va face la ocasiunea defilărei pe, din fața ei a tuturor delegațiunilor, cari aũ luat parte în cortegiũ; în tot timpul defilărei va cânta musica militară.

26. Seara la oarele 6 în sala Hotel Traian, ospețũ prin contribuțiune voluntară.

Inscrierea sã va face pãnã la 13 Octombrie seara, la D. profesor I. Darzeũ.

27. La oarele 9 reprezentațiunea teatrală, datã de artiștii asociați, spre comemorarea lui G. Asaki, fundatorele teatru-lui în Moldova. O programã specialã va arãta alcãtuirea spectacolului.

Biletele de intrare le va împărți Comitetul teatrului după găsirea sa cu cale.

Președintele Comitetului Statuei

**I. P. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei
IOSIF NANIESCU.**

Membrii: N. Ionescu. V. A. Urechidă. Th. Codrescu, D. Gherghel. N. Culiianu. A. Densușanu. C. Climescu. I. Darzau. T. Sevescu. Bardasare Panaitianu.

NOTĂ. Cu ocasiunea acestei festivități D-nii librari Dimitrie Daniil și Frații Șaraga, vor distribui gratis publicului mai multe sute de exemplare din Biografia lui Gheorghe Asaki cu ilustrațiune.

Această programă s-a tipărit după placarda afișată pe toate stradele Iașilor. Th. C.

EPISTOLA D-NEI ERMIONA QUINET CĂTRĂ MITROPOLITUL MOLDOVEI.

Mon Seniore,

Primesc cu o adâncă recunoștință adresa oficială cu care mă onorează Eminența Voastră și care mă vestește de apropiata inaugurare a statuei rîdicate spre amintirea mult iubitului meu tată. Aceasta este singura mîngâere ce am de cînd am fost lovită de nenorocire. Acest act de dreptate și de recunoștință me mișcă în adîncul inimei. Onoare comitetului! Onoare veneratului său Președinte, capul național al Bisericei Române, onoare României care slăvește amintirea marelui patriot! Pîna acum singură dragostea mea de fata, împreuna cu Edgar Quinet, slăvise pe Gheorghe Asaki, stabilind înaintea posterității neperitoarele sale titluri. De la 1812 pînă în ziua sa din urmă, Noemvrie 1869, el n-a avut de cit un gînd, regenerarea Romîniei. El și a servit țara cu o desinteresare antica. El a introdus întiile elemente de civilizațiune în țara

aceia unde streinul fanariot ștersese orice urmă de origină latină. El a desgropat limba română, el a introdus'o în învățămînt, el a mlădiat'o în literatură. El a fost cel dintîiu profesor național, cel dintîiu istoric, cel dintîiu poet. El este adevăratul înființator al Instrucțiunei Publice în Moldova.

El a înființat cea d'intîiū gazetă, cea d'intîiū tipografie, școlî primare, academie, școlî de fete, școlî de arte și meserii, teatru național, încercări de arte frumoase, stabilimente de utilitate publică, toate se datoresc cugetărei și inițiativei lui Gheorghe Asaky. În toate lucrările sale el a avut ca secretar unic pe fata sa. De la vrîsta de opt ani pînă în anul al douezeci și patrulea, ea a lucrat de dimineață pînă seara cu tatăl său, scriind sub dictarea lui. Operele, proiectele, cugetările lui, toate au fost scrise de fata lui. Ea i-a consacrat toată tinerețea, pînă în ziua când, devenind femeia lui Edgar Quinet, ea s'a consacrat bărbatului ei, după cum cerea legea și Evanghelia, și amîndoî au servit România.

Gheorghe Asaki, care a înzestrat școlile cu trei moșii câștigate prin un proces ținut cu cheltuiala lui în timp de douezeci de ani, Gheorghe Asaki, care fără încetare a jertfit interesele sale personale și ale familiei pentru țară, a împins abnegarea pînă a întrebuița averea fetei sale la patrioticile sale lucrări (fabrică de hârtie, tipografie). Ruina materială era inevitabilă; fata sa a rămas fără nici o moștenire de la părinți, fără zestre, fără casă părintească.

Dacă amintesc toate aceste jertfe în această

și însemnată, o fac ca să spun că toată durerea este ștearsă prin glorioasa răsplată pe care România o dă tatului meu, ridicându-î această statuie. Am citit cu lacrimile în ochi, lacrimi de întristare și de bucurie și de mândrie, programul sărbătorii inaugurării și pe care Eminența voastră a binevoit a mi-l trimite. De departe, voi urmări pas cu pas sicriul încununat cu flori, până la picioarele statuei.

Infirmă, bolnavă de atâția ani, mi-a fost cu neputință să merg în România! Aș fi murit pe drum!. Dar gândul meu va fi acolo și de departe trimit Eminenței voastre toată mulțămirea mea, o trimet și comitetului, și tuturor bunilor cetățeni cari s'a'u onorat ei înșiși, onorând pe tatăl meu.

Indrăznesc să rog pe Eminența voastră să primească cu bunătate omagiul recunoștinței și adîncei mele emoțiuni.

Am onoare de a fi a Eminenței voastre prea umilă servă.

Văduva Edgar Quinet
Nascuta Asaki

Acum la dezvălirea Statuei lui Gheorghe Asaky d-na Ermiona, împlinște vîrsta de 67 ani. Ea ș'a făcut studiile sub ochii părintelui ei. A fost căsătorită întîia și dată cu Alecu Moruz de la Pechia, districtul Covurlui, însă a fost nenorocită. După un timp de cîțiva ani bărbatul său o părăsi. Ermiona Moruz se consfinți numai fiului ei pe care-l duse la Bruxela, spre a-și face întregul său curs de învățatură. Aicea fiul său muri, și ea rămase fără mîngere. Intre exilații republicani franceji, se afla la Bruxela, și Edgar Quinet, renumitul scriitor cu care făcu cunoștință d-na Ermiona căsătorindu-se cu el, a doua oară.

D-l Quinet însufindu-se de sentimentele și patriotismul românei, scrise mai multe opere relative la țara românească, de unde primi și numele de filo-român.

T. C.

Amintiri despre Gheorghe Asaki.

Pronunțate cu ocazia inaugurării Statuei la 14 Octombrie 1890,
de

Th. Codrescu.

Reposatul Gh. Asaki spune în biografia sa scrisă de însuși el, ca la anul 1813 a fost numit profesor de știința teoretică-practică a artei de inginer. Treizeci și trei de elevi, fii de boeri, au urmat cursul pînă la 1819. Intra fii de boeri s-au strecurat și un plebeu Fotaki Ghețu, fost mai apoi inginer de Stat. Această mențiune însă, nu este nici cea mai veche, nici cea mai însemnată în ceea ce privește istoricul învățămîntului nostru public.

Mă cunosc dator a vă supune cu această ocaziune o programă pentru învățătura școlii normalicești din Biserica gospod a sft. Neculai cel mare din Iași, 1814 Ianuarie 24. În această programă ceasurile sînt calculate după răsăritul soarelui, adică, cînd după uzul oriental se zicea 6 ceasuri, se știa ca era amiază-zi. Așa în această despărțire de ceasuri, cînd se zicea 5 oare, era 11 după uzul de astăzi. Lecțiunile se începeau tot la 8 oare dimineața și se țineau pînă la 7 seara. În dosul acestei programe se vede o iscalitură a lui lordaki Balș. Ia cuprinde 3 profesori, anume : Hristea, Macarie și Constantin. Astăzi acest document se afla în proprietatea mea. Eu nu am nici o cunoștință pînă acum, cînd s-a înființat aceasta școală românească, și et au ținut durata ei.

Alții mai fericiți de cit mine, vor descoperi, poate, aceste date importante în privința scoalelor românești. (Uric. vol. X).

La 1817 Asaki au organizat, cu cheltuiala sa, un teatru de societate în salonul Hatm. Costachi Ghica. Fiii boerilor, Ghica și Sturza au reprezentat mai multe piese în limbile română și franceza. Doamnele Elena Șubin, sora lui Grigorie Ghica Vodă, moartă la vârsta de 90 ani, pre-um și Agripina Sturza, care ne-a părăsit nu de mult în etate de 80 ani, au luat parte la acele reprezentații, împreună cu Iacobaki Leon.

Asaki în însușimea sa de referendar al scoalelor a sequestrat o parte din casele mînistirii Trei-Erarhi, unde îndată a deschis scoala primară la 1828, care s-a închis în 1829 din cauza ciumei și a holerii. În cuprinsul acestor încăperi s-a statornicit și colegiul în care Gh. Seulescu preda întâiași dată gramatica și filologia română, de el compuse; transilvăneanul Vasile Fabian matematica și geografia, și Gh. Filipescu-Dubău geodezia.

La 1829 Asaki fundă cea întâiu foae periodică Albina Română.

În curgerea anilor 1829—1831, Asaki s-a ocupat la București și la Petersburg, ca secretar al comitetului Ad-hoc cu redactarea regulamentului organic.

La 1831 Asaki a fost numit Arhivist de Stat, și se ocupă cu culegerea documentelor vechi privitoare la drepturile țării.

La 1832 Asaki prin mijlocirea Comite-

tului Central al școalelor, compus din Mitrop. Veniamin, logof. Gr. Sturza, vist. Iordachi Roset, vorn. Cost. Mavrocordat, hatm. Alecu Ghica și Vist. Mihai Sturza, au staruit ca toți funcționarii Statului să dea zeciuială din lefile lor, cu care să se poată întreține școlile din țară. La Trei-Erarhi s-au admis ca interni mai întâi 20 fii de boeri și 20 fii de săraci. Mai târziu numărul lor a sporit la 25 fii de boeri și la 35 fii de săraci. Întreținerea unui elev pe lună costa 25 lei, și mai apoi s-au sporit la 35 lei.

La 1834 fiind eu școlar la școala publică din Galați sub profesorul Thoma Giușca, seminarist din Socola, am văzut pe Refer. Gh. Asaki, care venise în Galați împreună cu lupul Balș, minist. justiției și cu Toderăș Balș, șeful miliției, ca să primească pe Domnitorul Mihai Sturza, ce se întorcea de la Constantinopol, unde să dusesă spre a primi investitura. Referendarul Asaki a dat ordin ca să se facă la 120 scolari cămeși și pantaloni de hasa, încinși cu o cordea albastră după modelul arcașilor din tabloul lui Ștefan cel Mare, dinnaintea cetății Neamțului. Eu purtam o lentă mare albastră cu o stea de argint. La carantina Țiglina, după ce eu am prezentat M. S. Mihai Sturza raportul din partea Comitetului școlar, corul de școlari, a cântat o cântare compusă de profesorul Giușcă, intitulată: „*Ați Moldova se renaște, ați slava ei strălucite*“.— Secretariatul de Stat cu officina No. 1838 din 27 Iunie însărcinează pe Gh. Asaki a avea generala inspecție pentru impli-

nirea programei atingătoare de rînduiala cerșută în drumul Mariei sale, pîna în Iași, cum și în capitalie, subscrisa de principele Neculaș Suțu. Programa s-a îndeplinit cu exactitate pînă la sosirea lui Vodă Sturza la mînăstirea Frumoasa, unde ș-au făcut rugăciuni în biserică și pe mormintul tatalui său Grigoraș Sturza. De aici alaiul a plecat în mijlocul sunetului clopotelor și al muzicii, cînd s-au slobozit și 101 săcălușe*) pîna la intrarea în nălțimi sale în palatul domnesc din Iași.

În 1834 cu ocazia ungerii în biserica sft. Neculaș cel Mare a Domnitorului Mihai Sturza, a urmat în curs de trei zile pe tăpșanul de la Copoș alături de poșta, pe unde astași este grădina publică,**) mai multe festivități întocmai cu festivitatea urmată în anul 1833 sub generalul Mircovici care cîrmuia Moldova. Tot corpul ofițeresc Rus daduse atunci sarbari mari în onoarea generalilor ce-i comanda. (Vezi pagina 406).

(*) Trebuie să vă spun ceva și despre artileria Moldovei. La 1821 eteriai Greci își facuse tabie pe cîmpia de lîngă Sculeni sub conducerea lui lordache Olimpiotul spre a se apăra de Turci. Săcălușul Moldovei era singura lor arma. Origina acestui săcăluș e încă pînă acum nu am aflat-o. Știu numai că în anul 1848 în 29 Martie acest săcăluș cu fitilul aprins era în fruntea miliției sub conducerea lui beizadea Grigorie Sturza, îndreptîndu-se de la cazarmă prin strada Mare spre Copoș, la casa D-lui Alecu C. Mavrocordat, unde tinerii fruntași ai mișcării naționale se adunase.

La 1849 luna Iulie sultanul Abdul-Mejid a dăruit Moldovei, cu ocaziunea învestiturii lui Grigorie Ghica Vodă cinci tunuri cu toate cuvenitele lor, care atuncea s-au și îmbărcat spre a se trimite în țară. În treacăt arăt că am făcut parte din suita înălțimei sale, și am asistat la învestitura lui Grigorie Ghica Vodă. Cu ocazia ocupării surorii Bucovina de către trupele austriace, s-au cumpărat de la ei șese tunuri. Iată deci începutul artileriei noastre.

(**). Se cuvine să spun că grădina publică pînă la 1860 nu avea fânare. De abia atunci Ministrul de Interne, D-l Mihai Cogălniceanu

Tot în anul 1834 în 1 Septemvrie, după ce am asistat și eu, viind de la Galați, la toate solemnitățile încoronării, am vizitat Tipografia Albinei, ce se afla în casele lui Iorgu Ghica, unde astăzi se află școala de Bele-arte; am dorit să vad și pe referendarul Gh. Asaki, însă nefiind el acasă, m-au îndreptat că-l voi găsi la casele ce și-le zidea atunci. M-am dus și în adevăr că am găsit pe răposatul Asaki sus pe șchele, care mă primi, și la rugămintea ce i-am făcut, ca să fiu primit ca orfau sărac între internii de la Trei-Ierarhi, el mi-a făcut făgăduire că voi fi primit la ocazie.

Maș știu că la 1835 Mai 5 a urmat examenul de la școala fetelor, în clasul elementar de la Trei-Ierarhi, unde se aduseseră copilele de la școala așezată în casele egumenei Bisericii Bărboiu, sub direcția lui Samoil Botezatu, profesorul de limba Germană, și întemeiată după stăruința lui Gheorghe Asaki. Vodă Sturza și D-na Smaranda soția sa, văzând cetezanța ascultătorilor de filozofie la profesorul Murgu, care au intrat să asiste la examen fără autorizația Direcției, Maria Sa Vodă au ordonat referendarului Asaki, ca să pue să

---

niceanu, mi-au ordonat ca Președinte de Munic. Iași, să-i lămînez grădina cu fânare. La intrarea în grădină în mîna dreaptă, la al 4-lea fanar sîpîndu-se ca el să fie așezat, s-au găsit mai multe ciolane și o țilvă de om; din curiozitate am întreat pe mai mulți bătrîni ca să-mi spuie, dacă știu de unde ar proveni aceste oase. Doi locuitori din țicău în vîrstă de 70 pîna la 75 ani mi-au arătat ca în vremea Rușilor la 1806 un fiu de boeriu pronumit „Ficiorul Romîncei“ își formase, ca și Bujor, o bandă de hoți cu care prăda trecătorii pe drumuri. Acest hoț s-au executat prin tăierea capului pe cîmpul țopoului, deși boerif cel mare din familia Catargiu, au insistat, spre a-l scăpa, ca să fie trimis mai bine la mînăstire, sub pază.

cerceteze, și apoi sa se pedepseasca pe cutezătorii. Oficiu cătră profesorii Seulescu, Fabian și Flechtenmacher este subscrisă de Gh. Asaki. Comisia au înfrînat pe tinerii neascultătorii cu pedepse disciplinare.

Tot în anul 1835 s-au înființat Academia Mihaileana după îndemnul lui Gh. Asaki.

Acolo la 1838, la esamenul de vara ținut în prezența lui Voda și a Mitropolitului Veniamin, elevul Ioan Poni au rostit un exemplu din retorica tras din compunerile S tului Ion Gură de Aur, pentru templul de la Atena pe a caruia frontispiciu era scris; „*Dumnezeului necunoscut*“. Intre alte cuvinte se zicea în el, „ca de ce vor să încapa în acest templu, pe „*acel necunoscut*“.

Mitropolitul Veniamin care atunci zidea biserica Mitropoliei, a văzut în acea fraza o lovire la adresa sa — Elevul Neculai Ionescu aŭ rostit la obiectul poeziei, o bucata scoasă din cartea tiparita a lui Gh. Asaki intitulata: „*Tinterimea unui sat*“ care se începea cu „*al a-ramei sunătoare aud sonul trist și sfînt. . . . .* Și mai departe.

„Nobili plini de fantazie, de ce-u ură aveți sateantul,

Cînd a franții lui sudoare, ...

Au născut mărirea voastră ș-avușiiilor odoare“.

Și Voda și Mitropolitul supărîndu-se, aŭ eșit din esamen, și de atunci n-aŭ mai calcat pragul Academiei. Asaki și Seulescu fura proboziții foarte cumplit.

La 1839 Asaki aŭ înstituit conservatorul filarmonic, aŭ carui elevi aŭ putut cu succes reprezenta în romînește opera „*Norma*“ sub direcția italianului Cervati.

În anul 1839, proprietarul Institutului Albinei îmi puse însărcinarea, ca să corectez foiletonul Albinei, Spicuiorul Moldo Român și Icoana Lumii, traducînd totodată și articolele ce vor trebui în aceste trei foî. Aceasta sarcină am urmat-o mai mult timp.

La clasul I de limba franceză se numise Vi-Contele de Saint-André, un carlist, favorit al lui Vodă M. Sturza. El însă neștiind nici o buche romîneasă, elevii nu făceau nici un progres. La 1840 luna Septembrie referendarul Gh. Asaki, me însărcina pe mine ca să fac pe traducătorul în clasă la școlarii, dîndu-mi-se cîte 100 lei pe luna, adică 33 fr. Așa am urmat cîtva timp, pîna cînd D-l Saint-André se duse din țară. Atunci am primit decretul Epitropiei școalelor de profesor adiunct.

La 1841 Gh. Asaki înființă la Piatra fabrica de hîrtie condusă de Mihailic de Hodocin. Cu aceasta fabrică Gh. Asaki cheltui foarte mult, încît aș fost nevoit să alerge la împrumuturi colosale prin Sima-Haia teleleia, cu tot monopolul ce-i concedase Statul, ca toate autoritățile să ia hîrtie numai de la fabrica lui Asaki.

Biblioteca Academiei s-a înființat la 1841 de referendarul Gh. Asaki. Cel întîiu bibliotecar aș fost D. Gusti. După ce el aș fost numit Șef-Pedagog, eu am fost însărcinat cu privigherea Bibliotecii. Agentul lui Vodă Sturza, la Paris D-l Picolo, recomandat de Ruși, au cumpărat o mulțime de autori greci, latini, franceji de la Editorele tipograf Firmin Didot.

Eu am făcut cel dintîiu catalog tiparit al Bibliotecii. După mine aŭ urmat Dimitrie Pop, care aŭ fost profesor la clasa I franceză.

La 1842 vîntul începuse a bate despre nord, ca să se întroducă în Academie limba franceza. In obșteasca Adunare era o furtuna stîrnită de Bălșucă, cel cu tilcuirea visurilor lui Mihai Sturza. Referendarul duse la Adunare pe Alecu Manu, Manolachi Morțun, Manolachi Filipescu și pe mine. Deputatul Balșuca gasind în prefața miceri mele Gramaticii franceze cuvîntul *afinitate*, au început a striga că schimosim limba. Atunce eu am raspuns cu toata cuviința, probindu-î că cuvîntul afinitate este curat romînesc, dîndu î toate explicațiile detrase de la cuvîntul *fin, fină*. Bălșucă ne mai avînd ce mai zice, ne-au trimis pe a casă.

In anul 1843 furtuna încă nu se astîmpărase contra școalelor. Gh. Asaki starui pe lîngă Mitropolitul Veniamin ca să trimată la Academie pe deputații cei mai înverșunați contra limbii romînești, ca sa asiste la esamenul ce se va face. Spre acest sfîrșit Gheorghie Asaki aŭ pus însarcinare profesorilor Dimitrie Gusti și Iancu Albineț, ca sa facă întrebări elevilor din Istorie, Retorică și Geografie. Deputații aŭ ramas prea mulțamiți cu predarea limbii Romînești, și profesorii căpatară laude și felicitari.

In anul 1847 Malgouverné veni la Academie ca director învațaturilor în limba franceza, și Asaki aŭ fost înlăturat. Aceasta pen-

tru a încuraja munca lui neobosită.—Convorbirile Literare în No. 15 anul I-iu din 1 Octombrie 1867, nu cuprinde pe Gh. Asaki între membrii Academiei Române. (Vezi pag. 492 Uricarul IX).

Toate actele ce am căpătat pînă acum, atingătoare de viața publică a făcătorului meu de bine, Gh. Asaki, le-am inserat în cele 16 volume de documente intitulată Uricariul.

Asaki înlăturat de la toate ocupațiunile ce au avut, să mîngăia cu compunerea a multor articole istorice și piese naționale, pe care le publica în „*Calendarul Institutului Albinei*“. El mai totdeauna se vedea în balconul casei sale, pe care el a fost pus o legendă : „**Lu-crul și al meu repaos**“.

Asaki a murit la 12 Noembrie 1869. După moartea lui pe la 1878, casele sale cu tot întinsul lor parc, să vîndură pentru 1800 galbeni, către creditoarea D-na Czapcay, și legenda lui s'au aruncat în podul caselor.

Sic transit gloria mundi.

Asaki au murit? . . Nu, iată-l că astăzi trăește, căci amintirea faptelor sale, l-au reînviat.

Trăiască memoria lui Gh. Asaki!!!

No. 17059.

D-NULUI TEODOR CODRESCU PREFECT POLIȚIEI IAȘI

Cu decretul No. 1659 din 19 curenț, sunteți numit Prefect județului Roman. Grăbiți a vă prezenta la post.

Ministru, Anton I. Arion.

CODRESCU PREFECT

Roman.

În urma celor petrecute la Comitetul Permanent cu verificarea, anularea și iarăși aprobarea alegerilor comunale, pozițiunea D-tale în Roman este imposibilă. Înălțimea Sa voind a vă da o nouă dovadă despre buna sa voință, m'ați însărcinat a vă propune prefectura de Neamț?

Ministru, **Cogălniceanu.**

Roman, la 3 Decembrie seara 1868.

Domnului Cogălniceanu, Ministru de Interne.

București.

Bine voiți a cerceta acta alegerilor Comunale, și vă veți încredința că nu am făcut alta de cât datoria mea de prefect conștiincios, insistând ca § 46 din legea comunală să se îndeplinească.

Am fost activ, am parcurs mai a treia parte din Județ, în timp de o lună, de când sunt la Roman; raportul lunar ce vi l'am trimis cu poșta, vă va convinge că mi-am îndeplinit misiunea cu sfințenie, chiar cum D-voastră o dictați prin Monitor, spre a mă arăta demn de Guvernul iubitului nostru Domnitor.

Cu părere de rău, vă anunț că la Neamț nu pot primi Prefectura. Dacă voiți a mă per-

muta la Bacău, voiți accepta cu recunoștință, fiind că cunosc mulți Bacăoani. La Piatră sînt străin cu totul.

Th. C.

În volumul al VII-lea al Uricarului, p. 217, până la 219 inclusiv, am aratat peripețiile mele în postul de prefect al Romanului. Astăzi 25 Noemvrie anul 1890, fiind mai aproape de mormânt, am crezut că fac bine ca să se cunoască de către cititorii „Uricariului“, cauza pentru ce eu m'am desgustat de viața politică, după ce am jucat un rol oare-care de la 1841. După depeșile publicate mai sus, sunt dator să arăt că domnul Cogălniceanu, s'aui supărat pe mine că am avut cutezanța ca prefect de a sequestra averea domnului Mihăiță Jora din Roman, pentru datoria de 7523 galbeni, ce avea către fisc, pentru arendarea a două moșii.

Este cuviincios să arăt că domnul Mihăiță Jora, este cumnat cu domnul Mihail Cogălniceanu.

Iată adevărata cauză a desgustului meu pentru serviciul public către țară, căci eu nici odată n'am avut în vedere pozițiunile sociale, dar am căutat ca în floarea vieții mele să'mi îndeplinesc datoria cu sfințenie, avînd pururea, fruntea sus.

De la 1868, și până astăzi, am lucrat neconținut pe câmpul literaturii, fără ca să capăt cea mai mică încurajare.

Th. C.

București în 19 Ianuar 1890.

Onorabilul meu Domn și amic.

De mult nu mai știam nimic despre Domnia ta. De la un timp credeam că ești bolnav, și rugasem pe Turculeț să vie să te vadă și să-mi dea noutăți despre cum mergi. Când iată ieri, îmi sosește cea mai mare și bună noutate

despre D-ta. Indicile celor 15 volume din *Uricarū*, acest adevărat monument ce însuși ți-ai înălțat, după nemerita, și prea nemerita expresiune a D-lui Cogălniceanu. Monumentul acesta—,după cum nu m'am codit de a ți-o spune de mult—este după mine o movilă de avuție nestimată, de pe care D-ta poți privi, cu mulțămire sufletească, trecutul D-tale, și a sfida viitorul, cu încrederea ce dă o conștiință impacată, o datorie împlinită. Facă alții mai mult și mai bine.

Am citit îndată, toate adaosele ce publici, pe lângă tabelele de materii ale celor 15 volume. Și îți mărturisesc, că mă unesc în totul cu chipul de a vede al D-lor Meleghie, Buțureanu și Xenopolo.

Așa este! Fără Uricarul D-tale, nu se poate scrie istoria noastră politică, economică, juridică, militară. Dar ingratitudea unora sau altora, nu cred că te vor descuraja, spre a merge înainte și tot înainte! mai cu seamă când ai în ajutor *Tipografia*, acel auxiliar dumnezeesc și neobosit; mai cu seamă când ai o rebdare ce rar am vădut.

Ved că părintele Episcop Argeșiu în unire cu D-nii frații Sturzești, au început publicarea unei nouă culegeri de documente relative la istoria regenerării noastre de la 1821 încoace. Această colecțiune, foarte importantă, de va fi terminată, va constitui al 4 lea pilastru la podul preste care nu vor putea a nu trece, toți acei ce se vor ispiti, a străbate în câmpul istoricū, politicū, economicū, juridicū și militarū a Românilor.

Dar, vrînd saŭ nevrînd, cutare saŭ cutare academician, unul din pilastrii acei punții, vor purta numele lui *Theodor Codrescu*, și numele *Uricarului*, alături cu a lui *Hurmuzache*, *Hășdău* și *Sturza-Ghenadie Petrescu*. Și vrînd-nevrînd, generațiunile presente și viitoare de scriitori, vor trebui să consulte și cele 15 volume ale *Uricarului*, alătura cu *Colecțiunea lui Hurmuzachi*, alătura cu *Arhiva istorică a D-lui Hășdău*, alătura cu noua colecțiune a D-lui *Sturza Ghenadie-Petrescu*. (dacă se va termina)

În altfel, ori cum s'or svircoli scriitorii părținitori, vor concepe o operă necomplectă, moartă de pe loc.

Fii dar mîndru, D-le Codrescu pentru ce ai făcut pînă acum, și perseverent în ceia ce ai plănuit să faci pentru viitor. Oamenii de inimă, oamenii desinteresați, oamenii cari iubesc binele pentru bine, sunt cu D-ta. Binecuvîntarea lor, aprobarea lor, mulțămirea lor și le au dat de mult o Academie mult mai mare, mult mai nepărținitoare de cât acea din București. Ți le-au dat opiniunea publică a României întregi.

Viitorul nu poate a nu ratifica ceia ce a făcut, deja, Academia mică, numindute membru corespondent al ei; ceia ce a făcut Academia mare, *opiniunea publică*, neuitându-se la miclele pasiuni de clopotniță; (și mergînd drept la țintă, care este ca: fie-care se facă ce poate, numai să nu pierim mortăciune), aprobă tot ce este folositor națiunii, fără a se preocupa de forme seci.

Dacă, acum, îmi dai voce, mi-ași permite un consiliu de adevărat amic.

Cele 15 volume ale *Uricarului*, unite, poate, cu cele ce vei mai scoate, aū cea mai imperioasă necesitate *de o chee*, și care nu poate consta din alta, de cât din o tabelă *alfabetică* *chronologică* și rezonată a materiilor. Sistema aceasta, ce ȳ drept o vęc'ui cu plăcere adoptată de Academie, la finele fie-căruȳ volum al colecȳunii Hurmuzache.

Lucrarea ar fi anevoioasă, însă ar ȳndoi valoarea mult prețioaseȳ D-tale opere, și ar astupa gura acelor cari strigă, când ȳ ȳnfunzi, cum că: *Uricarul* e greu de consultat, lipsinduȳ sistema ȳn așezarea materiilor, care aū fost publicate fară ordine.

Cine nu vre să frământe cerne toată ziua. De aceia pentru ca sa lipsească și această pată din *Uricarū*, sacrifică ce poți, și fă, pune să facă *cheia*. Helbet ! găsi-vei D. ta vre un lăcătuș meșter de asta treabă ȳn bătrȳnul D-tale municipiu.

Mulțemindu-vę ȳncă o dată pentru neuitare, te rog, onor. D-le Codrescu, eartă-mę, dacă m'am ȳntins la vorbă peste cât mi se cuvinea. Dar eū cunoscęnd că ești de aceȳ barbați care *primesc sfat chiar de la dușmani*, voiū dar, să-ți fiū folositor, măcar odată ȳn viața mea, dânduȳ ȳi sfat dușmănesc, de și D.-ta de la 1855, nu mi-aȳ facut de cât bine. Și pentru aceia și astăđi mę subsemn.

Al dumatiale elev ȳn veci recunoscător **G. Missail**

Respunsul este cuprins ȳn prefacia de la Volumul, XV.
din *Uricar*. Th. C.

In diarul *România* No. 34 din 14 Fevru-
arie 1890, se citește :

— —
Theodor Codrescu și opera sa.

Uricarul, colecțiune de diferite acte care pot servi
la istoria Românilor, 15 volume în 16, plus : un rezumat *chro-
nologică* al celor 15 volume, în 224 pagini, lași, *Tipografia Buciu-
mului Român*.

Când este într'un om, credință cât
firul de muștar, el poate, urmând esem-
plului Mântuitorului, să zică muntelui :
mișcă-te ! și el se va mișca. Această cre-
dință sublimă, care a însuflețit pre ge-
nerațiunea ce ne-a precedat între 1830
și 1876, a avut'o și septuagenarul Theodor
Codrescu. Fără avere, fără protecțiune,
fără recompense naționale, sau premii
Academice, — de și membru corespondent
al Academiei, ce a închis și ușa și ochii
asupra operei de care ne ocupăm, — ci
înarmat numai cu mica lui tipografie, —
toiag al unei existențe modeste, dar o-
neste, — și condus numai de vocea unui
sînge curat românesc ce curge prin vi-
nele sale, — lucru cam rar în zilele noas-
tre, — a adus la bua sfîrșit o operă, pentru
care alții ar fi luat de la Stat zecimi de
mii de franci. Numai anul trecut neobo-
situl colector, a scos de sub teascurile
tipografiei sale, — ce ar trebui să se nu-

mească al *Buciumului*, a *unicei și a istoriei Române*,—ultimele 5 volume de circa 400 pagini fie-care.

Opiniunea noastră asupra acestei colecțiuni, indispensabile pentru istoria noastră politică, literară, economică, militară și juridică, este cunoscută din numerile *Românicii* de la 5 Aprilie 1886, și 1 Noiembrie 1889. Incheierea operei, departe d'a ne face să ne schimbăm ideea, ne întărește în dînsa. Nu putem de cât a recomanda cu stăruință tuturor amicilor istoriei și literaturii noastre. Felicitând pe venerabilul publicist pentru perseverința sa, în o muncă atât de roditoare pentru neamul românesc,—zicem tinerei generațiuni : Iată modele vrednice de o viață și o ținută nobilă ! Iată o cale ce cu adevărat, duce la nemurire și la cunoștințe real folositoare : imitați pe venerabilul scriitor. Intrați cu curaj pe calea bătută de dînsul.

Ce coprind aceste 15 volume, se va vedea din resumatul ce publicăm mai jos, chiar după *Aligar*. Dar înainte de a face resumatul, vom destina câte va cuvinte la adresa domnului T. Codrescu, căruia îi dăm acest sfat modest, frățesc,

dezinteresat: Ai făcut o bună lucrare. Privind la ea, poți zice împreună cu Horatiu: *non omnis moriar* (1): „nu de tot voiū muri!“ Dar pentru ca încheierea de la bătrînețe, să încoroneze cu utilitate curajosul începutu al tinereței, — de grabă pune, domnule Codrescu, de fă și o singură tablă alfabetică, cronologică și rezonată a tuturor materiilor ce conține întregul corp al *Alficarului*.

Această tablă ar fi cheea prin care or-ce specialist ar putea intra să studieze în templul *Alficarului*. Această tablă, călcată după metoda adoptată de d. Duruy, în ultima sa edițiune a istoriei Romanilor, ar face pentru *Alficaru*, mai mult de cât încoronarea tuturor academiilor din lume.

Căci în general. se consultă mult mai degrabă tablele unei opere științifice, de cât însuși opera care se consultă mai anevoe. Unii zic chiar: *nu'i tablă, nu'i lector*. Mai cu samă trebuie un mijloc răpede, carele se'ți înlesnească aflarea cuestiunilor tratate de autor. Bătrânul coleg de la Academie

---

(1) Oda XXIV, lib. III, vers.6

al Domnului Codrescu,—D. G. Bariț, a înțeles deasemine această necesitate pentru opera sa : *Istoria Transilvaniei*. Și tomul II, decurînd eșit de sub teascuri, este însoțit de o bună tablă analitică a materiilor.

Respectabile Cucoane Toadere !

Mai întâiu vă rog se mă ertați că nu v-am mai scris. Am fost tare necăjit, nici eu nu am fost așa bine.

Crediți că vă sînt adînc recunoscător, și vă rog se primiți respectoasele mele mulțumiri, pentru bunătatea ce aveți de a cerceta despre mine.

Frate mieu, care este secretar la primăria de aici, mi a comunicat, și eu am primit, cu cea mai mare bucurie, salutările D-voastră.

Printre ființele iubite și respectate, de care în ceasurile mele de liniște îmi aduc aminte cu plăcere, este și chipul D-voastre.

Zilele trecute fiind la București, am întâlnit pe D.lă Densușianu, am vorbit cu el de Strunga, de D-voastră, de viața scurtă, dar plină de cele mai dulci amintiri, ce am dus împreună anul trecut.

Puteți se vă închipuiți dacă în acele momente doriām săū nu, se vă mai vîd ?

Dl. Densușianu, după cum îmi a spus, anul acesta se duce la băile de la Pucioasa.

Cred că am se mă duc și eu undeva, nu știu înse sigur până acum unde.

Ce mare bucurie ași simți dacă și anul acesta, împrejurările ne-ar face să ne vedem la un loc.!

Apropos! mi'ați scris odată, că ne fiind încurajat, nu o se mai continuați publicarea Uricarului.

Mulțămită Domnului! am văzut că cu toate neîncurajările, ați început publicarea Vol. 16-lea.

Eu unul nu credeam că aveți să încetați această frumoasă publicație, la cari ați muncit aproape jumătate de veac. Nu crește cineva un copil cu atâta strădanie și dragoste, ca să'l lase uitat.

Nu, D-voastră nu o se încetați această lucrare, de cât când veți pune mânele pe piept. Ast-fel a voit destinul, ca D-voastră se adunați neîncetat mierea, din care se vor hrăni mai târziu mulți trântori.

Incurajările sau descurajările nu vor avea nici un efect asupra D-voastră, după părerea mea.

Și după cât am putut afla, mai nici odată nu ați fost încurajat.

Vedeți dar, că nu puteți renunța cât veți trăi, la *patima* de care sînteți cuprins, de a scutura praful de pe urice, și ale publica.

Vă rog se ertați lungimea acestei scrisori, și primiți încredințarea adîncului meu respect.

al D-voastră servă, Ștefan Georgescu.

17 Iunie 1890. *Odobestî.*

AGRIPINA STURZA

Supunem lectorilor noștri o mică spiță, de pe biletul de înmormântarea răposatei, care la anul 1817 sub direcția D-lui Gh. Asaki aŭ luat parte la înființarea Teatrului de Societate, în casele Hatmanului Constantin Ghika, jucând în limba Franceză și Română, piese, între care „Mirtil” și „Cloe,” Pastorală.

Domnul Dimitrie C. Sturza, Doamna Maria C. Sturza, Domnul și Doamna Ioan Ventura, Doamna Ana Sturza, Domnul și Doamna Ioan Duca, Domnul și Doamna Albert Ghika, Domnul Gheorghe I. Lătescu, Domnul Gheorghe Ventura, Domnișoarele Margareta Negruzzi, Ioana și Elena Duca, Domniș Gheorghe și Alexandru Duca, Principele și Principesa Dimitrie M. Sturza, Principele și Principesa Grigorie M. Sturza, Domnul și Doamna Dimitrie A. Sturza, Principesa Elena Suțu, Domnul și Doamna Gheorghie Sturza, Domnul Alexandru Balș, A. S. Principesa Elena Cuza, Domnul și Doamna Dimitrie Rosetti, Domnul și Doamna Teodoru Rosetti, Domnul și Doamna Vasile Cantacuzino, și întreaga familie, au durerea a vă face cunoscut perderea iubitei lor mamă, soacră, bună și mătușă.

Doamna Agripina Sturza (nascută Rosetti), încetată din viață luni 27 August 1890 la 3¹/₂ oare de dimineață, în etate de 80 ani, după o lungă suferință, și vă roagă să bine voiți a asista la ceremonia religioasă, care va avea

loc mercuri în 29 August la oarele 2, la domiciliul defunctei Strada Sft. Neculai, de unde cortegiul va porni spre cimitirul Eternitatea.

PREFECTUL JUD. VASLUI

No. 4600.

1890 Octombrie 27.

Domnilor Subprefecți!

D-l Teodor Codrescu, ocupându-se de un timp îndelungat de ani, cu adunarea diferitelor documente privitoare la istoria țerei noastre, le-a scos la lumină sub numirea de *Uricariu*, cuprinzând 16 volume mari. Și pentru ca această operă de o valoare necontestată, ar fi necesară tuturor autorităților, bibliotecelor publice, cum și particularilor, a format și depus Prefecturei un număr de foi de abonament, cu mijlocire de a stărui în interesul răspândirii acestei opere.

Subscrisul are onoare a vă înainta o dată cu aceasta, fôea de abonament, și vă rog d-le Suprefect a stărui pe lângă autorități și persoanele particulare, a subscri la asemenea lucrare importantă, care nu o putem califica de cât ca un tezaur al istoriei noastre naționale, înapo-

indu-ne la timp lista spre a se putea mijloci trimeterea opurilor de cătră autor.

Sper Domnilor Subprefecți că fiind vorba de răspândirea unei așa opere interesantă și seriósă, veți pune o deosebită stăruință, pentru a se face cât mai multe abonamente.

Primiți, vă rog, asig. cons. mele.

p. Prefect GEORGESCU

p. Director *Gr. Gr. Bogdănescu.*

Am publicat această invitare din Monitorul Jud. Vaslui, anul I, No. 29, din 28 Octombrie 1890.

Th. C.

. Roman. 1890 Noembrie 10.

Domnule Codrescu !

Părintele Arhimandritul Andronic, starețul Monăstirei Noul-Neamțu din Basarabia, prin o scrisoare ce mi a adresat exprimă o mare dorință, de a avea pentru biblioteca Monăstirei, întreagă colecția Uricarului edat de domnia voastră. Vă roagă, prin mine, a'î trimite toate volumele eșite până acum, și cu arătarea prețului, pe care imediat, îl va trimite.

Sfinția sa ȳice, că pentru mai mare siguranță a sosirei plicului la destinație, plicul să fie adresat „Inalt prea sfințitului. Sergie Arhiepiscopul Kișineului și Hotinului“ la Kișineu,

cu arătare a se preda Starețului Andronic de la Monăstirea Noul-Neamțu din Basarabia.

Vă rog și eu ca să fiți buni a îndeplini această dorință românească a bunului Starețu Andronic.

Îndeplinind această datorie prietenească a mea către D-voastră și către Starețul, am onoare a fi,

Al D-voastră prieten și servitor,

Episcop. Melchisedec.

MULȚAMIRE

Toate documentele cuprinse într'acest al XVI-lea volum, care nu au în josul lor nota, dacă sunt luate de pe la diferite persoane, saū se află în dispoziția mea, declar că am scos însumi copii autentice de pe originalele aflătoare la Frații Șaraga librari în Iași.

Cu aceasta ocaziune spun că la anul 1834, bunicul lor, care era în vîrstă înaintată, ave legătorie pe lângă vama veche, strada Bucșinescu. Aice am dat de legat mai multe cărți, după care fii batrînului, David și Ihil, au continuat, după înființarea Tipografiei Buciumului Român în anul 1850, a avea de lucru mai mulți ani.

Librarii de astăzi sunt fii lui Ihil Șaraga.

Th. C.

Finea Volumului XVI.

TABLA MATERIILOR

VOLUMULUI XVI DIN URICARIŢ ;

Anul

Pagina

1424 (6932) Februarie 16. Alexandru Voevod, dăruieşte popei Iuga saul BuciumeniŢ.	1
1446 (6954) Mart 5. Stefan Voevod dăruieşte lui Dragomir OŢel satul BozieniŢ ce este deasupra Albăii Ţi cu monăstirea Ţi cu amîndouă Isvórele . . .	3
1467 (6975) Septembrie 11. Cartea lui Stefan Voevod prin care întăreşte o parte din averea lui Gheorghie Cerbice Ţi cu maică-sa Feodora Ţi cu sora AniŢca, monăstirei Homorul	282
1487 (6996) Octombrie 15. Hrisovul lui Stefan Voevod prin care întăreşte vîndarea moŢiei NegoestiŢ pe pârăul Negru cumpărată de el de la Mihul Ţi Giurgea Ţi alŢi ai sei.	285
1490 (6998) Martie 15. Hrisovul lui Stefan Vodă prin care neaŢsa fata Hanei vinde un sat pe Ţomuz, anume FalticeniŢ, ce îl dă lui Isac Visternicul.	4
1586 (7094) Martie 28. Cartea lui Petru Voevod prin care arată că Majarinul Aprod Ţi cu femeia lui Anisia au vîndut jumătate de sat din BăiŢaŢti, a treia parte, ce au fost cumpărată de la AnuŢca Lata, fata lui Huru, Ţi pe care au vîndut-o monăstirei Homorul.	252
1596 (7104) Iulie 14. Hrisovul lui Irimia Movilă Vodă, prin care s'arată că Minea au cumpărat de la Costea moŢia Petia.	8
1597 (7105) Iunie 22. Hrisovul lui Irimia Movilă Voevod, dat lui Drăghici Bogza logofetului pe o bucată de loc pe Teleajna.	255
1609 (7117) August 15. Dania lui Vasile Bogza.	258
1609 (7117) August 26. Hrisov de la Constantin Moghilă V. V. prin care Avranica vinde un loc de trei case din Petia mare.	9
1610 (7118) Iulie 31. Zapis de zălogire prin care Gavriil cu soŢia sa Anisiea au pus o casă mălog dumisale PatraŢcu ispravnic de BotoŢani. . .	10

1610 (7119) Decembrie 18. Hrisovul lui Constantin Movilă Voevod, prin care întărește lui Vasilie teciurul Bogzei logofetul, ca după moartea Bogzei, să rămâie toată averea sa lui Vasile	261
1620. Vinderea unei pivniți a Mitropolitului Crimea din Cotnar	197
1620 (7128) Martie 13. Gașpar Voevod dă o siliște Broșteniî pe Șomuzul cel mare, lui Dumitrașco cu ai săi	11
1626 (7134) Aprilie 11. Hrisovul lui Miron Barovski Movilă Voevod, prin care întărește mănăstirei Homorul, prisaca ce-i pe Buhotin în Covașniță.	262
1631 (7139) Februrie 8. Intăritura hotarului Homorânilor la Braniște, de către Matei paharnicul.	263
1632 (7140) Mai 26. Marturie de vânzare de pământ de la mai mulți boeri	12
1632 (7140) Mai 30. Hrisov de la Alexandru Ihaș V. prin care Platon pitariu cu soția lui Magdalina vinde un loc de casă în Petia mare, lui Dumitrașco Șoldan vel stolnic	15
1632 (7141) Noembrie 20. Zapis de vânzare lui Apostol negușitorul din Bârlad în Dracșeni	198
1632 (7141) Decembrie 25. O mărturie din Dracșeni	199
1633 (7142) Decembrie 31. Hrisovul lui Moissă Movilă, prin care fiicele lui Gavril Vulpe au vîndut două gerebiu din moșia Petia mare, lui Dumitrașco Șoldan vel spatâr	18
1634 (7142) Mart 18. Hrisovul lui Moissă Movilă, prin care Mărica cu fișei, au vîndut o gerebie de pământ cu casă, lui Dumitrașco Șoldan vel spatâr	19
1634 (7142) Iunie 20. Hrisov de la Vasile Voevod, prin care Dumitrașco Șoldan marele vornic al țerei de sus, cumpără de la Ionașco un loc de prisacă de pe moșia Petia mare	20
1638 (7146) Iunie 28. Hrisov de la Vasile Voevod prin care Mărica și cu Ștefan au tras în judecată pe Dingana și Solonca pentru moșiile ce le-au avut moșul lor Dinga hatmanul	22

- 1639 (7147) Februarie 4. Hrisovul lui Vasile Vodă, prin care Petrea și frate seŭ Stefan cu ai lor, aŭ vîndut o gerebie și jumătate din Petia mare, lui Dumitrașco Șoldan marele vornic al țerei de sus. 26
- 1639 (7147) Februarie 4. Mărturia mai multor boeri de vinderea unei gerebie și jumătate din Petia mare, lui Dumitrașco Șoldan marele vornic al țerei de jos. 27
- 1642 (7150) Aprilie 5. Hrisovul lui Vasile Vodă, prin care întarește satul Șoldăneștii și jumătate de satul Preuteștii lui Stefan Șoldan fiul răposatului Dumitrașco Șoldan. 29
- 1663 (7171) Aprilie 15. Suret de pe zapisul lui Stefan Șoldan cu care aŭ cumpărat satul întreg Pădurenii 31
- 1665 (7173) Iunie 24. Vîndarea a trei vii în țarina Cârjiștilor, lui Neculai Buluș marele Logofet 265
- 1668 (7176) August 8. Mărturie de hotar a moșiei Sîrcova. 211
- Hrisov de la Irimia Movilă, prin care Drăgan cu ai lui aŭ tras în judecată pe Alexa Stolnicul pentru o ocină din satul Docinții care acum se numește Scobîntăni. (In acest hrisov s'aŭ făcut greșală că în pag. 25 rîndul 9 trebuie să se citească fiărăia 12 zloti tătărășii. Acest hrisov nu are dată certă ; fiind rupt). 24
- 1673 (7182) Octombrie 11. Acest zapis are mai multe iscălituri cu litere latine. 33
- 1676 (7184) Mai 30. Hrisovul lui Ioan Antonie Ruset Voevod, pentru dania făcută pe o bucată de pămînt din locul tîrgului Falcîului, lui Constantin vătavul de Aprodi. 214
- 1680 (7188). Hotarnica Lobrovățului de Andrei vornic de Poartă 266
- 1681 (7189) Iunie 14 zile. Hrisovul lui Ioan Duce Voevod, pentru dania ce aŭ avut Comisul Constantin de la Antoi Rusăt Vodă, pe o bucată de pămînt de pre locul tîrgului Falcîului și cu loc de siliște ce se cheamă Bozia. 21

1692 (7200) Iunie 20. Dania feciorilor Vîntului.	269
1696 (7204) Februarie 8. Hrisovul lui Constantin Basarab Voevod, pentru un loc de casă din Bucureștii în mahalaua Oltenilor, prin care se dă lui Alexandru biv vel postelnic și cu feciorii lui.	39
1697 (7206) Noembrie 24. Hrisovul lui Antohie Constantin Voevod, prin care să dăruește o parte de loc din hotarul ȋrgului Bacău, dumisale Slugerului Stefan Roșu.	42
1701 (7209) Iunie 4. Cartea lui Constantin Duca Voevod, ce-au dat lui Constantin paharnic, ca să stăpâniască ocinile de la Prut în ținutul Fălciului.	218
1703 (7211) Mai 22. Mărturie pentru moșia Hușii ținutul Sucevei.	44
1704 (7213) Noembrie 10. Cartea lui Mihail Racoviță Voevod, dată lui Constantin paharnicul pentru bălțile din Luciu, preținse de călugării din Solca.	219
1705 (7213) Iunie 9. Cartea lui Antioh Constantin Voevod, dată monastirei Solca pentru satul Ciorsacii care este danie de la Vasilie Cantacuzino și Ilie Cantacuzino.	48
1707 (7216) Decembrie 1. Cartea lui Mihail Racoviță Voevod, către Dabija paharnicul, ca să hotărască bălțile Ilincăi păharnic. la ținutul Fălciu.	220
1711 (7219) Ianuarie 9. Cartea lui Dimitrie Cantemir Voevod, către Adam Luca paharnicul și Alexandru căpitan de Fălciu, ca să meargă la bălțile de la Luciu, ce sunt a păharnicesei lui Constantin, ca sa le deosebească de bălțile călugărilor de la Solca.	221
1743 (7251) Februarie 7. Hotărîre de judecată între Ieromonahul Gherman Egumenul Moldoviței, și cu alți megieși.	223
1749 (7257) Iulie 20. Mărturie Hotarnică a Vlădicenilor pe valea neagră, în ținutul Neamțului.	291
1751 (7259) Iulie 22. Prescriere de Documente a mai multor moși.	293

- 1753 (7261) August 20. Hrisovul lui Matei Ghika Voevod, prin care arată că Radu Racoviță vel logofăt, au avut o judecată înaintea divanului Moldovei. 299
- 1768 Ghenarie 18. Anaforaua veliplior boeri cu rezoluția domnitorului Grigorie Ioan Calimah, pentru moșia Ciorsacii de la ținutul Sucevei. 48
- 1771 Iulie 6. Documente Diplomatice care au precedat și urmat tractatul secret între Austria și Turcia, cum și corespondențele între Tugut și Kautiț, pentru rășluirea Bucovinei. . . . . 60—124
- 1774 Tractatul de hotărnicie între Inalta Poartă și Impăratul Germaniei, prin care se cedează de cătră cea întâia, celui de al doilea „Bucovina“. 54
- 1775 Mai 7. Compte des dépenses extraordinaires et secrètes faites par le soussigné, à l'occasion de la signature de la convention relative à la cession de la Bukovine. 125
- 1776 Mai 24. Cartea lui Grigorie Alexandru Ghika Voevod, prin care se arată că Anastasache Sardarul pârçalabul de Galați, are o scrisoare iscălită de Neculai Balș paharnicul Epitropul monastirei Sfintului Spiridon pentru o bucată de loc de 20 stinjeni. 227
- 1776 Septembrie 29. Mărturie hotarnică a moșiei tîrgului Frumos, danie și miluire cu Hrisoave domnești a spitalului de la Sfintul Spiridon. 135
- 1778 Septembrie 29. Cartea lui Constantin Dimitrie Moruz, cătră mai mulți boeri ca să se hotărască moșia monastirei Solcâi, anume Ciorsacii. 127
- 1778 Mart 15. Hotarnica moșiei Siliștea de cătră Toader Silion medelnicer hotarnic și alții. 314
- 1780 August 8. Cartea lui Constantin Moruz Voevod pentru tîrgul Șoldăneștii a dumisale stolnicul Ioniță Bașotă. 129
- 1783 Mart 20. Hrisovul lui Alexandru Constantin Voevod, prin care arată că Iordache Lambrino paharnic are o bucată de loc din tîrgul Fălcuiului și cu bălțide pește 229
- 1791 Iulie 1. Mărturie pentru un țigan, adiveride Ștefănică Roșet și alții. 271

1793 Cerirea Aghenției Nemțești, ca să se ia niște țigani, din țiganii dumisale Comisului Răducanu Roset.	272
1793 Februarie 5. Căimăcanii Moldovei împreună cu boerii divanului fac cercetare jalobelor și ceririlor ficiorilor lui Davidel.	319
1793 Iunie 28. Izvod de avere a lui Iordache Cantacuzino Pașcanu.	201
1794 Ghenarie 18. Scrisoarea lui Paisie Starețul monast. Neamțului, către logofătul Neculai Roset.	334
1797. Judecata lui Panaite Bunăcale și alții alor, cu Egumenul de la monast. Bărboiu din Iași.	233
1797 Aprilie 23. Isvod de zestre a Ilincăi Baluș.	275
1804 Octombrie 8. Anaforaua divanului pentru judecata păhărnicesei Smaranda Lăzoae și cu fiș și cliromonii răposatului ban, Iordache Lambrino.	236
1804 Mart 1. Hotarnica mai multor moșii de la ținutul Sucevei revezuită de Gavril Conachi vornic.	336
1804 Aprilie 15. Anaforaua divanului împreună cu rezoluția Domnului Alexandru Constantin Moruz Voevod, prin care s'aū cercetat pricina pentru hotarele a câte-va moșii a Hatmanului Răducanu Roset și visternicul Ștefan Hurmuzachi.	351
1805 Aprilie 17. Scrisoare de la C. C. Craizamțul Bucovinei pentru șanțul ce are să se facă la Mamornița, îndreptându-se curgerea pârăului, ce este hotar, pentru mălitura ce urma până acum.	132
1805 Iulie 1. Perilips de pe scrisorile moșiei Pârliții ce este pe Delea, la ținutul Iași.	358
1817 Mart 1. Suplica lui Vasile Costachi logofăt pentru o parte din moșia țirgului Bacăului.	135
1806 Mar 6. Mărturie Hotarnică a lui Dimitrie Sturza Vornic, pentru moșia Pârliții.	369
1819 Octombrie 4. Cartea lui Mihail Grigorie Suțu Voevod, către Aga Gheorghie Buhuș pentru molipsirea ținutului Cârligeturei.	244
1819 Februarie 8. Document relativ la istoria instrucției publice în Moldova.	409

1825 Februarie 3. Adiverirea Spatarului Petra- che Cazimir pusă pe diata reposatului visternic Baluş, prin care se face împărţeala fiilor sei. . .	279
1825 April 15. Contract de schimbătură vecinică între Ilie Ilţchi şi Dumitrachi Ilţchi	245
1825 Mai 13. Sofronie Pravilă Arhimandrit Po- bratei ca să iee lefile Călugărilor din monastire, de la Arendaşii de moşie.	249
1829 Mart 1. Prescript pentru învăţăturile ce aŭ a se învăţa în şcoala elementară după meto- dul lui Lancaster.	383
1832. Listă de săniile deşerte ce s'aŭ dat din ţinutul Fălciului, în trebuinţa armatei rusăşti, cu plată din Visterie câte 4 lei de sanie cu doi boi.	188
1832 Februarie 25. Publicaţia Eforiei de Iaşi, ca luminarea de noapte a uliţilor Iaşilor, să se facă cu lumînări de sei	176
1832. Statistica oraşului Bucureşti.	176
1832 Iunie 25. Comitetul central al şcoalelor din Moldova.	394
1832 Iulie. Preosfinţite şi prea mărite Domnu- le Mitropolit, mie întru Hristos frate şi prea sfinţită Epitropie a şcoalelor moldovineşti.	396
1832. Foaea lefilor personalului scolastic din Iaşi	389
1833 Iulie 1. Foaea cheltueleur de peste an, ce are a se face pentru ţinerea şcoalelor publice în Moldova.	392
1833 Iunie 15. Extrait de L'Abeille Moldave pour la Fête Militaire au camp de Copeau (Iassy)	406
1857 Iunie 24. Dimisiunea pârçalabului de Galaţi Alecu Cuza, către Căimăcamul Vogoride.	400
1858 Octomvrie 19. Starea financiară a Prin- cipatului Moldovei.	146
1859 Ianuar 24. Telegramă adresată de Nifon Mitropolitul Munteniei, Înălţimer Sale Alexandru Ioan I, Domn Moldovei şi ţarei Româneşti.	406
1861 Mai 2. Referatul Preşedintelui Consiliului Municipal al Capitalei Iaşi, adresat Comisiei regu- lamentare a cercetării sămei pe anul 1860, şi al- cătuirei Bugetului.	177

1861 Septembrie 24. Raportul Municipalitytei de Iași, sub No. 1848 supus prea Înaltatului domn stăpânitor, în urma procesului verbal încheiat în acest obiect de Membrii Municipalitytei.	181
1882 Martie. Comitetul pentru statua lui Gh. Asaki.	170
1890 Ianuarie 19 Epistola D-lui Gh. Misail	435
1890 Februarie 14. Ziarul <i>România</i> tratează despre Uricariu.	439
1890 Iunie 17. Epistola D-lui avocat Ștefan Georgescu	442
1890 Octombrie 14. Programă solemnitatei inaugurării statuei lui Gheorghe Asaki.	417
1890 Octombrie 27. Adresa prefecturii de Vaslui către d-nii subprefecți atingătoare de Uricariu.	445
1890 Noembrie 10. Epistola E. S. Episcopul de Roman Melchisedec.	446
Comitetul Central al unirei din București	139
Tesaurul de la Concești ținatul Dorohoiului	154
Descoperirea comorilor împăraților Bizanțului.	160
Biografia lui Gh. Asaki *).	161
Donațiunea lui Gh. Asaki făcută penacoticei din Iași.	167
Lista de cheltueele întreținerii Institutului Albin și a personalului său pe un an.	168
Acte și notiții relative la cultul catolic, Biserica catolică și Guvernamentul Român.	189
Foaia cheltueelor ce au să se facă pentru ținerea shoalei în Moldova.	386
Operile lui Gh. Asaki.	412
Epistola D-nei Ermiona Quinet născută Asaki, către Mitropolitul Moldovei.	422
Amintiri despre Gh. Asaki	425
Trei telegrame de la pag.	434—435
Agripina Sturza.	444

*) Această biografie s'au mai reprodus în volum. XII pagina 129. Am crezut că acum cu ridicarea statuei lui Gh. Asaki se mai repet încă odată această biografie, împreună cu toate bucățile atingătoare de el.